This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

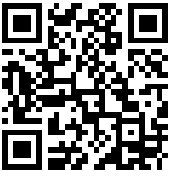

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

THE
PENNSYLVANIA
STATE UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

Svensk Månadsrevy för undervisning i de tre huvudspråken

utgiven av

HERMAN SÖDERBERGH
Rektor vid Djursholms Samskola

N. OTTO HEINERTZ
Lektor vid Södermalms h. a. läroverk, Stockholm.

SJUTTONDE ÅRGÅNGEN

1923

Digitized by Google

MALMÖ 1923 RÖHR'S BOKTRYCKERI

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK:

ÅRGÅNG XVII (1923)

INNEHÅLL:

N:r 1. Februari.

Sid.

Franska sommarkursen 1922, **Ebba Wichman** 1
The Modern Humanities Research Association, **F. J. Fielden** 3
Le Phénix, **Hilmer Gillqvist** 4
Litteratur:
Victor Brusewitz, Fransk läsebok för de allmänna läroverken, I, **Herman Söderbergh** 7
Alphonse Daudet, Premier Voyage, Premier Mensonge, utg. av Carl S. R. Collin, **Herman Söderbergh** 9
Carl S. R. Collin, Franska Dialoger för skolans högsta klasser samt för självstudium på resor, **H. Sgh** ... 10
Kosmos, **H. Sgh** 10
R. E. Zachrisson o. Grenville Grove, Engelsk nybörjarbok för läroverken och flickskolorna, **Ivar Belanner** 12
Kr. Nyrop, Italienske ord i dansk, **C. G. Santesson** 15

N:r 2—4. April.

On English Intonation, **Daniel Elfstrand** 21
Latinskt uttal och fransk innanläsning, **Alfred Stenhagen** 33
Citaten i Kiplings Stalky & Co., **Birger Bjerre** 34
Consonant Substitutions in Baby Speech, III, **Hugo Hagelin** 40
Ett omtvistat ställe hos Musset, **Hilmer Gillqvist** 48
Om do vid have, **Hugo Styff** 50
Vårens studentstilar 54

N:r 5. Maj.

Vårens realskolestilar 73
The Balmoral "Tartan" again, **C. S. Fearenside** 84
Litteratur:
Leon Kellner, Shakespeare-Wörterbuch, **E. Ekwall** ... 86

Digitized by Google

N:r 6—7. September.

Zum Gebrauch des Infinitivs im Deutschen, **Hans W. Pollak** 89
Ett antal svenska ord av romansk eller latinsk härkomst till användningen jämförda med franska och engelska, **Alfred Åkerlund** 99
Herr fröken, herr borgmästarinnan, **N. Otto Heinertz** ... 103
Om ord och textmaterial vid studiet av engelska vid våra läroverk, **T. Hilding Svartengren** 105
"English or not", **Ivar Belanner** 107
Språket och grammatiken, **Erik Staaff** 119
Några reflexioner rörande F. Brunots „La pensée et la langue"
N'importe och dylika uttryck, **Alfred Stenhagen** 129
Litteratur:
Common faults in writing English, Henry Alexander, **Hugo Styff** 130

N:r 8. November.

Höstens Studentstilar 133
Höstens Realskolestilar 148
Upprop 155

N:r 9. December.

Consonant Substitutions in Baby Speech, IV, **Hugo Hagelin** 157
Allerhand über Tonfall als Unterrichtsgegenstand, **H. Klinghardt** 164
Några ord om undervisning i fransk intonation, **Karin Ringenson** 182
Slutreplik i gerundiumfrågan, **Erik Bondeson** 184
Ett par ord om schweizare och romanistik, **Christer Thorn** 190
"Om ord och textmaterial vid studiet av engelska vid våra läroverk," **Einar Ekblom** 194
Till frågan om rättandet och bedömandet av examensstilar, **Birger Palm** 195
Litteratur:
Ernst Wichert. Der Wilddieb. Mit Anm. von Emil Rohde, **N. Otto Heinertz** 203
Wilhelm von Kügelgen, Jugenderinnerungen eines alten Mannes. Med ordlista och förklaringar av G. Björklund och S. B T. Danielsson, **N. Otto Heinertz** 206
Ett par Marryat-editioner. C. A. Ringenson, The Settlers in Canada. — E. Grip, Masterman Ready, **Sigurd Segerström** 210
J. A. Afzelius, Engelsk handelskorrespondens, 8. omarb. uppl. utg av Gösta Rahmn och Gustaf Stern, **Herbert Kalén** 213
Insända Böcker 214
Insända Tidskrifter 214

Digitized by Google

Innehållsförteckning efter innehållets art.

I. Språkpedagogiska inlägg.

Sid.

Le Phénix. Jämte ett par ord om kommentering, *Hilmer Gillqvist* 4
Latinskt uttal och fransk innanläsning, *Alfred Stenhagen* 33
Om ord och textmaterial vid studiet av engelska vid våra läroverk, *T. Hilding Svartengren* 105
"Om ord och textmaterial vid studiet av engelska vid våra läroverk", *Einar Ekblom* 194
Allerhand über Tonfall als Unterrichtsgegenstand, *H. Klinghardt* 164
Några ord om undervisning i fransk intonation, *Karin Ringenson* 182
Till frågan om rättandet och bedömandet av examensstilar, *Birger Palm* 195

II. Artiklar av grammatiskt, litteraturhistoriskt, språkhistoriskt, stilistiskt e. d. innehåll.

On English Intonation, *Daniel Elfstrand* 21
Citaten i Kiplings Stalky & Co., *Birger Bjerre* 34
Consonant Substitutions in Baby Speech III, IV, *Hugo Hagelin* 40, 157
Ett omtvistat ställe hos *Musset, Hilmer Gillqvist* 48
Om *do* vid *have, Hugo Styff* 50
Zum Gebrauch des Infinitivs im Deutschen, *Hans W. Pollak* 89
Slutreplik i gerundiumfrågan, *Erik Bondeson* 184
Ett antal svenska ord av romansk eller latinsk härkomst till användningen jämförda med franska och engelska, *Alfred Åkerlund* 99
Herr fröken, herr borgmästarinnan, *N. Otto. Heinertz* 103
"English or not", *Ivar Belanner* 107
Språket och grammatiken, *Erik Staaff* 119
N'importe och dylika uttryck, *Alfred Stenhagen* 129
Ett par ord om schweizare och romanistik, *Christer Thorn* 191

III. Diverse.

Franska sommarkursen 1922, *Ebba Wichman* 1
The Modern Humanities Research Association, *F. J. Fielden* 3
Queen Victoria's Speech (insänt till red av S. Segerström) 55
The Balmoral „Tartan" again, *C. S. Fearenside* 84
Upprop, *N. Otto Heinertz* 155
Rättelser 88, 213

Digitized by Google

Sid.

IV. Översättningar och kommentarer m. m.

A. Studentexamen.
Uppsatsuppgifter och översättningsprov.
V. T. 1923, *C. S. Fearenside — F. J. Fielden — G. E Fuhrken — P. Méaly — Virgile Pinot — M. Ranson — Ernst A. Meyer — E. Th. Walter — Alfred Wolf* ..... 54—71
H. T. 1923, *C. S. Fearenside — G. E. Fuhrken — L. J. Pott — P. Méaly — M. Ranson — Ernst A. Meyer — E. Th. Walter — Alfred Wolf* ..... 133—148
B. Realskolexamen.
Översättningsprov och reproduktionsprov.
V. T. 1923, *Ernst A. Meyer — E. Th. Walter — Alfred Wolf — C. S. Fearenside — F. J. Fielden — G. E. Fuhrken* ... 73—84
H. T. 1923, *Ernst A. Meyer — E. Th. Walter — Alfred Wolf — C. S. Fearenside — G. E. Fuhrken — L. J. Pott* ..... 148—155

V. Böcker.

Victor Brusewitz, Fransk läsebok för de allmänna läroverken, I, **Herman Söderbergh** 7
Alphonse Daudet, Premier Voyage, Premier Mensonge, utg. av *Carl S. R. Collin*, **Herman Söderbergh** 9
Carl S. R. Collin, Franska dialoger för skolans högsta klasser samt för självstudium på resor, *H. Sgh.* 10
Kosmos, *H. Sgh.* 10
R. E. Zachrisson och Grenville Grove, Engelsk nybörjarbok för läroverken och flickskolorna, **Ivar Belanner** 12
Kr. Nyrop, Italienske ord i dansk, **C G Santesson** 15
Leon Kellner, Shakespeare-Wörterbuch, **Eliert Ekwall** 86
Henry Alexander, Common Faults in writing English, **Hugo Styff** 130
Ernst Wichert, Der Wilddieb. Mit Anmerkungen von *Emil Rodhe*. **N. Ottto Heinertz** 204
Wilhelm von Klügelgen, Jugenderinnerungen eines alten Mannes. Med ordlista och förklaringar av *G. Björkelund* och *S. B. T. Danielsson*, **N. Otto Heinertz** 206
Ett par Marryat-editioner, **Sigurd Segerström** 210
C. A. Ringenson, The Settlers in Canada. — E. Grip Masterman Ready. — J. A. Afzelius: Engelsk handelskorrespondens, **Herbert Kalén** 213
Insända Böcker 72, 132, 214
Insända Tidskrifter 72, 132, 214

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA

UTGIVEN AV

HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.

ÅRG. XVII. 1 * MALMÖ * Februari 1923

FRANSKA SOMMARKURSEN 1922.

Den av Kungl. Skolöverstyrelsen detta år föranstaltade sommarkursen i franska hölls i Strängnäs med början den 2 juli och avslutades den 29 juli.

När kursens ledare, lektor Chr. Thorn, sistnämnda dag på rikssalen i Strängnäs gamla läroverk tog avsked av kursens lärare, M. Virgile Pinot, M. Pierre Jarillon, M:mes M. Pinot och L. Jarillon samt de till ett 30-tal uppgående kursdeltagarne, var det med en viss känsla av vemod de närvarande hörde honom beteckna dagens föreläsning såsom "la dernière conférence du dernier cours français à Strängnäs". Visserligen motsåg man med glädje de få veckor, fria från föreläsningar och studier, som återstodo av den tyvärr alltid för korta sommaren, men med tanke på den reella behållning i form av fördjupade kunskaper i franska språket, som man vunnit genom avståendet av ogrumlad ferievila o. deltagandet i denna kurs, kunde man ej annat än beklaga, att ett sådant tillfälle som detta ej mera skulle återkomma för Sveriges lärare och lärarinnor i franska språket, och att överhuvudtaget de sommarkurser i moderna språk, som inleddes av den franska sommarkursen i Djursholm 1917 och som voro på god väg att bliva en institution på den högre undervisningens område, hädanefter på grund av statsfinansiella skäl skulle behöva upphöra.

Vid en återblick i minnet på det som den franska sommarkursen 1922 givit dess deltagare, framträda i första rummet de franska föreläsningarne, som varje dag funnos upptagna på schemat. Sålunda föreläste M. Pinot över följande ämnen: La vie de Molière, La question Tartufe och Voltaire med särskild hänsyn till den litteraturhistoriska forskningens resultat under det sista decenniet, vidare över några företeelser inom den moderna skönlitteraturen såsom Marcel Proust, Jean Girandous, Maurice Barrès (un jardin sur l'oronte). Just valet av sistnämnda ämnen visade sig synnerligen lyckligt, dels emedan själva föreläsningarne särskilt visade

Digitized by Google

THE PENNSYLVANIA STATE

sig intressera auditoriet, och dels emedan de voro ägnade att stimulera intresset för den franska skönlitteraturen, vilket ju är en av de viktigaste förutsättningarne för att kunskaper i vederbörande språk skola kunna underhållas o. fördjupas. M. Jarillon föreläste över följande ämnen: "Histoire de la Civilisation française depuis l'origine jusqu'à la Révolution de 1789", "L'organisation politique et administrative de la France", "L'Enseignement en France et l'Université". — Lektor Thorn föreläste över fransk ordforskning, särskilt framhållande det organiska sammanhanget mellan de språkliga företeelserna och växlande kulturskeden i de romanska folkens historia. Till förmån för de kursdeltagare, som hade för avsikt att välja romanska språk till föremål för sina gradualstudier, gav föreläsaren värdefulla anvisningar om vad som återstod att göra på detta område. Rektor Herman Söderbergh höll en serie föreläsningar i fransk fonetik, som förmånligt skilde sig från de kurser i fonetik, som givas vid universiteten, på grund av sitt nära samband med levande livet, d. v. s. framläggandet av den praktiske skolmannens erfarenhet av de delar av franska uttalsläran, som vålla särskilda svårigheter på skolstadiet, jämte praktisk illustration av fonetikens teorier i form av uppläsning dels av föreläsaren själv, dels av de närvarande fransmännen, varvid Daudets lilla gracieusa prosadikt "La chèvre de M. Seguin" fick tjäna som illustrationsmaterial.

Under de praktiska övningarne, vid vilka kursdeltagarne voro uppdelade på fyra sektioner, förekom till behandling författares verk ur såväl den klassiska som den moderna litteraturen, ss. Corneille, Molière, La Bruyère, Musset, Verlaine, Tharaud. Vid M. Jarillons lektioner förekom rätt intressanta experiment, bestående däri att sektionsmedlemmarne i tur och ordning själva fingo leda undervisningen med textanalys och ordförklaring på det främmande språket, otvivelaktigt en utmärkt övning för dem, som undervisa i franska på gymnasiet och flickskolans högre stadium. Dessutom förekom konversationsövningar och muntlig översättning till franska av bl. a. Strindbergs Hemsöborna, Siwertz' En Flanör samt artiklar ur dagspressen (av Fr. Böök m. fl.). Sistnämnda övningar ansågos av de deltagande ss. synnerligen värdefulla, då undervisningen meddelades av infödda lärare, som samtidigt ägde kännedom om svenska språket, en förmån, som inte kommer deltagare av en feriekurs i utlandet till del, och vilket utgör en av de bidragande orsakerna till att en så väl planlagd kurs i hemlandet som denna i vissa avseenden kan lämna lika goda resultat som en vistelse i det främmande landet.

Vad de »fria övningarne» beträffar d. v. s. den franska konversation, som ej stod upptagen på schemat, så får ju i rättvisans namn erkännas, att dessa ej kunde bliva så omfattande som under motsvarande förhållanden i utlandet. Värdet av den franska bordskonversationen, som skulle vara obligatorisk, men ej alltid programenligt genomfördes, hörde nog till det omtvistade bland

Digitized by Google

kursens deltagare. Visserligen fanns det en och annan, som visade sig mottaglig för denna art av kunskapstillägnelse, men så fanns det även andra, som voro tämligen »immuna» för densamma. I senare fallet delades nog den åsikt, som ledaren av första franska sommarkursen i sin redogörelse uttalat, nämligen att den som kom trött och hungrig från morgonens föreläsningar naturligt nog önskade använda munnen för ännu mera trängande behov än behovet av ökad talfärdighet i franska. Men tack vare en utmärkt ledning även utom det, som direkt hörde till kursen, blev det dock för dem, som verkligen ville lära sig att tala språket, många tillfällen att få övning däri under den dagliga samvaron med fransmän, särskilt under de talrika utfärder, som företogos både till lands och vatten.

* *
*

Av det ovan sagda torde tydligt framgå, att ifrågavarande sommarkurs liksom liknande av Skolöverstyrelsen förut anordnade kurser på grund av sin ändamålsenliga planläggning och de goda resultat den lämnat, fylla ett behov för Sveriges lärare och lärarinnor och indirekt även för språkundervisningen vid våra skolor. Det vore därför att önska, att det anslag på 30,000 kr., som ingår i Skolöverstyrelsens riksdagspetita för anordnande av utbildningskurser för lärare vid allmänna läroverk och andra därmed jämförliga, av statsmakterna måtte beviljas. I tider som de nuvarande med sjunkande dyrtidstillägg och en löneregelering, som av allt att döma låter länge vänta på sig, äro utsikterna att kunna bestrida kostnaderna för en resa till Frankrtke, åtminstone vad flickskolornas lärarinnekår beträffar, ytterst små. — Det har talats och skrivits så mycket om franska språkets bildningsvärde, att något mera ej behöver tilläggas för att bevisa betydelsen av att så många som möjligt få lära sig att njuta av den intellektuella klarheten, den logiska byggnaden och den rika formskönheten hos det franska språket, detta böjliga och känsliga instrument, som mer än något annat språk förlänar uttrycksmedel åt den mänskliga tankens finaste skiftningar.

Östersund den 30 Oktober 1922. *Ebba Wichman.*

THE MODERN HUMANITIES RESEARCH ASSOCIATION.

The attention of readers of *Moderna Språk* is directed, by the kindness of the Editor, to the above association, which was founded at Cambridge, England, in June 1918, and now numbers about 800 members. Its main object, to quote the prospectus

Digitized by Google

issued by the Association, is "the encouragement of advanced study in Modern Languages and Literatures by co-operation, through correspondence, personal intercourse, the interchange of information and counsel, and financial support for students engaged in research." Ordinary membership is open to graduate students of all countries who are engaged in or contemplating research, and others may join as associate members. The minimum annual subscription for both ordinary and associate members is 7/6, and life-membership is granted upon a single payment of five guineas.

The publications of the Association include: 1) *The Modern Language Review*, 2) a quarterly *Bulletin* describing the general activities of the Association, 3) an annual *Bibliography of English Language and Literature*. This series of bibliographies was instituted in 1921 and is likely to prove of very great value, not least to foreign scholars. Members obtain the *Review* and the *Bibliography* at reduced prices.

In the list of members published from time to time in the Bulletin will be found many names familiar to students of English, German, and Romance languages. The President for the year 1922-3 is Professor J. M. Manly, of the University of Chicago. Former presidents are Professors Otto Jespersen, Gustave Lanson, and W. P. Ker, and Sir Sidney Lee. The Hon. Secretary is Prof. E. A. Peers, the Hon. Treasurer Prof. Allen Mawer, both of the University of Liverpool.

As a means of communication between scholars engaged on similar work the Association has already proved its value, and its rapidly extending membership seems to show that it is filling a long-felt want. Copies of the prospectus and forms of application for membership may be had from the undersigned, who will also gladly answer any questions.

Lund. ***F. J. Fielden.***

(Corresponding Member for Sweden).

LE PHÉNIX.

Jämte ett par ord om kommentering.

I Lektor Lars Lindbergs franska läsebok, berättelsen "Mon vieil ami", s. 83 r. 17 ff. läses: Toute ma vie, je reverrai ce coin de hall vitré, chez la colonelle Remy, les tentures algériennes, les palmes vernissées des phénix ... Utgivaren har ej känt sig föranlåten att kommentera uttrycket: les palmes vernissées des phénix. Om det är hans mening, att frasen utan vidare bör vara förståelig för eleverna, så är det rätt förödmjukande för läraren att bli bet på den. En gissning var ju lätt att våga, men inför elever bör man helst ha något bättre att komma med. Jag undgick att bli bet endast tack vare en lycklig slump, som lät mig finna det

Digitized by Google

latinska namnet på dadelpalmen, Phœnix. Jag förstod då, att författaren till "Mon vieil ami", Marcel Prévost, för att undvika det fula "les palmes vernissées des palmiers" eller det lika missljudande "les palmes vernissées des dattiers" tagit det latinska namnet på en i hemmen vanlig palmart och givit det fransk form. Men ingen mig tillgänglig fransk ordbok visar en användning, som i frasen ovan, av ordet «phénix». Inför detta förhållande betyder det mindre, att namnet fenixpalm icke är okänt för svenska botanister, trädgårdsmästare, palmälskare och — margarinätare. Den som icke är någotdera, behöver säkerligen upplysas.

Det är för övrigt icke enda gången man står undrande inför Lektor Lindbergs kommenteringsprinciper i allmänhet och kommentaren till Prévosts nämnda, mycket subtila berättelse i synnerhet. Den som läser "Mon vieil ami" i en klass med så stort nöje som undertecknad, känner det smärtsamt att rätt ofta lämnas i sticket av utgivaren. Det följande är blott prov. S. 75 r. 25 står: Il habitait, sur la cour de Blossac, un hôtel ...; s. 79 r. 11 ff.: Il y a un certain discours etc; samma sida r. 29 ff.: Je lui devais — encore! Det första av dessa tre ställen bekänner jag mig ej nöjaktigt kunna förklara; i fråga om de båda andra skulle jag önskat hava till hands utgivarens tolkning. Vad är det vidare för mening med att kommentera "la distraction croissante que je manifestais à leurs propos aimables" (s. 83 r. 2 f.) med ... "gentemot deras älskvärda personer", som till på köpet är en förvanskning, och samtidigt utan att blinka gå förbi s. 77 r. 20 f.: enfin, je choisissais celui-là bien plus volontiers pendant le cotillon, och s. 79 det kursiverade (understrukna) *notre: notre* colonel Remy?

När jag önskar kommentar i de båda senare fallen, är jag medveten om att jag därmed önskar kommentar i vidsträcktare omfattning än som i allmänhet brukas. Det är lätt att översätta orden i fråga. Men förstår månne den översättande utan vidare självironien ena gången, andra gången brevskriverskans djupa känsla för den familj, som liksom förde henne själv mot lyckan, och i båda fallen säkerheten och överlägsenheten hos en person, som funnit sin plats i livet, hos kvinnan, som är lycklig maka? Hur lätt elever gå vilse i uppfattningen av vad som läses, hade jag tillfälle konstatera, då "Mon vieil ami" genomgicks i en fjärde latinring. Sedan berättelsen avslutats, förhörde jag mig om det intryck, den gjort. Slutet hade tilltalat alla: det allmänt mänskliga, som där lyser fram, är ju allmänt fattbart. Men Madame de Langallery hade man för övrigt ej stor respekt för. En av de mera begåvade i klassen kallade henne drastiskt »en så'n där!» — henne, denna klartänkta, taktfulla, dugliga, i sitt hem så fast förankrade fransyska! Missförståndet är oerhört men är icke ägnat att förvåna. Det är ju verkligen icke blott den lilla historiens avslutning som är allmänmänsklig, utan hela berättelsen är det. Men utan tvivel tillåta scenerna vid en dödsbädd nationella särdrag i

Digitized by Google

långt mindre omfattning, än vad som ligger före det stora, allt nivellerande ögonblicket. Det så utpräglat franska i "Mon vieil ami" är dess förtjänst och samtidigt det, som förvirrar den svenske läsaren. Hur lätt kunde emellertid icke hans uppfattning påverkats i rätt riktning. Det kunde skett redan i berättelsens början vid orden "la grande lessive pascale, le nettoyage général de la conscience". Enligt min blygsamma mening bör en kommentator icke gå förbi så karakteristiska vändningar. Vad de ha att säga om Madame de Langallery, fullständigas och fördjupas sedan av vad som ovan citerats från s. 77 r. 20 och det understrukna pronominet s. 79.

Jag skall dröja vid ytterligare tvenne ställen i "Mon vieil ami", vilka ha gemensamt, att de för en restlös förståelse kräva kunskap om s. k. realia. Lektor Lindbergs läsebok har ett par särskilda kapitel realia. Det är tacknämligt. Vad som i dem bl. a. säges om de franska prästerna: att de uppfostras i seminarier och utgå ur folkets led, är en mycket upplysande kommentar till det ställe i "Mon vieil ami", där brevskriverskan förklarar, att hon ej kan anförtro sig åt någon av biktfäderna i hemorten. Men varför står den nyttiga upplysningen ej bland noterna på vederbörlig plats? Hade den stått där, skulle dess form säkerligen varit mer lämpad efter textens krav än nu, ej heller skulle det berott på tillfälligheter, om den sättes i förbindelse eller icke med det textsammanhang, som den kan göras ägnad att så förträffligt förklara. I fråga om satsen s. 75 r. 22 ff.: Toute sa personne révélait ce raffinement excessif reproché si aigrement par les hommes aux hommes que les femmes ont beaucoup aimés, saknas i läseboken varje ledning till rätt uppfattning. Redan orden »hommes» behöva kommenteras, men framför allt behöver innebörden av hela frasen klargöras. I densamma ligger väl en allmänmänsklig sanning men i kanske ännu högre grad en fransk sanning. Goethes bekanta ord i Tasso: Willst du genau erfahren, was sich ziemt, so frage nur bei edlen Frauen an, ha en annan kulturhistorisk bakgrund: könens avskildhet från varandra i liv och intressen. En svensk läsare förstår genast Ingeborgs klagan hos Tegnér över mannens hårdhet, över kvinnans obemärkta och beroende ställning, förstår Iphigenies ord hos Goethe: Wie enggebunden ist des Weibes Glück. Men förstår han Prévosts citerade sats, om han icke vet, vilken roll den franska kvinnan sedan århundraden tillbaka spelat i sitt lands umgängesliv och kulturella strävanden överhuvud taget? Jag är rädd för att det utan kunskap härom blir grov missuppfattning av eller blott en halvklar föreställning om innebörden av Prévosts ord. Ambitionen att förebygga missuppfattning och oklarhet synes mig vara en av de angelägnaste hos en textutgivare.

Böra vi icke försöka få eleverna att förstå, vad som ligger bakom orden? Och har en utgivare av en skoltext rätt att utan vidare förutsätta, att läraren förklarar och kan förklara textens

Digitized by Google

inre rikedom? Bör icke utgivaren veta mer om texten än läraren, som väljer den? Den senare har kanske icke haft tid och krafter att ägna den ett särskilt studium. En text, som är något värd, — Lektor Lindbergs läsebok har flera sådana — kräver alltid ett särskilt studium. Utgivarens handledning är så mycket nödvändigare, som lärareutbildningen i de moderna språken i övervägande grad är inriktad på ord och återigen ord, men mycket litet om ens något på de andliga verkligheter, som orden i förening äro till för att uppenbara. Förmågan att riktigt uppfatta en text är åtminstone icke den mest framträdande hos våra unga språklärare.

Hilmer Gillqvist.

LITTERATUR.

Victor Brusewitz, *Fransk läsebok för de allmänna läroverken, I.* Stockholm 1922, Bergvall. Pris 3: 75. — Ordlista till dito. Pris 1: 50. —

Föreliggande läsebok är betecknad med siffran I och i förordet anger utgivaren, att han avser den för gymnasiets näst högsta ring. Den nästkommande delen skall alltså ta sikte på lärjungarna i högsta ringen. Om innehållets svårighetsgrad i nästkommande volym skall ökas i överensstämmelse med en sådan tankegång, så är jag böjd för att sätta ett frågetecken. För min del anser jag den nu publicerade delen av läseboken tillräckligt svår för ring IV och undrar, om det över huvud kan vara lämpligt, att en bok med så rikt och växlande språkstoff sättes i hand på lärjungar, som komma direkt från elementarboken. Dock, därom får den enskilda läraren döma efter råd och lägenhet.

Läseboken är förträfflig. Här finns litet av varje, författarenamn av första rang och sådana med mindre känd klang; alla äro representerade av goda stycken utan undantag; innehållet är rikhaltigt och omväxlande, så ock det ord- och frasförråd och de stilarter, som frambära det. — Märkas bör emellertid, att några bland här förekommande texter återfinnas i redan utgivna handböcker.

Utgivaren har försett de olika styckena med en utförlig kommentar, gjord med den erfarna lärarens säkra urskillning. Översättningshjälpen inskränker sig sällan till det något ofruktbara maneret att här och där lämna »en god svenska», utan reder förträffligt upp de kommenterade uttryckens och ordens språkliga sammanhang. Alldeles utmärkt är också ordlistan genom den sammanställning av samhöriga, ur rotsynpunkt eller genom andra associationer förbundna ord, som utgivaren överallt är angelägen att lämna. En viss planlöshet iakttar man emellertid med avseende på fördelningen av sådant, som meddelas i kommentaren, och sådant, som får plats i ordlistan. Frågan är, om det icke hade varit

Digitized by Google

mest praktiskt att sammanföra det hela på ett ställe. Metodens dubbelhet har nog medfört, att en del ord alls icke kommit med: *incartade* 5,8; *aviron* 98,22; *houle* 99,17; *récif* 99,25; *sursaut* 99,26. Det kan inte häller hjälpas, att ordlistans brukbarhet inskränkes genom saknaden av en alfabetisk förteckning över huvudorden med hänvisning till stället där de först behandlats. Endast med hjälp av en sådan förteckning är det över huvud taget möjligt att läsa de olika styckena i annan ordning än den av författaren föreslagna.

Med nöje noteras, att utgivaren vågat övergiva den vilseledande beteckningen av den franska nasalvokalen med ɔ̃ och anslutit sig till dem, som analysera det ifrågavarande ljudet som ett slutet *o*-ljud. Klokast är det nog också att i likhet med utgivaren låta det franska munöppna ljudet i *homme, fort, dot* med dess ofta tydliga ö-liknande klang betecknas med annan symbol *(ǫ)* än den för engelska vanliga *ɔ*.

Några felaktigheter ha insmugit sig i kommentaren, vilka här nedan skola påpekas jämte andra saker, som fallit anmälaren in under läsningen.

5, 10—11 *un ouvrage — travailler,* för fullständighetens skull bör nog tilläggas, att *travailleur* utom den angivna betydelsen även har betydelsen av yrkesarbetare, jmfr. C. G. T. = Confédération Générale des Travailleurs. — 5,13 *le carreau, rutan* hellre än fönsterrutan; utan tillägget *de la fenêtre* ligger betydelsen *stengolvet* lika nära till hands. — 6,5 *diaboliquement* översättes bättre med *diaboliskt* än med *infernaliskt;* det *diaboliska* betecknar ju bl. a. en användning av de goda krafterna i det ondas tjänst. — 6,31 *dans les machines infernales* har missförstått av utgivaren: *dans* har tydligtvis sin vanliga betydelse, *machines* är synonymt med det just nämnda *automobiles* och *conduire* betyder köra; *infernales* = infernaliskt sinnrika. — 10,1 *Caché, pelotonné* etc., den betänkliga participialkonstruktionen med dess felaktiga anslutning hade berättigat (här, i likhet med 63, 18—19) magisterns varnande pekfinger. — 10,16 *machinalement,* bättre *mekaniskt* än maskinmässigt. — 11,31 *rendait,* ett intressant, ehuru vanligt, fall av *imparfait* i sammanhang med ett tidsadverbial av typen "Dix minutes aprés"; jmfr. 43,34 "Un instant après, celui-ci débouchait", etc; 44, 3—4 "Deux heures après, la troupe — — se réunissait," etc.; se härom senast *Stenhagen* i Stud. i Mod. Språkvetenskap, utgivna av Nyfil. Sällsk. i Stockh., VIII, s. 141, som anmärker, att *Vising* i festskriften till Esaias Tegnér först påpekat *tidsadverbialets* betydelse för detta fall av *imparfait.* — 40,30 *s'en prit à nous* synes mig vara riktigt tolkat av utgivaren; *se prendre à qc* kan väl däremot icke betyda *gripa fast i ngt,* men väl *gripa sig an med ngt.* — 52,24 *je suis passé près de la source,* det mindre riktiga bruket av hjälpverbet *être* i detta sammanhang förtjänade ett observandum. — 60,8 *Qui te rend* etc., kommentaren borde givetvis erinra om denna föråldrade an-

Digitized by Google

vändning av *qui* för *qu'est-ce qui.* — 60,14 *je me vais désaltérant,* samma ställning hos pron. som i den anmärkta passagen *nous l'allons montrer.* — 65,20 (kommentaren) "*s'était senti* känt sig; tillägg: stå i", här hade väl kasus av *se* (dat.) bort påpekas och konstruktionen närmare belysas. — 66,4 *ornait son esprit* = odlade hans själ; ordlistans "*orner* = pryda" är en något för knapphändig upplysning. — 66,29 *Maintes fois,* den högtidliga stilarten kunde understrykas i anslutning till detta styckes allmänna ton, jmfr det nyssnämnda *orner l'esprit.* — 76,8 *par là* är misstolkat; det står uppenbarligen i st. f. *par elle* och syftar på *ceinture de bois,* betyder alltså (därigenom) *genom den.* — 76,6 *mal nommée* är icke liktydigt med *mal renommée* utan åsyftar det olämpliga *namnet Grénetière* = *fröhandlerskan* på en gård, som knappast tillhandahöll varan i fråga. — 76,9 *levaient* är naturligtvis inte intransitivt. — 78, 1—2 *au souffle ... et au rythme,* av utgivarens översättning i kommentaren får man den uppfattningen, att han här förbisett prepositionsuttryckens sammanhang med det föregående *reconnaissait;* jmfr vårt klassiska: »På gången och på pannan känns Torstens son igen». — 97,18 *son homme,* det folkliga uttrycket, som förträffligt passar till situationen, borde ha påpekats. —

Uttalet *strasbu·r* bör rättas till -zb-, liksom *alzes* bör infogas. Tryckfel föreligger i *blenheureuse* (kommentaren till 30,33) och *käsēr,* s. 124, sista raden. — Till versläran bör erinras, att man egentligen icke bör tala om cäsur *på* sjätte stavelsen i alexandrinen, men väl *efter* denna stavelse. Cäsuren avser ju ursprungligast pausen mellan de två vershalvorna, i germansk vers lika med en takt.

Den franska läsebok, lektor Brusewitz härmed skänkt våra skolor, utgör i det stora hela ett synnerligt värdefullt tillskott till vår franska skolbokslitteratur och kan obetingat rekommenderas.

Herman Söderbergh.

Alphonse Daudet, *Premier Voyage, Premier Mensonge, med anmärkningar utgiven av* Carl S. R. Collin. Lund 1922, Lindstedt. Pris 1: 50.

I förordet omtalar utgivaren, att han »tvekat länge, innan han beslutat sig för att utgiva detta Daudets sista verk». Tveksamheten kunde ha motiverats av helt andra skäl än det av utgivaren åberopade ganska avsevärda antalet skolupplagor av arbeten av Daudet.

Anmälaren är mycket betagen i Daudet och unnar gärna så många som möjligt läsningen av denna lilla tarasconnad med dess älskvärda ironi över ett länge sedan passerat stadium på livets väg. Många farligare saker komma, tyvärr, i våra gossars och flickors händer. Men därav följer icke, att skolan lämpligen bör förmedla ungdomens bekantskap med en bok sådan som denna. Daudets skoningslösa satir över den här behandlade lilla slyngelns

Digitized by Google

bedrifter befriar honom från det kompromitterande i den nära släktskapen. Vi äldre befinna oss också på tillräckligt avstånd för att kunna se på det hela med humorns blida och befriande löje. Humor är ett av modern ungdom älskat ord. Men ingen sinnesförfattning är väl mera främmande för den tidiga åldern än den ur vilken den verkliga humorn rinner upp. Det är blott alltför antagligt, att en skolklass snarare fäster sig vid det pikanta i vissa här berättade situationer än fångas av det löjlighetens skimmer, varmed den till hälften skamsne, till hälften roade författaren omspinner sitt alter ego. För min del är jag därför ganska tveksam angående denna texts lämplighet som skollektyr. — Häftets avslutning, Mistrals *Les Glaïeuls,* är däremot ett litet vackert poetiskt barndomsminne, men smakar i detta sammanhang för mycket av fyllnadsgods.

Den i kommentaren lämnade översättningshjälpen är god och rikhaltig. De få fonetiska transkriptionerna kunde däremot ha gjorts med större omsorg. — Till s. 11,8 bör anmärkas, att *L'angélus* även ringes, resp. bedes, kl. 12 middagen. —

När med anledning av *Mon officier,* sid. 13,3 säges, att titlar vid tilltal i franskan föregås av possessiv-pronomen, så får icke tillägget »från underordnad till överordnad» saknas. — Till de av utgivaren nämnda arbeten av Daudet, som finnas i svensk skolupplaga, bör läggas *Bossons* Lettres de mon moulin.

Herman Söderbergh.

Carl S. R. Collin, *Franska Dialoger för skolans högsta klasser samt för självstudium på resor.* Lund 1922, Lindstedt. Pris 1: 50.

Samtliga de övningsstycken, som lektor Collin publicerar i föreliggande häfte, röra sig på synnerligen praktiska områden och äro avfattade på ett mycket ledigt och naturligt språk. De förråda alla den erfarna pedagogiska blick, som karakteriserar vad samma författare förut presterat i form av övningsböcker. Som de därjämte innehålla en hel del nyttiga realia, vilka med fördel torde kunna begagnas som utgångspunkt för talövningar, är det ett nöje att rekommendera dem.

H. Sgh.

Kosmos, Internationellt magasin på fyra språk. Utgivare Albert Pentin. Första numret. November 1922.

I sitt företal till detta första nummer berättar utg. att redaktionen försäkrat sig om medverkan från ett stort antal kända namn inom svensk och utländsk litteratur. Kosmos vill vara ett litterärt betonat magasin för den kulturellt intresserade allmänheten och säges tillika utgöra en fortsättning av The English-Swedish Magazine, »som under sitt nyss avslutade första utgivningsår (12 häften) rönt den mest välvilliga uppmärksamhet av press och

Digitized by Google

publik." Detta företal är liksom häftets övriga innehåll avfattat på svenska, tyska, engelska och franska.

Häftet bär Gerhard Hauptmanns bild på första omslagssidan. Första uppsatsen utgör en studie över Hauptmann av prof. Fritz Michaelis, Wien. Därefter kommer ett utdrag ur Hauptmanns "Griechischer Frühling". Den engelska insatsen bär titeln "Impressions of a First Trip to Europe" och är författat av Philip B. Mc Donald, vilken presenteras som Assistant Professor of English, New York University. Sist kommer »Marriage à l'americaine, par L. Delluc, professeur au lycée de Bordeaux». Det svenska originalet efterspåras förgäves, så framt man inte som sådant får räkna den Pristävlan, som utlyses å sid. 13 och gäller bästa sättet att utfylla visst angivet tomrum å titelbladet. — Alla översättningarna äro anonyma. —

Skall det läggas litterär-kulturell måttstock på innehållet, så måste det sägas, att i varje fall det amerikanska och det franska bidraget äro skäligen obetydliga. Det värdefullaste är naturligtvis utdraget ur Hauptmann, men det är ju icke original för Kosmos. Om redaktionen verkligen har tillgång till så många svenska och utländska kända namn, som det säges i företalet, så böra de för all del mobiliseras till nästa nummer.

Att ett fyra-språkigt organ med kulturell hållning kan vara av verklig betydelse, förnekas icke. Särskilt bör det kunna liva och underhålla det icke ringa amatör-språkliga intresse, som nog finnes på icke så få håll i vårt land. Men huvudvillkoret för att en tidskrift av denna art skall ha någon framtid är, att det står verklig språklig kompetens bakom det hela. Man får förutsätta, att översättarna äro infödda. Men det kräves tillika, att de fullt nöjaktigt behärska det språk, varifrån överflyttningen sker. Vidare måste givetvis redaktionen vara fullt hemmastadd på alla fyra språkområdena.

Detta första häfte har många brister. De kunna alls inte ursäktas med redaktionens inledningsfras om uppgiftens svårighet. Är man icke vuxen företaget, så får man låta det vara.

De svenska översättningarna äro icke vårdade, om också de direkta felen äro få. I det senare avseendet har den franska översättaren däremot presterat förbluffande ting och ställer sig värdigt vid sidan av den svenska översättaren från English-Swedish Magazine.

Alltså, Kosmos kan ha en uppgift att fylla, om nödig kompetens för företaget kan uppdrivas. Men starten är icke lovande.

Sedan ovanstående skrivits har ett andra nummer utgivits. Denna gång synes allt vara översatt från svenska, medan intet främmande original kommit med. Innehållet är icke särdeles betydande. Översättningen till franska synes vara bättre än i första häftet men lämnar fortfarande övrigt att önska. Alla översättningar äro denna gång signerade. *H. Sgh.*

Digitized by Google

R. E. Zachrisson o. Grenville Grove. *Engelsk nybörjarbok för läroverken och flickskolorna.* Stockholm, A. V. Carlsson, 1921. Pris 3: 50 (kart.). *Övningsbok* till... utarbetad av R. E. Zachrisson. 1922. Pris 1: 75 (kart.).

Föreliggande nybörjarbok utkom redan 1921, såsom synes, men övningsboken först året därpå, varför det ej är att undra på att någon ingående anmälan hittills icke kommit till synes, såvitt jag vet.

Det kan ju tyckas, att vi ha ganska goda engelska elementar- och nybörjarböcker förut, men smaken är växlande, varför det ej skadar att bjuda skolan sådana av olika slag, så att lärarens säregenhet får tillfälle att komma till sin rätt, då tre metoder vid språkundervisningen fortfarande användas: den grammatiska, den imitativa och den förmedlande (se förordet!) Också kan det vara av viss betydelse, att det grundläggande ordförrådet ej blir alldeles detsamma hos alla landets barn.

Denna bok är »i viss mån uppställd efter den förmedlande metodens principer» men kan »med hänsyn till avfattning och innehåll mycket väl användas» av anhängare till även de två andra. Det kan ha sitt intresse att i detta sammanhang jämföra det antal sidor, som utgivarna ägna åt följande fyra olika avdelningar: 1) fonetisk text, 2) text, 3) metodiska övningar, 4) översättningsövningar: Elfstrand 15, 48, 64, 14; Afzelius $6^1/_2$, 22+94 (= 2 årskurser; »Skrivövningar till eng. grammatik» i särskild bok); Björkelund o. Danielsson 6, 56 (många ill.), 14, 5; Zachrisson o. Grove 8, 61, 32, 41.

Elfstrand är som bekant ivrig anhängare av den imitativa metoden, varom hans metodiska övningar (ej blott sidantalet) också bära vittne; nya ord äro ej översatta, utan läraren bör förklara dem på engelska, vilket ofta kan ställa sig ganska svårt på grund av lärjungarnas ringa ordförråd. Z. sätter ut betydelsen på svenska och vill dessutom ha varje mening översatt, vilket tydligen ej är E:s metod, ehuru han ingenting säger därom, men i så fall blir det ingen kontroll på att lärjungarna förstå det; men metoden är ju sådan. De 40 sidorna »översättningsövningar till svenska» hos Z. utgöra ett förträffligt underlag för övning enl. både den grammatiska och förmedlande metoden, enär de anpassa sig efter läsestyckena, vilka »i tidsföljd ordnats så, att de kunna läggas till grund för ett samtidigt systematiskt inhämtande av formlärans och syntaxens huvuddelar.»

Övningsboken innehåller också en »grammatisk översikt» på 38 sidor, varom säges i förordet:» Efter åtskillig tvekan har jag låtit ingå i övningsboken en ej alltför snävt tilltagen **grammatisk översikt.** Härmed vinnes, dels att lärjungarna få all på ett elementärt stadium nödig grammatisk kunskap samlad på ett ställe, dels, vilket är viktigare, att de grammatiska reglerna bli så gott som uteslutande belysta med exempel, hämtade från den av dem lästa texten. Av denna anledning ha flertalet exempel ej

Digitized by Google

heller behövt översättas till svenska. I läroanstalter, där endast en kortare engelsk kurs läses, torde den grammatiska översikten vara tillfyllest, i synnerhet om den kompletteras av läraren med några få regler från artiklarnas och verbets syntax».

»Läsningen av nybörjarboken med tillhörande övningar bör kunna vara avslutad ett stycke in på det andra läsåret, varefter övergång kan ske till läsebok eller lättare text.» Om detta medhinnes, vet jag ej av erfarenhet, men åtminstone torde ej mer än tre terminer åtgå, ty E:s elementarbok, som är 13 sidor kortare, brukar undertecknad ha läst i mitten av november.

Utan att ha praktiskt prövat en bok kan man ej med riktig säkerhet yttra sig om dess värde, men det synes, att denna nybörjarbok av Zachrisson och Grove bör kunna hälsas välkommen, då författarnas välkända namn torde borga för riktig pedagogisk behandling av lärostoffet och ett korrekt språk.

Som emellertid åsikterna växla och även den bästa bok i vissa punkter kan visa sig svag eller innehålla misstag, inkonsekvenser och tryckfel, vågar undertecknad komma med några små påpekanden.

I förordet säges, att »erfarenheten torde giva vid handen, att den historiska stavningen redan från början bör inläras vid sidan av den fonetiska.» Ett »torde» är nog här berättigat, ty flera framstående [imitativa?] pedagoger låta eleverna läsa enbart den fonetiska texten ganska länge, somliga hela första terminen (t. ex. Österberg; se Skolkommissionens betänkande II, s. 256). Själv brukar jag nöja mig med de 10 första styckena i E:s elementarbok.

Med avseende på textinnehållet framställer sig en undran, om en person verkligen kan lära sig läsa och tala så många språk, som äro uppräknade i stycket 10. Kunde inte de olika länderna och språken ha kommit fram på annat sätt?

Språket måste väl anses mönstergillt på grund av författarnas auktoritet, men jag kan dock ej avhålla mig från att sätta ? vid ett par ställen. Sid. 21 r. 2 ndfr.: you were [the?] twenty-fifth; s. 22 r. 5: I was [the?] twenty-sixth; ibid. r. 15: Tea, coffee, or cocoa are [> is] drunk. [Se: Elfstrands förk. grammatik § 147; Schmidt: Grammatik der englischen Sprache (6. Aufl.) § 215, Anm. 4; Krüger: Schwierigkeiten des Englischen (1898) II, § 611]; s. 26 r. 14 governess' [> governess's] [Se grammatikor av Elfstrand, Hammarberg—Zetterström och Schmidt (§ 120, 1, b, Anm. 3) samt Krüger § 64]; s. 27 r. 23 both in the [?] schools and in offices; s. 28 r. 2 because the [?] banks and all shops; s. 32 r. 5 ndfr.: some eyes are blue, some brown, some green [? > dark l. black]; s. 71 r. 11 ndfr.: on the 6th [of ?] November 1632 [Krüger säger § 263 "Familiär bleibt vielfach *of* zwischen Zahl und Monat weg"].

I **ljudskriften** har jag gjort ett par anteckningar:
s. 11 r. 22 *jɔ 'eldist* > *jɔr ~*; s. 12 r. 18 *ɔ: 'eit* > ɔ:r ~; s. 14 r. 2

Digitized by Google

pl'e > pl'eⁱ; ibid. r. 8 ndfr. *l'a:dz > l'a:dʒ;* ibid. r. 2 ndfr. *inɑf > in'ɑf[?],* liksom man s. 15 r. 4 *veri,* r. 12 ndfr. *bitwi:n* och r. 9 ndfr. *minits* m. fl. ej får veta, vilken stavelse som har tonvikten.

I **ordförteckningen** äro en del pluralformer av substantiv införda såväl som imperf. och particip, men jag fruktar, att beteckningen kan ge anledning till missförstånd, såvida inte § 58 m. fl. därpå följande i den grammatiska översikten läsas redan i början. Jag menar sådana som följande: st. 3,₃ phrase, ~ es; st. 8,₉ serve, ~ ed; sid. 87 a (ngt under mitten) freeze, it is ~ ing; sid. 89 b 13 stop, ~ ed liksom 89 a 4 ndfr.; sid. 82 b 3 marry, ~ ied; jfr också st. 13, 4 settled, ~ ed. En liten inkonsekvens föreligger i uttalet: s. 78 a 3 o. 5 ndfr. *t'iftis'iks* o. *tw'entif'ɔ:(r)* men s. 82 a 7 o. 11 *f'ɔ:ti faiv* o. *p'ə:ti nain;* s. 82 a (mitten) *fi'a:nseⁱ > fia:ns'eⁱ (?);* st. 10, 6 *p'oᵘst'ɔfis > ~ 'ɔfis;* s. 96 b 7 ndfr. *b'utpɔliʃ > b'u:t ~* (se s. 107 a 12 ndfr. *s'noᵘbu:ts > sn'oᵘ ~);* st. 25,₈ *bl'aindmænz > ~ mənz* (se s. 100, b (mitten) *'iŋgliʃmən* o. st. 53,₁ *'aiəriʃmən);* s. 108 a 13 »hur han [> hon] såg ut»; st. 46,₁₄ ~ "succes" > ~ succès (?); s. 114 a 11 *f:m > fə:m;* s. 115 a 6 *t'au (r) > t'auə(r);* s. 93 a 6 *s'isəz > s'izəz.*

Låtom oss nu övergå till övningsboken, som är utgiven av Zachrisson ensam. Jag har redan ovan nämnt, hur många sidor de olika övningsavdelningarna omfatta; den grammatiska översikten är på 38 sidor.

Först ett par små anmärkningar i övningarna: s. 19 r. 9 Charles' [> Charles's]; s. 48 r. 1 Katedern (= lärarens stol [> pulpet]); s. 71 r. 12 av [> *av*].

I den grammatiska översikten finnas bl. a. några principiella punkter, vilkas lämplighet kunna diskuteras. I fråga om uttalsbeteckningen torde ifrågasättas, om det inte vore bäst att sätta [ ] omkring (det oftast stumma) *r* i slutet av ord, såsom skett i ordförteckningen. Ej heller i redogörelsen för den fonetiska beteckningen står *r* inom ( ), och intet nämnes om att det är stumt. Ex. härpå äro: § 3 four *(fɔ:r),* § 18 alla komparativer (— *ər),* fast regeln visserligen lyder — **er** *(ə[r]),* § 23 *(jɔ:r)* m. fl.; men då har *r* glömts i § 21 **her** *(hə:).* — I § 10 borde väl ha anförts ord på — ce o. — ge såsom ex. på *s-* o. *sje*-ljud, då i § 58 säges, att stumt *-e* bortfaller framför ändelser, som börja med vokal, och place places anföras som ex. — § 30 He is the one etc. = här [> han] är etc. — S. 98 r. 12 havn't [> haven't]. § 42 Varför angivas ej svagtoniga former till pres. av to be? Här liksom i imperf. saknas däremot *r* i ljudskriften, t. ex. *(wi: a:).* Perf. lyder *(ai hæv bi:n)* o s. 106 r. 2 står *(aiv bin helpt),* i vilket fall *bin* är förklarligt, men varför då samma sida, sista raden *(bai bi:iŋ h'elpt)?*

Sid. 105, Anm. 3 lyder: "*Do* omskrives, då det är *huvudverb,* [och?] i regel även *have* (utom i betydelsen *äga)*". I detta fall är det väl bäst att inte belasta de ungas minne med svårig-

Digitized by Google

heten att urskilja de fall, då to have *kan* omskrivas eller inte kan det, enär uppgifterna härom äro svävande och jag åtminstone ej funnit någon säga, att det *måste* omskrivas eller helst *borde* det. Schmidt säger (s. 407): Bei to be (auch bei dem Passiv) und to have ist die Umschreibung nicht gebräuchlich" och Krüger (§ 458): "Auch to have kann mit to do umschrieben werden". Bland ex. finnas följande två, där det väl är fråga om ett »ägande»: "Do you have any proofs for it? Why do actresses have so many dresses? How many servants does he have to attend him?" Jfr härmed Zachrissons "He hasn't many friends" ss. det enda möjliga. Jag har antecknat följande regel men tyvärr inte, varifrån den är hämtad: »Om to have är använt som huvudverb, kan det liksom andra huvudverb omskrivas med to do. I denna användning förekommer det i betydelserna »äga, mottaga, få», vidare i konstruktionen to have + prf. part. = to cause o. to have + inf. = vara tvungen att. Do you have any proofs for it? What did you have for supper? Did you have the fire lighted? — "I en engelsk bok har jag funnit:" With regard to this verb [have] there has been developed a convenient distinction in usage which seems to be in danger of being lost. The use of the auxiliary *do* is correct English only when *have* expresses something occasional or habitual, not when the object is a permanent possession or attribute. It is permissible to say 'Do you have breakfast at eight' or 'We do not have many visitors'; but not 'Does she have blue eyes?' or 'He did not have a good character.' Many American writers violate this rule, and the faulty use appears to be gaining ground in England."

Härmed har jag efter bästa förmåga utfört denna granskning. De flesta anm. äro ju av ringa eller ingen betydelse för böckernas värde, somliga lätt förstådda tryckfel, men jag har ansett det vara min plikt att ta med allt, som behöver observeras och möjligen rättas i ny upplaga.

För visso skall denna nybörjarbok (jämte övningsboken) komma till stor användning.

Landskrona i nov. 1922. *Ivar Belanner.*

Kr. Nyrop: *Italienske ord i dansk.* (A. Fr. Høst og Søn. København 1922.)

Den framstående romanisten Prof. Kr. Nyrop har nyligen ånyo riktat bokmarknaden med ett värdefullt alster av sin flitiga penna. Detta är så mycket mera beundransvärt, som han är betydligt till åren[1]) och sedan flere år tillbaka så gott som fullständigt blind. Ett uttryck för hans oförtrutna strävan att göra de romanska folkens språk och kultur och dessas inflytande bekanta ej minst här i Norden är ovanstående lilla populärvetenskapliga skrift. Dess innehåll torde ej minst för oss svenskar ha sitt in-

[1]) Åja, allting är relativt! N. är född 1858. Red.

Digitized by Google

tresse, då de i vårt språk ingående italienska orden äro praktiskt taget de samma som danskans.

Ett främmande ord är i regel uttryck för ett kulturellt inflytande och i en hel del dylika ord ligger en god portion nog så instruktiv historia. Nyrop ger det belysande exemplet *sport,* som kommit från England, och visar, att detta land är den moderna sportens hemland. Genom att gruppera låneorden efter de land, varifrån de komma, erhålles ofta en måttstock på dessa länders kulturella inflytande. De italienska orden äro härutinnan i de allra flesta fall synnerligen lärorika och visa med önskvärd tydlighet, på vilka områden inflytandet från *la bella Italia* varit starkast.

Antalet italienska låneord har stadigt vuxit i de skandinaviska språken. Som ett av de första nämner Nyrop *pilgrim,* som via tyskan synes gå tillbaka till it. *pelegrino (< l. peregrinus),* betecknande en främling, som vallfärdade till Rom. Nyrop indelar de italienska låneorden efter deras proveniens i sådana, som komma från a) musik och arkitektur, b) handel, sjöfart och krig, c) politik och industri, d) naturfenomen, e) karneval och dans, f) ord från särskilda städer och g) litteratur, ordspråk och talesätt. Indelningsgrunden är ju här ej alltid den samma och medför den olägenheten, att författaren nödgas upprepa flere ord i olika kapitel, vilka ur olika synpunkter höra dit (så t. ex. upptages *barkarole* 2 ggr, dels bland *musikorden* (p. 14) och dels bland de speciellt *venetianska* låneorden (p. 47).

Vidare förledes förf. härav att t. ex. behandla ett sådant ord som *Fiat,* det kända automobilmärket, bland de speciella stadsorden *(Fiat = Fabbrica Italiana Automobili Torino* enligt modern industriell m. m. förkortningspraxis, jfr *A. I. K., N. K., A. S. E. A.* etc.), trots detta ord hör till de genom *industri* inkomna. Emellertid ställer det sig ju synnerligen svårt att här få en enhetlig indelningsgrund och i ett populärvetenskapligt arbete som detta spelar ju en dylik småsak ingen större roll.

Italien är ju först och främst *musikens* hemland och dess sköna språk har i detta hänseende levererat en ansenlig tribut till alla andra moderna ej minst till de skandinaviska. Utan att ingå på de rent musiktekniska termerna må jag blott i all korthet beröra Nyrops intressanta utredning om orden *opera, konsert* och *fiasco. — Opera* är en konstart, som skapades i Italien omkring år 1600 och efterhand infördes i alla kulturländer. Ordet betyder egentligen verk (< lat. pl. *opera < opus, eris)* och har såsom benämning för ovannämnda konstart uppstått genom en ellips av *opera per musica.* Ursprungligen kunde sålunda *opera* likaväl vara vilket konstverk som helst (en staty, tavla etc.). — *Konsert* (danska *koncert)* beror likaledes på en förkortning. Det ursprungliga uttrycket var nämligen *concerto di musica,* vilken fullständiga form ju är namnet på en berömd målning, tillskriven Giorgione. Ordet *concerto* betyder ursprungligen blott »överensstämmelse»

Digitized by Google

(jfr. it. *fare di concerto* = handla i överensstämmelse). Ordet bevarade länge denna betydelse i sammanställningen »den europeiska konserten», vilket betydde den politiska enigheten i Europa. Vi se således, att *konsert* ursprungligen intet har med *musik* att göra. — Det kan knappast betvivlas, att även ordet *fiasko* är italienskt till sin upprinnelse. *Far fiasco* betyder på italienska att misslyckas och även om den förklaring, Nyrop här anför, är omtvistad, har den sitt stora intresse. Förbindelsen är ej äldre än början av 1800-talet och härledes från glasarbetarnes språk. För att göra en vanlig flaska, *una bottiglia,* skall ett visst kvantum luft inblåsas i det glödande glaset. Kommer för mycket in, blir resultatet en *fiasco* (= en stor tjockmagad vinflaska) och man misslyckas sålunda. — Bland alla från italienskan härledda namn på *musik*instrument må här blott nämnas *piccolo,* vilket egentligen betyder »liten» och vanligen betecknar en slags flöjt (förbindelsen är elliptisk < *piccolo flauto).* Numera användes *piccolo* även för att beteckna en liten pojke på framför allt hotell och banker. Detta ord, som torde vara vanligare i danskan än hos oss, uppgives av Nyrop vara detta språks senaste lån från italienskan.

Bland italienska låneord från *arkitektur* och andra sköna konster må här särskilt nämnas *villa,* som ursprungligen betyder egendom, oberoende av om på denna finnes boningshus eller ej. Denna betydelse kvarlever i *Villa Nazionale,* namnet på en stor park i Neapel. — En intressant utveckling uppvisar ordet *ciceron* (danska *cicerone). Cicerone* är den italienska formen för den store *Cicero,* den berömde vältalaren. Ursprungligen ett egennamn har ordet begagnats såsom ett appellativ betecknande en vältalig man: *È un vero Cicerone* (= det är en verklig Cicero) och sedermera föraktligt om de talföra guiderna. Den pejorativa bibetydelsen torde nu ha nästan försvunnit och *ciceron* betecknar blott en guide.

Genom *handel, sjöfart* och *krig* ha en del italienska låneord inkommit i vårt språk, flere än man vid en ytlig betraktelse skulle tänka sig. De italienska bankirerna under medeltiden och renässansens period sträckte sitt inflytande även till våra nejder och resultatet har blivit en hel rad låneord i ifråga om *bankväsen* och *bokhålleri.* Bland tekniska termer märkas: *giro, pari, a vista, conto, disconto, brutto, netto, valuta. Dito* hör även hit. Italienskans normala form är *detto (< dictum),* men vid sidan härav träffas även *ditto,* vilket möjligen kan förklara formen *dito,* såvida den ej kommer från franskans *dit,* vilket Nyrop anser mindre sannolikt. — Ett annat intressant ord är *firma,* som på italienska nästan uteslutande betyder underskrift. Utvecklingen härifrån via »handelsunderskrift — ett handelshus' underskrift — handelshus» är ej svår att förstå!

Bank är ett italienskt ord, som via franska *banque* inkommit i vårt språk. Det är samma ord som »bänk» och betecknar ursprungligen växlarens bord. *Bankrutt* må även nämnas i detta samman-

Digitized by Google

hang. Det är lånat från it. *banca rotta (banco rotto),* vilket betyder »sönderbrutet bord», emedan den växlare, som ej kunde infria sina förbindelser, fick sitt bord sönderslaget. — Genom *sjöfarten,* där ju Venedig och Genua länge intogo en dominerande ställning, ha bl. a. inkommit: *bark (< barca), brigg (< brigantino* via engelskan), *fregatt (< fregata), galeas (< galeazza)* etc.

Mera betydande äro de genom *krigsväsendet* inkomna orden, bland vilka bl. a. märkas: *arsenal, kasern, bastion, bataljon, brigad, skvadron, kavalleri, kanon* och last but not least *soldat (<* it. *soldato* = en besoldad legokrigare), *marketentare* (via tyskan < it. *mercatante* = handlande) och *alarm* (< it. *all'arme* = till vapen!).

Bland italienska *politiska* låneord, vilka bilda en fåtalig grupp, märkes främst *irredenta (< Italia irredenta* = det ej befriade Italien), vilket blivit ett politiskt tekniskt uttryck (jfr. *Sleswig* ss. Danmarks *Irredenta).* De *industriella* låneorden äro få och ej av större betydelse. Hit för Nyrop även *terrass (< terrazzo),* vilket väl snarare bort sammanställas med övriga *arkitekturtermer* s. 17 ss. *altare, balkon, balustrad, fasad* etc.

De *kulinariska* låneorden i danskan från italienskan upptagas även av författaren i detta sammanhang, vilket synes egendomligt, då de väl ej gärna kunna hänföras till *industrien* och än mindre till *politiken.* Här göras intressanta utredningar om flere av dessa ord, bland vilka märkas bl. a. *salat (< salata), makaroni, marsipan (< marzapane), pomerans* (via tyskans *Pomeranze < pomarancia* el. *pomorancio* sammansatt av *pomo* »äpple» och *arancia* el. *arancio* »apelsin») och *kartoffel,* vilket sista ord i svenskan blott träffas i Skåne under formen *pantoffel.* Detta ord kommer närmast från ty. *Kartoffel,* där emellertid förekommer en äldre form *Tartoffel* eller *Tartuffel,* vilken direkt går tillbaka till it. *Tartufolo,* som betyder tryffel. Den knölaktiga formen hos dessa bägge frukter har tydligen givit upphov till den felaktiga sammanställningen.

Bland de låneord, som hänföra sig till *naturfenomen,* märkas bl. a. *grotta* (< it. *grotta*), *korall* (< it. *corallo), Riviera,* den italienska kusten mellan Nizza och Spezia, där italienskan bevarat den ursprungliga betydelsen av »strandbädd» medan fr. *rivière* förlorat denna och blott har betydelsen »flod» utom i uttrycket *"vin de rivière".*

En viktig grupp upptages av de till *dans* och *spel* sig hänförande orden. Nyrop ägnar här en kanske oproportionerligt lång men synnerligen intressant utredning åt det av alla moderna språk upptagna ordet *carneval,* som han i motsats mot äldre härledningar från *carne* och *vale* eller *carrus navalis* i överensstämmelse med senare forskare härleder från *carnelevare,* vilken verbform träffas redan i medeltidslatinet och betyder »upphöra med köttet.» Här framhålles med rätta det egendomliga, i att ordet *karneval* med sin asketiska späkningsfärg kommit att an-

Digitized by Google

vändas som beteckning för den ystra och uppsluppna tid, som föregår denna fasteperiod. Bland andra hithörande ord märkas *maskerad* (danska *maskerade)* < it. *mascherata* < *maschera* (mask), *pajas* (danska *bajads* < it. *pagliaccio* »halmsäck») m. fl. — Bland namnen på *spel* av italiensk proveniens må här nämnas *lotto, domino* och *tombola.*

I bokens näst sista kapitel tager, såsom redan nämnts, författaren upp till behandling ord från särskilda städer. Bland de *venetianska* orden må nämnas: *doge* (dialektform < *duce, duca* < lat. *dax* »anförare»), *lagun, regatta, gondol, lasarett,* och *ghetto.* Särskilt de två sistnämnda giva författaren anledning till digressioner. — Enligt Nyrop hette det förra av dessa ord ursprungligen *nazaretto* efter namnet på den ö utanför Venedig, *Isola di Santa Maria di Nasareth,* där det första lasarettet år 1423 inrättades. Till betydelsen skulle ordet ej ha någon direkt förbindelse med *Lazarus,* som förut antagits, i det man trodde, att det ursprungligen betytt ett hospital för spetälska. Nyrop ansätter som ursprunglig betydelse hos *lazzaretto*[1]) »karantänsanstalt eller epidemisjukhus,» en betydelse, som det fortfarande har i Italien, Frankrike, England och Polen. Med Venedigs handelssupremati och livliga orientaliska förbindelser under dess storhetstid var det ej märkvärdigt, att där inrättades den första karantänsanstalten. — Termen *ghetto*[2]) (< tosk. *getto* motsvarande fr. *jet)* för judekvarteret skulle bero på en ren tillfällighet, i det det första dylika uppväxte på en plats i Venedig, där tidigare stått ett stöperi eller gjuteri. — Dessa tolkningar äro ju synnerligen intressanta, även om man ej utan vidare kan godtaga dem. Ett gott stöd för den senare erbjuder jämförelsen med franskans *les Tuileries,* det sköna år 1871 brända Pariserslottet, som fått sitt prosaiska namn av ett tegelbruk, som tidigare stått på samma plats.[1])

I sista kapitlet giver författaren slutligen en del italienska *litterära ord, ordsprak* och *sentenser,* som kunna anses som låneord. Bland de första fåtaliga må här nämnas *motto* (< it. *motto* »fyndord»), *novell* (< it. *novella,* jfr. fr. *nouvelle), sonnett,* där den danska formen med blott *t* visar på lån via fr. *sonnet* från it. *sonnetto,* medan vår egen *sonnett* torde ha kommit via tyskan. Bland italienska citat, som så att säga fått hemortsrätt även i våra nejder, märkas Dantes berömda: *Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate* (I, som här inträden, låten hoppet fara), *La donna è mobile* ur Verdis *Rigoletto, Eppure si muove,* Galileis berömda yttrande, m. fl.

En hel del av de italienska låneorden ha så uppgått i språket, att ingen längre tänker på deras ursprung. De ha ofta även i någon mån påverkats av våra nordiska språks ljudlagar och bevara ej längre sin ursprungliga fonetiska gestalt. Hit höra t. ex.

[1]) Jfr. Körting: *Et. Wörterbuch* 5494 och Meyer-Lübke: *Ib.* 4958, som bägge giva *Lazarus.*

[2]) Jfr. Meyer-Lübke: *Ib.:* 236, som ansätter *Aegyptus.*

Digitized by Google

bank, kanon, soldat, balkong etc. Andra oftast senare lån bevara fortfarande sin utländska prägel och kännas som låneord såsom *loggia, fresko, giro, makaroni* etc.

Ovanstående anmälan har endast kunnat giva en ringa föreställning om innehållet i Prof. Nyrops intressanta lilla skrift, som är väl värd att läsas även av alla icke fackmän, som hysa något intresse för kulturella inflytelser under århundradenas lopp, av vilka dessa låneord äro ett bestående resultat.

C. G. Santesson.

Malmö 1923, Röhr's Boktryckeri.

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA

UTGIVEN AV

HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.

ÅRG. XVII. 2—4 * MALMÖ * April 1923

ON ENGLISH INTONATION.

In the address I had the privilege of giving at the meeting of »Stockholms Läraresällskap» on March 13th 1920 — which address was reproduced in full in the Oct. and Dec. Nos. of »Moderna Språk» of 1920— I ventured to prophesy that at no distant date the mystery of intonation would be disclosed, and in a foot-note appended to the printed address, p. 148, I had the pleasure of announcing the appearance later in the same year of Professor H. Klinghardt's book entitled „Übungen im englischen Tonfall", which I then warmly recommended as an excellent help towards 'the solution of a very hard problem'.

Since then the eminent English phonetician and linguist Harold E. Palmer has supplied two most interesting and highly valuable contributions towards the elucidation of the same subject in the shape of the books mentioned at the foot of this page, the former published in April, the latter in October of last year.

Mr. Coleman's "Intonation and Emphasis" is of an older date, being a reprint of 1914 from the "Miscellanea Phonetica" published by the "Association phonétique internationale".

In spite of the fact that Klinghardt's book has already been introduced to the readers of Mod. Språk in an article by Dr. Fuhrken in the December issue of 1920, it has seemed to me that, by way of comparison with Palmer's and Coleman's contri-

Übungen im englischen Tonfall von *H. Klinghardt und G. Klemm.* Cöthen. Otto Schulze, 1920.

English Intonation with Systematic Exercises by *Harold E. Palmer.* Cambridge, W. Heffer & Sons Ltd. 1922.

Everyday Sentences in Spoken English in *Phonetic Transcription with Intonation Marks* by *Harold E. Palmer.* Cambridge, W. Heffer & Sons Ltd, 1922.

Intonation and Emphasis by *H. O. Coleman,* B. A. Reprint from "Miscellanea Phonetica", 1914. Obtainable from Prof. Daniel Jones, University College, London, W. C.

Digitized by Google

butions, a review of these latter should also include some reference to Klinghardt's book and some comments on their respective treatment of this interesting subject. So, hoping that a comparative review of the four books will commend itself to the readers of Mod. Språk, I avail myself of the hospitality kindly offered me in its columns.

If I do not include in this review the very important chapters on intonation (XX—XXI) contained in Prof. D. Jones's standard work entitled *An Outline of English Phonetics,* it is because this book has been in the hands of the public since 1914 and is well-known to students of English at our universities. In his book Klinghardt pays a high tribute to Jones's work, acknowledging his great indebtedness to it.

As a necessary starting-point Klinghardt establishes the all-important recognition of, roughly speaking, two forms of speech, the *logical* and the *emotional,* the former appealing exclusively to the reason of the hearer or reader, the latter to his emotions. As helps of the logical form of speech he establishes the force of the voice, i. e. *stress,* and the rise and fall in its pitch, i. e. *intonation.* The emotional form, again, in addition to these same helps, also avails itself on the one hand of the peculiar character or shade of the speech, such as extraordinary degree of stress or pitch, on the other hand of the speed of the utterance (tempo).

After pointing out that these helps and, in the case of the emotional form of speech, also the manner of their use, are common to all languages, he tackles the important question whether the peculiar intonation (melody) of a foreign language can be taught and learnt systematically with the help of formulated rules. He answers this question with a decisive yes, and, it would seem, makes out a very good case for this answer in the 4th chapter of his "Einleitung", giving at the same time excellent hints for practical teaching. The reason why this problem has baffled so many able linguists and philologists is, according to Klinghardt, that they did not think of distinguishing the emotional form of speech, which is common to all peoples under consideration, from the *logical,* which has developed differently in different peoples.

True, the logical form is governed by two fundamental principles also common to all peoples here considered—namely, that the falling intonation is conclusive, i. e. indicates the completion of a thought, the rising, expectant or anticipatory, i. e. indicates uncompleted thought—but in the manner of applying these principles each language has followed its own course, which was not investigated by earlier phoneticians.

Then again, the decisive importance of the *speech-group* (sprechtakt), on which the whole science of intonation is based, was not recognized, or the true nature of the speech-group was misunderstood, and yet a sure grasp of the intonation of a language as a matter of course involves the recognition of its *intonation*

Digitized by Google

group (intonatorische gruppe) as *speech-group*. It is a musical phenomenon, not an expiratory one.

Among his predecessors Klinghardt pays a tribute to Paul Passy, who in the earliest edition of his "Sons du français" introduced the proper division of his texts into groups, but unfortunately suppressed it in the following editions.

Another obstacle to the study of intonation was the lack of an appropriate system of notation, a help as indispensable to this study as some system of phonetic notation is to the study of a newly discovered language of some illiterate tribe. After discussing earlier attempts at supplying this want—the use of a musical notation and, still better, intonation curves as used by Jones — he explains his own improvement on these attempts, viz. an ingenious dot notation, i. e. dotted lines showing by their height and direction the tone inflection, big black dots indicating stressed syllables, smaller dots unstressed ones, and a small hook or tail attached to the last stressed-syllable dot of a group showing by its direction the upward or downward glide of the voice. In texts, more or less connected, he has recourse to several other devices, such as italicizing, showing the rise at the end of a group, the absence of italicizing, the corresponding fall. Interspacing has been used in the first of his methodical exercises to indicate fall of the voice, in exercise 6 again to denote inserted clauses, words, and word-groups. A thin single line under a word inside a group indicates a rise to the same pitch as that of the stressed head of the group, a thin double line again a rise above the pitch of the head.

Full stress is marked by an acute accent (') before and above the stressed syllable, secondary stress by a grave accent (,) before and below the syllable affected.

In chapter 9 particular attention is paid to level stress because of the extraordinary part it plays in English speech. This characteristic feature of English is a real stumbling-block to the Germans, to a much greater extent than to us, it would seem, but even we cannot afford to overlook it or make light of it as all experience shows.

Perhaps the greatest interest of Klinghardt's book centres round his close examination of the speech-group problem and his definition of the *intonation sense-group* (der intonatorische sinntakt) given in chapter 8. This definition runs: *„'sprechtakt' ist ein unterteil des begriffs 'satz' und besteht aus einer gruppe von worten, die 1. durch ihren gemeinschaftlichen sinn enger mit einander verbunden sind als mit einer der beiden sie umgebenden wortgruppen, und die 2. mit der tonbewegung ihrer letzten silben andeuten, ob die rede fortgesetzt wird oder nicht."* — A speech-group can also consist of a single word.

The intonation sense-group (Palmer's 'tone-group') is the key to the mystery of intonation. It may safely be asserted that

Digitized by Google

this all-important fact has been definitely established by Klinghardt. Having done this, he goes on to deal in detail in Chapter 10 with the special nature of the tone inflection in the English sense-group, and lays down this general rule — in accordance with Jones—that *this inflection takes a falling direction from the high pitch of the first stressed syllable of the group down to the low pitch of its last stressed syllable.* These two points represent normally the highest and lowest tones of the group.

According to the behaviour of the final low tone, however, there are two kinds of group, those whose strong-stressed low-pitch syllable takes an *upward glide* of the voice indicating uncompleted thought, being thus expectant, anticipatory, and those in which the same syllable takes a *downward glide,* indicating completed thought. Klinghardt terms the former *falling-rising* groups, the latter *falling* groups. Tne speech-group proper may be preceded and followed by unstressed syllables, in the former case called "auftakt", in the latter "abtakt".

Just as "the proof of the pudding is in the eating", as the proverb has it, so the proof of the correctness of these leading principles is to be found in the methodical exercises consisting of scraps of sentences pp. 91—117, and connected texts, pp. 118—155, all provided with the intonation symbols and devices already mentioned.

Personally I may assert that, having tested exercises and texts very extensively with the help of competent English friends, I have come to the conclusion that they fully answer the purpose the author has set himself and expressly stated in his preface and introduction: to demonstrate what he calls a 'stilisirten tonfall' and only, or chiefly, the intonation to be heard and used in the ordinary reading of texts of a narrative and descriptive nature. As for the intonation of conversational speech and dramatic delivery, it does not enter into his purview. Yet, I am quite aware that some, perhaps many, of Klinghardt & Klemm's examples might or would be intoned differently by educated English people, but as for the existence of really "false notes", I am unaware of them, except in an example like this: "Nothing of the sort", said Elsmere, "I come to learn, not to lead", (p. 106, Exercise 6a, 3rd example) where the very last phrase ends with a rise, because, if in a contrast the first member is affirmative, the second negative, the latter always has the rise. This according to Coleman.

But I repeat, even if slight errors or somewhat undesirable varieties of intonation occur in so large a collection of examples, the favourable impression remains, and there is no doubt that Klinghardt has made out a very strong case for his theory.

True, in strictly adhering to the rules laid down one can hardly help being struck by the monotony such reading produces in the long run, yet it would seem to be safer for the foreigner

Digitized by Google

to put up with this monotony—which may be quite English—than to take the risk of emotional acrobatism with its breakneck contingencies. Besides, the student will find some very excellent hints of a moderate and safe use of emotional elements in chapters 9 and 10 and in the copious notes, quite a store-house of fine observations as to niceties of intonation. Even conversational speech has, after all, received some consideration, viz. in chapter 12 dealing with some cases in direct contrast to the fundamental rule about the general falling tendency of the English speech-group intonation, with the peculiar form of intonation climbing up in steps or falling away in steps or waves, with the stressed syllables at the bottom of the waves, with what may be termed the "double up-tone" or "two-point tone" (Coleman), seemingly related to the Swedish "grave accent", etc. As, however, this last chapter is given rather by way of peculiarity and is of no constitutive interest for the purpose of the book, it does not seem to require more than this mention. In reviewing Palmer's book, on the other hand, special attention must be paid to his most interesting treatment of these points barely touched upon by Klinghardt.

Finally, if I might venture to express a wish with regard to Klinghardt's remarkable book, it would be that the somewhat heavy thoroughness, especially of the first nine chapters of his Einleitung, might undergo some relieving revision in a future edition, for, verily, as an earlier reviewer put it: "it is not an easy book to digest", but well worth being—sit venia verbo—popularized.

It might also be an improvement if the most important notes were worked into the body of the book, and the others given as foot-notes. As it is, the system of reference to the notes leaves something to be desired.

I cannot help remarking also that the representation Swedish intonation has received in "Anhang 1" is not Swedish, in as much as it takes no account whatever of this most prominent element in our intonation, the so-called "gravis". Klinghardt's own representation of our intonation in his example given in Note 11 of the Einleitung is, on the other hand, unexceptionable.

If, now, we turn to Palmer's excellent book on English intonation, a quarto volume of 105 pages, we shall find as its chief feature that, unlike Klinghardt's work, it aims at doing full justice to the spoken language—in this case Southern English—which naturally brings in and gives prominence to elements of intonation either passed over entirely or only slightly touched upon by Klinghardt. If English intonation as described and determined by the latter produces a general impression of monotony, Palmer's work, on the other hand, brings into play, as it were, the rich and pleasing variety that characterizes the intonation of spoken English, and though Palmer frankly admits that his seemingly Protean subject still hides some of its inmost essence

Digitized by Google

from his vision, it is certain that his contribution to its elucidation is also of epoch-making signifiance, exceedingly interesting and helpful to the student of English who cares to take up the study of one of the most fascinating aspects of the language.

Like Klinghardt he starts from the speech-group as the necessary basis of the study of intonation. He uses the term *tone-group:* "we must consider that English speech is çut up into *Tone-Groups*", and gives this definition: "A *Tone-Group* may be defined as *a word or series of words in connected speech containing one and only one maximum of prominence*". Practically, on comparing the examples given by Palmer with those given by Klinghardt, I fail to discover any essential difference between the former's tone-group and the latter's intonation sense-group. But as regards the intrinsic nature of the groups, Palmer's treatment seems to differ widely from Klinghardt's, which again is apparently due to the difference of scope already referred to. Still, it is interesting to notice the very striking points of agreement regarding vital facts.

According to Palmer's definition then, in Section II, each tone-group has only one maximum of prominence, and the stressed syllable of the word representing this maximum is termed the *"nucleus"* of the group. Now, as in Southern English there are four characteristic *"Nucleus Tones"*, namely the *falling,* the *high-rising, the falling-rising,* and the *low-rising,* each represented by a special symbol in the author's *tonetic notation* — a kind of arrow-head with a tail, the direction of the head indicating the direction of the tone inflection—there are accordingly also four kinds of tone-groups.

The terms "talling" and "rising" are, of course, as the author takes care to point out, relative, not absolute. For instance, "in a surprised or indignant query, the word "Here?" may start on the lowest and rise to the highest pitch of the speaker's voice, but when used in different circumstances (i. e. to express languid indifference) the word may rise not more than a half-tone." A fair number of examples under the head "Exercises" are attached to Section III, which deals with the "nucleus-tones" and their respective tone-groups. In these and the following exercises Palmer uses, besides his own arrow symbols, also a dot notation.

It is, however, as is self-evident, not only the *"nucleus"* that plays an important part in the tone-group: what goes before it, the "head" of the tone-group, and what comes after it, the "tail", are also of the greatest importance, especially the *"head"*. In Section IV. Palmer describes the action of the "tail", and it is of interest to notice that his description agrees to all intents and purposes with Klinghardt's description of the action of what he simply calls *"abtakt":* "the tail following the falling "nucleus" is pitched on the low level", those following the rising and falling-rising "nuclei" continue the rise (Palmer p. 10, Klinghardt p. 54).

Digitized by Google

Copious examples for practising the various kinds of "nucleus-tones" and their respective "tails" of one or more syllables are appended to Section IV.

In Section V. the author gives a formal description of his term *"head"* and of its four varieties: *inferior, superior, scandent,* and *heterogeneous,* and a detailed account of the behaviour of each kind when represented by a one-syllable word is given. No less than nine pages of examples accompany this section. The "heads" are represented by special symbols, short lines, horisontal or slanting ("scandent"), placed at various heights.

Section VI. deals with two-syllable heads. Even here we recognize in Palmer's description of the "superior head" Klinghardt's sense-group with its falling away of the voice from the high-pitch level to the low-pitch level, and, indeed, this kind of "head" seems to be utterly common, judging from Palmer's own examples further on. But even the other "heads" have been at least hinted at by Klinghardt. Section VI. is provided with as many as thirteen pages of examples.

In Section VII. "heads" of three or more syllables are introduced. The part played by "scandent heads" is strikingly illustrated here, and, as a matter of fact, both "broken" and "unbroken scandents" are very common in conversational speech. Some eighteen pages of exercises have been supplied for this particular section.

As regards "heterogeneous heads", treated in Section IX., the author admits the difficulty or rather impossibility, so far at least, of formulating anything like hard and fast rules for their occurrence and character. No doubt these "heads" are common in conversational speech, but it also seems that they can be dispensed with without betraying the foreigner: they seem to belong to the most intimate mysteries of the life of language, to be expressions of the seemingly irregular and capricious growth of the mind.

Having considered English intonation merely or chiefly from the point of view of form, Palmer tackles in Chapter X. the supreme questions: When are these tones to be used? What meanings are they intended to express? or, as Palmer puts it: What are their significative (semantic) value or values? This is exactly the burning question that first and last must puzzle the foreign student, and Palmer himself frankly admits that "the more serious difficulty is the teaching of the semantic values of the tone-groups" (p. 6).

The particular method Palmer uses to solve this problem is to take tone-group after tone-group, test them in connection with the various "heads", and then interpret their import, i. e. establish their meanings.

Personally I am not convinced that this is the most practical and effective method; I should rather have been inclined to

Digitized by Google

start from meanings, asking, for instance: How is this particular question—rhetorical or not—to be intoned? What intonation would be used to express such and such a categoric statement, doubt, hesitation, impatience, indignation, anger, apology, etc? I do think such a method would have been more helpful to a foreign student.

With regard to the definite way in which Palmer has tried to solve his problem, i. e. his answer to the question: What does such and such an intonation express, for instance, a high-rising "nucleus" preceded by an inferior "head"? I am fully aware of how risky—many would perhaps use a stronger word—it is for a foreigner to venture on a criticism here. If, nevertheless, I make bold to do that, or rather to offer suggestions, it is only a confession of what particular kind of explanation, hint, or direction has proved more or most effective and helpful in my case, a result, again, that has forced itself on me in the course of a pretty long period of listening attentively to the speech of the natives, when I had an opportunity of having my ears bathed in genuine English speech day after day and all day long.

Take, for instance, the high-rising tone. I should say that the first and strongest impression it conveys is that of *expectancy,* being thus the natural tone to be used in a normal question requiring *yes* or *no* as an answer. One has only to think of the corresponding Swedish intonation of the one-word question "färdig"? By way of what seems to me a natural development from this primary function, the rising tone suggests uncertainty—the very reverse of cocksureness—*apology,* calculated to soften down a contradiction, a refusal, to take the sting out of a protest, make an assertion less categoric, less positive, more considerate than when uttered on the falling tone, *inviting an answer,* appealing to the interlocutor's good will, briefly, possessing the essential qualities of a question. As a striking example of this, as it were, secondary use of the rising tone, one may compare the two different answers to a simple question like "What is this table made of?" (falling tone), namely "It is made of wood" with a characteristically categoric fall, and "It is made of wood" with a rise, which irresistibly betrays the idea of uncertainty, practically amounting to the counter-question "Isn't it made of wood?"

Two very similar examples of Palmer's will illustrate what I mean. On p. 75, Tone-Group 1 (b), subdivision 2., we find this example "That isn't *my* idea", where the "nucleus" is *"my"*, uttered with the *falling* tone, consequently the "tail" "idea" on the same low level. The "head" "That isn't" is "superior", that is, it begins with Klinghardt's high-pitched head-tone gradually falling away to the low-pitched "my". Now, intoned in this way, the statement can only be described as a categoric one, according to Palmer.

The other example referred to is "That wasn't *my* idea, bless you!" which is to be found on p. 80, Tone-Group 2 (b),

Digitized by Google

subdivision 1. The only difference in intonation as given by Palmer is that the "nucleus" *"my"* is uttered with a *rising* tone, which is naturally continued in the tail "idea, bless you". According to Palmer this kind of intonation has "a lively protesting character". That may be, but I cannot help feeling very strongly that here the rising tone does not indicate the protest itself, which is contained in the head "That wasn't", but rather the nature of the protest, its markedly *apologetic* character. Similarly, in these commanding sentences "Be pattent!" "Do be quiet!", (sub-division 2. under the same head) a conciliatory and pleading effect is produced by the use of the high-rising tone for "patient" and "quiet" respectively.

On page 78, under Tone-Group 2 (a), sub-division 1. are given, among others, these two examples: "I don't think it very much *matters* and "It isn't a *perfect* specimen" (the underlined words being the "nuclei") under the explanatory head: "In *statements* with such implications as "— after all", "— I admit". — Under sub-division 2 of the same section, p. 79, I find under this explanatory head "In statements implying doubt, hesitation, or uncompleted thought" these examples "There's nothing the *matter* with it" and "It isn't a *perfect* specimen", with the same rising "nuclei" and the same inferior "heads", that is, practically identical with the two previous examples just quoted. Now, as it is expressly stated that, solely by means of their rising tone, the two latter examples indicate doubt and hesitation, of which apologetic uncertainty is a natural outcome or consequence, it is hard to see why the identical intonation of the first two examples with practically identical implications could not be explained by the same formula or rule.

The same impression of apology, uncertainty, wish to soften down a protest, command, or refusal is always brought home to me by listening to that characteristic rising tone of English speech, so utterly common and so indicative to me of what I would call the natural considerateness and politeness of the English national character. And, if I weigh Palmer's examples with "(high-)rising heads", practically all of them convey the same impression to my mind, sometimes with a marked tinge of cheerfulness or geniality.

Even in an example like this: "Monday! Not Tuesday" (p. 92), a sequence, in Palmer's terminology, consisting of two tone-groups, the first "Monday" with a falling intonation, the second "Not Tuesday!" with the rising "nucleus" on *"Tuesday"*, I cannot help feeling that the softening or apologetic effect of the rise takes the sting out of the sharp categoric fall in the pitch of "Monday" — in spite of this explanatory statement above the example: "This sequence is also used in cases of sharp, protesting, or angry contradictions"*).

*) That a *very* high rise as also used to express "a surprised or indignan query" has been pointed out on page 6. But here the rise itself is due to the question, not to the surprise or indignation.

Digitized by Google

Further, the same intrinsic character of the rising tone in English has always come home to me in listening to a most striking form of intonation so common in natural English speech —Palmer's "falling-rising nucleus-tone", "the double up-tone or two-point tone", as it might also be called according to Coleman, to which reference has already been made in the review of Klinghardt's book. I then expressed the opinion that it is related to the Swedish grave accent. As I sometimes have occasion to intone such a word as "bonde" and as I have often heard it intoned by other Swedes, the similarity to the English falling-rising tone is very striking.

Now, what "semantic value" is to be assigned to this form of intonation in English? Well, an analysis of it gives us a falling tone, "preceded by a slight rise of pitch" (Palmer's intensification", p. 8), and, secondly, a high-rising tone. Well, to my mind, again, the first element produces the ordinary categoric or conclusive effect of the falling tone, the second element the apologetic, expectant, etc. effect of the rise. That is to me its key-note, as it were, and with this for my starting-point, it seems easier than otherwise to master Palmer's description and examples on pp. 82 & 83.

Section XI. deals with the very important aspect of the subject represented by the heading "Sequences of Tone-Groups". A "tone-sequence" is described as "any pair or more of tone-groups in any one sentence".

The intricate nature of this particular aspect of the question is perhaps best illustrated by these words of the author himself: "In the present state of our knowledge (or rather ignorance) concerning the functions of tonetic phenomena, we can do little but collect typical examples of the various sorts of sequences, endeavour to specify their more obvious semantic functions and trust that these collections will serve as a starting-point for further research" (p. 87). We must, however, be heartily grateful for what the author has given us even in this section in the way of suggestive hints and helpful guidance. Taken together with the tonetic texts with which his book concludes, Section XI. is sure to prove of great help to the student of this fascinating subject, English intonation.

In his second book "Everyday Sentences in Spoken English", an octavo volume of 62 pages, Mr. Palmer has made haste to follow up the pioneering work of his first book, and he has done it in such a way that the foreign student cannot but feel deeply indebted to him for not only supplying a real store-house of current everyday phrases, but also furnishing them with the proper intonation marks. A very useful and handy little volume indeed.

Both Klinghardt and Palmer, like the enthusiastic believers they are in the importance for the student of languages of learning

Digitized by Google

the intonation of the foreign language he is studying, state their belief very emphatically. Klinghardt has, indeed, devoted a whole chapter, No. 2, to this particular point, and even goes so far as to claim that the acquisition of a correct intonation is at least as important as the acquisition of a correct formation of the foreign sounds, and Palmer protests that in his opinion "the two things, pronunciation and intonation, are so bound up with each other that it is futile to teach or learn one without the other" (p. V.) and "to teach foreigners to pronounce English without teaching them to intone it is an unbalanced procedure" (p. VI.)

Again, as to the possibility of acquiring the genuine intonation of a foreign tongue, these two pioneers are unhesitating believers in this too; and if the difficult subject cannot yet be said to be thoroughly investigated and definitely thrashed out, this much may at least be confidently claimed that, thanks to their efforts and to those of the other two pioneers, Professor Jones and Mr. Coleman, a solid foundation has been acquired for our work, so much so that, in Mr. Palmer's words, "we are no longer at the mercy of the hit-or-miss method".

Mr. Coleman's pamphlet "Intonation and Emphasis" differs both in scope and aim from Klinghardt's and Palmer's intonation books. Whereas the latter may rightly be described as text-books intended for direct taching-purposes, Coleman's treatise is rather a scientific investigation chiefly of one aspect of the intonation problem, yet with some far-reaching applications.

Having worked through the whole of the pamphlet with the author himself, I know that there are certain passages—some of the rules formulated for determining the intonation in special cases—which he would like to revise; this, however, does not detract from the great importance of the conclusions arrived at regarding *emphasis,* of which the author distinguishes two kinds: the emphasis of *prominence* and the emphasis of *intensity.* After establishing this difference, he goes on to examine by what means the two kinds of emphasis are expressed or indicated in speech, and it is here that he is, indeed, breaking new ground in bringing out the paramount importance of intonation in certain cases as distinguished from or opposed to the part played by mere stress. His investigation leads to the concrete statement that intonation appears to be practically the sole instrument for the suggestion of the emphasis of *prominence,* whereas the emphasis of intensity may be expressed by various other means, such as special stress, extra slowness, extra quickness, etc. In the treatment of the word "taken" in the example *'Skutari* (pr. skŭtaarĭ) *is taken'* Coleman gives a good illustration of how *prominence* is brought out by means of intonation. (He uses the figures 1 to 9, "representing a rising scale of regular but undefined musical intervals", to show intonation): *Skutari is taken* (statement), or *Skutari is taken* (statement), *Skutari taken?* (question).

Digitized by Google

There is, however, one point on which I find it hard, not to say impossible, to accept Coleman's explanation, namely, that of the use of the rising intonation in a direct question requiring "yes" or "no" as an answer. Having pointed out that "in a contrast the first of the contrasted words has the rise, the second the fall" — except (according to a latter amendment) when one member is affirmative, the other negative, in which case the latter takes the rise, the former the fall — and having shown that this rule also applies to alternative questions: "Will you go to Paris or Rome?" with a rise on Paris, a fall on Rome, he says: "Here we find what I believe to be *the true explanation of the rising intonation in questions capable of being answered by "yes" or "no"*. Such questions seem to me to be simply alternative questions in which the second alternative is suppressed. By its nature such a question expects one of two answers; it is therefore an alternative question; the alternative "or not" is in such cases always present to the mind."

This explanation seems to me peculiarly far-fetched, not to say unnatural, in face of the fact, often pointed out by Coleman and others, that rising intonation is the natural tone of expectancy. Can there be anything more expectant in language than a normal direct question asked with a view to getting information (thus ecluding rhetorical questions)? And is not the same tone used in English as well as Swedish in the case of questions consisting of a single word, as for instance, Ready? Färdig? Again, the second alternative — "or not" — cannot always be implied. It seems strange that Palmer should have accepted Coleman's view on this point.

But why do not questions beginning with an interrogative word — Palmer's "special questions", Klinghardt's "ergänzungsfragen" — which are quite as expectant of an answer as the others, take the rising intonation? is objected from the other side. For the simple reason that the question is already sufficiently indicated by the interrogative word, and, as Klinghardt has rightly pointed out (p. 68) the *vis inertiæ* of language prefers the line of least resistance, thus avoiding the extra strain on the vocal chords required by a rise in pitch, when this is not necessitated by the claim for clearness and distinctness. And this argument seems to be strengthened by a peculiar and interesting fact. "Special questions" do take the rising tone sometimes, namely when they are repeated, in cases where the first question has not been heard or has been misunderstood, or, for some reason or other, not led to an answer. Thus, for instance, to quote an example from Dr. H. Sweet, who called attention to this fact as early as 1890 in his "Primer of Spoken English", the question *Who is he* (with falling tone) takes the rising tone with emphatic stress on the interrogative word when repeated thus *Whó is he? Whó did you say he was?* with the rise beginning on *"who"* (Palmer's "high

Digitized by Google

rising nucleus"). Similarly compare *"Where does he live?"* with falling tone, and *"Whére did you say he lived?"* with emphasis on *"where"* and a rise beginning on the same word.

The rising tone in examples of this kind is sufficiently accounted for by the wish of the speaker to use extraordinary means in order to secure an understanding, so, seeing that the person spoken to either has not understood the question or else expressed himself indistinctly, he has recourse to the extra effort of raising the pitch of his voice. The expedient used by the speaker to meet this purpose would seem to commend itself all the more as the rising tone also implies that apologetic element which, as has already been pointed out, comes so natural when you have caused extra trouble, in this case inviting the repetition of an answer.

If, then, I have found some controversial matter in Mr. Coleman's pamphlet, yet its good points are so many and so great — its suggestiveness being not the least of them — that I feel deeply indebted for what I have learnt from it, and can confidently recommend it to readers of "Moderna Språk" who take an interest in the subject.

Daniel Elfstrand.

LATINSKT UTTAL OCH FRANSK INNANLÄSNING.

Att det latinska *c* omedelbart framför s. k. lena vokaler en gång uttalats som *k,* är väl så allmänt bekant, att det inte längre behöver bevisas. Skulle någon tvivla härpå, och tvivlare torde nog finnas, kunde man på detta sakförhållande framlägga åtskilliga ovedersägliga argument. Man står således på historisk grund, när man uttalar *dicere* som *dikere.* Häremot vore nu ingenting att invända, om man vore konsekvent och även beträffande andra ljud försökte rekonstruera ett uttal, som bevisligen förefunnits. Det har man visserligen också gjort med sådana ord som *oratio.* Men hur skall man uttala de långa ändelserna *-as, -os, us?* Nu drar man på dem, så att t. ex. — *us* rimmar på svenskans *hus.* Är detta uttal, som i pedagogiskt syfte kanske något överdrives, fullt riktigt? Då man inte har någon talmaskin, som återger uttalet i Roms »salonger» under kejsartiden, torde det bli rätt svårt att besvara den frågan. För en svensk är det mången gång ganska vanskligt att korrekt få fram vad som i ett modernt språk kallas lång ändelse.

Kommer så konsonanten *m,* som i skolorna vanligen uttalas som svenskt *m.* I latinet torde emellertid ett annat uttal varit rådande, och *um* har närmast uttalats som någonting åt *o* till. *M obscurum in extremitate dictionum sonat,* se Nyrop, Grammaire historique de la langue française I, 309. I fråga om *m* får således

Digitized by Google

det svenska uttalet gälla. Samma förhållande äger rum vid *v*. På Ciceros tid uttalades latinskt *v* som det nuvarande engelska *w*, se Dauzat, La géographie linguistique sid. 37. Det latinska *vinum* blev det fornhögtyska *win*, eng. *wine*, innan detta *w* hade utvecklat sig till det nuvarande *v*. Men efter övergången från *w* till *v*, får man i tyskan *f*, såsom t. ex. i *feilchen*, en diminutivform av en äldre form *fil*, av det latinska *viola*. Till detta förhållande tager det moderna latinska uttalet i skolorna ingen hänsyn. Vilka fördelar man nu genom detta inte fullt enhetliga uttal vinner vid latinundervisningen, kan jag inte yttra mig om. Men med visshet vet jag, att det försvårar undervisningen i fransk och delvis engelsk innanläsning. Innan det nya latinska uttalet infördes, blev t. ex. ordet *brigand* — uttalet av *c* har även inverkat på *g* — aldrig felaktigt utläst, åtminstone vad *g* beträffar. Men nu är det inte så ovanligt att få höra *brichand*, *facile* blir *fakil*, och *city* förvandlas till *kitti*. Jag har hört kristendomslärare påstå, att de tre sista bokstäverna i ordet *profetia* ibland uttalas som en *tia*. Om nu en lärjunge ena timmen tillhålles att säga *fakilis*, får man väl inte undra på om han följande timme, då han kanske har franska, överför sitt nyss inlärda latinska uttal till liknande franska ord. Att nu latinlärarna skulle återgå till det gamla måhända lika berättigade uttalet, är naturligtvis inte att tänka på. Det nya måste fram, om det också skall ske på bekostnad av vad som är praktiskt, och de komma nog fortfarande att säga *dikere* och *vinum*, liksom många av dem säga *Horatius*, men *Homer*.

Alfred Stenhagen.

CITATEN I KIPLINGS STALKY & Co.[1])

De tre hjältarna i "Stalky & Co." äro av olika läggning: Stalky är en praktisk och realistisk härskarnatur, M'Turk är däremot mera teoretisk och analytisk, under det att Beetle är närmast poetiskt oberoende. Dessa egenskaper har Kipling låtit avspegla sig i pojkarnas olika nöjesläsning, i det att Stalky läser Robert Surtees, M'Turk Ruskin och De Quincey och Beetle Robert Browning.

Robert Smith Surtees vann vid mitten av 1800-talet någon ryktbarhet för sina jakthistorier, vilka för övrigt än i dag läsas av många. Dessa jaktskildringar utgöra Stalkys favoritlitteratur, och den bok, som Stalky att döma av de talrika citaten därifrån tycks ha särskilt fäst sig vid, heter "Handley Cross" (nämnes i Stalky

[1]) De citat från bibeln och Shakespeare, som påträffas i "Stalky & Co.", äro behandlade i en uppsats av F. Schmidt i Englische Studien, band 39, sid. 240 ff. Sifferhänvisningarna i föreliggande uppsats hänföra sig till Tauchnitz Edition, Leipzig 1899.

Digitized by Google

& Co. sid. 19: "said Stalky, shutting *Handley Cross* cautiously"). Huvudpersonen i boken är en viss Mr. Jorrocks, vars namn vi även återfinna i Stalky & Co. (sid. 17 "You'd better carry my Jorrocks"; sid. 247 "Oh, rot! Don't Jorrock"). Jorrocks är Master of Foxhounds i Handley Cross, en fingerad brunnsort i mellersta England, och boken handlar nästan uteslutande om rävjakt.

Första gång Stalky citerar "Handley Cross", är å sid. 37 "Oh! Oh! Oh! — *'I did boil the exciseman'"*, vilket uttryck förekommer i "Handley Cross" i följande sammanhang: En av Mr. Jorrocks' bekanta, "Slender Billy", har under längre tid idkat lönnbränneri, och man misstänker honom för att ha tagit livet av den "exciseman", som skickats på honom. Billy häktas och blir dömd att hängas. I ett brev till Jorrocks skildras hans död: "He died game ... At length he confessed — *'I did boil the exciseman,* was all that he said ("Handley Cross"[1]) I 176, 217, II 4 ff., 67; för vb. "boil" jfr. I 105).

Sid. 38. *"Hounds choppin' foxes in cover is more a proof of vice,* ain't it?" Orden äro citerade från H. C. I 274, där i ett kapital "Mr. Jorrocks's Journal" förekommer följande: "there's nothin' so queer as scent 'cept a woman, and tradesmen undersellin', and *'ounds choppin' foxes in cover is more a proof of their wice'* — (Inkstand apparently upset, making a black sea on the paper)".

Sid. 45 *"Take not out your 'ounds on a werry windy day"* är en passus, som Jorrocks införde i sin dagbok, när han kom hem från en misslyckad jaktexpedition, skildrad i H. C. II 8 ff.

Sid. 63. "Now, *my dearly beloved 'earers"* (jfr. 235 samt *"my beloved earers"* 216, 225, 226) kan vara hämtat från "Handley Cross", där det återfinnes å sid. I 128, 247, 250, 259, 262, 269, II 133 ff., men i själva verket är ju uttrycket en älsklingsfras hos en viss klass engelska predikanter.

ibid. *"these ossifers of the Ninety-third, wot look like hair-dressers"*. Stalky använder denna beteckning om tre av sina kamrater, i vars närvaro han själv, M'Turk och Beetle blivit förolämpade av latinläraren Mr. King. — Motsvarande situation i Handley Cross är följande (II 93): En dag, när Jorrocks är ute på jakt, förlora hans hundar plötsligt spåret och bli stående med nosarna i vädret. Mr. Jorrocks blir nervös och ryter till sina följeslagare att stanna. "You 'air-dresser on the chestnut 'oss!' holloaing to a gentleman with very big ginger whiskers; 'pray 'old 'ard!' — 'Hair-dresser!' exclaims the gentleman, in a fury, turning short round; 'I'm an officer in the ninety-first regiment!' — 'Then *you hossifer in the ninety-first regiment, wot looks like an 'air-dresser,* 'old 'ard', replied Mr. Jorrocks, trotting on".[2])

[1]) "Handley Cross or Mr. Jorrocks's Hunt" (2 vol.), Chatto & Windus, London 1911.

[2]) Ordet "ossifer" användes sålunda endast humoristiskt och är ej något okvädinsord. Detta kunna emellertid de närvarande förstå, blott om de känna

Digitized by Google

ibid. *"Binjimin, we must make him cry 'Capivi'!"* (jfr. 66) äro de ord, varmed Stalky uppmanar sina kamrater att utkräva hämnd på King. — "Benjamin, or Binjimin, as Mr. Jorrocks pronounced the name", var Jorrocks' betjäntpojke och hundfösare. "Capivi" är en förvrängning av "peccavi", som förekommer vanligast i "to cry peccavi": 'an acknowledgement or confession of guilt' (NED). I Handley Cross har frasen så gott som alltid utseendet "to make some one cry 'Capevi'" och förekommer å sid. I 127, 177, 184, 259, II 24, 44, 54, 65, 82; jfr. dessutom I 268, II 126, 136.

Sid. 225. *"Punctuality, my beloved 'earers, is the image o' war — —"* är en sammanblandning av Mr. Jorrocks' "'unting is the sport of kings, *the image of war* without its guilt, and only five-and-twenty per cent. of its danger" (I 63, 88, 129 m. fl., II 142, 220, 221) samt ett annat uttryck från II 81 *"punctuality* is the purliteness of princes."

Sid. 247. *"Let me now from the bonded ware'ouse of my knowledge"*. — Stalky och hans vänner ha råkat i klämma — de ha varit ute och roat sig en eftermiddag men blivit fördröjda och upptäcka, att de skola komma minst tio minuter för sent till skolan — och Stalky står och försöker finna på någon utväg Han överväger olika möjligheter, och om en stund utbrister han: *"Bishops' boots Mr. Radcliffe also condemned, an' spoke 'ighly in favour of tops cleaned with champagne an' abricot jam"*. — Båda uttrycken komma fran en av Jorrocks' föreläsningar om jakt, kap 32, "Another Sporting Lector": "Ingenious youth having got his 'oss, and learned to tackle him, *let me now, from the bonded warehouse of my knowledge,* prepare him for the all-glorious ceremony of the 'unt" (I 247), och på nästa sida finna vi: "That great man, Mr. DelmeRadcliffe, says in his interestin' blue book, that 'there's nothin' more snobbish than a black tie with top-boots' ... *Bishops' boots Mr. Radcliffe also condemned, and spoke highly in favour of tops cleaned with champagne and abricot jam*".

Stalkys plan är att avstänga lysgastillförseln till skolan, så att han och hans kamrater må osedda kunna slinka in i mörkret. Han sätter den genast i verkställighet, och när han ser ljusen slockna på skolan, utbrister han (sid. 248): *"Blister my kidneys. It is a frost. The dahlias are dead!"* — Detsamma gjorde även Mr. Jorrocks en dag, när han på sin morgontur i Regent's Park fick se några svarta, av frosten förstörda dalior (II 207; jfr. 212). Dessa frostbrända dalior betecknade nämligen vinterns ankomst, och vintern var jaktsäsongen, Mr. Jorrocks' högsta fröjd.

till, att ordet i fråga är Jorrocks' uttal av "officer". Man måste dock förmoda, att Stalkys åhörare ha läst Surtees, ty annars skulle Stalky säkerligen ej citerat honom så ofta, som han gör. Att Beetle vet, var citaten komma ifrån, visar hans anmärkning "Don't Jorrock!" (sid. 247).

Digitized by Google

Sid. 248. *"Hellish dark and smells of cheese"*, säger Stalky, när de ett par minuter efter trädа in i mathallen. — Uttrycket är ej Mr. Jorrocks' utan härstammar från en av hans vänner. Dessa båda sitta en afton och pokulera. Ett stycke in på natten ber Jorrocks sin vän gå bort och öppna fönstret och se efter, hurudant vädret är. Hans vän råkar emellertid öppna dörren till skafferiet i stället för fönstret, och följden blir detta utlåtande: *"Hellish dark, and smells of cheese!"*

Sid. 249. *"Hullo! 'Ere's Pomponius Ego!"* ropar Stalky till Beetle och M'Turk, när skolans förste ordningsman kommer fram till dem och ber dem infinna sig på hans rum. — Namnet Pomponius Ego förekommer under olika utseende i "Handley Cross" (I 175, 180, 182, 195, 207, 208, 257, 259, 264 –266, II 66, 74—102, 130). Det är en journalist, som deltager i jakter och efteråt refererar dem i någon tidning — mer eller mindre välvilligt allt efter värdens namn och samhällsställning. Mr. Jorrocks har stor respekt för honom.

Stalky citerar emellertid ännu en Surteesvolym, nämligen "Mr. Sponge's Sporting Tour" (jfr. 233 "Stalky christened it the *Swillingford Patriot,* in pious memory of Sponge"). Hjälten i boken, "Soapey" Sponge, är en tämligen osympatisk figur; handlingen rör sig liksom i "Handley Cross" huvudsakligen om rävjakt. En viss Mr Puffington, "Master of the Hanby hounds", figurerar också i boken (jfr. "Stalky & Co." sid. 245 "the Puffin'ton Hounds"; 246 "the Puffington run"). Puffingtons högsta önskan är att bli ryktbar som rävjägare; han tager Mr. Sponge för journalist och inbjuder honom till ett jaktparti i förhoppning att sedan få se sig lovordad i tidningen. Sponge och en annan äventyrare, Spraggon, hjälpas åt att skriva en redogörelse för jakten, men den visar sig sedermera vara allt annat än smickrande för Puffington, i det att det i och för sig föga värdefulla manuskriptet först omarbetas av redaktören och sedan åtskilligt förvanskas av sättaren.

Händelsen i "Stalky & Co.", där citaten från "Mr. Sponge's Sporting Tour" inpassas, äger rum under loppet av den nyss omtalade lördagen och tilldrager sig uppe i skolans tryckeri. Beetle, som redigerar skoltidningen — The Swillingford Patriot, som Stalky kallar den — är ivrigt sysselsatt med denna, och under tiden se sig Stalky och M'Turk om i tryckeriet. Därvid råka de finna en form, som innehåller ett av Mr. King's latinska översättningsprov, och Stalky får en lysande idé. "'Member what *the Considerate Bloomer* did to Spraggon's account of the Puffin'ton Hounds?" säger han till de andra (sid. 245). — The Considerate Bloomer var dotter till redaktören av den ursprungliga Swillingford Patriot och skötte redaktionsbestyren, när hennes far var förhindrad. Det var hon, som tog emot Sponges och Spraggons artikel, men då hon fann mycket däri, som enligt hennes åsikt var opassande, ändrade hon det, för att ingen måtte taga anstöt därav. Följden

Digitized by Google

var, att den enformiga redogörelsen blev mycket rolig, och detta är även vad Stalky vill, att Kings översättningsprov skall bli.[1])

Sid. 245. *"We must sugar Mr. King's milk for him"* (jfr. 246 *"We've sugared the milk here"*), fortsätter Stalky. — Detta uttryck är taget direkt från Mr. Spraggons ord till Sponge, ty medan Spraggon sitter och dikterar för sin vän, betonar han upprepade gånger, att Puffington skall smickras: sid. 313 "butter Puff well", jfr. 317, 319; 315 *"we'll sugar Puff's milk,* as Mr. Bragg would say". Denne Mr. Bragg är Puffingtons "huntsman", och när Puffington berättar för honom, att Sponge kommer på besök, och uppmanar honom att vara artig och förekommande mot gästen, svarar Bragg (sid. 287): "'I'll make things pleasant, sir — *sugar his milk for him,* sir, in short, sir! — 'Sugar his milk!' exclaimed Mr. Puffington, who was only a matter-of-fact man; 'sugar his milk! I dare say he takes tea.' — 'Well, then, sugar his tea', replied Bragg, with a smile".

När Stalky ser Beetle med sakkunskap flytta om typerna i formen, utbrister han (sid. 246): *"One of those scientific rests for which this eminent huntsman is so justly celebrated"* och menar det antagligen som en komplimang åt Beetle. — Uttrycket förekommer i redogörelsen för Puffingtons jakt och hade ursprungligen följande utseende (sid. 315 ff.): "Here the hounds came to a check; but Mr. Bragg ... proceeded to make *one of those scientific casts for which this eminent huntsman is so justly celebrated*". I "The Swillingford Patriot" kom emellertid att stå *"rests"* i st. f. *"casts"*.

Sedan Beetle och Stalky ett par minuter träget arbetat med formen, säger Stalky till M'Turk, som under tiden funnit en annan: "Bring it along. We've sugared the milk here. *Never thrash your hounds unnecessarily*". — Även det senare uttrycket kommer från "the Puffington run". Sponge skrev nämligen där (318 ff.): "After this truly brilliant affair, Mr. Puffington, like a thorough sportsman, and one who *never trashes his hounds unnecessarily,* returned to Hanby House." I tidningen insmög sig emellertid tryckfelet *"thrashes"*.

Förutom dessa Stalkys citat från Surtees finnes å sid. 37 ett från Captain Marryat: *"Zeal, all zeal, Mr. Simple"*, antagligen från nionde kapitlet av "Mr. Midshipman Easy" och med namnet hämtat från "Peter Simple", samt två från Dickens, nämligen sid. 73 *"It's an alibi, Samivel"* och sid. 126 "Well-meanin' man. Did it all for the best. *Head in a drain-pipe. Full confession in the left boot.* But for the honour of the house—*very*". — För de senare citaten jfr. dels gamle Wellers ord i "The Pickwick Papers" sid. II 61 och II 100, dels Jingles uppskakande historia I 17:

[1]) Uttrycket *"the Considerate Bloomer"* härstammar från sid. 234 i "Mr. Sponge's Sporting Tour" (Methuen & Co., Ltd., London): "And *the considerate Bloomer* added of her own accord, 'We hope we shall have to record many such runs in the imperishable columns of our paper'."

Digitized by Google

father-in-law discovered sticking *head first in the main pipe, with a full confession in his right boot* ..." Jfr. vidare Mr. Jingles ofta återkommande enklitiska *"very"*.[1]).

Medan den realistiske Stalky läser Surtees, Marryat och Dickens, håller sig skaldenaturen Beetle till Browning. Det är Mr. King, vi ha att tacka därför. Han kallar Beetle Master Gigadibs och har en gång slungat Brownings dikter i huvudet på Beetle, för att denne skall få se, var namnet kommer ifrån (sid. 55 bl. a. *"So you despise me, Master Gigadibs,* do you?"; jfr. vidare sid. 59). — Namnet Gigadibs har King hämtat från Brownings stora satiriska tankedikt "Bishop Blougram's Apology" (sid. 282 *"So you despise me, Mr. Gigadibs;* jfr. även 283, 285[2]).

De tre Browningcitaten å sid. 64 och 65 komma från resp. "Waring", "Soliloquy of the Spanish Cloister" samt "Caliban upon Setebos" och äro ordagrant citerade.

Sid. 237. *"'Ulpian serves your need.' 'Aha! Elucescebat, quoth our friend'!"*

Sid. 247. *"Aha! Elucescebat, quoth our friend.' Ulpian serves my need, does it?"*

Båda citaten återfinnas i "The Bishop Orders His Tomb at Saint Praxed's Church". Biskopen ligger och talar om sin gravskrift. Den skall vara "Choice Latin, picked phrase, Tully's every word, No gaudy ware like Gandolf's second line — Tully, my masters? *Ulpian serves his need!*" Biskopen fortsätter: "And marble's language, Latin pure, discreet — *Aha, Elucescebat quoth our friend?* No Tully, said I, Ulpian at the best!" Cicero hade ju ej kunnat skriva "Elucescebat", det kunde på sin höjd Ulpianus, menar biskopen, och han tycker det är rätt åt den gamle rivalen Gandolf, att denne fått oklassiskt latin på sin gravvård.

Då sålunda Stalky och Beetle ganska ofta använda citat, kan detta emellertid icke sägas om M'Turk. Av naturen tämligen inbunden föredrager denne att dölja sina tankar. Hans älsklingslitteratur är Ruskin, men i själva verket finnes blott ett verkligt citat därifrån (sid. 60): "He (Ruskin) says *'we're children of noble races trained by surrounding art'*." Jfr. vidare ibid.: *"Child of a noble race, trained by surrounding art,* stop reading ..." samt sid. 65 "Placetne, *child of a generous race!*"

Förutom Ruskin citerar M'Turk emellertid också vid ett tillfälle Lewis Carroll. Det är Beetle, som för en gångs skull utmärkt sig, och M'Turk blir då så glad och imponerad, att han jublar (sid. 91): *"Come to my arms, my beamish boy! O, frabjous day! Calloo, callay!"* — Detta ställe återfinnes i sjätte strofen av poemet "Jabberwocky", inlagt i berättelsen "Looking-glass House" i Lewis Carrolls "Through the Looking-glass", forts. på "Alice in

[1]) "The Posthumous Papers of the Pickwick Club" (2 vol.), The World's Classics, Oxford 1907.

[2]) "Poems of Robert Browning 1842—1864", The World's Classics, Oxford 1907.

Digitized by Google

Wonderland". "*Frabjous*" (ung. härlig, glänsande) är ett konstruerat ord liksom många andra i "Jabberwocky". Det förekommer på ännu två ställen i "Stalky & Co.", nämligen sid. 158 "Oh, you *frabjous* asses!" samt sid. 261 "*frabjously* immoral" och har i båda fallen förstärkande karaktär.

På sid. 139 påträffas ännu ett citat från Lewis Carroll:

"They said it very loud and clear,
They went and shouted in our ear."

Detta är en omskrivning av femtonde strofen av ett poem i berättelsen "Humpty Dumpty" i samma bok:

"I said it very loud and clear
I went and shouted in his ear."

Utan tvivel använder Kipling alla dessa citat som hjälp vid situationsskildringen och vid karakteriseringen av sina personer. Bådadera gå hos Kipling hand i hand, men eftersom situationsskildringen alldeles avgjort är hans styrka, måste en följd därav bli, att han i stor utsträckning kommer att begagna sig av så att säga yttre medel. Detta drag är synnerligen framträdande i Stalky & Co. och som ett verksamt exoteriskt medel märka vi här just citaten. Det är säkerligen ingen tillfällighet, att de flesta citaten komma från Stalkys mun, ty det är ju han, som är huvudpersonen i boken. För att belysa hans karaktär låter Kipling honom citera Jorrocks, Sponge, Spraggon, Jingle och gamle Weller, och det är väl att märka, att alla fem äro realistiska figurer med ett stort förråd av humor. Vi komma då ofrivilligt att tillägga Stalky båda dessa egenskaper: realism och humor, och detta är Kiplings avsikt. Liknande gäller i viss mån även om M'Turk och Beetle. Vad den senare beträffar, så ligger det nära till hands att tro, att Kipling låter honom citera Browning även för att få tillfälle att satirisera dennes oklarhet och nyckfullhet. Beetle förstår fjärdedelen av Brownings poem, men Stalky begriper inte ett ord. Även Ruskin behandlas smått humoristiskt. Om man bortser härifrån, måste man emellertid antaga, att Kipling infört Browning och Ruskin i "Stalky & Co." för att ge åt Beetles natur en svag anstrykning av skalden och åt M'Turks något litet av tänkaren.

Birger Bjerre.

CONSONANT SUBSTITUTIONS IN BABY SPEECH.

III.

Gabriel Deville, *Notes sur le développement du language chez les enfants* ("chez les enfants" added in the three last parts of the paper) in Revue de Linguistique XXIII pp. 329—343, XXIV pp. 10—42, 128—143, 242—258, 300—320. Paris 1890, 1891.

G. Compayré, *L'évolution intellectuelle et morale de*

Digitized by Google

l'enfant, chapitre XI *Comment l'enfant apprend à parler,* pp. 218—254. Paris 1893.

Les bébés d'Hélène, a French translation of John Habberton's work quoted above.

Taine, *On the acquisition of Language by children,* translation into English in *Mind,* 1877 pp. 252—259 from the author's paper in the Revue philosophique 1876 N:o 1.

Taine's paper concentrates most of what has been said by other authors, French, and foreigners, but without any further exemplifying.

Compayré's book was written with the wide scope of discussing the development of all the senses in child, and it is only in its eleventh chapter he comes to the question how a child learns to speak. The author's remarks seem to be true, but as limited to only some few words and sounds they are by far inferior to Deville's paper, from our point of view the most important and particularly given up to speech sounds and study of baby words. Suggested by the short paper of Charles Darwin, the great naturalist, on the speech development of his infant son, and later by Wilhelm Preyer's Die Seele des Kindes translated into French, the author determined carefully to observe and take down observations of his young daughter for her two first years. Complete lists of words with detailed accounts of the months reached by the young speaker when the word or the sound mentioned was first or repeatedly observed make the paper very handy and the statements easy to survey. Needless to say that Deville's study proves to full evidence the universality of baby speech owing to a uniform development of the organs, here the gums and the hard palate in the first place, it confirms as used in the early periods only monosyllabic words, with all unstressed syllables dropped, the prevalence of labials particularly in the first 18 months and more, then the arrival of dental plosives and fricatives, velars put in their appearance only towards the end of the second year.

Sounds and combinations of sounds in the speech of adults are imitated by the little child just as far as its imitating powers go and then represent in the baby any idea that comes near to and has some relation with the usual meanings. Children's speech generalizes: father or rather *papa* first signifies any man, *mama* any woman, *cola* (chocolat) stands for any sweetmeat, *coko* for any bird. A quotation from Max Müller repeated by most writers on the topic and referring to the fact that corresponding examples are to be found in the imperfect languages of primitive nations, mentions that the Romans when seing elephants for the first time called those big animals "Lucanian oxen"; and another example from uncivilized races is "big pigs" for horses, as yet unknown to them. — A French child who began to learn to speak, saw and heard a duck on the water and called out imitatingly *"Coin, Coin"*. From that moment, without any distinction, it used *"coin,*

Digitized by Google

coin" to indicate water, all kinds of birds, all insects, all liquid stuff, and lastly, on seing the shape of an eagle on a French imperial *"sou"*, all pieces of money.

Babbling sounds from the first period extending over some 4—8 months represented the syllables *bé, mé, na, di, bou,* from the sixth month *ba-ba-vé oua, va, fa, pa.* In this period the little girl's talk mostly consisted of the articulations *ma, mé, be;* as late as 1,9 (one year nine months) when doing as if she read or counted, she almost exclusively used syllables beginning by b: *ba, bé, ba, bi, bu, bé.*

a) labial substituted for sibilant, b for s, p for ʃ: *bavon* < *savon* (1,8) < *vavon* (1,11—2); *popo* < *chapeau* (1—1,9) *papo* (1,8—2).

b) labial voiceless plosives are substituted for labial fricatives + l, r.
» » fricatives » » » labial fricatives + l, r.
peu < *fleur* (1—1,9); < *feu* (1,9—2)
pon < *front* (1,8); < *fon* (1,9—2)
pata < *François* (1,9—1,10); < *fasa* (2)
fa < *froid* (1,9—2) *foté* < *frotter* (1,10—2)

c) labial voiceless plosives are substituted for labial fricatives (without l, r)
pill (l l mouillé) < *fille* (1,8) < *fi* (1,9—2)
poteu < *fauteuil* (1—1,10) > *foteu, foseu* (1,11—2)

d) labial voiceless plosives are substituted for velar voiceless plosives
papo (1,9—2) < *crapaud* (= secretion from the nose)

e) labial voiced fricative for velar plosive + r
vazé < *croisée* (2)

Nasal labials sometimes stand for fricative labials
mamé < *fermer* (1—2); *fini* < *moni* (1—2)

Nasal labials are substituted by voiceless plosive labials
pata < *mouchoir* (1,8—1,11) < *fosa* < *mosa* (1,11—2)
paton < *marchon* (1,10—1,11) < *machon* (2)
pate < *marché* (1,8—2); *pata* < *moutarde* (1,9—1,10)
pato < *marteau* (1,9—2); *paso* < *morceau* (1,11—2)
poton < *mouton* (1,8—1,10) < *boton* (1,11); < *moton* (2).

It goes without saying that in medial position labials when the syllable is stressed are kept unchanged; the preceding unstressed syllable is generally dropped or compensated by an *a:* *pin* < *épingle* (1,8—2); *pon* < *éponge* (1,8—2).

It is quite natural that baby speech should reflect an interesting phonetical characteristic often stated in more advanced stages of speech but, no doubt, rooted deep in the early development of human language: front vowels and consonants are lowered

Digitized by Google

by the influence of preceding labials, more particularly in unstressed syllables. M. Devillés little daughter makes no exception: *patard* < *pétard* (1,9); *poton* < *peloton* (1,11); *moni* < *fini* (1,11—2).

Labials are substituted for other sounds to such an extent that in the lists of words these sounds are in a great majority; as emphasized in the introductory remarks labials are the first in the series of attempts by which the young speaker tries to to approach the language of adults, then followed by dentals until the last stage of the pronunciation of adults, and in this case velar stops are reached (See part I of this paper, Mod. Språk, Sept. 1922, pp. 172—173).

f) dentals for plosive velars and s, and ʃ-sounds
ta < *Charles; toutou* < *coucou* (1,8)
tata < *canne, café, caca* (3 different words, one substitute) (1,3)
toto < *couteau; tata* < *tasse; ton* < *chausson* (1,6)
toton < *torchon; to* < *cloche; ta* < *sable; to* < *seau*
toti < *coquille* (1,6, 1,6)
to < *culotte; ato* < *encore; pato* < *pas chaud* (1,6)
toti < *sancisson; a, ta* < chat; *té* < *chèvre* (1,7)
taté < *caché, saleté,*
nana < *canard,* used in jest by her father for journaux, later by the child substituted with
no; nana stood also for *bread, croissant,* brought to the table together with the morning papers;
tata < *papé* < *fafé* (extending over 21—24 months) for *café,*
tou < *coup* (2) *coup de pied* (a *tou pié); tote* < *côté* (1,10—2)
tato < *corde* (1—1,9) < *to,* (1,10—2) *taton* < *garçon* (1,8—1,9) < *daton* (1,10) < *sason* (1,11—2)
d often takes the place of *l,* unstressed *r* (re) is dropped, or substituted by *i* or by *a: dade* < *regarder; apaté* < *repasser; amou* < *revenu; iou, jou* < *rouge.*

As early as some seventeen years before W. & C. Stern, and as early as some twenty-six years before Mr. and Mrs. Bolin mentioned their observation as to children's imitating speech sounds also by looking at an adult's lips, Deville stated that his little daugther was very fond of hearing her mother sing, that she often used to sit in front of her mother looking steadily at the mother's mouth and making her own lips take all kinds of positions i. e. made attempts to imitate the sounds heard.

W. & C. Stern, *Die Kindersprache,* Leipzic 1907, shortly referred to p. 170, 172, is an extremely instructive work, written

Digitized by Google

with the experienced psychologist's care and circumspection and dealing not only with the development of sounds, but in full detail also with the vocabulary and how it is understood in various stages, with the building up of the syntactical structure of child's language at different periods. Among the great number of striking observations there may be quoted: in the early periods only the most essential, the most important word or its representative is preserved in the sentence and spoken by the child, everything else is dropped; the word-order of child's speech is not the grammatically normal one; the first place of the sentence is often taken by the predicate, the rest follows, it would seem, according to the prevalence it has got in the young speaker's mind.

There were three children in the family, the two eldest of whom, a girl and a boy, a more detailed accounr is given for. It goes without saying that the children follow the general trail of substituting labials for other sounds, and then dentals.

The boy Gunther is described by his father as having developed rather slowly in imitating power. Consequently he mastered a very poor stock of words. At the age of one year eleven months he had learnt 50 words only, whereas his elder sister Hilde had at that age mastered 275 words: after some 23 months the boy had not proceeded farther than his sister at the age of nineteen months.

Among a great many peculiarities registered in Gunther's speech is the assimilation of several sounds to *p,* as the author represents it:

voiceless labial plosive stands for the lateral phone l: *paube* < *laube* (leaf); *pampe* < *lampe*
» » » » » » nasal labial m: *pupuă* < *mu, mu (Kuh),* ă = plural s
» » » » » » voiceless velar plosive: *paapo* < *Kakao*
» » » » » » » sibilant: *puppe* < *suppe*
» » fricative + l is dropped: *eisch* < *fleisch*
voiced labial plosive stands for labial voiceless fricatives or ʃ-sound *buph* < *fuss* schuh

In all these cases there is no need for supposing an assimilation, but only the very common fact that labials, in the first place the labial plosives, take the place of other sounds, still too hard to be pronounced owing, very likely, to a weak development of gums and hard palate.

Another curious substitution in Gunther's speech is *x* (as in German *doch)* or *h,* glottic aspiration, that falls in a later period (2; 1—2; 2) when the great and advantageous change in his speaking powers took place.

Digitized by Google

hata or *xata* < *Vater; hunge* < *Junge; hedel* < *Mädel*
hau < *Frau; heiser* < *Kaiser; herd* < *Pferd; hauben* < *Tauben*
hige < *Fliege; hein* < *schwein; hatte* < *Katte; hant* < *Elephant;*
hige < *Ziege; han* < *Schwan; häfer* < *Käfer; hume* < *Blume.*

That substitution of *x* and *h* occurs initially in a great many words, not only in names of objects as parts of the human body, food, articles of clothing, furniture and utensils, but also in adjectives *(chein* for *fein, hut* for *gut, chach* for *wach, cheiss* for *heiss, chalt* for *kalt),* in infinitives *(hettern* for *klettern, heiben* for *schreiben, himmt* for *schwimmt* etc)., in adverbs *(cheiter* for *weiter, cheise* for *leise* etc.). It stands for whole groups of normal sounds, for voiceless labio-dental fricative, *f,* for that same sound, followed by *r, l,* for voiceless labial affricata *pf,* for ʃ+ voiced or voiceless dentolabials, for the trill *r,* for the dental affricata *ts,* and for the voiceless velar plosive *k.*

As to the substitution by labials there is nothing remarkable about that, on the contrary the change is emphasized on every second line of this paper, but it is a curious fact indeed that the imperfect and childish talk of the little German boy reproduces several phonetical interchanges well known in the history of languages: e. g. *x* written *gh* in OE and ME became *f* in *laugh, laughter;* as late as Fielding he is stated by Jespersen, M. E. Gr., to have written and then apparently to have pronounced *oft* for *ought* and *thoft* for *thought. Daughter* dialectically with *f.*

Hilde, Gunther's sister, about one year older than the boy, developed more normally than he; after the usual babbling period and partly belonging to it, there occur in her speech *muh* for *Kuh* (1,3½), *brr, brr* for *Pferd* (1,4½), *putput* (1,5) for *Hühner, fu* for *Fuss, isse,* later *fisse* for *Füsse.*

f stands for *fl: Fasche* for *Flasche* (1,6); *Feisch* for *Fleisch* (1,6½) *feu feu* for *pfui* (1,7½).

voiced velar + r dropped: *omama* < *Grossmama* (1,8)
» labial plosive stands for b+r: *Bust* < *Brust; baucht* < *braucht*
voiceless labial fricative stands for ʃ+w: *Fats* < *Schwanz* (the tail of her toy-sheep)
» » » » » s: *fofa sofa* (1,9)
» » plosive » » sp: *Pitze* < *Spitzenschleif* (lace necktie)
Piekel < *Spiegel* (1,9½)
voiced labial plosive *r* is substituted by *l: lief* < *Brief* (1,10)
l stands for *sch+l: läft* < *schläft* (1,10)
voiceless velar plosive is substituted by glottal fricative *homm,* komm.

Digitized by Google

As the space of this number only is allotted to me for exemplification, I beg to complete the account of Swedish and English substitutions given above by a few short statements:

dentals substituted for velars:

Next to the lips, the point and blade of the tongue, as the most accessible part of this organ, are likely to be mastered first by the child. Though blade and point are not accessible to the eye at the very moment of articulation, it is self-evident that dental positions are more easily reached than palatal and above all velar. A physiological fact contributing to the explanation of this is the late development of palatum durum see p. 173 (the September copy of Mod. Spr.).

Ex. *Tlive sant go* < *Clive shan't go,* Thackeray, The Newcomes, New, Century Libr. 1902.

Mummy had tum ome < *come home,* Mrs. Humphry Ward, Sir George Tressady, p. 130 Smith, Elder & Co. London 1897.

from John Habberton, Helen's babies: p. 20 *whats dood for him* < *good for him;* p. 25 *Ize lost my dolly an I tant find her anywhere* < *I can't* etc.; p. 25 *tum to your own papa* < *come* etc. p. 33 *tarridge* < *carriage;* p. 80 *I tant doo in* < *I can't go in* p. 77 *Dee Lord, don't let dat old goat ro me into de gutter adein, an let ocken Hawwy an' ze pitty lady be dere netst time I dets hurted* < *Dear Lord, don't let that old goat throw me into the gutter again and let Uncle Harry and the pretty lady be there next time I get hurt;* p. 85 *ze bid bots ish ze whay-al, and I'ze Djonah, an' ze whay-al's roed me up, an' I'ze dot to 'tay here, else ze whay-al 'ill wallow me aden* < *the big box is the whale, and I am Jonah, and the whale has thrown me up, and I have got to stay up here else the whale will swallow me again;* p. 90 *tause* < *because;* p. 100 *tate* < *take.*

d, t, for *g, k* in baby speech often occur in the Scandinavian languages, *då* < *gå, tom* < *kom.* Comp. *da, ta* in German see Swoboda, Phon. Studien V p. 302. — and the Stern children above. An inverse substitution is not unheard of: velars for dentals, Helen's babies: *bluggy* for *bloody; bekwien Bliaff's eyes between Goliath's eyes.*

The interchange of cl < gl is commented upon as existing over the whole Indo-European area, may be recorded more particularly in special words or in certain dialects. The k- and t-sounds often and at random change places with each other in the dialects of the Samoa islands (Sweet, History of Language).

Digitized by Google

Sweet thought the uncivilized races of the Pacific spoke like children.

Substitution of n for *ŋ*.

The so called "dropping of g" or the compensation of *ŋ* by *n* in the ending *ing* is said to occur over the whole area of British dialects, though marked as "vulgar" and in orthoepical works mentioned as, "not to be tolerated on any account". Is not limited to the verbal form, but occurs also in substantives: *mornin-mornins morning, mornings.* Scandinavian children are sometimes heard to pronounce *klännen* for *klänning* (gown).

n is by far a much simpler sound than *ŋ*, more easy to be found out, in as much as the raising of the point of the tongue towards the gums demands a slighter control of the tongue muscle than does the raising of the back of the tongue towards the palate or better the mediopalatum and shutting of the canal through the nose. The presence of the i-vowel goes a long way in explaining the mistaking of one sound for the other.

Substitution of *(j)* for *l, r* referred to in the lines dealing with Swedish and French, seems to occur in a great many languages. Sw. *jädd* < *rädd.* Engl. *afjeid* < *afraid.* Sw. *han'te jeda på de* < *har inte reda på det (cannot find it out, cannot tell), jysligt* < *rysligt* (awfully).

The pronunciation, often observed, of Engl. *tr.* almost as *t,* r becoming voiceless, as in *tried* almost sounding like *ch* is also reflected in baby speech, if it has not its origin there. Helen's babies p. 23 *an awfoo funny chunt* < *an awfully funny trunk, over all ze chees an' all ze houses* < *over all the trees and all the houses.* Some years ago learned people seemed to suppose the frequent pronunciation of *r* in the combination *pr (pretty* etc.*)* had some special and dialectical origin. It is exactly the same fact we have met wtth a great many times — the preceding labial reduces the r-sound so that it makes the impression of a j-sound only.

tʃ is substituted 1) by the palato-velar *k, kicken* < *kitchen;* 2) by *ts, tsildern* < *childern;* 3) often by *s* as in Swedish *söpa* < *köpa, far ka' söpa sälke (you must buy a toboggan). dʒ* is compensated by *d:* A great many years ago I was introduced to a young American gentleman five years old, who gave his name as *Taalz Dvppi* < Charles Jeffrey.

Swedish baby speech drops *s* in combinations of s+velar or nasal consonant: *krika, kriva* for *skrika, skriva, nö* for *snö, mussi* for *smutsig, nyta* < *snyta* (Ann-Mari Bolin (1; 8 1/2—2).

Printing error: p. 231 of the December copy, 1922—line last but one has: *f* for *r* initial, read *v* for *r* initial etc.

Hugo Hagelin.

Digitized by Google

ETT OMTVISTAT STÄLLE HOS MUSSET.

I »Rolla» har Musset i odödliga verser apostroferat efter vartannat den hedniska mytologiens gudomligheter, den kristna medeltiden, Kristus och bland ännu mycket annat Voltaire. Det omtvistade ställe, som rubriken avser, återfinnes i det avsnitt, som ägnas Kristus, och lyder:

D'un siècle sans espoir naît un siècle sans crainte;
Les comètes du nôtre ont dépeuplé les cieux.

Faguet skriver i sitt arbete Le XIXe siècle om den senare av dessa båda verser: C'est devenu un jeu de s'essayer à expliquer ce vers. Peut-être faut-il entendre qu'autrefois les comètes passaient pour apporter aux mondes usés une matière nouvelle: "Des mondes épuisés ranimez la vieillesse" (Voltaire, Épître à Mme du Châtelet sur la philosophie de Newton); qu'aujourd'hui, au contraire, leur révolutions étant connues, elles n'ont fait que reculer ces limites de l'inconnu, au delà desquelles l'humanité place ses Dieux, et ont ainsi dépeuplé le ciel de divinité.

Jag har mycket svårt för att godtaga denna förklaring. Den är för filosofisk, berövar versen dess omedelbarhet. Det är en allvarsam invändning, då det gäller Musset. Hans poesi är i så hög grad spontan, att den sätter honom i klass med endast ett litet fåtal andra skalder. Lika litet som han i »Rolla» låter olika tidsepoker passera revy för att utdraga någon slags historiens filosofi, lika litet avser han vid den särskilda vers ifråga en förståndsmässig deduktion rörande det stora okända och dess gränser. Faguet förutsätter, att enligt Musset gudarne förut bodde skilda från jorden i sin himmel, genom de exakta vetenskapernas framsteg ha de förvisats i ett *ännu* avlägsnare fjärran än förut. Mussets föreställning om jord och himmel är emellertid bevisligen och just i denna dikt en helt annan. Det framgår med all nödig klarhet redan ur diktens två inledningsverser:

Regrettez-vous le temps où le ciel sur la terre
Marchait et respirait dans un peuple de dieux —

Himlen var på jorden, närvarande i all sin härlighet bland ett folk, självt gudalikt. Vad som inspirerar Musset, vad som fyller honom med en aldrig avtrubbad smärta, är att över huvud taget himlen, gudarne nu äro borta från jorden. Musset är alltid monumentalt enkel.

Här minns jag en passus från en annan skald, tysken Hebbel. I det självbiografiska fragmentet »Meine Kindheit» talar Hebbel om, att i hans barndom olika slags skolor upprättades: Man stiftete auf der einen Seite Seminarien für die Ausbildung der Lehrer und errichtete auf der anderen Elementarschulen. *Das Resultat war, dass auf eine etwas abergläubische Generation*

Digitized by Google

eine überaus superkluge folgte, denn es ist erstaunlich, wie der Enkel sich fühlt, wenn er weiss, dass ein nächtliches Feuermeteor blos aus brennbaren Dünsten besteht, während der Grossvater den Teufel darin erblickt, der in irgend einen Schornstein mit seinen leuchtenden Geldsäcken hinein will.

Jämför man, vad vi citerat från Hebbel, med vårt första Musset-citat, så faller det genast i ögonen, hur mycket riktigare och rikare perspektiv den franske skaldens formulering erbjuder. Hjärtat *är* nu mången gång klokare än huvudet. Intetdera av Hebbels epitet "abergläubisch", "superklug" träffar alldeles rätt. Då Hebbel skriver "superklug", dikteras ordet av hans förakt för en mänsklighet, som i dryg självtillräcklighet ej känner sitt eviga beroende av högre makter. Men just det uttrycker Mussets "sans crainte" oändligt mycket bättre. Och vidare: harmas jag om ock aldrig så litet över en generation, som tror sig ha avsatt gudarne, så fordrar min känsla andra ord än de av den tyske skalden använda "etwas abergläubisch" för att kännetecknа den tid, som ej hemfallit åt dylik fåvitskhet. Den Hebbelska antitesen är tom stilfigur. Musset tar icke miste på den under nämnda förutsättning naturliga stämningen inför de tidrymder, då ännu gudarne kändes såsom närvarande. "Regrettez-vous", vilket uttryck återkommer gång på gång hos Musset i detta sammanhang, är det rätta.

Känslan för värdet av den tid, "où le ciel sur la terre Marchait et respirait", är så mäktig hos Musset, att den framkallar ett brett flöde av geniala verser; hos Hebbel förmår den till en början ej mer än att framtvinga det mildrande ordet "etwas" Att det inte är prosan, som binder Hebbel, visar nogsamt hans utföranden i fortsättningen, nej, han är fången i sin antites. Denna gör honom också blind för en distinktion, som med genial omedelbarhet flyter ur Mussets penna och längre fram ger upphov till den kanske mest gripande invokationen av alla. I fråga om gudarnes försvinnande från jorden skiljer Musset på det intellektuella och det moraliska momentet: sans espoir, sans crainte. "Espoir" vill säga "espoir en Dieu". Det är namnet på en av Mussets berömdaste elegier, och av den förstå vi, att det för skalden framför allt gällde förvissningen om högre makters tillvaro. Sjuttonhundratalet hade gjort allt för att undergräva den. Vad 1700-talet sått, blommade och bar frukt i Mussets eget och hans generations hjärtan, hjärtan "sans crainte". Och så utlöste sig i skalden den sublima tiraden mot Voltaire.

Hebbels tanke kommer till korta inför Mussets intuitiva säkerhet. Men den tyske skalden förnekar sig aldrig, icke ens i det fåtal rader, som ovan anförts. Tänkandet befruktar hans fantasi, och i ett nu är han lika mycket diktare som sin franska samtida. För båda är den förändrade uppfattningen av kometerna eller besläktade himmelsfenomen en exponent för de exakta vetenskapernas framsteg. Bayles »Pensées diverses sur les comètes» torde ha

Digitized by Google

påverkat Mussets fantasi. Skalden vår väl belåst i de franska 16- och 1700-talen, och skriften i fråga är till brädden fylld med vad som sedan blev Voltaires anda. En av dess kardinalpunkter var dessutom just, att en »gudsförnekande» mänsklighet är bättre än en »vidskeplig». Hebbels fantasi gick åt samma håll tack vare hans förtrogenhet med folkliga föreställningar. Den tyske skalden uttrycker med all önskvärd tydlighet, att ingen plats längre finns i den förändrade världsbilden för övernaturliga väsen; eller på Mussets språk, att ingen himmel längre "marchait sur la terre". Vi fortsätta på Mussets vis. Himlen hade varit på jorden: den hade varit i havet, ur vilket Venus steg fram; bland vattnets blomster, där de lättfärdiga nymferna gäckades, i strandens vass; i skogens källor; osv.; också överallt, där under den bästa medeltiden hjärtana öppnade sig mot en diktad och anad värld, full av bragder, ridderlighet, fromhet.[1]) Nu har man kört på dörren gudarne, gudinnorna, hjältarne och idealen. Man har "dépeuplé les cieux": "les cieux" är den i människohjärtat verksamma gudomliga essensen, vars kraft förstörts; och som denna kraft framför allt visade sig i ett rikt gestaltskapande, är "dépeuplé" det träffande ordet för förstöringsarbetet. Världen har förlorat sin jungfrulighet. Musset utbrister:

Je suis venu trop tard dans un monde trop vieux.

Både Hebbel och Musset kände, att himmelen icke längre var på jorden. Men vilken himmel var icke Mussets i jämförelse med den germanske, nordiske skaldens! När denne vänder sin blick mot de tider, då ännu de högre makterna voro nära människorna, ser han som de förras representant först djävulen. Hade han dröjt längre i skådande, så hade han kanske sett den där öde skotska heden, där Macbeth vigdes till undergången av demonerna. Ej underligt, om Hebbel trots allt vände sig bort från det gångna mot framtiden utan att som Musset brista ut i klagan över en sjunken värld.

Hilmer Gillqvist.

OM *DO* VID *HAVE*.[2])

I denna fråga förekomma svävande och motsägande uppgifter i de grammatiska arbetena. *Bladin* säger i sin grammatiska ordbok, sidd. 57—8 angående *have:* Omskrivning med do användes icke (vid hjälpverb). *Morén* formulerar ingen regel i sitt

[1]) En betagande skildring av svärmisk medeltid har Musset givit i sitt lustspel *Carmosine.* Dess karaktär av trogen tidsmålning — slutet av 1200-talet —, dess rikedom på poetisk skönhet och dess ovanligt lätta språk synas göra det särskilt lämpat till läsning i skolorna. En kommenterad upplaga av *Carmosine* utkommer inom ett par veckor hos Lindstedt, Lund.

[2]) I anslutning till M. S. 1923, sid. 15.

Digitized by Google

engelska konstruktionslexikon, men i artikeln *have* citeras som typ: How many rooms has he? *Mathesius* påpekar i sin grammatik, § 121, und., att *have* sällan omskrives med *do*. *Sweet* anför i sin New English grammar, II §§ 2189—90 som regel, att *have* ej antager *do* ens då det ej användes som hjälpverb. Emellertid finnes möjligheten att omskriva med *do*. *Elfstrand* formulerar regeln i sin grammatik § 241, Anm. 1, så, att *have* har *do* i imperativen samt dessutom ofta i imperfektum, någon gång även i presens, i synnerhet då det i betydelsen närmar sig *get, produce, wear, spend, pass*. *Krüger* säger i sin Ergänzungsgrammatik, § 458, att *have* kan omskrivas med *do*. Särskilt är detta fallet, då det har den starkare betydelsen av *get, receive, take* eller *cause* (föranlåta) och *have to* (måste). Några exempel anföras men utan angivande av källan. Enligt *Hammarberg & Zetterström* (§ 89, Märk 3) omskrives *have* ofta med *do* i talspråket, då det står som huvudverb. Hos *Poutsma* (I, 1, sid. 88) begränsas bruket av *do* till de fall, då *have* betyder *to experience*, eller då det har någon speciell betydelse. Vidare utsättes *do*, då fara finnes att förbinda negationen med något annat ord i satsen. Här anföres också *Murray's* regel, att *do* användes i colloquial, recent and American style.

Då man vänder sig till litteraturen[2]), frapperas man snart av det förhållandet, att det nekade eller frågande *have* rätt sällan användes i enkelt tempus. I stället förekomma andra konstruktioner, varvid *do* undvikes.

I. I nekad imperativ användes alltid *do:*

Don't have an operation for rupture. (Annons i The Strand Magazine). Denna regel bekräftas av Bladin, Elfstrand och Sweet.

II. I nekad sats. Som regel användes ej *do:*

Presens: I have not the heart to do it. (Corelli: Lilith 19). You haven't a grey hair (Maartens: The new religion I, 96). The things that Life has not are invented and fashioned for her delight. (Wilde: Intentions 23). That expansiveness which is the essence of the poetic element, they have not. (Emerson: Essays 283).

Imperfektum: I had not at that time the honour of knowing any lady in the assembly beyond my own party. (Austin: Pride and prejudice 150). The new agaric of this hour has a chance which the old one had not. (Emerson, 139).

Likaledes då satsen börjar med ett nekande adverb: *Never* woman had lover so devoted. so passionate, as I will be to lone. (Bulwer: Last days of Pompeii 183). I have no opinion of her. — *No more* have I. (Pride 4). He had no doubt as to the result. *Neither* had Grace, for a smile played about her mouth as she faced the priest. (London: Son of the wolf 158).

Undantagen från regeln äro icke talrika. Ibland kan användningen av *do* förklaras bero på *eftertrycket:* I don't always have

2) Jag har samlat materialet till föreliggande uppsats ur ett 80-tal volymer, som jag emellertid ej tror mig behöva uppräkna här.

Digitized by Google

the King. (Martens 2, 99). Jämför härmed i jakad sats: Nevertheless they did have their slight repast. (Trollope: Doctor Thorne 1, 343).

Vidare hos *amerikanska* författare: Not only did the houses I investigated have no bath-tubs, but I learned that there were no bath-tubs in all the thousands of houses I had seen. (J. London: People of the Abyss 38). Nor did they have long to wait. (Rice Burroughs: Tarzan of the apes 21).

Följande exempel visar, huru bruket vacklar: The walls most washed me off the raft, sometimes, but I hadn't any clothes on, and didn't mind. We didn't have no trouble about snags; (Mark Twain: Huckleberry Finn 169).

Vid *have to* = måste är *do* en amerikanism, vilken britisk engelska undviker genom att utsätta *got*. (Sweet, l. c. § 2191). Not only does the poor worker have to live like a beast, but he pays proportionately more for it than does the rich man for his spacious comfort. (Abyss 252). I doan' have to ast'm twice. (Huck Finn 150). Emellertid finnes denna konstruktion även i England: I didn't have to say anything. (Barry Pain: Eliza 31.

Då *have* betyder *få:* As a matter of fact, I don't have half as much as I ought. (Jerome: Three men in a boat 245).

III. I frågor användes *do* i regel ej:

Presens: He said in a slight French accent: Have I the honour of addressing Monsieur Erskine? (Wilde: Lord Savile's crime 141). Have you many books? (Elliot: Mill on the Floss 330). Has he a pretty face? (Dickens: Old Curiosity Shop 57). And have they keys of the grating? I asked, (Hope: Prisoner of Zenda 201).

Imperfektum: Had I anything in my hand when I spoke to you? (Wells: Country of the blind 44). Had he a wife? said Lucia. (Maartens 2, 223).

Likaledes då satsen inledes med ett frågeord: *What* right have I to be offended? (Zenda 141). What proof had he of this? (Dickens: A tale of two cities 288). *How* much money have you? (Ch. Marriott: Genevra 232). *Why* have you statues in your hall, but to teach you that, when the door bell rings, you shall sit like them. (Emerson 243).

Undantag bilda *amerikanismer:* If the pauper has ample food, why does the officer have more? (Abyss 336).

För övrigt *emfatiskt:* Then why ever does he have a yacht? asked Lucia innocently. (Maartens 2, 144). Why does an An have five toes? (Bulwer: Coming race 82). Did ever man born of woman have hair on one side of his face? (R. Haggard: King Solomon's mines 103). When did they ever have mercy? (Lilith 311). Do you ever have any hops in Maidstone? asked a London belle (Riddles and Jokes 44). *Did* these peoples have goats? (Wells: Secret places of the heart 130). Här är *did* kursiverat i texten.

Digitized by Google

Då *have to* betyder *måste:* Well, did you have to go to Congress to get it? — Why, no. — Well, neither does William Fourth have to go to the sea to get a sea bath. (Huckleberry Finn 224). Enligt *Krüger* är detta bruk allmänengelskt, under det *Sweet* tyder det som en amerikanism.

Obs. Då *have to* har objekt, t. ex. *what,* användes naturligtvis icke omskrivning: What have I to do with you? (Wilde: Lady Windermere's fan 96). For what had I to fear? (Poe: Tales of mystery and imagination 301).

IV. I nekad fråga användes *do* icke på några undantag när.

Presens: Haven't you enough responsibilities on you for one day, cousin? (Zenda 64) Has he not a calling in his character? (Emerson 66).

Imperfektum: Hadn't you better come and ask yourself? (Doyle: A study in scarlet 168).

Undantag. Då *have* användas i betydelse av något annat verb, t. ex. *get:* Why don't we have some to eat? (Marryat: Masterman Ready 119). Why don't they have a special room for this sort of thing? (Jerome 184). Why don't you have the inkpot refilled? (Eliza 151). Don't you have any? (= Vill ni inte äta litet fisk? Wells: Secret places of the heart 26).

Ibland är det osäkert, om man skall anse participet som verbform eller adjektiv. Därvid undvikes i alla fall *do:* Have you, then, no shame left? (Doyle: Great shadow 159). Has not that ship her nettings triced to the rigging? (Cooper: Red rover 59).

Sammanfattning. Vid nekad imperativ utsättes *do* alltid. I alla andra fall vacklar bruket däremot. Att en viss aversion mot do finnes, framgår av att ofta andra konstruktioner tillgripas. *Do* vid *have* är vanligast hos amerikanska författare (Mark Twain, Beecher Stowe, J. London, Rice Burroughs). Undantag äro naturligtvis de, som ej bry sig om att utsätta *do* ens vid andra verb. På engelska sidan tycker jag mig ha funnit, att bruket av *do* är i avtagande. Från 1800-talets början till inemot dess slut äro de flesta exemplen härpå att finna. Naturligtvis saknas *do* i arkaiserande stilarter, som den filosofiska och historiska samt i poesi, ty användningen av *do* reglerades ej förrän på 1700-talet. (Jespersen: Growth and structure, § 206). I nyaste tid undvikes *do.* Wilde och Doyle kunna härvid tjäna som exempel på författare, som aldrig använda denna omskrivning. Där den förekommer i den nyaste litteraturen, anger den emfas eller någon speciell betydelse hos *have.*

Hugo Styff.

Digitized by Google

STUDENTEXAMEN V. T. 1923.

Första skrivningsdagen.

Uppgifter för uppsats på *engelska* eller *franska* för *real*-gymnasiet.

1. Februarirevolutionen.
2. En tavla av Georg von Rosen.
3. En sjöresa.

Engelskt översättningsprov för realgymnasiet.

Då drottning Viktoria vistades på Balmoral i Skotland hösten 1876, skulle ett skotskt regemente mottaga sin nya fana *(colours*, plur.). Och ehuru drottningen efter sin makes död, så vitt möjligt var, undvek att deltaga i några offentliga ceremonier, lovade hon att förrätta överlämnandet *(presentation)*. Skälet till att hon gjorde det, finner man lätt, då man läser följande tal, som hon höll vid tillfället. »Då jag anförtror denna fana i er vård, skänker det mig mycket nöje att påminna er om att jag varit nära förbunden *(associated)* med ert regemente från min tidigaste barndom, eftersom min käre fader var er överste. Han var stolt däröver, och jag uppmanades alltid att betrakta mig som barn av en soldat. Jag gläder mig att ha en son, som ägnat sitt liv åt armén, och som, därom är jag förvissad, alltid skall visa sig värdig namnet av en brittisk soldat. Jag överlämnar nu denna fana åt eder, övertygad om att I alltid skolen hävda mitt första fotregementes *(Regiment of Foot)* ära och anseende.» Drottningen har infört talet i sin dagbok.

Franskt översättningsprov för realgymnasiet.

Arabernas gästfrihet är väl bekant. Däremot känner man kanske mindre till den vördnad gentemot föräldrarna, som bland dem kräves av barnen. Det behöves en särskild inbjudan från faderns sida, för att sonen skall komma och äta vid samma bord som han. Denna barnens känsla av aktning och undergivenhet inom familjen föreskrives uttryckligen på ett ställe i Koranen *(le Coran)*, som lyder på ungefär följande sätt: »Gud befaller eder att hysa kärlek och vördnad för eder fader och moder; akten eder för att klandra dem, talen aldrig till dem annat än vörd-

Digitized by Google

nadsfullt, visen dem alltid ömhet och lydnad.» I familjer, som bevarat gamla sedvänjor, följa sönerna fadern till dörren varje gång han lämnar hemmet, hjälpa honom att stiga till häst och invänta sedan hans återkomst för att visa honom samma uppmärksamhet. Vid högtidliga tillfällen försumma barnen aldrig att kyssa föräldrarnas hand och bedja om deras välsignelse.

Queen Victoria's Speech.

Nedanstående autentiska version av Drottning Victorias tal vid ifrågavarande tillfälle har välvilligt insänts till Red. av Adjunkt Segerström i Hälsingborg. Den är hämtad ur *More Leaves from the Journal of a Life in the Highlands* by *Victoria R. I.*

Presentation of Colours to "The Royal Scots", September 1876.

— — — "In entrusting these colours to your charge, it gives me much pleasure to remind you that I have been associated with your regiment from my earliest infancy, as my dear father was your Colonel. He was proud of his profession, and I was always told to consider myself a soldier's child. I rejoice in having a son who has devoted his life to the army, and who, I am confident, will ever prove worthy of the name of a British soldier. I now present these colours to you, convinced that you will always uphold the glory and reputation of my first Regiment of Foot — the Royal Scots".

THE OLDEST REGIMENT IN THE WORLD.[1])

Stockholm Version.

While (When) Queen (> queen)[2] Victoria was staying (in residence) at Balmoral[3] in Scotland in the autumn of (in autumn,) 1876, a Scottish (Scots, Scotch)[4] regiment was to (was going to) receive its (their) new colours (colour). And although (though) the Queen (the queen) after her husband's death [the death (demise, decease) of her consort (> spouse)][5] as far as possible avoided [abstained (refrained) from] (avoided as far as possible) [abstained (refrained), as far as possible, from][6] taking part (participating) in any public ceremonies (functions F), she promised to perform (undertake) the presentation. Her reason for (The reason for her) doing (The reason why she did) this (so), can easily be found (be easily found, be found easily) [One (We, You) can easily find

Digitized by Google

her reason for doing so] on (by) reading (perusing) [when one reads (we read, you read)] the following speech (address), which she made (delivered) on the occasion.

"In entrusting these colours to your care (keeping) [In giving these colours into your keeping], I find great pleasure (much) in reminding you [Now that I entrust (am entrusting) these colours to your care, it affords (yields, gives) me much (great) pleasure to remind you /of the fact/ (to recall to your mind (minds)] that I have been closely (intimately) associated (connected) with your regiment from my earliest childhood (youth, infancy), as (inasmuch as, in that, seeing that, in view of the fact that) my dear (beloved) father was your Colonel (colonel). He was proud of this /fact, post, position, honour/; and I was constantly (always, ever) /being/ urged (exhorted) [and I was urged (exhorted) always *etc.*] to regard (look upon) myself as (consider myself) a soldier's child (the child of a soldier)[7]. I rejoice (I am very glad, I am gratified) to have a son who (> that) has dedicated (consecrated, devoted) his life to the Army (who has embraced the Army as his career, who has adopted the military calling)[8], and who will always, /of that (this)/ I am convinced (persuaded), show (prove) himself worthy of the name of a British soldier. I now hand over (deliver) these colours (this colour) to you, assured (convinced, persuaded, confident) that you will always uphold (maintain, vindicate) the honour (glory) and renown (reputation, fame, good name) of my First Regiment of Foot."

The Queen (queen) /has/ entered (noted, recorded, inserted) the speech in her diary (journal).

Notes and Comments.

1. The title is based on the following note in Sir G. P. Colley's article, "Army", in the ninth edition of the *Encyclopaedia Britannica*. "This regiment has the oldest history of any in the world. Originally the "Scottish Guard" of the kings of France, it was formed in the 9th century, and constantly recruited from Scotland. In 1625 it was sent to England to attend the coronation of Charles I., and revisited it later to fight against the parliamentary army. On the Restoration it came permanently to England, and was named the 1st Royal Regiment." It might interest students with a military turn of mind to know that the regiment has been at various times known as "Dumbarton's Regiment" and "The Royal", and after the territorial reorganization of the British army it was renamed the Royal Scots (Lothian Regiment). Its nick-names have been "Douglas's Ecossais" and "Pontius Pilate's Body-guard". — As regards the Queen's speech, if the Swedish translation is at all close, it should fall back into English almost of its own accord; but it is always possible that the Swedish translator may have "gingered" it in order to provide additional difficulties. I have not had access to the original, but presume that the editors of M. S. will print it, as it is probable that it is easily accessible in the second part of Queen Victoria's "Leaves from the Journal of Our Life in the Highlands", which appeared in 1885. It is conceivable, for instance, that the Queen herself began her speech with some such words as "In entrusting these colours to your care, it gives me much pleasure", which would be a quite natural way of putting it, but would not be approved by a professional grammarian. Again in the second sentence it is not quite clear whether "always" is intended to go with the

Digitized by Google

principal verb or with the dependent infinitive. If the latter had been intended in the Swedish version, I suppose that *alltid* would have been placed between *att* and *betrakta*, but it is conceivable that it was placed where it is under the attraction of the English original. If "always" was originally coupled with the infinitive, it is quite possible that the Queen may have put it after the "to", unless she — or the actual composer of the speech — had the not uncommon prejudice against the Split Infinitive.

2. It does not seem to me to matter in the least whether the titles 'Queen' and 'Colonel' are spelt with capital initials or not. The capital initial, of course, is more respectful and was, I think, more usual in the latter part of Victoria's reign. Nowadays, however, there seems to be a reaction against the avoidable use of capitals. In any case the Queen's name must be spelt with a *c*, not with a *k*.

3. The natural expression is "at Balmoral", meaning "at the castle of Balmoral." Probably "in Balmoral" would suggest either a village or living inside the building. To my mind "on Balmoral" is inconceivable — except possibly in the sense of on the Balmoral estate — but in hunting for Queen Victoria's speech, I have come across the expression "guards on the royal palaces", which would almost seem to justify "on Balmoral" in the meaning intended here. There is, by the bye, a delightful description of the life at Balmoral itself in the autobiographical sketches of that distinguished musician Dr. Ethel Smyth, called *Streaks of Life*, and a page on the exaggerated pseudo-scoticism of the architecture and decorations at Balmoral in Mr. Lytton Strachey's masterly biographical sketch of Queen Victoria.

4. "Scottish" is more dignified and respectful than the distinctively Scottish form ("Scots") of the adjective, and the purely English form "Scotch", which is apt to annoy Scotsmen.

5. Queen Victoria seems usually to have spoken of Prince Albert in her public utterances as her husband; e. g. in her well-known letter of thanks to her people after the recovery of the Prince of Wales; and there seems no good reason for deserting her guidance by using the after-dinner pomposity of "consort" or the comic solemnity of "spouse".

6. "Avoided" seems to me to strike the just mean between "evaded", which distinctly implies a dereliction of duty (such as was often, in fact, ascribed to her in connection with her self-effacement after the death of the Prince Consort, but which there appears to be no reason at all for repeating here), and the alternatives given, "abstain" and "refrain", which imply that the abstention was rather in the nature of a duteous self-abnegation.

7. "The child of a soldier" seems to me to be much more likely in a public utterance than "a soldier's child"; but it is quite possible that the simplicity of the latter might have appealed to the speaker, with her extraordinary mixture of simplicity, bordering on naïvété, and natural and acquired dignity. "A child of a soldier", on the other hand, seems to me extremely unlikely, as to my mind it would rather suggest that her father was as assiduous a parent as she was her herself.

8. The son referred to is presumably Prince Arthur, afterwards Duke of Connaught and father of the Crown Princess of Sweden. As he was born on 1 May 1850, he could have been only about twenty-six years of age at the time of this speech, and so it seems somewhat premature perhaps to speak of him as having "devoted his life" to the Army. The various alternatives suggested perhaps diminish this not very serious difficulty.

C. S. Fearenside.

Digitized by Google

Lund Version.

When Queen Victoria was staying at Balmoral, /in/ Scotland; in the autumn of 1876, a Scottish[1] (Scotch) regiment was to receive its new colours. And although, after her husband's death, the Queen (queen) as far as possible (And although, as far as /was/ possible, the Queen, after her husband's death,) (And although the Queen, after her husband's death, as far as possible) avoided taking part in any public functions (ceremonies), she promised to make (perform) the presentation. Her reason for doing (The reason why she did) so (this) is easily seen when we read (one reads) (seen on reading) the following speech, which she made (delivered) (speech made by her) on that (the) occasion. "As I entrust (commit) these colours (this flag, standard) to your care (keeping, charge) [give (hand over) ... into your keeping (care)], it gives me great (much) pleasure (it is a great pleasure to me) to remind you that I have been closely associated with your regiment from my earliest childhood, seeing that (since, because) my beloved (dear) father was your colonel. He was proud of the fact [of it, of this (that)], and I was always exhorted (urged, told) to regard myself as a soldier's child. I rejoice (am glad) to have a son who has devoted his life to the Army (army), and who, /as/ I am (feel) convinced (certain, sure), will always show himself (prove /himself/) /to be/ worthy /of/ the name of a British soldier. I now hand over to you these colours (hand over this flag to you), in the assurance (conviction, certainty) (convinced /as I am/) (feeling assured) that you will always maintain the honour and reputation (prestige) of my first Regiment of Foot". The Queen /has/ inserted (entered) the speech in her diary (journal).

Note.

1) *Scottish* and *Scots* are the forms preferred by natives of Scotland. *Scottish* is common in England in less familiar style, *Scots* (adjective) is rare, except in compliment to the natives and in a few phrases, especially *pound Scots*.

F. J. Fielden.

A Gothenburg Version.

While Queen Victoria was staying (residing) at Balmoral in Scotland in the autumn of 1876 (When, in the autumn of 1876, Q. V. ...), a Scotch regiment was to receive its new colours. And /al/though, after her consort's (husband's) death, the Queen avoided as far as possible taking part in any public ceremonies, she promised to make the presentation. The reason why she did so will easily be understood (seen) from a perusal of (when one has read, when one reads) the following speech, which she

Digitized by Google

made (delivered) on the (that) occasion. "In entrusting these colours to your keeping (care), it gives me much pleasure to remind you that I have been closely associated with your regiment from my earliest childhood, for (since, seeing that) my dear father was your colonel. He was proud of it (this), and I was always exhorted to regard myself as (consider myself to be) a soldier's child. I am glad to have a son who has devoted his life to the army, and who, I am convinced, will always prove worthy of the name of a British soldier. I now hand you these colours, convinced that you will always maintain the honour and the reputation (prestige) of my first Regiment of Foot." The Queen inserted (entered) the speech in her diary.

G. E. Fuhrken.

Thème.

L'hospitalité des Arabes est bien connue. Par contre (En revanche) on connaît peut-être moins le respect que chez (parmi) eux on exige des enfants à l'égard des [envers (pour) les] parents. Il faut une invitation spéciale de la part du père pour que le fils vienne (C'est seulement sur l'invitation spéciale du père que le fils vient) se mettre (prendre place)[1] à la même table que lui. Ce sentiment de respect et de soumission des enfants dans la famille est formellement (expressément) prescrit par (dans) un passage du Coran /qui est/ conçu à peu près ainsi (en ces termes): »Dieu vous commande (ordonne) d'aimer et d'honorer (d'avoir de l'amour et du respect pour) vos père et mère (votre père et votre mère); gardez-vous de les blâmer, ne parlez jamais d'eux (n'en parlez jamais) /autrement/ qu'avec respect, montrez-leur toujours /de la/ tendresse et /de la/ soumission[2] (montrez-vous toujours tendres et soumis)». Dans les familles qui ont conservé les anciennes coutumes (les anciens usages), les fils accompagnent (suivent) leur père jusqu'à la porte chaque fois qu'il quitte la maison, l'aident à monter à cheval et attendent ensuite son retour pour lui montrer les mêmes égards (pour avoir envers lui les mêmes attentions).

Dans les circonstances solennelles, les enfants ne manquent jamais de baiser la main de leurs parents et de leur demander leur bénédiction.

Notes:

1) Éviter »manger» qui, employé sans complément, est vulgaire.

2) »Obéissance» se rapport plutôt aux actes et »soumission» à la disposition d'esprit, au sentiment.

P. Méaly.

Digitized by Google

Thème français.

L'hospitalité des Arabes est /chose/ bien connue (Les A. ont une réputation universelle d'h.) (L'h. des A. est de réputation universelle). Mais ce que l'on connaît peut-être moins (une chose moins connue peut-être) c'est le respect des parents que l'on exige chez eux /de la part/ des enfants. Sans une invitation /expresse/ de son père (A moins que son père ne l'y invite) le fils n'ose (n'osera) pas /venir/ s'attabler à côté de (manger à la même table que) lui. Ce sentiment de respect et cette subordination qui existe entre les (cette s. des différents) membres de la famille sont prescrits (imposés) formellement (expressément) dans (par) le (Ce respect et cette subordination de la famille sont des prescriptions formelles du) Coran, dans un passage qui est conçu à peu près en ces termes (dont le sens est à peu près celui-ci) (qui s'explique à peu près de cette manière): "Dieu vous ordonne (commande) d'avoir de l'amour et du respect pour vos père et mère (Aimez et respectez votre père et votre mère, c'est un commandement de Dieu); gardez-vous /bien/ de les blâmer (critiquer), ne leur parlez jamais /autrement/ qu'avec respect (que dans vos paroles jamais le respect ne soit absent), montrez-leur (témoignez-leur) toujours /de la/ tendresse et /de la/ soumission." Dans les familles qui ont gardé les vieilles traditions (coutumes) (les traditions d'autrefois) les fils accompagnent leur père (le fils accompagne son p.) chaque fois (toutes les fois) qu'il quitte la maison, l'aident (l'aide) à monter à cheval, et attendent (attend) /ensuite/ son retour pour lui témoigner les mêmes égards (marquer les mêmes attentions). Dans les grandes circonstances (les occasions solennelles) les enfants ne manquent jamais de baiser la main de leurs parents et de leur demander leur bénédiction.

Virgile Pinot.

L'hospitalité des Arabes est bien connue (notoire, renommée). Par contre (Mais, D'un autre côté, En revanche, Au contraire), l'on connaît peut-être moins le [l'on est peut-être moins au courant du (moins bien renseigné sur le)] respect (la vénération) vis à vis des (à l'égard des, envers les) parents qui (lequel) chez (parmi) eux, est exigé (réclamé, attendu, demandé) des enfants. Il faut une invitation (invite, un encouragement) spéciale (spécial) de la part du père pour (afin) que le fils vienne (puisse venir) manger à la même table que lui. Ce sentiment, chez les enfants, de respect et de soumission (d'obéissance) dans la famille est formellement (clairement, positivement, expressément) prescrit (recommandé, ordonné, enjoint, dicté) dans (à) un passage (un endroit, une page, citation) du Coran qui est conçu(e) à peu près en ces termes [ainsi conçu(e)]: „Dieu vous ordonne (commande,

Digitized by Google

enjoint) d'avoir (d'éprouver) de l'amour et du respect pour vos père et mère (votre père et votre mère); ayez soin de (prenez garde de) ne pas les blâmer (critiquer), ne leur parlez jamais (ne leur adressez jamais le parole, ne les abordez jamais) qu'avec respect, montrez-leur (témoignez-leur, marquez-leur) toujours de la tendresse (l'affection) et de l'obéissance (la soumission, docilité, déférence)". Dans les familles qui ont conservé (gardé) les anciennes (vieilles) coutumes (traditions, mœurs) (les anciens usages), les fils accompagnent (suivent) leur père à la porte chaque fois qu'il quitte (sort de) la maison (son chez-soi, intérieur), l'aident à monter à cheval et attendent ensuite son retour afin de pouvoir lui montrer (témoigner) les mêmes égards (prévenances, attentions, politesses). Dans les grandes occasions (cérémonies) (occasions solennelles), les enfants ne manquent (ne négligent, n'omettent, n'oublient) jamais de baiser la main de leurs parents et de demander leur bénédiction.

M. Ransson.

Andra skrivningsdagen.

Uppgifter för uppsats på *tyska* eller *franska* för *real*-gymnasiet samt på *tyska* eller *engelska* eller *franska* för *latin*-gymnasiet.

1. Drottning Kristina.
2. En berättelse av August Blanche.
3. Vårt bränsle.

Engelskt översättningsprov för latingymnasiet.

Tennysons berömda dikt »Den lätta brigadens anfall» *(charge)* skildrar en händelse, som tilldrog sig under Krimkriget. Ryssarna hade riktat ett häftigt anfall mot de förbundna engelska, franska och turkiska arméerna i hopp att kunna erövra byn Balaklava. De hade i början framgång; turkarna måste draga sig tillbaka och lämna några engelska kanoner i fiendens händer. Den engelske överbefälhavaren, som åskådade striden från en avlägsen höjd, sände order till generalen för kavalleriet att skicka hjälp. Han lät då den lätta brigaden, under befäl av Lord Cardigan, rycka fram mot de ryska ställningarna. Då brigaden måste passera en dal, vars sidor voro besatta av fientligt artilleri, voro dess förluster fruktansvärda. Av 607 man, som redo till anfall, vände endast 198 åter. Man har aldrig kunnat med säkerhet avgöra,

Digitized by Google

vem som bar ansvaret för det dumdristiga företaget, ty den officer, som framförde ordern, var en av de första, som stupade.

Den lätta brigadens anfall är en av de mest lysande bragder i historien. I England väckte händelsen oerhört uppseende. Några timmar efter det den blivit bekant i London, skrev Tennyson sin dikt om densamma.

Tyskt översättningsprov för real- och latingymnasiet.

Näktergalen, som är ungefär så stor som en sparv, finnes, om man inbegriper den art, som går under namnet »den sydliga näktergalen», i Europas flesta länder. Egendomligt är, att den icke förekommer i vissa nejder, där man kunde ha anledning förmoda, att den skulle finnas Så skall han vara sällsynt i Schweiz, men han uppträder vid Rhen och Donau och t. o. m. i norra Tyskland samt som bekant även i södra Sverige. Täta busksnår och häckar fordras för hans trevnad, och i dessa uppehåller han sig mest på eller nära marken. Hans sång anses överträffa alla andra nordiska fåglars. Mitt på dagen i klart väder höres han sällan, men från skymningens inbrott till långt in på natten ljuda hans melodiska toner. Under sången sitter han aldrig på någon trädtopp eller dylikt utan döljer sig i de tätaste snåren. Näktergalen ankommer till Sverige i början av maj och flyttar bort i september.

Franskt översättningsprov för real- och latingymnasiet.

Man måste erkänna, att de tidsskeden, i vilka vi indela historien, icke motsvara verkligheten. Det är bekväma etiketter, talesätt, som man icke bör tillmäta något vetenskapligt värde. Det förhåller sig med dem som med de uttryck, med vilka vi beteckna skedena *(phase)* i vår tillvaro. Vem tänker på att inlägga *(attribuer)* något absolut bestämt i benämningarna barndom, ungdom, mannaålder, ålderdom? Från födelsen till döden utgör vårt liv en serie förändringar, av vilka ingen börjar eller slutar vid ett bestämt datum. Detsamma gäller än mera om samhällets liv. Dess sammanhang störes icke av avbrott. Historien gör inga språng. Forntiden slutar icke, den fortsättes tvärsigenom en mängd nyanser och graderingar in i medeltiden, liksom denna fortsättes i nya tiden. En historieskrivare har sagt: »Egentligen finns det ingen medeltid. Detta ord betecknar i verkligheten endast den nyare *(moderne)* världens barndom.» Också växla gränserna för tidsåldrarna allt efter olika historiska skolor.

Digitized by Google

Die Nachtigall, die ungefähr (etwa) so gross wie ein Sperling (von der Grösse eines Sperlings) ist [etwa die Grösse e—s Sp—s besitzt (hat)], kommt, wenn (falls, sofern) man die Art, die unter dem Namen „südliche Nachtigall" geht, [die als „s. N." bezeichnete (die „s. N." genannte) Art] /mit/ einbegreift (mitrechnet, hinzurechnet), in den meisten Ländern Europas vor[1] (findet sich . . . i. d. m. L. Europas). Eigentümlich (Sonderbar, Merkwürdig, Auffallend, Auffällig) ist /es/, dass sie nicht in gewissen Gegenden vorkommt, wo man Anlass haben könnte zu vermuten, dass sie dort vorhanden wäre (wo man ihr Vorkommen zu vermuten Anlass haben könnte) (wo man i. V. vermuten könnte) (dass sie in gew. Geg., wo man i. V. vermuten könnte, in Wirklichkeit nicht vorkommt). So soll sie in der Schweiz selten sein (selten sein i. d. Schw.), sie tritt aber (dagegen tritt sie) am Rhein und an der Donau[2] und sogar in Norddeutschland (im nördlichen Deutschland) sowie (, ferner) bekanntlich (bekanntermassen) (, ferner, wie bekannt,) auch in Südschweden (im südlichen Schweden) auf. Dichtes Gebüsch (Gesträuch, Buschwerk) [Dichte Gebüsche (Büsche, Sträucher)] und Hecken sind zu ihrem (für ihr) Wohlbefinden erforderlich[3] (notwendig, unerlässlich) [sind erforderlich, damit sie sich wohl fühle (fühlen soll, fühlt) (wenn sie sich wohl füllen soll)], und in diesen hält sie sich meistens (meist, zumeist, meistenteils) auf oder nahe dem Boden (auf dem B. oder nahe demselben) auf. Ihr Gesang soll den aller anderen nordischen Vögel übertreffen [übertrifft, meint man (wie man meint), den a. a. n. V.] [Man meint (ist der Ansicht), dass ihr Gesang den a. a. n. V. überträfe (übertreffe, übertrifft)]. Mitten am Tage[4] bei (in) klarem (hellem) Wetter hört man[5] sie selten [ist sie selten zu (lässt sie sich selten) hören (vernehmen)], aber vom (von) Einbruch (Anbruch, Beginn) der (von einbrechender) Dämmerung /an/ bis tief in die Nacht /hinein/ erklingen (erschallen)[6] ihre melodischen Töne. Während des Gesanges (Singens) [Während (Wenn) sie singt] (Beim Singen) sitzt sie nie/mals/ auf einem Baumgipfel (Baumwipfel) (einer Baumspitze) oder dergleichen (o. dgl.), sondern /sie/ verbirgt (versteckt) sich im dichtesten Gebüsch. Die Nachtigall kommt (langt) in Schweden Anfang Mai [im (zu) Anfang des Mai] an (trifft in Schw. . . . ein) und zieht im September weg (fort).

Anmerkungen.

1) Weniger gut: *gibt es.* — 2) *An Rhein und Donau,* mit Weglassung des Artikels, bekanntlich nicht unmöglich, hier aber kaum zu empfehlen, da das Rheingebiet und das Donaugebiet wohl als getrennte Gebiete aufgeführt werden sollen. — 3) Unmöglich: *werden gefordert*; frei dagegen aktivisch: *Sie verlangt, damit sie sich wohl fühlen soll, dichtes Gebüsch und Hecken.* — 4) Nicht: *am hellen (lichten) Tage* wegen des folgenden „bei klarem Wetter". — 5) Nicht gut passivisch: *wird sie gehört.* — 6) Unmöglich die durativen *klingen* oder *schallen*, „ljuda" hier = „får man höra", daher die inchoativen *erklingen, erschallen* notwendig. Völlig unmöglich: *lauten.*

Ernst A. Meyer.

Digitized by Google

Die Nachtigall, die ungefähr[1] so gross wie[2] ein Sperling[3] ist, findet sich[4], wenn man die Art[5], die unter dem Namen »die südliche Nachtigall»[6] geht[7], mit einbegreift[8], in den meisten Ländern Europas. Eigentümlich[9] ist, dass sie in gewissen Gegenden nicht[10] vorkommt, wo[11] man Grund haben könnte zu vermuten, dass sie sich fände[12 13]. So soll sie in der Schweiz selten sein; am[13a] Rhein aber[14], an der Donau[15] und sogar im nördlichen Deutschland, sowie bekanntlich[16] auch im südlichen Schweden tritt sie auf. Dichte Gebüsche[17] und Hecken sind für ihr Wohlbefinden[18] erforderlich[19], und in ihnen[20] hält sie sich meistens an oder nahe dem Boden[21] auf. Ihr Gesang übertrifft den aller andern nordischen Vögel. Mitten am Tage bei[22] klarem Vetter hört man sie selten[23], aber von Einbruch der Dämmerung[24] an[25] bis tief in die Nacht hinein[26] klingen ihre melodischen Töne. Während des Singens[27] sitzt sie nie auf einem Baumwipfel oder dergleichen, sondern verbirgt[28] sich in den dichtesten Gebüschen[29]. Die Nachtigall kommt Anfang Mai[30] in Schweden an[31] und zieht im September /wieder/ fort.

Anmerkungen.

1) Auch *etwa*. — 2) Wenn auch nach *so* + *Adjektiv* vorläufig *als* noch für gleichberechtigt neben *wie* erklärt wird, so drängt doch die ganze Entwickelung auf die Scheidung hin, dass *als* nur Eigenschaften vergleicht, welche auf verschiedener, *wie* solche, welche auf gleicher Stufe stehen (Matthias, Sprachleben und Sprachschäden). — 3) Hier nicht *Spatz*; dies ist eine Art Koseform zu *Sperling*, die hier nicht angebracht wäre. — 4) Auch *findet man* oder *wird gefunden*; ebenso *gibt es*. — 5) Auch *Gattung*. — 6) Die Anführungszeichen deuten an, dass "die südliche Nachtigall" ein nicht zu veränderndes Ganzes darstellen soll. Andernfalls würde man sich auch der Genitivkonstruktion bedienen können, also *unter dem Namen einer südlichen Nachtigall*. Doch dürfte diese Ausdrucksweise als gezwungen empfunden werden. — 7) Oder *den Namen führt (trägt)*. — 8) Oder *mit einrechnet; "mit einbegreift"* liesse sich auch ganz gut vor den Relativsatz setzen, also *wenn man die Art mit einbegreift, die* etc. — 9) Die Hinzufügung von *es* ist ebenso gut, wirkt nur etwas nachdrücklicher = *eigentümlich ist "der Umstand, dass"*. — 10) Von gewissen Gegenden wird erzählt, dass die Nachtigall "nicht vorkommt", von anderen, dass sie vorkommt; also das *"vorkommen"* wird verneint. Das *"nicht"* gehört darum vor dieses Wort. — 11) Oder *in denen*. — 12) Wenn diese Art der Attraktion, diese Trajektion, auch nicht gerade allzu häufig ist, so findet sie sich doch vielfach belegt. Besonders Lessing bietet sie oft. — Sonst lautet der Satz: *von denen man Grund haben könnte, zu vermuten, dass sie sich dort fände*. — 13) *Fände* am besten. Entsprechend der heutigen Tendenz, den Indikativ auf Kosten des Konjunktivs zu bevorzugen zur Not auch *findet*; dieser Ind. wirkt aber nach einem Verbum der unsicheren Annahme wie *vermuten* als sprachliche Härte. — Auch *finden würde* als Nachsatz zu einem aus dem Sinne zu ergänzenden Bedingungssatz. — *Dürfte* und *möchte* wirken pleonastisch. Da die Möglichkeit oder Unsicherheit schon durch das regierende *vermuten* ausgedrückt ist, so bildet ein *dürfte* oder *möchte* im abhängigen Satz nur eine unschöne und unnötige Häufung des Moduszeichens. — Dasselbe gilt auch von *sollte*, auch wenn man es gleich 'borde' auffasst. Entweder: *dass sie in gewissen Gegenden nicht vorkommt, wo sie sich eigentlich finden sollte* oder: *wo man Grund hat zu vermuten, dass sie sich fände*. — 13 a) Nicht *bei*. — 14) Auch *jedoch*. — 15) Auch genau dem schwedischen Texte folgend: *dagegen an dem Rhein und der Donau und* ... — 16) Statt *wie bekannt*, um das zweimalige

Digitized by Google

wie zu vermeiden. — 17) Besser als ***Sträucher***, welches mehr den Gegensatz zum Baum betont, während in "***Gebüsche***" mehr das Dichte, Lauschige zum Ausdruck kommt. — 18) Besser als ***Wohlbehagen***. — 19) Auch ***nötig***. — 20) ***Diesen*** hier zu setzen wäre zwecklos, ja sogar missverständlich. Man könnte meinen, nur die ***Hecken*** und nicht die ***Gebüsche*** wären gemeint. — 21) Oder ***am Boden oder nahe demselben***. — 22) Begleitender Nebenumstand, daher ***bei***. Vergleiche aber ***bei*** oder ***in dem Regenwetter gehe ich nicht aus, da verdirbt man sich die Kleider***; (Darinbefindlichkeit!) — 23) Auch ***wird sie selten gehört***, nicht wörtlich, aber gewandt und gut "***lässt sie sich selten hören***". — 24) Oder auch ***Dunkelheit***; auch mit Artikel ***vom Einbruch der Dunkelheit***. — 25) Mit oder ohne ***an***. — 26) Auch ohne ***hinein***. — 27) Zur Bezeichnung der Tätigkeit schlechthin ist hier ***Singen*** besser angebracht als ***Gesang***. — 28) ***Bergen*** gehört der höheren Schreibweise an. — 29) Besser als ***Gestrüpp***, welches mehr das Wirre des Geästes als das Dichte der Belaubung ausdrückt. — 30) Auch ***Anfangs*** oder ***im Anfang***. — 31) Oder ***trifft in Schweden ein***.

E. Th. Walter.

Die Nachtigall, die ungefähr so gross wie ein Sperling[1] ist, kommt,[2] wenn man die Art mitrechnet,[3] die unter dem Namen der „südlichen Nachtigall"[4] bekannt ist, in den meisten Ländern Europas vor. Eigentümlich ist es,[5] dass sie in gewissen Gegenden[6] nicht[7] vorkommt, wo man ihr Vorkommen mit Grund vermuten (annehmen) könnte [wo man Grund haben könnte, ihr Vorkommen zu vermuten].[8] So soll sie in der Schweiz selten sein, aber sie tritt am Rhein und an der Donau[9] und sogar im nördlichen Deutschland (in Norddeutschland) auf[10] und bekanntlich (wie bekannt) auch im südlichen Schweden (in Südschweden). Dichtes Gebüsch[11] und Hecken[12] sind nötig, wenn sie sich zuhause (heimisch, wohl) fühlen soll,[13] und in diesen hält sie sich meist/ens auf dem Boden oder doch nahe an[14] demselben[15] (ihm) auf. Ihr Gesang steht im Rufe,[16] den aller anderen nordischen Vögel zu übertreffen. Am Tage,[17] bei[18] klarem Wetter hört man[19] sie selten (hört man sie bei klarem Wetter selten), aber vom (von) Einbruch (Einbrechen) der Dämmerung bis tief[20] in die Nacht erklingen[21] ihre melodischen Töne. Während[22] des Gesanges (Bei dem Gesange) sitzt sie nie/mals/ auf[23] einem Baumwipfel[24] oder dergleichen, sondern versteckt (verbirgt)[25] sich im[26] dichtesten Gebüsch. Die Nachtigall kommt in Schweden im Anfang Mai[27] an (kommt nach Schweden anfangs Mai) und zieht im[28] September /wieder/ fort (weg).

Anmerkungen.

1) ***Spatz*** ursprünglich Koseform, wie „Petz" zu „Bär", daher mehr familiär als ***Sperling***, das in der Zoologie wohl noch häufiger ist. — 2) Oder ***findet sich***; durch den Text nicht nahegelegt, aber möglich ***tritt auf, ist . . . heimisch, ist . . . zu hause, ist . . . anzutreffen***. Unmöglich ***existieren***, das nur im philosophischen Sinne oder von geistigen Inhalten gebraucht wird; ***ist*** ebenfalls unmöglich. — 3) Auch ***dazurechnet***, ***dazunimmt***; ***einbegreifen*** meist nur im part. p. vorkommend, mehr Kanzlei- und Kaufmannsdeutsch; auch ***einschliessen*** nicht gut. — 4) Etwas steifer, aber völlig richtig: ***die n. N.*** — 5) Auslassung des ***es*** ungebräuchlich. — 6) ***Auen*** (Auerbach) natürlich nur poetisch, unmöglich;

Digitized by Google

höchstens noch *Landstrichen.* — 7) Dies die richtige Stellung der Negation. — 8) Die durch den Text nahegelegte Übersetzung: *wo man Grund haben könnte, zu vermuten, dass sie vorkomme(n sollte) [zu finden (anzutreffen) wäre]* nicht unrichtig, aber ziemlich schwerfällig. — *konnte* unmöglich, würde eine historisch bestimmte Vermutung bezeichnen; wegen der Negation im übergeordneten Satze Konjunktiv zu setzen, der das Allgemeine ausdrückt. — 9) Auslassung des Artikels möglich bei den beiden Flussnamen, die dann durch den Akzent zusammengefasst werden. — 10) Ferner liegend: *lässt sich (ist zu) sehen*; bei *erscheint* verlangt man ein Adverb *mitunter, sporadisch* o. dgl. — 11) Kollektivbedeutung lebendig, daher Plural keineswegs nötig, fast weniger gebräuchlich. — 12) *Zäune* unmöglich, weil *Zaun* allein nur den künstlichen 'Zaun' bedeutet. — 13) Vom Text abgehend, aber inhaltlich entsprechender; von wörtlichen Übersetzungen höchstens möglich: *sind zu ihrem Gedeihen (zu ihrem Wohlbefinden) nötig (erforderlich)*, das erstere legt aber Gedanken an fürsorgliche Züchtung nahe, das zweite ist zu sehr gesellschaftlicher Ausdruck. Unmöglich *Gemütlichkeit*, das auf menschliche Stimmungen sich einschränkt. — 14) *Nahe bei* weniger gebräuchlich, wohl mehr von Personen gesagt: *bei jemandem*; sonst auch *nahe dem* ohne *an* oder *bei*, hier jedoch fast unmöglich, weil der Satzton eine Entsprechung zu *auf* verlangt.

15) Die Setzung von zwei Präpositionen vor einem Substantiv im Deutschen wenig beliebt, erstens wegen der häufigen Inkongruenz der Kasus und zweitens, weil dann die Betonung der Präposition nötig wird, die ein nur selten erwünschtes, stark logisches Element hineinbringt; doch ist *auf oder nahe an der Erde* natürlich richtig. — 16) Weniger gut *im Ansehen*; auch *soll ... übertreffen.* — 17) Auch *mitten am Tage, bei hellem Tage.* — 18) *in* ungebräuchlich, *bei* vorzuziehen. — 19) *wird sie selten gehört*, möglich, ein wenig stief, besser: *lässt sie sich hören.* — 20) *weit* oder *lang* nicht unrichtig, doch kaum gebräuchlich. — 21) Zusammensetzung mit *er-*, das Anheben bezeichnend, hier am Platze: *ertönen, erschallen.* Unmöglich *lauten*, das einen Klang bezeichnet, mit dem sich eine Bedeutung verbindet. — 22) *Unter* nicht möglich. — 23) *in der Krone, auf dem Wipfel des Baumes; in* fernliegend, man müsste an die obersten Äste denken, in denen, nicht auf der Spitze, sie sitzt. — 24) *Gipfel* jetzt = *Berggipfel;* eventuell *Baumspitze.* — 25) *verhehlt* unmöglich, nicht von konkreten Gegenständen gebraucht. — 26) Accusativ jetzt als ungebräuchlich empfunden, obwohl früher vorkommend. — 27) Vorstellung des lokalen Adverbials vor dem zeitlichen hier möglich, weil die Zeitbestimmung dann erst zweiteilig ansgeführt wird. — 28) Artikel nötig.

Alfred Wolf.

"WHEN SHALL THEIR GLORY FADE?"

Stockholm Version.

Tennyson's famous (celebrated) poem, "The Charge of the Light Brigade," describes (depicts) an event (episode, occurrence) that (which) took place (happened, occurred) during the Crimean War. The Russians directed (aimed, made) a fierce (violent, vehement, hot) attack on (against) the allied (combined, united) British (English), French, and Turkish armies in the hope of being (hoping to be) able to capture (take, seize, occupy) the village (hamlet) of Balaclava (Balaklava). At first [In (At) the beginning] (> To begin with) they were successful (they scored a success)

Digitized by Google

[They were successful at first *etc.*]: the Turks had (were obliged, were compelled, were forced) [successful, the Turks having *etc.*] to retire (withdraw, draw back) and leave (leaving) some British (English) guns (cannon, cannons) in the enemy's hands (the hands of the enemy). The British commander-in-chief, who was watching, (looking on at, regarding) [watched, beheld, looked on at, regarded] the battle (fight, engagement, affair) from a distant height (eminence, mound, elevation, knoll, hillock, hump), sent (despatched, dispatched) orders (an order) to (ordered, commanded) the general commanding (in command of) the cavalry (horse) to send help (reinforcements, assistance, aid). Accordingly (Thereupon, On this) he caused (ordered, commanded) the Light Brigade, under the command of Lord Cardigan, to advance [move (go, dash) forward] against (> towards) the Russian positions. As the Brigade had [was obliged (compelled, forced)] to traverse [pass (go) through] a valley whose sides (slopes) [the sides of which] were held (occupied) by enemy (the enemy's) artillery, its (their) losses were terrible (appalling, terrific, tremendous, frightful, dreadful, awful). Of the 607 men who (that) rode to the attack only 198 returned (came back). It has never been possible to determine (decide, establish) with certainty (certitude) who was (is) responsible [bore (bears) the responsibility] for the foolhardy (rash, over-daring) attempt (enterprise, undertaking, affair, business), for the officer who conveyed (carried, bore, transmitted) the order was one of the first to fall (to perish, to be slain, to be killed)[who fell (perished, were slain, were killed)].

The charge of the light brigade is one of the most illustrious (splendid, brilliant, shining, glorious) exploits (deeds, feats, achievements) in (of) history (History). In England the event (episode, incident, occurrence, happening) aroused (awoke, evoked) immense (enormous, tremendous) excitement (an immense *etc.* sensation) [attracted tremendous attention]. A few (Some) hours after it had become (been made) [was] known in London, Tennyson wrote (> penned) his poem about (on) it (on the subject).

Comments.

Correcting teachers will have no difficulty in finding for themselves what are the most normal and natural expressions in dealing with this text, as accounts of the incident will be found in almost any book of general English history covering the period, while the text of Tennyson's poem is to be found not only in editions of Tennyson but in innumerable anthologies. Perhaps I might suggest that those who care to turn the text to educational account might find it advisable to place before their young charges not only Tennyson's poem, but also the Elizabethan model on which it was based, namely Drayton's "Ballad of Agincourt." The classic prose account of the Charge is to be found in Kinglake's standard history of the Crimean War, "The Invasion of the Crimea" 8 vols. 1863—87.

C. S. Fearenside.

Digitized by Google

Lund Version.

Tennyson's famous (celebrated) poem [The famous poem of (by) T.], "The Charge of the Light Brigade" ("The Charge ...", Tennyson's famous poem), describes an incident[1] (occurrence) which took place (incident which occurred) during the Crimean War. The Russians had directed a powerful (violent) attack[2] against [aimed a ... at (against)] the allied English, French, and Turkish forces (armies), in the hope of being able to capture (take) (in the hope of taking) (hoping to capture) the village of Balaclava (to capture Balaclava village). At first they were successful (met with success) [They were successful at first (to begin with) (in, at the beginning)]; the Turks had to retire (withdraw) and leave some English cannon (guns) in the hands of the enemy (in the enemy's hands). The English commander-in-chief, who was watching (watched, observed, witnessed) the battle (fight, encounter) from a distant height (hill), sent orders (an order) to the general that the cavalry should send help (for the cavalry to go to the rescue). He then caused the Light Brigade, under /the/ command of Lord Cardigan, to (made the ... Cardigan) advance [push (march) forward] against the Russian positions. Since (As) the brigade (Brigade) had to pass through[3] (traverse) a valley whose sides (the sides of which) were occupied by the enemy's artillery (the artillery of the enemy, by hostile artillery), its (their) losses were terrible (frightful, disastrous). /Out/ of /the/ 607 men who rode to the attack (charge) only 198 returned (came back)[4]. It has never been possible to decide with certainty [It has never been certainly (definitely) ascertained] who bore the responsibility (who was responsible) for the foolhardy (rash) undertaking (enterprise), for the officer who brought (carried, conveyed) the order was one of (was among) the first to fall (to be killed) [first who fell (were killed)].

The charge of the Light Brigade is one of the most brilliant exploits in history. In England the incident produced (created, caused) an immense (enormous) sensation. Some (A few) hours after it (the deed, the exploit) had become known in London, Tennyson wrote his poem on the subject (about it).

Notes.

1. *Event*, less suitable here. The word means "a thing which happens", and is used in a somewhat wider sense. —
2. Not *charge*, which means "an impetuous (single) rush". Cp. above. —
3. *Pass*, alone, would mean "go past", "leave behind, as they went on".—
4. *Turned back* would mean "abandoned the charge".

F. J. Fieldon.

Digitized by Google

A Gothenburg Version.

Tennyson's famous poem "The Charge of the Light Brigade" describes (depicts) an episode that happened (took place) during the Crimean War. The Russians had directed a violent (fierce) attack against the allied English, French, and Turkish armies (forces) in the hope of being able to (hoping to) take the village of Balaclava. At first they met with success; the Turks had to retire and leave some English cannons (guns) in the enemy's hands (the hands of the enemy). The English commander-in-chief, who was watching the action (fight, battle) from a distant hill (height), sent orders to the cavalry commander (general) to send help. The latter now ordered the Light Brigade, under the command of Lord Cardigan, to advance against (to attack) the Russian positions. As the brigade had to cross a valley, the slopes of which were occupied by enemy artillery, its losses were terrible (appalling) Out of 607 men who rode to the attack, only 198 returned. It has never been possible to decide with any certainty who was responsible for the foolhardy undertaking, for the officer who gave the order was one of the first to fall (be killed).

The charge of the Light Brigade is one of the most brilliant feats (exploits) in history. In England the episode produced (caused, created) an immense sensation. A few hours after it had become known in London, Tennyson wrote (composed) his poem on (about) it.

N. B. The use of *enemy* as an adjective became common during the Great War.

G. E. Fahrkon.

Thème.

On doit (Il faut) reconnaître que les périodes dans lesquelles nous divisons l'histoire ne correspondent (répondent) pas à la réalité. Ce sont des étiquettes commodes, des manières de parler auxquelles on ne doit (il ne faut) attribuer (attacher, donner) aucune (auxquelles on ne doit pas attribuer de) valeur scientifique. Il en est de celles-ci comme des expressions par lesquelles nous désignons les phases de notre existence. Qui pense à attribuer (attacher) un sens nettement (absolument, tout à fait) déterminé (delimité) aux (à ces) dénominations d'enfance, de jeunesse, d'âge mûr (adulte), de vieillesse? De la naissance à la mort, notre vie se compose d'une série de changements, dont aucun ne commence ni ne finit à une date déterminée (fixe). Ceci (Cela) est encore plus vrai de la vie de la société. Le cours n'en est pas interrompu par des solutions de continuité. L'histoire ne fait pas de sauts. L'antiquité ne finit pas; elle se continue par une

Digitized by Google

quantité (un grand nombre) de nuances et de gradations jusque dans le Moyen-âge, de même que celui-ci se continue (se prolonge) jusque dans les temps modernes Un historien a écrit: »A proprement parler (A vrai dire) il n'y a pas de Moyen-âge. Ce mot ne désigne en réalité que l'enfance du monde moderne.» Les limites des âges varient aussi d'après les différentes écoles historiques.

P. Méaly.

Thème français.

On doit (Il faut) avouer (reconnaître) que les périodes[1] qui nous servent de cadres (divisions) pour l'histoire (dans lesquelles nous classons les faits historiques) ne correspondent pas à (ne concordent pas avec) la réalité (sont /absolument/ artificielles). Ce sont des étiquettes commodes, des manières de parler (des formules) auxquelles on ne peut accorder aucune (de) (la moindre) (qui sont dépourvues de toute) valeur scientifique. Il en est de ces formules (cela) comme des expressions par lesquelles (dont) nous désignons (qui nous servent à désigner) (que nous employons pour /désigner/) les phases de notre existence (la vie humaine). Qui songe (pense) (songerait, penserait) à attribuer (accorder) une valeur absolue (rigoureuse) aux désignations (dénominations, termes) d'enfance, de jeunesse (d'adolescence), d'âge d'homme (de maturité), de vieillesse? De (Depuis) la naissance jusqu'à la mort notre existence (vie) subit une série de transformations (modifications) qui n'ont ni commencement ni fin (pas de c. ni de f.) [dont nous serions bien incapables de fixer le commencement ou (et) la fin] à une date déterminée (précise). Il en est (va) de même — et c'est encore plus vrai—pour (Cette remarque s'applique aussi, et même encore mieux, à) la vie des sociétés /humaines/ (de l'humanité)[2]. Elle a une unité que rien ne vient briser (altérer) (Elle est une et continue) (On n'y trouve pas de solution de continuité). L'histoire ne fait pas de sauts. L'antiquité ne se termine pas, /mais/ elle se continue à travers une série (quantité) de nuances et de gradations[3] jusqu'au moyen-âge, de même que celui-ci se poursuit jusqu'à l'époque moderne (aux temps modernes). Un historien a dit: "En réalité (à proprement parler, à dire vrai) il n'y a pas de moyen-âge. Ce mot ne désigne au vrai que l'enfance du monde moderne." Et de plus (En outre) les limites des époques historiques varient suivant (avec) (sont différentes chez) les différents historiens (Autant d'historiens, autant de limites différentes des époques historiques).

Digitized by Google

Notes.

1) Et non *âge* qui est réservé soit aux époques fabuleuses inventées par les poètes de l'antiquité (âge d'or, âge de fer), soit aux époques préhistoriques (âge de pierre, âge de bronze). *Moyen-âge* cependant fait exception.

2) Éviter les expressions *vie de /la/ société, vie sociale,* qui ont un sens mondain; éviter aussi les expressions *vie de la collectivité, vie collective,* qui ont un sens précis, et tout différent de celui qu'il nous faut. dans la sociologie contemporaine.

3) Et non *graduations.*

Virgile Pinot.

Il faut avouer (convenir, reconnaître) que les époques (periodes, phases) avec (par, dans) lesquelles nous divisons (partageons, classons) l'histoire ne correspondent (répondent) pas à la réalité. Ce sont des étiquettes commodes, des façons (manières) de parler auxquelles il ne faut attribuer (attacher, prêter) aucune valeur (importance) scientifique. Il en est de celles-ci comme des termes par lesquels [expressions par (avec) lesquelles] nous désignons (marquons, déterminons, définissons) les phases de (dans) notre existence. Qui songe (pense) à attribuer quelque chose d'absolument (de complètement, d'entièrement) déterminé (décidé, arrêté, défini, exact) aux termes (dénominations, mots, noms) enfance, jeunesse, âge viril (mûr) (maturité), viellesse? Du berceau à la tombe notre vie consiste en une [De la naissance à la mort, notre vie se compose d'une (forme une, est constituée d'une] série de variations (changements, vicissitudes, modifications) dont aucune (nulle) (aucun, nul) ne commence ni ne finit (se termine, prend fin) à une date fixe (arrêtée, determinée). Ceci s'applique encore davantage (plus) (à un plus haut degré encore) à (Il en est de même avec) la vie sociale (commune). Les rapports (L'harmonie) de celle-ci ne sont (n'est) pas troublés (troublée) (dérangés) (dérangée) par des lacunes (intermittences, interruptions). L'histoire ne fait pas de bonds (sauts). L'antiquité ne prend pas fin (ne finit pas, ne s'arrête pas), elle continue (persiste, dure) à travers une foule (quantité) de nuances et de graduations (degrés) jusqu'au Moyen-âge, tout comme ce dernier (celui-ci) continue (marche, s'avance) vers les (jusqu'aux) temps modernes. Un historien a dit: »au fond (à proprement parler, à dire vrai), il n'y a (n'existe) pas de Moyen-âge. Ce terme (mot, nom, Cette appelation) désigne (signifie, marque) en réalité seulement (n'indique en réalité que) l'enfance du monde moderne». Les bornes (limites, frontières) des âges différents (époques) varient (se modifient, changent, se transforment) d'après (selon, suivant) les différentes (diverses) écoles historiques.

M. Ransson.

Digitized by Google

INSÄNDA BÖCKER.

G. A. Bergström, Franska homonymer, Eget förlag, Växjö, 1922. Pris 60 öre.

Ernst Bendz, Joseph Conrad, An Appreciation. Gumpert, Gothenburg 1923.

Ida C. Ward, Defects of Speech, their Nature and their Cure. Dent and Sons. London 1923.

Walter Ripman, Good Speech, An Introduction to English Phonetics. Dent and Sons, London 1922.

Wilfrid Perret, Some Questions of Phonetic Theory, Chapter VI. The Mechanism of the Cochlea. Heffer & Sons Ltd. Cambridge. 2/-net.

INSÄNDA TIDSKRIFTER.

Germanisch-Romanische Monatsschrift, 1923.

Leuvensche Bijdragen, 1923.

Modern Language Notes, Vol. XXXVIII (1923), 1—3.

Mondo, Yaro XII, 1—3.

Pedagogisk Tidskrift, 1923.

Tidning för Sveriges läroverk, 1923.

Vor Ungdom, 1923, Januar—Marts.

Kosmos, 1923, Februari.

Malmö 1923. Röhr's Boktryckeri.

Digitized by Google

BIHANG
REALSKOLESTILARNA
H. T. 1918—H. T. 1922.

Utdrag ur förordet till fjärde upplagan av Samtliga Realskolestilar.

I de båda föregående upplagorna insattes de nya stilarna på vad tycktes vara deras från innehållssynpunkt naturliga platser. Sedan 1915 ha emellertid uppgifter rörande hemliv och besök i utlandet mer och mer fått vika för lustiga och historiska anekdoter, och ha följaktligen de luckor, som ursprungligen lämnats för sådana, blivit fyllda till överflöd. I denna fjärde upplaga ha därför texterna, med bibehållande av sin inbördes ordningsföljd, omnumrerats fr. o. m. st. 21 på grundvalen av ett maximum av 200 texter i st. för det förra maximum av 100. Dessutom ha, liksom i första upplagan, stilarna till dato (H. T. 1922) försetts endast med jämna nummer och talrika luckor lämnats (i synnerhet emellan de olika grupperna) för att möjliggöra inordnandet av framtida översättningsuppgifter utan att nummerföljden bryles. Den gamla numreringen har överallt (utom i Registret) utsatts bredvid den nya för att göra det lättare att utan olägenhet använda den nya upplagan jämsides med någon av de förra upplagorna.

Dessutom är referenssystemet, såväl i marginalen, som i registret fr. o. m. tredje upplagan icke längre baserat på raderna, utan på meningarne (rubriker och överskrifter likväl undantagna). Denna reformering torde göra det möjligt, att utan olägenhet använda registret ej endast till denna upplaga, utan även till varje annan upplaga av dessa synnerligen användbara texter, av vilka många upptagas i åtskilliga stilsamlingar.

Digitized by Google

INNEHÅLL.

III. Språkstudier hemma och utrikes.

54.(37) TV. 20. En påtänkt studieresa till Tyskland 119

IV. Besök i England.

82.(—) EH. 21. En nordengelsk stad med nordiska anor [York] ... 119
84.(56) EH.† 19. Hur England blev världsmakt [Yorkshire] 120
86.(—) EV. 21. Offentliga nöjen i rikets andra stad [Liverpool]..... 120
88.(58) EV. 20. En pojkes beskrivning över ön Man ... . 120—121
90.(—) EH.† 22. En bergbestigning bland Englands fjäll 121

VI. Roliga historier.

120.(69) TV. 19. Given häst skall man ej skåda i munnen 121
122.(—) EH. 22. Varför han inte ville ta plats..... 122
124.(70) EH. 19. Ett gammalt minnesmärke 122
126.(—) TV. 21. Tur i otur 122
128.(—) TV. 22. Ett missuppfattat uppdrag 123
148.(83) EH. 18. En driftig säljare 123

VII. Historiska anekdoter.

154.(86a) TH. 18. En tysk nationalhjälte [Barbarossa] 123
156.(86b) EV.† 20. En förnäm rövare under medeltiden 124
158.(—) EV. 22. Englands sista besittning i Frankrike 124
162.(87) EV.† 19. Englands störste medeltida skald [Chaucer] 124—125
168.(—) EV.† 21. Elden är lös! [London, 1665—66] 125
172.(91) TH. 19. Folkets kärlek min belöning [Fredrik Vilhelm I] 125
176.(93) EV. 19. Ett sätt att vinna befordran [Napoleon]..... 125—126
180.(—) TH. 20. Tala är silver, tiga är guld [Uhland] 126
182.(—) EH. 20. Ur de stora uppfinningarnas skede [Victoria]..... 126
188.(—) TH. 22. En ung Bismarckbeundrare ..... 126—127
190.(—) EV.† 22. Titanics undergång 127
196.(—) TH. 21. Nöden är uppfinningarnas moder [Georg V] 127

---

* Nya språkliga linjen vid Nya Elementarskolan i Stockholm.
† Engelska linjen vid Göteborgs högre reallärоverk.

Digitized by Google

REALSKOLESTILARNA

H. T. 1918—H. T. 1922.

54 (37). En påtänkt studieresa[3] till Tyskland.

Malmö den 5 april 1920.

Herr Professor![2]†

Av[28] en tysk gosse,[5] som i höstas[2]† var på besök hos oss,[2]† har jag hört,[5] att Ni förr har mottagit[2]† svenskar i Ert hem. Då jag i sommar tänker resa[2]† till Stettin, söker jag en inackordering[2]† där. Därför tager jag mig friheten att fråga, om Ni skulle vilja[3] taga emot mig på[3] några månader. Det är min avsikt att förbättra mina kunskaper[3] i tyska språket. Jag har genomgått härvarande realskola[3] med ganska bra betyg men har naturligtvis icke så* ofta haft tillfälle att tala de främmande språken. Om ni själv ville ha den godheten att meddela[12] mig undervisning[28]† i[3] tyska,[1]† vore jag mycket tacksam.[2]

Motseende ett benäget svar med uppgift om inackorderingspriset,[2]† har jag äran teckna[2]†

Med utmärkt högaktning

[RT. VT. 20]. *Nils Eisen.*

82 (—). En nordengelsk stad med nordiska anor.[3]†

Den, som[12]† intresserar sig för[28]† de äldre skedena av Englands historia, bör ej underlåta att besöka den gamla staden York.[28]† Den ligger vid floden Ouse[28]† mitt på en vidsträckt slätt och är sålunda ej så naturskönt belägen[2]† som exempelvis Durham eller Lincoln. Men dess[3] inre[2]† är högeligen intressant. Stadens gamla murar finnas[2] ännu kvar. Vid[3] de smala, krokiga gatorna ligga† medeltida[3] byggnader av olika slag. Flera av gatorna bära nordiska[3] namn. Dessa gå tillbaka[3]† till vikingatiden,[3] då en mängd danskar och norrmän[3] bosatte sig i staden. Yorks största sevärdhet är dock den storslagna domkyrkan,[3] vars äldsta del synes datera sig† från Vilhelm Erövrarens tid.[2]† Den anses av somliga vara[3]† den ståtligaste och mest imponerande domkyrkan i England. [RE. HT. 21].

Digitized by Google

84 (56). Hur England blev världsmakt.[2]†

Den, som[12]† gör en båtfärd utför[2] någon av de små floder,[3] som flyta ut[3]† i Yorkshire Ouse[2]† på dess högra sida,[28]† skall finna, att landskapet plötsligt helt och hållet skiftar karaktär.† Först[3] far man genom en vacker nejd med ängar och sädesfält på alla håll[2]† och endast några små byar här och där. Men längre ned förändras* allt. I stället för[2]† det öppna landet[28]† med dess gröna och stilla byar ser man stora, livliga[28] städer, fulla av folk. Förändringen beror på[2]† att under marken finnas stora kol- och järnlager. I England påträffas i allmänhet järnmalm i närheten av kolet. Därför kan järnet bearbetas på* den ort, där det föres upp[28]† ur gruvorna, vilket[1] naturligtvis är en stor fördel. Det är kolet och järnet, som ha gjort England till[28]† det förnämsta industrilandet[2] i världen. Utan dessa naturliga hjälpkällor hade kanske engelsmännen varit† ett fattigt[2] folk utan större[2] betydelse bland nationerna. [RE. HT. 19 (Engl. linjen)].

86 (—). Offentliga nöjen i rikets andra stad.[2]†

Ett sällskap gruvarbetare[12] ankom en dag till* Liverpool. Några av dem† gingo ned till dockorna[2] och blevo* mycket intresserade av[28] allt de sågo. Sedan de beundrat en jättestor Cunard-ångare,[2] som just skulle avgå[2] till New York, fingo de syn på[2] ett väldigt mudderverk, som var i gång nära kajen.[2] En av dem häpnade över[2] den ändlösa raden av skopor, som gingo upp och ned utan att stanna. Han stod och stirrade på dem,† medan de andra gingo sin väg för att roa sig annorstädes. Två timmar senare funno hans vänner honom ännu på samma fläck. »Hör nu»† ropade en av dem, »skall du stanna här hela natten»? — »Ja», svarade han, jag har räknat till[2]† över 10,000 sådana[1] här[28]† skopor, och jag ville[1] gärna[28]† se den sista av dem.»[3]† [RE. VT. 21].

88 (58). En pojkes[3] beskrivning över[2] ön Man.†

Douglas, ön Man,† den 5 juni 1919.

Bäste Karl!

Far och jag kommo* hit för ett par dagar sedan[2]† med ångbåten[2]† från Liverpool. Vi bo[2] hos en farbror till[1] mig,[2]† som är köpman.[2]† Douglas ligger vid[2]† en bred havsvik, som ofta blivit jämförd med[2] Neapels golf.[2]† Det inre av ön[2] är bergigt, men mellan bergen finnes idylliska dalgångar,[2] genomflutna[2] av bäckar och åar, i vilka det är gott om fisk.[12]† I går reste vi på järnväg[12]† tvärs över[28]† ön[2] till den lilla staden Peel.[28]†

Digitized by Google

Den ser inte vidare storartad ut,[2]† men Far ville ovillkorligen se[2]† det gamla slottet och domkyrkan där. Jag har läst någonstädes, att de byggdes på 1200-talet;[2]† nu äro de endast ruiner.

I nästa brev[3]† skall du få veta allt vad vi upplevde[23]† på hemvägen.[2]† Din tillgivne[12]

[RE. VT. 20]. *Henry.*

90 (—). **En bergbestigning bland Englands fjäll.**

En gång för mycket länge sedan[12]† strövade[2] en engelsk turist[2] omkring bland sjöarna och bergen[2]† i Cumberland, endast åtföljd av sin hund. En dag klättrade han upp på en av de ödsliga bergstopparna. Men då han skulle stiga ned, överraskades han av en tät dimma. Han gick vilse och störtade ned för[12] en tvärbrant klippvägg. Tre månader efteråt kom en herde[2] händelsevis gående† nedanför klipporna. Plötsligt fick han höra ett underligt läte och såg en utmärglad hund krypa fram ur[2]† snåren, ömkligt klagande. Då herden kom närmare, upptäckte han bland ormbunkarna liket av en man. Som han förut hört talas om[12]† turistens försvinnande, insåg han genast, huru allt tillgått. Det var tydligt,[1] att den trogne hunden hela tiden hållit vakt vid husbondens kvarlevor,[2]† fastän ingen begrep,[3] huru den kunnat livnära sig så länge.

Denna tilldragelse, som inträffade för bortåt hundra år sedan, har skildrats av Wordsworth, en samtida skald, i en av hans vackraste dikter.

[RE. HT. 22 (Engl. linjen)].

VI. ROLIGA HISTORIER.[2]†

120 (69). Given häst skall man ej skåda i munnen.†

En gång[2]† vandrade två fattiga snickaregesäller[2] genom en skog, i vilken jätten Rübezahl vistades.[2] Då de hade gått[23] några timmar, fingo de på avstånd[2]† se ett fyrspann. De trodde, att en förnäm herre kom åkande,† och skyndade dit för att bedja denne[2] om[23]† en allmosa. Herrn steg ur, skar två käppar från en buske och räckte dessa åt dem med orden: »Håll till godo med detta!»[2]† Gesällerna togo käpparna och gingo vidare.[23]† »En sådan herre hade kunnat[23]† ge oss något bättre»,[3]† utropade den ene[2]† och kastade bort käppen. Den andre behöll sin och tänkte: »Vem vet, vad den duger till?»[2]†

Följande dag var denna käpp förvandlad till[12]† rent[2] guld. Naturligtvis var Rübezahl givaren. [RT. VT. 19].

Digitized by Google

122 (—). Varför han inte ville ta plats.†

En gammal hederlig lantman,[2]† som var inne[1] i staden för att bese dess[3]† märkvärdigheter, ville[2] inte återvända hem[3]† utan att ha sett[2]† en teaterföreställning. Då han kommit in† på[1] teatern,[2]† gick han förbi[1] orkestern och råkade[1] få se[23]† bas-fiolen. Han hade aldrig sett något liknande förut och stod där och stirrade på† det väldiga instrumentet. Mycket folk strömmade in,[1] och slutligen klappade honom en vänlig herre på axeln och sade, att det var bäst[23] han gick* till sin plats.[2]† »Nej», utropade han energiskt, »det enda, jag vill[2] se, är den, som tänker sätta[2]† den där fiolen[2] under hakan.» [RE. HT. 22].

124 (70). Ett gammalt minnesmärke.[2]†

I en liten engelsk stad står en hög[23] alm mitt på Storgatan.[2]† Den är säkert[2] mer än[3] hundra år gammal men underbart frisk[23] och vacker. För några år sedan ansågo stadsfullmäktige,[2] att trädet var farligt för gatutrafiken, och det beslöts,[2] att det skulle huggas ned. Många gamla människor sörjde häröver,[23] då de betraktade almen som en av sina äldsta[2] vänner. De talade med de andra stadsborna om saken, men ingen av dessa brydde sig om[2]† det gamla trädet. En morgon hängde det† en tavla[23] på trädet, på vilken stod[2] skrivet: »Hugg inte ned mig!» Detta nödrop tycktes komma från trädet självt, och en mängd människor, som förut ej intresserat sig för det,[23]† tyckte nu, att det borde skonas. Stadsfullmäktige ändrade också mening,† och trädet fick stå kvar.[2]† [RE. HT. 19].

126 (—). Tur i otur.†

Det var en höstnatt. Föraren* på[1] snälltåget spejade oavbrutet ut i dimman. Plötsligt märkte* han en mörk gestalt, som rörde sig hit och dit framför lokomotivet. Han beslöt att stanna och fann snart orsaken till* den egendomliga företeelsen. En fluga hade kommit[2] in i lokomotivets lykta, och det fladdrande djurets[3] skugga syntes[2] förstorad i dimman. Händelsevis kastade[2]† föraren nu[3] en blick nedåt spåret och upptäckte till sin förskräckelse, att en järnvägsbro hade rasat alldeles i närheten. På detta sätt[2]† räddades alla passagerarna. Följande dag erhöll föraren en riklig belöning. [RT. VT. 21].

Digitized by Google

128 (—). Ett missuppfattat uppdrag.

Min farbror bodde nyligen på* järnvägshotellet i[12] Billinge. 1
Vid[2] sin avresa kom[2] han ganska sent till stationen. När han 2, 3
hade polletterat sin koffert, saknade han[23]† en liten resväska.
Troligtvis var den på* hotellet. Han frågade då[12] en pojke[3] på 4, 5
perrongen[3]: »Vill du göra mig en tjänst?» — »Mycket gärna.» — 6, 7
»Du vet nog, var järnvägshotellet ligger. Spring dit och se 8, 9
efter[2]† i rummet 27,[2]† om där finns[2]† en brun resväska.»
Pojken skyndade bort. Min farbror väntade otåligt på[2] väskan. 10, 11
Efter några minuter uppmanade konduktören[2] de resande[2] att taga 12
plats.[2]† Då[12] kom pojken springande,* sökte upp min farbror 13
och skrek: »Ja, den är där.» [RT. VT. 22].

148 (83). En driftig säljare.[2]†

En ung engelska gick en dag in i en manufakturhandel[2] 1
och köpte ett dussin knappar. Hon skulle just[3]† betala[2] dem, då 2
köpmannen[2] frågade, om han finge[2] visa henne några vackra
parasoller. Damen sade, att hon ej behövde[2] någon,[2]† men köp- 3
mannen tog upp en parasoll från[3] disken[2] och höll upp[1] den
emot[2] dagern, i det han yttrade: »Gå[3] ej, min fröken,[2]† förrän[2] 4
Ni har sett på† det här sidenet! Tror Ni, det är[3] någon i hela 5
staden, som har[3] en så vacker[2]† parasoll?»
»Ja», svarade damen lugnt, »det har jag.[23]† Parasollen 6, 7
är min.[3] Jag lade den på disken för ett par minuter sedan, 8
när jag kom in.»[1] [RE. HT. 18].

VII. HISTORISKA[2] ANEKDOTER.

154 (86A). En tysk nationalhjälte.[2]

I maj 1189 bröt kejsar Fredrik Barbarossa i spetsen för† 1
en glänsande här upp[2]† från Regensburg[2] för att återerövra Jeru-
salem. Redan följande år[12] fann han emellertid sin död[23]† i en 2
liten flod i Mindre Asien.[2]† Underrättelsen härom[23]† väckte[1] allmän 3
sorg i hela Tyskland.[2]† Men enligt en sägen är den mäktige 4
kejsaren icke död; han sover endast i Kyffhäuserberget i Thü-
ringen,[2] där korpar hålla vakt över[23]† honom. Ur sin slummer 5
skall han en gång[2]† uppvakna för att i en tid av stor nöd och
fara rädda sitt land. Om korparna icke längre[2]† kretsa omkring 6
berget, är[2] uppvaknandets stund kommen för honom, och han
skall då än en gång träda i[1] spetsen för† sitt folk och med
vishet och kraft återställa Tysklands storhet. [RT. HT. 18].

Digitized by Google

156 (86B). En förnäm[2] rövare under[1] medeltiden.[2]†

Det finns i England många gamla folkvisor,[2] som handla om[2]† Robin Hood, som skall ha levat på[12] Rikard Lejonhjärtas tid.[2]† Enligt sägnen var han[3] en adelsman,[2] som i sin ungdom begått något brott och därför blivit förklarad fredlös.† Han flydde då[2] till Sherwoodskogen[12]† ej långt från staden Nottingham,[23]† där han i* många år förde[2] ett äventyrligt liv som rövare. Det berättas om honom, att han[3] var en ädel man,[2]† som ej dödade någon, om han ej anfölls. Konungen vördade han mycket, men sköt ofta hjortar och annat villebråd i de skogar, som tillhörde[1] honom. Han plundrade många rika på[12] deras penningar men gav mycket därav åt de fattiga, vilka han städse sökte skydda mot deras[1] förtryckare.—De, som[2]† vilja veta mera om[23] Robin Hood, böra läsa Walter Scotts roman[2] Ivanhoe, vari den ryktbare rövaren uppträder som en av huvudpersonerna. [RE. VT. 20 (Engl. linjen)].

158 (—). Englands[23] sista besittning i Frankrike.

Den franska staden Calais[23]† erövrades[2] år 1347[2]† av den engelske konungen[3]† Edvard III. Denne[2] förde krig[23]† mot fransmännen och ville ha[2]† en stad, där han kunde[23] landsätta de engelska soldaterna. Calais var den närmaste staden. Den var omgiven av en hög mur, inom vilken funnos stora förråd av livsmedel, och försvarades[2] av en stark besättning.[2] Engelsmännen seglade över havet i sjuhundra skepp och började en regelbunden belägring. Flera månader förgingo, utan att någon[1] hjälp kom[23]† från den franske konungen, och då det till slut[1]† nästan icke fanns någonting kvar att äta, måste staden giva sig.[2]† Sedan tillhörde* den engelsmännen i tvåhundra år.† [RE. VT. 22].

162 (87). Englands störste medeltida[2] skald.

En vacker vårdag[2]† för 500 år sedan† anlände en skara pilgrimer[2]† till* värdshuset Tabard,[23]† som låg i London på[1] Temsens södra strand.[2]† De voro alla på väg[12]† till[3]† Canterbury, där de ämnade förrätta sin andakt[2]† vid St. Thomas'[12] grav i domkyrkan. På[12] värdshuset träffade de skalden Chaucer, som ämnade sig† till Canterbury i samma ärende.[23]† Ensam som han var,[2]† slöt han sig genast till[2]† dem. När de gjorde upp[2]† sina räkningar, erbjöd sig värden[23] att bliva* deras vägvisare[1] och föreslog, att var och en av de närvarande* skulle berätta[3]† två historier[2] på vägen till[23]† Canterbury och ytterligare* två på återvägen för att förkorta tiden.[2]† Den, som[2]† hade talat om[23]† den bästa historien, skulle få en supé på de övrigas bekostnad.†

Digitized by Google

Förslaget antogs enhälligt, och tidigt följande morgon red hela sällskapet sina färde.[2]† — Så läsa vi i prologen till Canterbury-berättelserna,[3] Chaucers berömdaste arbete, som han dock ej hann avsluta före sin död år 1400.[2]† [RE. VT. 19 (Engl. linjen)]

168 (—). Elden är lös!

Någon har kallat året 1666 för* det underbara året i Englands historia. De viktigaste händelserna under detta år voro sjöstriderna med holländarna[3] och framför allt den stora branden i[28] London. Den utbröt den 2 september i en bagarbod i City[12] nära London Bridge.[1]† Olyckligtvis blåste stark ostlig vind, och då husen huvudsakligen voro byggda av[8] trä och gatorna voro smala, utbredde sig lågorna mycket hastigt.[2] Först[3] voro alla[23] utom sig av[12] fasa och visste ej, vad de skulle göra. Men snart blevo* gatorna uppfyllda av[3] förtvivlade män och kvinnor, som sökte rädda sina värdefullaste möbler[3] och andra ägodelar; många rika grävde ned† sina penningar i trädgårdarna.[12]

Samuel Pepys, som då[12] var tjänsteman vid amiralitetet, berättar i sin dagbok, att man slutligen måste spränga i luften† hela kvarter[3] för att hejda eldens framsteg. Det var knappt någon[18]† offentlig byggnad, som undgick förstöring; 89 kyrkor och tusentals hus blevo lågornas rov.[2]†

[RE. VT. 21 (Engl. linjen)].

172 (91). Folkets kärlek min belöning.

Fredrik Wilhelm I av Preussen[2]† var en mycket sträng herre,[2]† men han såg dock[2] högst ogärna,[3]† att[2]† hans undersåtar hyste fruktan för† honom. En gång red han genom Djurgården* i Berlin. Då fick han plötsligt se två män, som vid[2] åsynen av kungen hastigt sprungo sin väg[23]† och skyndsamt gömde sig[2]† bland buskarna.[1]† Fredrik Wilhelm skickade genast sin ridknekt för att hämta fram de båda,[2]† och denne[2] återvände[2] snart med två unga landstrykare. På[2] kungens fråga, varför de hade gömt sig[2]† för* honom, svarade de: »Vi voro rädda.» Då råkade Fredrik Wilhelm i häftig vrede;[2]† han fattade[1] sin grova käpp, pryglade därmed[8] de båda[2] landstrykarna och sade: »Älska, älska mig ska' ni, inte frukta mig.»

[RT. HT. 19].

176 (93). Ett sätt att vinna befordran.[28]†

Då Napoleon en dag mönstrade[2] sina trupper, började hans häst stegra sig,[2]† och under[28] de ansträngningar kejsaren gjorde för att tygla den tappade han sin hatt. En löjtnant,

Digitized by Google

framför vars fötter hatten fallit, tog upp den[2]† och gick fram[2] till[23] kejsaren med den.[3]† »Tack, kapten», sade Napoleon, ännu sysselsatt med[2] att lugna[2]† sin häst. — »Vid[23] vilket regemente, Ers Majestät?» frågade officern genast. Kejsaren märkte då sitt misstag och sade leende: »Mycket rätt — vid[23] livgardet.» Den nye kaptenen tillträdde[2] ett par dagar senare den befattning, som hans sinnesnärvaro hade förskaffat honom. [RE. VT. 19].

180 (—). Tala är silver, tiga är guld.†

År 1853[2]† hade tyska naturforskare[2] infunnit sig[2]† till ett möte[2] i Stuttgart. En dag gav man i staden till ära för dem[23]† en festmiddag, i vilken även[2] den bekante[2] skalden Uhland deltog.[2]† När en av gästerna föreslog en skål för skalden,[2]† reste sig denne[2]† och avböjde hyllningen med orden: »Vid denna fest böra naturforskarna firas och inte skalderna.» En herre från Berlin, vilken aldrig hade sett Uhland, blev mycket förargad häröver[23] och ropade: »Kasta ut karlen![2] Leve[2] vår store Uhland!» Dessa ord uppväckte allmän munterhet, och skalden själv skrattade hjärtligt åt det lustiga misstaget. [RT. HT. 20].

182 (—). Ur[23] de stora uppfinningarnas skede.[2]†

Drottning Victoria kom på[12]† tronen år 1837[2]† och regerade[2] till* sin död år 1901.[2]† Under[2] hennes långa regering,[2] den längsta i den engelska historien,[23]† gjordes stora framsteg[2] på[2] skilda områden.[2] Under hennes tidigare[2] regeringsår† fanns det mycket få skolor för de fattiga; vid slutet av hennes regering hade varje församling* en god skola. I hennes ungdom funnos inga järnvägar; man måste färdas från plats[18] till plats[2]† med postdiligens,[12]† vilket* var så dyrt, att endast de rika hade råd därtill.[2]† Vid början av det nya seklet kostade brödet blott hälften så mycket som[5]† sextio år tidigare, och folk* levde i alla avseenden behagligare[2] än deras farföräldrar skulle ha ansett möjligt. [RE. HT. 20].

188 (—). En ung Bismarckbeundrare.

Efter världskrigets slut[23]† ha många fältherrar och statsmän[1] utgivit[2] sina memoarer. Nyligen[2] har även Tysklands förre kronprins[2]† låtit trycka sina hågkomster.[2]† I detta verk förekommer bland annat följande anekdot från[3] furstens barndom. — Då jag ännu var en helt liten gosse, kom jag en gång på vandring† genom vårt slott[2] in[1] i det rum, där Bismarck satt vid sitt skrivbord. Jag ryggade förskräckt tillbaka,[2]† men den

Digitized by Google

gamle fursten kallade fram mig,[2]† lade sin jättestora hand på min axel och sade: »Min lille prins, jag tycker om er; bevara blott er friska[28] naturlighet!» Därpå kysste han mig på pannan, och jag gick min väg. Jag var, tillägger kronprinsen, hela dagen så stolt över[2] min upplevelse, att min bror inte vågade tilltala[2]† mig. [RT. HT. 22].

190 (—). Titanics undergång.[2]†

Den 10 april 1912[2]† avgick Titanic* från Southampton på sin första resa[2] till[28] New-York. Den stolta linjeångaren[2] var det största fartyg, världen ditintills skådat, och förde* omkring 2,300 passagerare. Från första början[28]† följdes den[3]† med stort intresse[1]† och det hade varit en ivrig tävlan[13]† om platser[3]† ombord. Men resenärernas[2] nöje skulle bli av kort varaktighet. Endast fem dagar senare inträffade det otroliga.[3]† Kort före midnatt, medan jätteskeppet med[23] full fart plöjde* Atlantens vågor, förnams[1] plötsligt en fruktansvärd stöt, och Titanic var av naturens krafter förvandlad till[12] ett redlöst vrak Man hade sammanstött med ett isberg. Som[1] det snart befanns omöjligt[1]† att hålla fartyget flytande,† gav kaptenen befallning,[12]† att alla kvinnor och barn skulle föras* i båtarna. Ända in i det sista[3]† sände radiotelegrafisten† ut nödsignalen* för att tillkalla andra fartyg. Men då slutligen Carpathia* nådde olycksstället, hade Titanic gått till botten† med mer än 1600 människor.

[RE. VT. 22. (Engl. linjen).].

196 (—). Nöden är uppfinningarnas moder.†

Om[28] Englands nuvarande konung berättas följande historia.[2]† — Då han ännu var en liten prins, fick han en dag i en butik se† en vacker gunghäst, som han naturligtvis ville köpa. Men som han inte hade några pengar, skrev han ett brev till[1] sin farmor, den gamla drottning Victoria, och berättade för[12] henne om[2] sina svårigheter. Men drottningen lät icke beveka sig, utan[3] sände sin sonson ett brev, vari hon bland annat[23]† yttrade: »Du förslösar allt, man[1]† ger dig. Du måste lära dig[1] bättre, vad en sak är värd.» — Efter några dagar[2]† fick emellertid drottningen följande svar: »Kära Farmor! — Jag tackar† hjärtligt för brevet,[3]† som jag nyss sålt i en bokhandel för fem pund. Som Farmor* ser, har jag nu lärt mig, vad en sak är värd. Hjärtliga hälsningar[2]† från farmors* Georg.»

[RT. HT. 21].

Digitized by Google

GRAMMATISKT REGISTER TILL REALSKOLESTILARNA.

[**Siffrorna hänvisa till stycke och mening**].
[R. = rubrik; Ö. = överskrift till brev].

I. PRONOMEN.

1. den, det. **54.** 4; **82.** 1, 2, 9; **84.** 1, 7, 8; **88.** 4, 6; **90.** 9; **120.** 9; **122.** 4, 5; **124.** 2, 3, 6, 8; **126.** 1; **128.** 13; **148.** 3, 5, 6, 8; **156.** 1, 4; **158.** 4, 7, 8; **168.** 3, 9; **176.** 1, 2; **182.** 6; **190.** 3, 8.

2. denne, denna, detta, dessa. **82.** 7; **84.** 9; **90.** 10; **120.** 3, 4, 5, 10; **124.** 5, 8; **158.** 2; **168.** 2; **180.** 3, 4, 7; **188.** 3.

3. som *[rel. pron.]*, **vilken, vad.** **54.** 1; **82.** 1, 8; **84.** 1, 7, 8; **86.** 2, 3, 4; **88.** 2, 3, 4, 8; **90.** 10; **120.** 1, 9; **122.** 1, 5; **124.** 6, 8; **126.** 3; **148** 5; **156.** 1, 2, 4, 5, 6, 7; **158.** 4; **162.** 1, 3, 6, 8; **168.** 5, 6, 8, 9; **172.** 3; **176.** 4, 6; **180.** 2, 5; **182.** 6; **196.** 6, 8, 9.

4. någon, något, någonting. **54.** 3; **84.** 1, 2; **86.** 2; **88.** 7; **120.** 2, 7; **122.** 3; **124.** 3; **128.** 12; **156.** 2, 4; **158.** 6; **168.** 1; **196.** 3, 7.

5. ingen inga, ingenting, intet. **90.** 9; **124.** 5; **182.** 5.

6. man. **84.** 2, 4; **120.** R; **168.** 8; **180.** 2; **182.** 6; **190.** 7; **196.** 5.

II. REFLEXIVA VERB.

54. 3; **82.** 1, 7, 8; **86.** 5; **90.** 9; **124.** 5, 8; **126.** 3; **158.** 7; **162.** 3, 4, 5; **168.** 4; **172.** 3, 5; **176.** 1; **180.** 1, 3; **196.** 4, 6, 9.

III. ADVERB.

1. då. **128.** 5, 13; **154.** 6; **156.** 3; **168.** 8; **172.** 5, 6; **176.** 5.

2. där. **54.** 2; **84.** 2, 7; 88. 6; **122.** 3, 5; **128.** 9, 13; **154.** 4; **156.** 3; **158.** 2; **162.** 2; **188.** 4, 7.

3. fram, framme, framåt. **90.** 6; **172.** 4; **176.** 2; **188.** 5.

4. först. **84.** 2; **168.** 5.

5. gärna, ogärna. **86.** 8; **128.** 7; **172.** 1;

6. mycket. **54.** 6; **86.** 2; **90.** 1; **122.** 4; **128.** 7; **156.** 5, 6; **168.** 4; **172.** 1; **176.** 5; **180.** 5; **182.** 3, 7.

7. nog. **128.** 8.

8. nu. **88.** 7; **124.** 8; **126.** 6; **196.** 9.

9. också, även. **180.** 2; **188.** 2.

10. redan. **154.** 2.

11. så. **54.** 5; **82.** 2; **90.** 9; **148.** 5; **162.** 8; **182.** 6; **188.** 8.

12. ännu. **82.** 4; **86.** 6; **154.** 6; **176.** 3; **188.** 4; **196.** 2.

Siffrorna hänvisa till stycke och mening.

Digitized by Google

IV. PREPOSITIONER.

1. av. **54.** 1; **82.** 1, 5, 6, 9; **84.** 1, 4, 6; **86.** 2, 4, 7, 8; **88.** 4; **90.** 1, 2, 3, 7, 10; **124.** 4, 5; **154.** 5; **156.** 6, 7; **158.** 1, 4; **162.** 5; **168.** 4, 5, 6; **172.** 1, 3; **180.** 3; **182.** 4, 7; **190.** 4, 6.

2. för. **82.** 1; **84.** 4; **86.** 5; **88.** 1; **90.** 1, 4, 10; **120.** 3; **122.** R, 1; **124.** 3, 8; **148.** 8; **154.** 1, 5, 6; **162.** 1, 5; **168.** 1; **172.** 1, 4, 5; **176.** 1; **180.** 2, 3; **182.** 3; **196.** 3, 8.

3. genom. **84.** 2; **120.** 1; **172.** 2; **188.** 4.

4. i. **54.** 1, 2, 4, 6; **82.** 7, 9; **84.** 1, 6, 8; **86.** 3; **88.** 4, 5, 8; **90.** 1, 10; **120.** R, 1; **122.** 1; **124.** 1; **126.** R, 2, 5, 6; **128.** 1, 8; **148.** 1, 3, 5; **154.** 1, 2, 3, 4, 5; **156.** 1, 2, 3, 5; **158.** R, 5, 8; **162.** 1, 2, 3, 8; **168.** 1, 2, 3, 7, 8; **172.** 2, 6; **180.** 1; **182.** 2, 5, 8; **188.** 3, 4; **190.** 8, 9; **196.** 2, 8.

5. med. **54.** 5, 7; **84.** 2, 4; **88.** 1, 3; **120.** 4, 5; **124.** 5; **154.** 6; **168.** 2; **172.** 4, 6; **176.** 2, 3; **180.** 3; **182.** 6; **190.** 3, 6, 7, 10.

6. mot, emot. **54.** 3; **148.** 3; **156.** 6.

7. om. **54.** 7; **88.** 4; **90.** 8; **120.** 3; **124.** 5; **156.** 1, 4, 7; **162.** 6; **188.** 6; **190.** 3; **196.** 1, 3.

8. på. **54.** 1, 3; **82.** 2; **84.** 1, 2, 5, 7; **86.** 3, 6; **88.** 5, 7, 8; **90.** 2; **120.** 2; **122.** 2, 4; **124.** 1, 6; **126.** 2, 7; **128.** 1, 4, 5, 11; **148.** 4, 8; **156.** 1, 6; **162.** 1, 2, 3, 5, 6; **172.** 5; **182.** 1, 2; **188.** 4, 5, 7; **190.** 1.

9. till. **54.** R, 2; **82.** 7; **84.** 8; **86.** 1, 2, 3, 8; **88.** 2, 5; **120.** 5, 9, 10; **122.** 4; **126.** 4, 6; **128.** 2; **156.** 3; **158.** 7; **162.** 1, 2, 3, 4, 5, 8; **176.** 2; **180.** 1, 2; **182.** 1, 6; **190.** 1, 6, 10; **196.** 3.

10. under. **84.** 5; **156.** R; **168.** 2; **176.** 1; **182.** 2, 3.

11. vid. **82.** 2 5; **88.** 3; **90.** 9; **128.** 2; **162.** 2; **168.** 8; **176.** 4, 5; **180.** 4; **182.** 4, 7; **188.** 4.

12. över. **86.** 4, 8; **88.** R, 5; **124.** 4; **154.** 5; **154.** 5; **180.** 5; **188.** 8.

IV a. REKTION AV TYSKA PREPOSITIONER MED DATIV ELLER ACKUSATIV.

1. an. **82.** 2; **84.** 7; **88.** 2; **120.** 10; **122.** 2; **124.** 6; **154.** 1, 6; **162.** 1, 2, 7; **168.** 3; **180.** 2; **182.** 4, 7; **188.** 4; **190.** 1; **196.** 3.

2. auf. **54.** 3; **82.** 2; **84.** 1, 2; **86.** 6; **88.** 5, 8; **90.** 2; **122.** 4; **124.** 1, 6; **126.** 7; **128.** 5, 11; **148.** 8; **162.** 2, 5; **172.** 5; **180.** 4; **182.** 1, 2; **188.** 4, 5, 7; **190.** 1.

3. in. **54.** 1, 4, 6; **82.** 5, 7; **84.** 1, 6, 8; **88.** 4, 7, 8; **90.** 10; **120.** R, 1, 2, 10; **122.** 1, 2; **124.** 1; **126.** R, 2, 5, 6; **128.** 1, 4, 9; **148.** 1, 5; **154.** 1, 2, 4, 5; **156.** R, 2, 3, 5; **158.** 5; **162.** 1, 2, 3, 8; **168.** 1, 3, 7, 8; **172.** 3, 6; **180.** 1, 2; **182.** 1, 2, 5, 8; **188.** 3, 4; **190.** 6, 8; **196.** 2, 4, 8.

4. neben.

5. über. **54.** 7; **86.** 4, 8; **88.** 5; **124.** 5; **154.** 4; **158.** 5; **180.** 7; **188.** 8.

6. unter. **84.** 5, 9; **122.** 5; **188.** 3.

7. vor. **88.** 1; **90.** 1, 10; **124.** 3; **126.** 3; **162.** 1, 8; **172.** 1, 5; **176.** 2.

8. zwischen. **88.** 4; **90.** R, 1, 7.

V. KONJUNKTIONER.

1. då, när. **54.** 2; **82.** 7; **90.** 3, 7; **120.** 2; **122.** 2; **124.** 4; **128.** 3; **148.** 2, 8; **158.** 7; **162.** 5; **168.** 4; **176.** 1; **180.** 3; **188.** 4; **190.** 10; **196.** 2.

2. om. **54.** 3, 6; **128.** 9; **148.** 2; **154.** 6; **156.** 4; **186.** 4.

Siffrorna hänvisa till stycke och mening.

Digitized by Google

3. **såsom, som.** 82. 2; 90. 8; 124. 4; 156. 3, 7; 162. 4; 182. 8; 190. 8; 196. 3, 9.

VI *(a)*. **BESTÄMD ARTIKEL.**

54. 1, 2, 4, 5; 84. 1, 6, 7; 86. 6; 88. R, Ö, 1, 5, 8; 120. 10; 122. 1, 5; 124. 1, 3; 126. 8; 128. 9; 154. 2; 156. 2, 3, 6; 158. 5; 162. 2, 3, 7, 8; 168. 3, 7; 172. R; 180. 1; 182. 1, 2, 7, 8; 188. 3, 7; 190. R, 1, 6, 10; 196. R, 1, 7.

VI *(b)* **OBESTÄMD ARTIKEL.**

54. 1, 2, 5; 84. R; 88. 2; 90. 10; 120. R, 7; 122. R; 124. 2; 156. 3; 168. 4, 8; 180. 2; 182. 6.

VII. **ÅTERGIVANDET AV SVENSKT PRESENS.**

54. 2, 3, 7; 82. 1, 2, 5, 7; 84. 1, 2; 88. 2, 3, 6; 124. 1; 154. 4, 6; 156. 4, 7; 188. 3, 6, 8; 196. 1, 5, 6, 8.

VIII. **SKALL och SKULLE.**

54. 3; 84. 1; 86. 3, 7; 88. 8; 90. 3; 120. R; 124. 3; 148. 2; 154. 5, 6; 156. 1; 162. 5, 6; 168. 5; 172. 7; 182. 8; 186. 4, 7; 190. 4.

IX. **INDIREKT ANFÖRING.**

54. 3; 122. 4; 124. 8; 156. 4; 168. 8; 172. 5; 186. 4, 5.

X. **ATT-SATSER.**

(dock ej indir. anför. satser). 54. 1; 84. 5; 88. 7; 90. 9; 120. 3; 124. 3, 8; 126. 6; 148. 5; 158. 6; 172. 1; 182. 6; 188. 8; 190. 8.

XI. **INFINITIV.**

54. 2, 3, 5, 6, 7; 82. 1, 8, 9; 86. 5, 8; 90. 6, 8; 120. 3; 122. 1, 2, 5; 126. 4; 128. 6, 12; 148. 2; 154. 1, 5; 156. 6, 7; 158. 2, 7; 162. 2, 5, 8; 168. 5, 6, 8; 172. 3, 4; 176. 1, 3; 180. 4; 188. 2; 190. 8, 9; 196. 2, 4

XII. **VISSA SYNONYMER OCH HOMONYMER.**

1. **behöva.** 148. 3.
2. **bliva, förbliva.** 84. R; 86. 2; 88. 3; 156. 2; 162. 5; 168. 8; 180. 5; 190. 4.
3. **bruka.**
4. **enda.**
5. **få.** 124. 9; 148. 2; 162. 6; 196. 7.
6. **få höra, få se, få veta, få reda på, få lov, få i uppdrag.** 86. 3; 88. 8; 90. 6; 120. 2; 122. 2; 172. 3; 186. 2; 196. 2.
7. **god.** 88. 4; 182. 4.
8. **göra.** 84. 1, 8; 162. 5; 176. 1; 182. 2.
9. **hälsa, hälsa på, hälsningar.** 196. 10.
10. **kunna.** 84. 5; 90. 9; 120. 7; 158. 2.
11. **känna, känna sig, känna igen, känna till.** 164. 4.
12. **låta.** 188. 2;
13. **läsa.** 162. 8.
14. **måste.** 158. 7; 168. 8; 182. 6.

Siffrorna hänvisa till stycke och mening.

Digitized by Google

15. **resa.** **54.** R 2; 8,8 5.

16. **stanna.** **86.** 7; **126.** 4.

17. **stor.** **84.** 4, 5, 7, 9; **124.** 1; **154.** 5; **158.** 4; **162.** R; **168.** 2; **182.** R, 2.

18. **svår.**

19. **taga** *(med sammansättningar).* **54.** 1, 3; **128.** 12; **148.** 3; **162.** 7; **176.** 2; **180.** 2; **186.** 4.

20. **tillfälle.**

21. **vilja.** **54.** 3, 6; **86.** 8; **88.** 6; **122.** R, 1, 5: **128.** 6; **156.** 7; **158.** 2; **186.** 8; **196.** 2.

22. **visa.** **148.** 2.

23. **vänta.** **128.** 11.

XII a. VERBS REKTION I TYSKAN.

54. 6, 7; **82.** 9; **88.** 1; **120.** R, 3, 11; **122.** 4; **128.** 5, 6; **148.** 2, 5; **156.** 2, 4, 6; **158.** 7; **162.** 5; **168.** 1, 9; **172.** 1; **176.** 3, 6; **182.** 4, 5, 7; **188.** 4; **196.** 3, 4, 5, 6.

XIII. VISSA TIDSADVERBIAL.

54. 1, 2, 3; **86.** 1, 7; **88.** 1; **90.** 1, 2, 5, 9, 10; **120.** 1, 10; **122.** 4; **124.** 3; **126.** 6, 8; **128.** 1, 2, 5, 12; **148.** 1, 2, 8; **154.** 1, 2, 5, 6: **156.** 1, 3; **158.** 1, 7; **162.** 1, 7, 8; **168.** 2, 13; **172.** 2, 3; **176.** 1, 6; **180.** 1, 2; **182.** 1, 2, 3, 4; **188.** 1, 4; **190.** 1, 6, 9; **196.** 2, 7.

XIV. ADVERBIALETS PLATS I ENGELSKAN.

54. 1, 2; **84.** 1, 7; **86.** 1, 3; **88.** 1, 3, 6, 7, 8; **90.** 1, 8; **120.** 2, 11; **122.** R, 4; **124.** 2, 8; **126.** 4, 6; **128.** 2, 4, 8; **148.** 1; **156.** 2, 3, 4, 5; **158.** 7; **162.** 4, 9; **168.** 4, 8; **172.** 1, 3, 4, 6; **176.** 1, 4, 5; **188.** 2, 3, 4, 6, 8; **196.** 2.

XV. ÅTERGIVANDET AV SVENSKT IMPERFEKTUM I ENGELSKA OCH FRANSKA.

84. 9; **86.** 4, 5; **88.** 1, 5, 7, 8; **90.** 1, 2, 5, 7; **120.** 1, 7, 8, 10; **122.** 2, 3, 4; **124.** 3, 4, 5, 6, 9; **126.** 2; **128.** 1; **148.** 1, 8; **154.** 1, 2, 3; **156.** 1, 3, 4, 5; **158.** 2; **162.** 1, 2, 3, 5, 7; **172.** 1, 2, 3, 4; **176.** 1, 2, 5, 6; **182.** 6, 7; **188.** 4, 5; **190.** 1, 2, 5, 6.

Digitized by Google

3. **såsom, som.** 82. 2; **90.** 8; **124.** 4; **156.** 3, 7; **162.** 4; **182.** 8; **190.** 8; **196.** 3, 9.

VI *(a)*. **BESTÄMD ARTIKEL.**

54. 1, 2, 4, 5; **84.** 1, 6, 7; **86.** 6; **88.** R, Ö, 1, 5, 8; **120.** 10; **122.** 1, 5; **124.** 1, 3; **126.** 8; **128.** 9; **154.** 2; **156.** 2, 3, 6; **158.** 5; **162.** 2, 3, 7, 8; **168.** 3, 7; **172.** R; **180.** 1; **182.** 1, 2, 7, 8; **188.** 3, 7; **190.** R, 1, 6, 10; **196.** R, 1, 7.

VI *(b)* **OBESTÄMD ARTIKEL.**

54. 1, 2, 5; **84.** R; **88.** 2; **90.** 10; **120.** R, 7; **122.** R; **124.** 2; **156.** 3; **168.** 4, 8; **180.** 2; **182.** 6.

VII. **ÅTERGIVANDET AV SVENSKT PRESENS.**

54. 2, 3, 7; **82.** 1, 2, 5, 7; **84.** 1, 2; **88.** 2, 3, 6; **124.** 1; **154.** 4, 6; **156.** 4, 7; **188.** 3, 6, 8; **196.** 1, 5, 6, 8.

VIII. **SKALL och SKULLE.**

54. 3; **84.** 1; **86.** 3, 7; **88.** 8; **90.** 3; **120.** R; **124.** 3; **148.** 2; **154.** 5, 6; **156.** 1; **162.** 5, 6; **168.** 5; **172.** 7; **182.** 8; **186.** 4, 7; **190.** 4.

IX. **INDIREKT ANFÖRING.**

54. 3; **122.** 4; **124.** 8; **156.** 4; **168.** 8; **172.** 5; **186.** 4, 5.

X. **ATT-SATSER.**

(dock ej indir. anför. satser). **54.** 1; **84.** 5; **88.** 7; **90.** 9; **120.** 3; **124.** 3, 8; **126.** 6; **148.** 5; **158.** 6; **172.** 1; **182.** 6; **188.** 8; **190.** 8.

XI. **INFINITIV.**

54. 2, 3, 5, 6, 7; **82.** 1, 8, 9; **86.** 5, 8; **90.** 6, 8; **120.** 3; **122.** 1, 2, 5; **126.** 4; **128.** 6, 12; **148.** 2; **154.** 1, 5; **156.** 6, 7; **158.** 2, 7; **162.** 2, 5, 8; **168.** 5, 6, 8; **172.** 3, 4; **176.** 1, 3; **180.** 4; **188.** 2; **190.** 8, 9; **196.** 2, 4

XII. **VISSA SYNONYMER OCH HOMONYMER.**

1. **behöva.** 148. 3.
2. **bliva, förbliva.** 84. R; 86. 2; 88. 3; **156.** 2; **162.** 5; **168.** 8; **180.** 5; **190.** 4.
3. **bruka.**
4. **enda.**
5. **få.** 124. 9; 148. 2; **162.** 6; **196.** 7.
6. **få höra, få se, få veta, få reda på, få lov, få i uppdrag.** 86. 3; 88. 8; **90.** 6; **120.** 2; **122.** 2; **172.** 3; **186.** 2; **196.** 2.
7. **god.** 88. 4; 182. 4.
8. **göra.** 84. 1, 8; **162.** 5; **176.** 1; **182.** 2.
9. **hälsa, hälsa på, hälsningar.** 196. 10.
10. **kunna.** 84. 5; **90.** 9; **120.** 7; **158.** 2.
11. **känna, känna sig, känna igen, känna till.** 164. 4.
12. **låta.** 188. 2;
13. **läsa.** 162. 8.
14. **måste.** 158. 7; **168.** 8; **182.** 6.

Siffrorna hänvisa till stycke och mening.

Digitized by Google

15. resa. **54.** R 2; **8,8** 5.

16. stanna. **86.** 7; **126.** 4.

17. stor. **84.** 4, 5, 7, 9; **124.** 1; **154.** 5; **158.** 4; **162.** R; **168.** 2; **182.** R, 2.

18. svår.

19. taga *(med sammansättningar)*. **54.** 1, 3; **128.** 12; **148.** 3; **162.** 7; **176.** 2; **180.** 2; **186.** 4.

20. tillfälle.

21. vilja. **54.** 3, 6; **86.** 8; **88.** 6; **122.** R, 1, 5: **128.** 6; **156.** 7; **158.** 2; **186.** 8; **196.** 2.

22. visa. **148.** 2.

23. vänta. **128.** 11.

XII a. VERBS REKTION I TYSKAN.

54. 6, 7; **82.** 9; **88.** 1; **120.** R, 3, 11; **122.** 4; **128.** 5, 6; **148.** 2, 5; **156.** 2, 4, 6; **158.** 7; **162.** 5; **168.** 1, 9; **172.** 1; **176.** 3, 6; **182.** 4, 5, 7; **188.** 4; **196.** 3, 4, 5, 6.

XIII. VISSA TIDSADVERBIAL.

54. 1, 2, 3; **86.** 1, 7; **88.** 1; **90.** 1, 2, 5, 9, 10; **120.** 1, 10; **122.** 4; **124.** 3; **126.** 6, 8; **128.** 1, 2, 5, 12; **148.** 1, 2, 8; **154.** 1, 2, 5, 6: **156.** 1, 3; **158.** 1, 7; **162.** 1, 7, 8; **168.** 2, 13; **172.** 2, 3; **176.** 1, 6; **180.** 1, 2; **182.** 1, 2, 3, 4; **188.** 1, 4; **190.** 1, 6, 9; **196.** 2, 7.

XIV. ADVERBIALETS PLATS I ENGELSKAN.

54. 1, 2; **84.** 1, 7; **86.** 1, 3; **88.** 1, 3, 6, 7, 8; **90.** 1, 8; **120.** 2, 11; **122.** R, 4; **124.** 2, 8; **126.** 4, 6; **128.** 2, 4, 8; **148.** 1; **156.** 2, 3, 4, 5; **158.** 7; **162.** 4, 9; **168.** 4, 8; **172.** 1, 3, 4, 6; **176.** 1, 4, 5; **188.** 2, 3, 4, 6, 8; **196.** 2.

XV. ÅTERGIVANDET AV SVENSKT IMPERFEKTUM I ENGELSKA OCH FRANSKA.

84. 9; **86.** 4, 5; **88.** 1, 5, 7, 8; **90.** 1, 2, 5, 7; **120.** 1, 7, 8, 10; **122.** 2, 3, 4; **124.** 3, 4, 5, 6, 9; **126.** 2; **128.** 1; **148.** 1, 8; **154.** 1, 2, 3; **156.** 1, 3, 4, 5; **158.** 2; **162.** 1, 2, 3, 5, 7; **172.** 1, 2, 3, 4; **176.** 1, 2, 5, 6; **182.** 6, 7; **188.** 4, 5; **190.** 1, 2, 5, 6.

Siffrorna hänvisa till stycke och mening.

Digitized by Google

KRONOLOGISK FÖRTECKNING
ÖVER
SAMTLIGA REALSKOLESTILARNA

	Examen	Tyska	Engelska		Franska*	
Samt. Realskolestilar, Upp. I	VT. 1907	**114** (60)	**68** (48)	—	—	
	HT. »	**178** (94)	**146** (82)	—	—	
	VT. 1908	**112** (68)	**78** (54)	—	**42** (30)	
	HT. »	**138** (78)	**14** (14)	—	—	
	VT. 1909	**174** (92)	**8** (8)	—	—	
	HT. »	**26** (24)	**66** (46)	—	—	
	VT. 1910	**134** (76)	**32** (26)	—	**164** (88)	
	HT. »	**104** (64)	**76** (52)	—	—	
	VT. 1911	**16** (16)	**64** (44)	—	**12** (12)	
	HT. »	**6** (6)	**2** (2)	—	—	
	VT. 1912	**102** (62)	**48** (34)	—	**24** (22)	
	HT. »	**152** (86)	**62** (42)	—	—	
	VT. 1913	**56** (38)	**4** (4)	—	—	
	HT. »	**130** (74)	**18** (18)	—	—	
	VT. 1914	**184** (96)	**52** (36)	**44** (32)†	—	
	HT. »	**106** (66)	**36** (28)	—	—	
	VT. 1915	**192** (98)	**10** (10)	**20** (20)†	—	
S. R. II	HT. 1915	**108** (67)	**132** (75)	—	—	Supp. I
	VT. 1916	**136** (77)	**34** (27)	**46** (33)†	—	
	HT. »	**142** (80)	**22** (21)	—	—	
	VT. 1917	**186** (97)	**150** (84)	**72** (50)†	—	
	HT. »	**140** (79)	**166** (90)	—	—	
	VT. 1918	**194** (99)	**144** (81)	**74** (51)†	—	
S. R. III	HT. 1918	**154** (86a)	**148** (83)	—	—	Supplement II
	VT. 1919	**120** (69)	**176** (93)	**162** (87)†	—	
	HT. »	**172** (91)	**124** (70)	**84** (56)†	—	
	VT. 1920	**54** (37)	**88** (58)	**156** (86b)†	—	
S. R. IV	HT. 1920	**180**	**182**	—	—	
	VT. 1921	**126**	**86**	**168**†	—	
	HT. »	**196**	**82**	—	—	
	VT. 1922	**128**	**158**	**190**†	—	
	HT. »	**188**	**122**	**90**†	—	

* Uppsala Enskilda läroverk.

† Engelska linjen vid Göteborgs högre reallläroverk.

Digitized by Google

3. Daily Ear-Training Exercises

Conducted by Miss L. E. ARMSTRONG.

4. Daily Practical Classes

(*a*) **Pronunciation Exercises.** (*b*) **Intonation Exercises.**

Conducted by Miss H. M. HOLDSWORTH, A. LLOYD JAMES, Miss I. C. WARD, and other Assistants.

For the Practical Work the Students will be divided into groups, each containing **not more than eight Students.**

Students will assemble for the opening of the Course at **9.20 a.m.** on **Thursday, August 2nd,** in the Botanical Theatre, University College.

Fee for the Course - £4 0s. 0d.

Digitized by Google

TIME-TABLE OF COURSE.

9.30—10.15. **Lecture.**	10.15—10.35. **Ear-Training.**	10.45—12.45. **Practical Classes.**
		Each group will have two half-hours of practical work daily. The intervals may be used for written work, which will be set daily.

The following books will be used. They may be had from the bookseller, H. K. Lewis, 136, Gower Street, London, W.C. 1.

H. E. PALMER. Everyday Sentences.

Digitized by Google

L.S

PASSPORTS.

Intending students who require, for the purpose of obtaining passports, an official statement to the effect that they have been entered as members of the University College Vacation Course, can obtain one after payment of their registration fee. Applications should be made to WALTER W. SETON (address as above).

L.B

Digitized by Google

Digitized by Google

Studentexamen.

V. T. 1932

(4:e skrivningsdagen).

Tyskt översättningsprov.

Karl XI:s dagliga liv var enkelt som en allmogemans. Icke många konungar ha haft ett så anspråkslöst lustslott som den lilla rödmålade stuga på Kungsör, dit Sveriges mäktige envåldshärskare brukade draga sig tillbaka och där han så väl trivdes. Så snart han var ledig från regeringsgöromålen i Stockholm, kastade han sig, ofta mitt i natten, på en häst och sprängde i väg till sin älsklingsplats. Den 13 mil långa vägen tillryggalade han under täta hästombyten på 10 timmar. Ja, den 31 mars 1687 har han i sin almanacka gjort följande anteckning om en färd i släde över Mälarens is: »Klockan en fjärdedel över 4 om morgonen reste jag från Kungsör och kom hit till Stockholm på middagen kl. halv 11.»

Fick han kännedom om att hovet tänkte fira hans födelsedag med någon festlighet, så kunde man vara säker på att han dagen eller natten förut gav sig av till Kungsör. Där var han ostörd; dit fick ingen komma, som icke var kallad. Där funnos inga gästrum, och man menade allmänt, att Karl med flit hade ordnat det på detta sätt. På Kungsör sökte han ingalunda blott vila. Jakt i de på villebråd rika skogarna omväxlade med arbete tillsammans med ämbetsmän, som han kallat till sig.

Digitized by Google

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA

UTGIVEN AV

HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.

ÅRG. XVII. 5 * MALMÖ * Maj 1923

REALSKOLESTILAR V. T. 1923.

Tyskt översättningsprov.

Jena den 30 mars 1923. — Käre vän! — Nu är jag i Jena, där jag tänker studera tyska språket några månader. Jena ligger, som du nog vet, på vänstra stranden av Saale och omgives av rätt höga berg. Det finns åtskilliga sevärdheter här; mest bekant är staden emellertid för sitt universitet, vars studenter sätta sin prägel på livet. Jag är redan bekant med flera tyska studenter, som äro mycket vänliga och ledsaga mig överallt. — Stadens industri tyckes vara ganska betydande; bland annat ligger här en stor fabrik, där glasögon, kikare o. d. tillverkas. — Historiskt bekant har Jena blivit genom ett slag, som stod här den 14 oktober 1806. I nästa brev skall jag berätta mer om mina upplevelser. Hjärtliga hälsningar från din vän Johan.

Tyskt reproduktionsprov.

Före uppläsningen lämnas lärjungarna följande upplysning: *phantasieren* = yra.

Es war ein strenger Winter. Trotz der grossen Kälte hatte der alte Bauer im Walde arbeiten müssen. Dabei hatte er sich schwer erkältet, und nun lag er seit drei Tagen krank im Bett. Er hatte starkes Fieber, der Kopf glühte ihm wie Feuer, und schliesslich fing er an zu phantasieren. Als das Fieber nicht aufhören wollte, meinte schliesslich die Bäuerin, dass man nach einem Doktor schicken müsste. Der Doktor kam, sah den Kranken an, fühlte ihm den Puls und liess ihn die Zunge ausstrecken. Darauf setzte er sich an den Tisch und schrieb ein Rezept: sechs Blutegel, drei am Abend und drei am folgenden Morgen. Am nächsten Tage kam der Doktor wieder und fragte, ob die Blutegel geholfen hätten. Da sagte die Bäuerin: »Ja, Herr Doktor, die drei gestern Abend hat er gut herunterbekommen, aber die anderen drei heute morgen habe ich ihm doch braten müssen».

Digitized by Google

Jena, /den (d.)/ 30. März 1923. — Lieber Freund! — Nun[1] bin ich in Jena, wo ich einige Monate /lang (hindurch)/ die deutsche Sprache (Deutsch) zu studieren gedenke (beabsichtige). Jena liegt, wie Du wohl (sicher, sicherlich) weisst, am[2] linken Ufer[3] der Saale und ist[4] von recht hohen Bergen umgeben. Es gi/e/bt hier verschiedene Sehenswürdigkeiten (mancherlei Sehenswürdiges) (Es g. versch. S. hier); am bekanntesten ist die Stadt aber (jedoch, indessen) (am bek. aber ist d. St.) (am bek. ist aber d. St.) wegen (dank) ihrer (durch ihre) Universität, deren Studenten dem Leben /dort/ sein[5] Gepräge verleihen (aufdrücken, geben) (ihren Stempel aufdrücken). Ich bin schon (bereits) mit mehreren deutschen Studenten bekannt (Ich habe schon die Bekanntschaft mehrerer deutschen Studenten gemacht) [Ich habe schon mit m. d. St. Bekanntschaft gemacht (geschlossen)], die sehr freundlich sind und mich überall begleiten. — Die Industrie der Stadt scheint ziemlich bedeutend zu sein; unter anderem /be/findet sich (ist)[6] hier eine grosse Fabrik, in der[7] Brillen, Ferngläser (Fernrohre) u. dgl. hergestellt (verfertigt, angefertigt) werden. — Geschichtlich bekannt ist Jena durch eine Schlacht geworden, die hier am 14. Oktober 1806 stattfand (geliefert wurde). Im nächsten Brief will (werde) ich mehr von meinen Erlebnissen erzählen (berichten) (über meine Erlebnisse berichten). Herzliche Grüsse von Deinem /Freund/ (Mit herzlichem Gruss Dein /Freund/)

Johann.

Anmerkungen.

1) *Jetzt* stärker als *nun*, fast = 'in diesem Augenblick', weshalb es auch in diesem Zusammenhang von Deutschen kaum gewählt werden würde. — 2) Möglich auch, aber weniger gebräuchlich: *auf dem l. U.* — 3) Nur poetisch auch: *Strand*; vgl. das bekannte Volks- und Studentenlied: "An der Saale hellem Strande stehen Burgen stolz und kühn usw." — 4) Weniger gut: *wird*. — 5) *Sein Gepräge* m. E. entschieden üblicher als *ihr Gepräge verleihen*; bei dem stärker auf die Subjektstätigkeit hinweisenden *aufdrücken* dürfte *ihr* gleichberechtigt sein mit *sein*; im Gegensatz dazu bei *geben* meinem Gefühl nach nur möglich: *sein Gepr. geben*. — 6) Nicht gut: *liegt*; dies wäre eher möglich, wenn die Lage noch näher bestimmt wäre, z. B.: *liegt hier in der Nähe*. — 7) Nicht gut: *wo*, das mehr an einen Ort (Stadt, Dorf usw.) denken liesse; unschön auch: *worin*.

Ernst A. Meyer.

Jena, den 30. März 1923.[1] — — Lieber Freund! Nun[2] bin ich in Jena, wo ich einige Monate[3] die deutsche Sprache[4] zu studieren gedenke[5]. Jena liegt, wie Du wohl[6] weisst, am[7] linken Ufer der Saale[8] und ist[9] von recht[10] hohen Bergen[11] umgeben[12]. Es giebt[13] hier mancherlei[14] Sehenswürdigkeiten; am bekanntesten[14a] ist die Stadt indessen[15] wegen[16] ihrer Universität, deren Studenten dem Leben ihr Gepräge aufdrücken[17]. Ich bin schon mit mehreren deutschen Studenten bekannt, die sehr freundlich sind und mich überall[18] begleiten[19]. — Die Industrie der Stadt scheint[20] recht[21] bedeutend zu sein; unter anderm liegt hier eine grosse Fabrik, wo Augengläser,[22] Ferngläser[23] und

Digitized by Google

dergleichen angefertigt werden[24]. — Historisch bekannt ist Jena durch eine Schlacht geworden[25], welche hier am 14. Oktober 1806 stattfand[26]. Im[27] nächsten Briefe werde[28] ich mehr von meinen Erlebnissen erzählen[29]. Herzliche Grüsse von

Deinem Freund Johann.

1) Andere Schreibarten: *Jena, d. 30 März 1923* oder *Jena, 30/3 1923* oder *Jena, 30. 3. 1923.* Auch richtig, weniger formelhaft: *am 30. März.* — 2) *Nun* ist hier am besten. Es knüpft an Vorhergehendes an; hier an den zu ergänzenden Gedanken „So, die Reise liegt hinter mir und" nun bin ich ... *Jetzt,* natürlich auch richtig, ist rein zeitlich. — 3) Auch *während einiger Monate.* — 4) Auch *"die deutsche Sprache treiben"* oder *"Deutsch treiben".* — 5) Wohl häufiger als das einfache, ebenfalls richtige *denken.* — Auch *will* sagt dasselbe. — 6) Auch *ja wohl,* nicht aber *schon,* in dem stets die Bedeutung von "redan" steckt. Das gilt auch von dem *schon* in der Übersetzung des Satzes »Jag skall nog göra det!» Auch hier muss man sich ergänzen "Du brauchst nicht erst viel zu reden; ich tue (werde) es schon (= redan) (tun). Auch *gewiss* trifft den Sinn. Es kann ja sowohl "Gewissheit", als auch vorsichtige Annahme, also "Ungewissheit" ausdrücken. Z. B. in dem Satze "Er weiss es gewiss" leitet uns nur der Zusammenhang, in der gesprochenen Rede die Betonung zum richtigen Verständnis. *"Er weiss es gewiss"* = han vet det nog, *„er weiss es gewiss"* = han vet det säkert. — 7) Auch *auf dem linken Ufer,* je nach der Bedeutung, die man hineinlegen will. Soll nur die Seite — rechts oder links — angegeben werden, so ist *auf* verwendbar; soll dagegen bezeichnet werden, dass die Stadt sich an dem Ufer eines Flusses hinzieht, so ist *an* die richtige Präposition. — So könnte man also auch sagen *auf der linken Seite des Flusses* = allgemeine Ortsangabe, aber kaum *an der linken "Seite" des Flusses,* da man nicht von "Seiten" eines Flusses, sondern von "Ufern" spricht. — 8) Nicht etwa *Ufer von der Saale* statt *der Saale;* unberechtigte Umschreibungen des Genitivs sind stilistisch unerträglich hässlich und darum fehlerhaft. — 9) Auch gegen *wird* ist wohl kaum etwas einzuwenden, wenn auch *ist* vielleicht das Häufigere sein dürfte. — 10) Auch *ziemlich.* Das deutsche *recht* kann ja je nach der Betonung sowohl eine Herabsetzung, als auch eine Erhöhung des im Adjektivum liegenden Begriffs bewirken. — 11) Auch *von hohen Gebirgen* wäre nicht abzulehnen, obgleich wir heute den Plural von *Gebirge* im allgemeinen nur gebrauchen, wenn von mehreren Bergsystemen die Rede ist, nicht von mehreren *Bergen,* wie noch im 18. Jahrhundert. — 12) Nicht *mit hohen Bergen;* nur wenn die Berge als "Mittel" zum "umgeben" hingestellt würden, die Verbaltätigkeit also hervorgehoben werden sollte, wäre *mit* am Platze; z. B. *Unser Herrgott hat die Stadt Jena mit schönen Bergen umgeben.* Vgl. *Er ist von Liebe umgeben* und *Er ist von uns mit Liebe umgeben worden.* — 13) Auch *sind.* — 14. Auch *verschiedene, manche.* — *Sehenswürdigkeiten verschiedener Art* betont die Verschiedenheit schon etwas zu stark. — 14 a) Oder *Am meisten bekannt ist die Stadt* ... Wenn auch die Form *am meisten bekannt* in den schwedischen Schulgrammatiken kaum eine Stütze finden dürfte, so ist sie doch durchaus berechtigt, und zwar von zwei Gesichtspunkten aus: 1) Man fasst "mest bekant" nicht als eine Steigerungsform von "bekant" auf und dementsprechend das deutsche *am meisten bekannt* auch nicht als zusammengehörig, sondern *am meisten* als Steigerungsform zu *sehr* oder *viel* und *am meisten* als Adverbial zum Prädikat *ist bekannt.* Oder aber 2) man betrachtet *am meisten bekannt* als Superlativumschreibung für *am bekanntesten* und geht dann von folgender Regel aus: Wird in Partizipien oder Adjektiven, die partizipialen Eindruck machen, wie z. B. *beliebt, berühmt* etc., der Verbalbegriff als solcher empfunden, und bezieht sich dieser Verbalbegriff auf einen gewissen Teil, eine gewisse Seite (Eigenschaft) des Subjekts, handelt es sich also nicht um einen Vergleich mit andern Subjekten, sondern werden verschiedene Seiten des(selben) Subjekts mit einander verglichen, denen allen das betreffende Prädikatsnomen zukommt, so ist die Umschreibung mit *am meisten* angebracht, oft sogar vorzuziehen. Z. B.

Digitized by Google

Dieser Geiger ist am berühmtesten wegen seiner Technik. — Verbalauflösung: man rühmt am meisten seine Technik; also *Der Geiger ist am meisten berühmt wegen seiner Technik.*

Ebenso: *Am bekanntesten ist die Stadt wegen ihrer Universität.* Verbalauflösung: man kennt die Stadt am meisten wegen ihrer U., also *Am meisten bekannt ist die Stadt wegen ihrer Universität.*

15) Oder *jedoch, aber.* Falsch wäre *inzwischen,* welches nicht adversative Bedeutung hat, sondern — 'under tiden' ist. Bemerkt sei hierbei, dass das Schwedische 'emellertid" oft seine vorzügliche Entsprechung in dem deutschen *übrigens* findet (wiederaufnehmend und weiterführend). — 16) Auch *durch,* aber nicht *für;* doch sagt man *bekannt dafür sein, (dass ...).* — 17) Auch *verleihen.* Auch *ihren Stempel aufdrücken,* aber nicht *Stempel verleihen.* Auch *auf das Leben ihren Stempel setzen* wäre erträglich. — 18) Auch *überallhin.* — 19) Auch *immer mit uns gehen* trifft den Sinn. — 20) So unbedingt am besten; doch sind auch mir die schwerfälligeren Wendungen *es scheint mir, als ob* und *es scheint, dass* an sich richtig. — 21) Ein *gar* würde auch nicht übel passen. — 22) Augengläser ist der umfassendste Ausdruck und schliesst sowohl ungefasste Gläser als auch alle gefassten, wie Brille, Lorgnette, Kneifer etc., ein. *Brille* schliesst Kneifer und Lorgnette aus, wenigstens nach dem heutigen Sprachgebrauch, wird aber auch übertragen gebraucht, z. B. *durch die Brille der Liebe sehen.* — 23) *Gucker* als Fachausdruck für *Fernglas* doch wohl kaum ernstlich verwendbar. — 24) *Hergestellt, fabriziert,* auch *gefertigt* — alles auch richtig. — 25) Gut wäre auch folgende Stellung: *Historisch bekannt geworden ist Jena ...* — 26) Auch *geschlagen wurde.* — 27) Wie die deutsche Ausdrucksweise immer persönlicher ist als die schwedische, so wird man auch hier am liebsten das Pronomen *mein* hinzusetzen, also in *meinem nächsten Briefe.* — 28) Auch *will.* — 29) Auch *berichten.*

E. Th. Walter.

Jena, den (am) 30. März 1923. — Lieber Freund! — Ich bin jetzt[1] in Jena, wo ich einige (ein paar) Monate[2] Deutsch (die deutsche Sprache, das Deutsche) zu studieren gedenke[3] (beabsichtige, die Absicht habe) (Deutsch studieren will). Jena liegt, wie Du wohl[4] weisst, am (auf dem) linken Ufer[5] der Saale und ist (wird) von recht hohen Bergen umgeben. Es gibt hier[6] verschiedene (mancherlei, ziemlich viele) Sehenswürdigkeiten; am bekanntesten[7] ist die Stadt jedoch (indessen)[8] wegen ihrer (durch ihre) Universität, deren Studenten dem Leben sein Gepräge geben[9] (verleihen). Ich bin schon mit mehreren deutschen Studenten bekannt, die sehr freundlich sind und mich überallhin begleiten[10] (mich überall hinführen, mit mir überallhingehen). Die Industrie der Stadt scheint recht bedeutend[11] zu sein: unter anderem befindet sich (liegt) hier eine grosse Fabrik, in der (wo) Augengläser[12], Ferngläser[13] u. dgl. hergestellt werden. Historisch (Geschichtlich) bekannt wurde[14] Jena durch eine Schlacht, die hier am (den) 14. Oktober 1906 stattfand (geschlagen wurde). Im nächsten[15] Brief will (werde) ich mehr von meinen Erlebnissen berichten (erzählen). Herzliche Grüsse von Deinem Freunde Johann.

1) In der Wortfolge *Jetzt b. i. i. J.* wird *jetzt* als psychologisches Subjekt unnötig stark hervorgehoben; *nun* würde nicht einfach Feststellung des Zeitpunktes, sondern, wenigstens in Gedanken, einen Hinweis auf Vorausgegangenes enthalten. — 2) Voransetzung des Zeitadverbials notwendig. — 3) Einfaches *denke* im Hauptsatze möglich, hier im Nebensatze auffällig. — 4) *wohl* eigentlich

Digitized by Google

allein richtig; *vielleicht, gewiss* drücken andere Gewissheitsgrade aus; *schon* ist eigentlich eine Beschwichtigung gegenüber einer auftauchenden Befürchtung des Gegenteils *(es wird schon gehen* u. dgl.) und daher nicht am Platze. — 5) *Strand* niederdeutsches Wort, erst spät ins Hochdeutsche aufgenommen: daher vor allem = 'Meeresstrand', nur in poetischer Sprache = Flussufer. — 6) So die gewöhnliche Wortstellung. — 7) *am meisten bekannt* nicht unmöglich, schwerfälliger; *meist* unmöglich. — 8) *inzwischen* unnötig, weil dabei das zeitliche Moment, das Geschehen während einer bestimmten Zeit, hervorgehoben sein muss, an das sich dann auch ein Gegensatz schliessen kann. — 9) *aufdrücken* zu pathetisch, ebenso *Stempel aufdrücken.* — 10) Nicht *folgen,* das ein dienendes Verhältnis (Gefolge) nahelegt. — 11) Nicht direkt falsch, aber ungewöhnlich: *die I. erscheint bedeutend* (ohne Inf.). — 12) *Augenglas* jetzt allgemeiner als *Brille,* begreift auch Zwicker, Klemmer, Monokle unter sich. — 13) *Fernglas* jetzt wohl der allgemeinste Ausdruck, in spezieller Bedeutung vor allem auch das kurze Prismenglas mit Doppelokular bezeichnend. *Fernrohr* physikalisches Instrument, mit einfachem Okular und langem Tubus. — *Gucker* — Theaterglas. — *Feldstecher:* Jäger-, Militärglas. — 14) Auch *H. bekannt geworden ist J.* — 15) Artikel notwendig.

Alfred Wolf.

Engelskt översättningsprov.

Ar 1770 landsteg kapten James Cook på Australiens ostkust. Här hissade han brittiska flaggan och gjorde sålunda landet till en brittisk besittning. Flera naturforskare åtföljde honom, och bland dem fanns även en svensk vid namn Solander. När de en gång kommo till en bred havsvik, på vars stränder påträffades ett stort antal egendomliga växter, kallade de den »Botanik-viken» *(Botany Bay).* Aderton år senare anlände hit några engelska fartyg, vilka medförde en mängd straffångar; fartygen voro utsända av regeringen, som ville använda det avlägsna landet till förbrytarkoloni *(convict settlement)* Den nya kolonien anlades dock ej vid Botany Bay utan något längre mot norr; den utvecklade sig efter hand *(gradually)* till den moderna storstaden Sydney.

Engelskt reproduktionsprov.

Före uppläsningen lämnas lärjungarna följande upplysningar: *advertisement* = annons; *coachmann* = kusk; *apply for* = anmäla sig till, söka; *edge* = kant, rand; *precipice* = bråddjup, brant; *choice* = val.

An advertisement had appeared in the newspapers to the effect that an elderly gentleman wanted a coachman. Three men came on the same day to his house to apply for the situation. He had them brought into his room, one by one, and to each he put the same question: "How near can you drive to the edge of a precipice without going over?" The first man said: "Within an inch." "Very well", said the old gentleman, "you can go now, and I will let you know later on whether I want you or not."

The second man was now called in, and he said he could drive within half an inch of the edge, and as a matter of fact had

Digitized by Google

done it more than once. He was then sent away as the first had been, and the third was called in.

"Well, my man, and how near can you drive to the edge of a precipice?" "Indeed, sir, I never tried; and I'm not sure that I should care to do so." "Ah," said the old gentleman, "you're the sort of man I want; now, what wages are you asking?" The man told him, and his new master at once agreed to give him what he asked. Next day he began his duties as coachman, and the old gentleman never had any reason to regret the choice he had made.

Engelskt översättningsprov

för engelska försökslinjen vid högre reallärоverket i Göteborg.

Det finns säkerligen få engelska författare, som i så hög grad tilltala ungdom som Robert Louis Stevenson. Tvenne av hans tidigare böcker läsas stundom i våra skolor, nämligen Skattkammarön *(Treasure Island)* och Ny tusen och en natt *(New Arabian Nights)*. Den förra utkom år 1883, och det kan utan överdrift sägas, att den genast gjorde sin författare ryktbar. Det är ej svårt att förstå, varför denna bok blivit så populär. Den skildrar på ett mästerligt sätt de spännande äventyr, som några djärva engelsmän fingo uppleva på en avlägsen ö, där de letade efter dolda skatter. Härtill kommer, att den är skriven med den lediga, fängslande *(fascinating)* stil, som är kännetecknande för Stevenson, och som förvärvat honom både ungas och gamlas beundran.

Flera av Stevensons bästa arbeten skrevos på Samoa, där han bosatt sig mot slutet av sin levnad. Här avled han den 3 december 1894. Han begrovs vid Söderhavets strand på ett berg, som han själv utsett till sin sista viloplats.

THE BEGINNINGS OF THE SECOND BRITISH EMPIRE[1]

Stockholm Version.

In /the year/ 1770 Captain (captain)[2] James Cook landed (first set his foot on, went ashore, disembarked)[3] on the east (eastern, easterly) coast of Australia (New Holland) [on Australia's eastern shore (coast)].[4] Here he hoisted (raised, planted, set up)[5] the British (> English) flag /,/ and thus made (flag, thus making) the country a British possession {and thus proclaimed (constituted) [(thus proclaiming (constituting)] the country British territory[6]}. Several naturalists (savants, scientists, scientific investigators) [students of natural science (the natural sciences)][7] accompanied (were with) him (were among his companions), and among (amongst)

Digitized by Google

them /there/ was /also/[8] a Swede/,/ whose name was (named, called, of the name of) Solander (Solander by name). Once (On one occasion) when they came[9] to (reached, arrived at, got to) [On coming to (reaching, arriving at, getting to)] a broad (wide) bay (inlet)[10] /of the sea/, on whose shores (on the shores of which) a large (great) number (an abundance, a profusion) of peculiar (distinctive)[11] plants (flowers) were found (encountered), they named (called, christened) it (they gave it the name of) Botany Bay.[12] Eighteen (> 18) years later (afterwards) there arrived here (there) some (a few) British (English) ships (vessels, craft), which conveyed (carried, transported, were laden with) (,conveying, carrying, transporting, laden with) a number (> quantity) of convicts[13] (of convicted criminals, of persons sentenced to penal servitude, of persons sentenced to imprisonment for the term of their natural life): these vessels (ships) had been (were) sent out[14] (despatched, dispatched) by the Government (government), which (who) wished (desired, wanted) to use *[ju:z]* (make use *[ju:s]* of) the (this, that) distant (remote, secluded, out-of-the-way, far-off, far-away)[15] country (region, tract) as a convict settlement. But the new colony (settlement, plantation **A**) was not [The new colony *etc.* was not, however,] [However, the new colony was not] founded (established, started, planted, located) at (on) Botany Bay [It was not at Botany Bay, however, (not, however, at Botany Bay) that the new colony *etc.* was founded], but somewhat (slightly, a bit **F**) further north (northward) [to (towards) the north]: it gradually developed (grew) [it developed gradually (by degrees, bit by bit, little by little, step by step)][16] into the modern great town (city, metropolis) [great (large, big, huge, vast) modern town] of Sydney.

Notes and Variants.

1) The title given to this piece is intended to call attention to what is perhaps the fact of the most fundamental importance in connection with this, namely that the would-be humanitarian settlement at Botany Bay was the beginning of a new British colonial empire, which was almost entirely different in range and character from the first British Empire that was practically brought to an end by the American Revolution. My own pupils amongst the readers of *Moderna Språk* will have become, perhaps painfully, familiar with this conception of the distinction between the two empires. Both they and others will find it one of the keynotes in what is probably the best compendious modern British [deliberately not purely English] history, namely Professor Ramsay Muir's "A Short History of the British Commonwealth (Philip, 2 vols., 15/- each, 1920–22), which I cordially recommend as holiday reading to all serious teachers of English. — Original English accounts of the subject-matter will be found in Cook's Travels, in biographies of Cook, and in histories of Australia, the best of which is probably that by Professor Jenks. One of the alternative translations of *förbrytarkoloni* is suggested by the common legal phrase which has been borrowed for the title of Marcus Clerk's classical convict story (Tasmania), "For the Term of His Natural Life". — The appended notes are based on a few "lightning" translations made by advanced pupils as the Swedish text was dictated to them phrase by phrase.

Digitized by Google

2) The use of capital initials for titles placed in front of proper names is not universal, but it is far more common in polite use than the small initial. This particular Cook is almost always spoken of as "Captain Cook", but as a matter of fact he did not receive the rank of captain until five years later, and I notice that careful writers scrupulously speak of him as Lieutenant Cook in this connection. However, as he was certainly in command of the *Endeavour*, he would presumably be commonly spoken of as "captain", and those who shrink from the premature use of such titles might soothe their conscience by putting the word "captain" in quotation marks.

3) "disembarked" would perhaps be more likely of the movement of large bodies of people, like troops, than of a single person; "went ashore" does not mean here, as it would do if applied to a ship, "was wrecked".

4) "east coast" just exactly expresses the Swedish compound word, as is usually the case when the adjective of direction practically forms a single idea with the following noun, while "eastern coast" would more exactly translate *östra kust*. I added the alternative "New Holland" because that name is almost as well-known as "Australia", and was, I conceive, the usual name in English in or down to Cook's day, though the old maps at my disposal do not enable me to decide the point with certainty On the other hand, it scarcely seemed to me worth while to include the less familiar old expressions "Terra Australis" or "the Great South Land".

5) In this phrase "raised" and "lifted" strike me as unfamiliar substitutes for the usual "hoisted" or "ran up", but they seem reasonable enough in themselves and may perhaps occur in natural English. Cook himself says merely: "During my stay in this harbour I caused the English colours to be displayed on shore every day, and the ship's name and the date of the year to be inscribed upon one of the trees near the watering-place". But in the extract from his travels available to me he says nothing about any formal hoisting the flag or formal proclamation; and elsewhere I find it definitely stated that that act was done later. Thus A. W. Jose, in his "Growth of the Empire" (1901), writes: "On August 21 1770 [three months after Cook had left Botany Bay] he landed on one of the Torres Strait islands and formally took possession of the new land from one end to the other on behalf of Britain".

6) "made the land to (into) a British colony (dominion, province, territory)" are expressions occurring amongst my few renderings of this apparently simple phrase. "Land", despite Jose's use of the word above, strikes me as either unnecessarily poetic or as mistakenly precise (suggesting "land" as distinct from "water"); "make into" is more normal than "make to", but it implies too elaborate a process to be appropriate here (but later the colony was made into a state); and finally what Cook made the place "into" was neither a "colony" (for no one was as yet planted there), nor a "province" (a term which, oddly enough and very significantly, has been applicable to similar parts of Canada but not of Australia), nor a "dominion" (which, as a specific term, preceded by the article, has come to mean a very definite type of member of the British commonwealth of nations, as may be illustrated by the common talk of "dominion status" as applied to the Irish Free State). Like "dominion", "territory", when preceded by the indefinite article, suggests an area with a distinctive status, a kind of province or state in the making, e. g. "the northern territory" of Australia. An apt illustration of this will be found in the "Statesmen's Year-Book" under Australasia.

7) Probably the most likely words are "naturalists" (thus D. N. B. on Solander himself), "men of science", and "scientific men". The term "scientist", which has a much more scientific appearance than the older and more homely "naturalist", is, or was, deliberately barred by the principal English organ of that kind of investigator, namely "Nature".

8) The word "also" is unnecessary and unlikely, as it is really implied by the "amongst" phrase; but there is no harm in inserting it.

9) Not "When they once came" and preferably not "Once coming". The former phrase would be more appropriate in such a sentence as this: "when they once got to port after stormy seas, they said they would never go to sea again".

Digitized by Google

10) The word "gulf" (not "golf", which is to make game of it) is more commonly applied to a relatively long and narrow arm of the sea, such as the Port Jackson and Sydney Cove alluded to below. But, as usual with such geographical terms, this precision is by no means universal in practice.

11) These epithets seem to me to represent the sense more clearly than the usually adopted "strange" and "curious". The former would mean little more than that the plants were new to the naturalists, while "curious" would express that they were of a type which struck them as extremely unusual — if, for instance (I speak as a layman), the flowers grew underground and roots waved in the air. Cook himself writes: "the great quantity of plants which Mr Banks and Dr. Solander collected in this place, induced me to give it the name of Botany Bay".

12) Not "the" Botany Bay, the article in such cases being used more if the qualifying word is descriptive of a country or of a nation. Compare "the Persian Gulf" but The Gulf of Bothnia and The Gulf of Finland. The above quotation from Cook shows that it was quite a formal name-giving, and if Cook's phrase be not adopted, the verb "name" expresses this formality better than the verb "call". The first settlers, for instance, reaching the place at a different time of the year, might have *called* it "a beastly hole".

13) Not "18 years after a few English ships arrived to this place, bringing a lot (a certain amount) of prisoners". Here "arrived to" seems unnecessarily archaic, and goes ill with the extremely colloquial "lot" (unless it means a consignment) and the somewhat casual use of figures instead of words for numbers beginning a sentence. I do not think that I included "bring" amongst my variants, but it seems quite natural as this particular place is distinctly the centre of interest in the story to which we may readily imagine ourselves transported (with or without conviction). This is especially the case because the name itself has made a great impression on the English mind; thus, for instance, Jenks says: "It is to this fact [the autumnal wealth of vegetation] that we owe the picturesque name of Botany Bay, which so long, in the minds of Englishmen, stood for the whole of the Australian colonies".

14) All my translators followed the Swedish blindly and wrote "were sent" instead of "had been sent". But as we are here distinctly concerned with their arrival at Botany Bay, not with their departure, the pluperfect seems to me distinctly more probable in modern English.

15) The favourite renderings, "far", "far-away", "far-off" seem to me to be too much laden with sentiment to be appropriate in this context. They would be appropriate enough on the lips of the relatives of the unfortunate felons. To call them "culprits" is to use too mild a term: it more properly means one who has been actually convicted of a serious breach of the peace.

16) All my translators, not having the help of the translation kindly provided by the Board of Education, wrote "by and by" — an expression which makes perfectly good sense, but which does not, as is generally supposed, mean the same as the various alternatives given in the text. As regards *storstad*, the translation given precedence is an attempt to reproduce the untranslatable Swedish compound both by the choice and by the placing of the English words.

C. S. Fearenside.

Lund Version.

In /the year/ 1770 Captain James Cook landed on the east (eastern) coast of Australia. Here he raised (hoisted) the British flag and thus (therefore, consequently) /he/[1] made the country (land) /into/ (turned the country into) a British possession. Several naturalists (scientists, men of science) accompanied (went with) him, among them /being/ [among whom (and among them) /there

Digitized by Google

was /also/] a Swede named (called) (by name) Solander (a Swede, Solander by name). Having come (Coming) on one occasion (Once, when they came) (When they on one occasion came) to a broad bay, on the shores (coasts) of which (on whose shores) were found (discovered) a large (great) number of (a great many) curious (strange, wonderful, remarkable) plants [a large number of curious plants was (were) found], they called it Botany Bay (gave it the name of B. B.). Eighteen years later (afterwards) some English vessels (ships) arrived here (there, at this place) [reached the place (spot)], bringing (carrying, bearing) [Eighteen years later there arrived here (at this place) some English vessels bringing (which brought)] a number (body, gang, company) of (a great many) convicts (criminals): the vessels (ships) were (had been) sent out by the Government (government), which desired to use (make use of, utilise) the distant land (country) as a convict settlement. The new colony, however, (But the new colony) was founded (established) not at Botany Bay (was not founded at B. B.) but a little (somewhat) [a little way (distance)] further (farther) /to the/ north (further northwards); it gradually developed into the /great/ modern town (the modern city) of Sydney (into Sydney, the great modern town).

[1]) With a comma after *flag*.

F. J. Fielden.

A Gothenburg Version.

In 1770 Captain James Cook landed on the east coast of Australia. He hoisted the British flag there, and thus made the country a British possession. He was accompanied by several scientists, among whom was /also/ a Swede called Solander. Once, when they came to a broad bay, on the shores of which were found (discovered) a great number of curious plants, they called it "Botany Bay". Eighteen years later some English vessels arrived, bringing (carrying) a number of convicts; the ships had been sent (despatched, dispatched) by the Government, which wanted to use (make use of, utilise) the distant (far-off, remote) country as a convict settlement. The new colony was not founded (established), however, at Botany Bay, but somewhat further north; it gradually developed (grew) into the modern city of Sydney.

G. E. Fuhrken.

Digitized by Google

THE MOST LOVED OF MODERN BRITISH AUTHORS.

Stockholm Version.

There are certainly (assuredly, undoubtedly, unquestionably) few British authors (writers) [writers of English] who attract (appeal to) young people in so high a degree (to such a high degree, to so great an extent) as Robert Louis Stevenson (R. L. S.). Two of his earlier books are sometimes (occasionally) read (studied) in our schools, namely (viz.) *Treasure Island* and *New Arabian Nights*. The former came out (appeared, was published) in /the year/ 1883; and it may (can) be said without exaggeration (without exaggeration be said) that it immediately made its author (writer) famous (renowned, celebrated) [made its author famous immediately, made its author immediately famous]. It describes (depicts) in a masterly fashion (way, manner) the exciting (thrilling) adventures that (which) some daring (brave, audacious, bold) Englishmen experienced (went through) on a distant (far distant, remote) island (> isle), where they were searching (looking) for (searched for, looked for) hidden (concealed) treasure (> treasures, valuables). In addition to /all/ this, it is written in that easy (supple, flexible, unaffected, apparently careless) fascinating style that is characteristic (distinctive) of (characterizes, marks) Stevenson (is Stevenson's own, is Stevenson's patent) and that (which) has won for him the admiration of both young and old.

Several of Stevenson's best works were written on (in) Samoa, where he settled (where he took up his residence) towards the close (end) of his life. Here he died (expired) on 3 December 1894. He was buried on the shores of the South Sea (Pacific Ocean) on a mountain which he himself had appointed (chosen, selected, fixed) for his last resting-place.

Notes and Comments.

Some of the renderings included in the above would, I fear, cause R. L. S. to turn in his grave; but perhaps those who do not care for Stevenson would not turn a hair at them. May I express the hope that the above text may lead some teachers of English to make themselves more fully acquainted with the author, and my cordial thanks to the unknown author (or authors) of these two Realskolestilar for providing some admirable starting-points for the study of both important and interesting "realia".

C. S. Fearenside.

A Gothenburg Version.

There are surely (certainly) few English authors who appeal to such an extent to youth (young people) as Robert Louis Stevenson. Two of his earlier books (volumes) are sometimes (occasionally, at times) read in our schools, namely, (viz,) "Trea-

Digitized by Google

sure Island" and "The New Arabian Nights". The former appeared in 1883, and it may (can) be said without exaggeration that it at once (immediately) made its author famous. It is not difficult (hard) to understand why this book has (should have) been so popular. It describes in a masterly way the exciting (thrilling) adventures that (which) some bold Englishmen went through (experienced) in (on) a distant (remote, far-off, an out of the way) island where they were searching (looking, hunting) for hidden treasure. Furthermore (Add to this, Besides), it is written (It is, moreover, written) in the fluent (smooth), fascinating style that is characteristic of Stevenson and has gained (won) him the admiration of both young and old.

Several of Stevenson's best works were written in Samoa, where he settled towards the close (end) of his life. He died there on December 3rd, 1894, and was buried on the shore of the South Pacific (the Southern Ocean) on a hill he had himself chosen (fixed on) as his last resting-place.

G. E. Fuhrken.

THE BALMORAL "TARTAN" AGAIN.

Several enquiries have reached me from teachers regarding one or two points in the earlier and less interesting of the two English translation texts at the Higher Certificate this spring, and several things occurred to me after my hasty notes had been despatched.

1) *avoid to take part.* One correspondent asks: "is this *quite* obsolete?" Another cites in favour of the infinitive Moréns K. L., Wennström-Lindgren and Krüger's Grammatik, § 538. I have neither time nor inclination to attempt a set investigation of the matter; but it may perhaps interest some of the readers of M. S. to see the substance of my replies to enquirers by post and by telephone. It does not appear to me that the authorities quoted prove more than that the writers concerned had found what they considered adequate evidence of the infinitive construction. But many apparently modern books often contain what are really fossil expressions. To me, at any rate, *avoid to do* has the same archaic charm as Spenser's oft-cited (another fossil) expression "could save the son of Thetis from to die". And it seems to me that the fact that none of the translators in M. S. thought of it — or at least included it among their alternatives (nor did, I believe, the unknown translator of the piece in Svenska Dagbladet) — is fair evidence that it does not occur as a natural and normal construction nowadays. The circumstance that probably none of the four translators could spend much time on their translations confirms this view. For myself, after the

Digitized by Google

question had beed raised, I tried it on some ordinary non-specialist English people. One, when asked directly, bluntly said "impossible"; and another begged me to "talk English, not Swedish-English". It is risky, of course, to attempt explanations of such things except on the basis of a careful study of well sorted material; but nevertheless I hazard the suggestion that such ablative conceptions as *avoid* are now felt to go better with the "neutral verbal noun in *-ing*" than with the dative-like infinitive

2) *while (when) Queen Victoria lived at Balmoral.* One of my correspondents writes: "I myself think *lived* instead of *was living* to be a possible rendering, as the verb *live* does not denote any kind of action and, besides, must be looked upon as a subordinate circumstance (lived = was)." Well, this last equation scarcely strikes me as quite valid, for *was* has to serve both as 'simple past' and as past imperfect. Besides *live* is a tricky verb with its suggestion either of "bo" or of "leva", according to the context. But in the former meaning it seems to me to possess a greater suggestion of permanence than "bo". The use of a progressive form, however, modifies or removes this suggestion of permanence, and accordingly that is more natural here in non-literary English. If one writes *when she lived,* it would suggest the period of her life when Balmoral was her home, whereas she was really a bird of passage. On the other hand *while she lived* is more like *while she was living,* as the conjunction itself goes with the idea of an action going on. Sometimes, of course, one can substitute *stay* for *live* with advantage; but hardly in this case where the house was the stayer's own property.

3) *look at herself as a soldier's daughter* would be to gaze at her reflection in the mirror in the costume of a soldier's daughter. Purely physical vision, not montal conception.

4) *In presenting these colours it gives me...* It proves from the quotation sent in to M. S. that the Queen herself used this technically faulty expression. After posting my note on the subject, I had found her doing the same thing in a much more weighty and deliberate utterance — viz. her important memorandum to Russell on Palmerston's behaviour as Foreign Secretary.

C. S. Fearenside.

Digitized by Google

LITTERATUR.

Leon Kellner, *Shakespeare-Wörterbuch,* Englische Bibliothek herausgegeben von Max Förster, Band I. Leipzig, Bernhard Tauchnitz 1922. viii+358 ss.

Det nya Shakespearelexikonet har två föregångare av hög förtjänst, med vilka en jämförelse självmant inställer sig, Alexander Schmidts Shakespeare-Lexikon och Onions' Shakespeare Glossary. Schmidts monumentala verk, först utgivet 1874, i nya föga förändrade upplagor 1885 och 1901, upptager Shakespeares hela ordförråd och för alla utom de vanligaste orden fullständiga beläggsamlingar. Det är naturligt nog nu i någon mån föråldrat på vissa punkter, men förbliver alltjämt huvudverket på området och är ett oundgängligt hjälpmedel för Shakespeareforskaren. Onions' arbete, vilket utgavs 1911 och anmäldes av undertecknad i Moderna Språk för mars 1913, gör icke anspråk på fullständighet. Det är i främsta rummet avsett för författarens landsmän och begränsar sig i huvudsak till ord och betydelser som nu äro föråldrade eller av en eller annan anledning kräva förklaring för att förstås av en engelsk läsare av Shakespeare.

Kellners bok intar en mellanställning mellan dessa båda. Det avser att upptaga alla hos Shakespeare förekommande ord med dess olika betydelser, men fullständiga källhänvisningar göras icke. För ännu gängse betydelser lämnas ingen hänvisning, för andra givas de endast i begränsad utsträckning. Exempel meddelas endast undantagsvis in extenso, vilket rätt ofta är fallet i Onions' bok.

Närmast tillhands ligger en jämförelse med Onions' arbete. Till omfånget är Kellners något större och det innehåller som antytt åtskilligt mera. Även om Onions' urval är gjort med mycken skicklighet och smak, varför denna korta handbok ganska sällan lämnar den studerande i sticket, är det tydligen ofta viktigt eller önskligt att få en överblick över alla ett ords olika betydelser hos Shakespeare, liksom utlänningen allt emellanåt behöver upplysningar som engelsmannen kan undvara. Kellners arbete innehåller vidare i stor utsträckning nya och självständiga uppslag såsom var att vänta av en forskare av Kellners rang. Det är frukten av ingående studium av Shakespeare och hela Shakespearelitteraturen.

Om sin principiella ståndpunkt och sin arbetsmetod lämnar förf. i företalet upplysningar som torde böra i korthet meddelas. Kellner utgår från den grundsatsen att bakom Shakespeares ord alltid ligger en klar föreställning, bakom hans satser alltid en klar tanke, ett faktum som allt för ofta förbises. Shakespeares bilder äro alltid friska, klara, plastiska. Giver en metafor vid användande av den allmänt gängse tolkningen icke en klar, påtaglig bild, är denna tolkning säkert falsk. Som exempel anföres det

Digitized by Google

bekanta — Hamletstället: The native hue of resolution is sicklied o'er with the pale cast of thought. Kellner fattar här *cast* i betydelsen 'rappning'. Shakespeare tänker på en byggnad av tegel, vars naturliga friska röda färg förvandlas till en sjuklig blekhet genom rappningen. — Schmidts i och för sig riktiga grundsats "to explain the language of Shakespeare by itself" drevs av honom för långt, och han beaktade icke tillräckligt vikten av att se Shakespeares ordförråd i dess historiska sammanhang. Hos Shakespeare anträffas ofta äldre, från medelengelsk tid bevarade betydelser; ett noggrannt studium bör kunna påvisa ytterligare fall. Ett grundligare semasiologiskt studium av Shakespeares närmaste föregångare och samtida bör giva värdefulla uppslag. Kellner har i stor utsträckning sökt förklaring av svåra och omtvistade ställen genom historiska och jämförande undersökningar av antydd art.

Många av Kellners nya förslag synas slående riktiga eller ägnade att föra forskningen framåt. Bland exempel må nämnas följande. *Act* Macb. I. 3,128 'handling', ej 'akt'. — *Cleanly* t. ex. As you Like It IV. 1,77, 1. Henry IV, II. 4,502 'flink, skicklig'. — *Mortal coil* Hamlet III, 1,67 "Fesseln der Sterblichkeit". Stället är som bekant mycket omtvistat. — *Danger* betyder i medelengelsk tid 'makt'. Denna betydelse antar Kellner, tydligen med rätta, i flera fall, t. ex. Merchant IV, 1,180, Venus 699; dock bör påpekas att betydelsen 'makt att skada' tydligt framträder. Mindre övertygande synes att *danger* skall betyda 'avfall, uppror' i 1. Henry IV. I, 3,15, Henry VIII I, 2,37 eller 'hotelse' i Merchant IV. 1,362. Dessa betydelser upptas icke i New English Dictionary, och betydelsen 'mischief' synes passa bra för de båda förstnämnda fallen. Betydelsen 'risk' passar i det sista. *Likelihood* Henry V. Prol. till akt V återges tilltalande med 'jämförelse, liknelse'. — *Rawness* Macbeth IV, 3,26 anses betyda 'hjälplöshet' (Onions 'unpreparedness, hastiness'); som stöd anföres *rawly left* Henry V. IV, 1,147, för vilket 'hjälplös' passar förträffligt.

Det är dock icke alltid de nya förslagen synas evident riktiga. Att *botcher* All's Well IV, 3,211 skulle ha en f. ö. okänd betydelse 'tapetserare' i stället för 'skoflickare' synes icke övertygande. — *To live* John IV, 1,122 skall betyda 'in Gottes Namen'. Detta passar bra i sammanhanget, men jag kan icke finna något som berättigar oss att antaga en sådan betydelse. — Sökt är förslaget att *inhibition* Hamlet II, 2,346 är haplologi för *in-inhibition* 'Unsesshaftigkeit', en sammansättning av nekande *in* och *inhibition*, en för övrigt okänd avledning av *inhabit* 'bebo'. — Detsamma synes gälla om *my eyne* för *mine* Sonn. 113,14. — Kellners emendationsförslag synas icke alltid lyckliga. Jag nämner *oft adaunt* för *of a doubt* Hamlet I, 4,37 (*adaunt* finns icke annars hos Shakespeare), *hern and voice* 'Gehirn und Stimme' för *horn and*

Digitized by Google

noise Coriolanus III, 1,95, *soot* 'söt' (icke annars hos Shakespeare) för *sooth* Twelfth Night II, 4,47 (under *silly)*.

Arbetet är utarbetat med omsorg och noggrannhet. Endast ytterst undantagsvis har jag påträffat någon uppenbar felaktighet. På förbiseende beror det väl att *arrest* sb. saknas. — *Honoured* Hamlet I, 4,16 betyder väl 'hedrande, hedersam' (more honour'd in the breach than in the observance). Kellner har icke *honoured* adj., endast *honour* sb. — Det är väl knappt riktigt att *a* in *a God's name, a dying* är biform till *in;* historiskt är *a* tydligen biform till *on.* Det i visor ibland förekommande *-a (in a mile-a, my dear-a)* kan inte gärna vara fe. *an* 'one'. Det är säkert, som Schmidt föreslår, den (speciellt i sång) traditionellt bevarade medelengelska ändelsevokalen *-e.* — *Nole* 'huvud' är icke identiskt med *noddle* utan med *noll* (fe. *hnol* 'hjässa').

Det nya Shakespeare-lexikonet kan livligt rekommenderas även för svenska läsare. Det är synnerligen rikhaltigt och pålitligt. Vid omtvistade ställen meddelas ofta flere olika framställda tolkningsförslag. Betoningen angives ofta där den har intresse och kan fastställas. Översättningar och definitioner äro träffande och välfunna. Liksom Schmidts är Kellners ordbok ett oundgängligt hjälpmedel för Shakespeare-forskaren. Den bör icke saknas i något skolbibliotek.

Lund 21 jan. 1923. ***Eilert Ekwall.***

RÄTTELSER.

I mars—april-häftet av M. S. står: sid. 29, r. 9 uppifrån *pattent,* läs *patient*; sid. 29, r. 14 nedifrån *heads*, läs *nucleï.*

Malmö 1923. Röhr's Boktryckeri.

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA

UTGIVEN AV

HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.

ÅRG. XVII. 6—7 * MALMÖ * September 1923

ZUM GEBRAUCH DES INFINITIVS IM DEUTSCHEN.

Vorbemerkung.

Erik Bondeson hat es für gut befunden, seine Ausführungen in Moderna Språk 16 (1922), S. 162 ff. mit einem persönlichen Angriff auf mich abzuschliessen (siehe S. 167). Dieses seltsame Vorgehen würde mich der Pflicht, ihm zu erwidern, überheben, wäre ich nicht den Lesern der Zeitschrift Rechenschaft schuldig. Wenn es mir auch einzig und allein um die Beantwortung der angeschnittenen Fragen zu tun ist, nicht um Polemik, so kann ich doch nicht umhin, hier zunächst die Haupteinwände gegen Bondesons Arbeitsweise kurz zusammenzufassen; denn sein zweiter Artikel fordert dazu heraus.[1])

Es scheint mir methodisch verfehlt zu sein, wenn man sprachgeschichtliche Vorgänge in der Art ermitteln will, dass man von einer konstruierten Erklärung ausgeht und an ihr hartnäckig festhält, statt die historischen Tatbestände unvoreingenommen ins Auge zu fassen und auch ein wenig auf die Regungen des Sprachgefühls bei den heutigen Sprechern des betreffenden Idioms zu achten. Ausserdem kann man aber die Art und Weise, wie sich Bondeson über den tatsächlichen Gebrauch des substantivierten Infinitivs in den von ihm erwähnten Verbindungen Auskunft verschafft hat, keineswegs als einwandfrei bezeichnen. Als Beweis für diese Äusserungen können wohl die folgenden zwei Artikel dienen, wenn sie auch allein um der Sache willen geschrieben sind.

---

[1]) Wenn ich erst heute erwidere, so ist einerseits starke berufliche Inanspruchnahme daran schuld, anderseits auch der Umstand, dass es einige Zeit dauerte, bis meine Rundfrage (siehe II) beantwortet war.

Digitized by Google

I.

Über *zu* mit dem „Gerundium".

Bekanntlich hatte Bondeson in dem ersten der beiden Aufsätze, die er unter dem Titel „Sonst hätten wir nichts zu leben" veröffentlichte (Mod. Språk 16 [1922], S. 1 ff.), in recht dankenswerter Weise die deutschen Entsprechungen eines schwedischen durch eine Präposition ergänzten intransitiven Infinitivs zusammengestellt. Nun war er aber bei der Zusammenstellung nicht stehen geblieben, sondern hatte auch versucht, die Entstehung von deutschen Wendungen wie *Er hat nichts zu leben* und *Dabei ist nichts zu lachen* zu erklären. Er vermutete da einen Entwicklungsgang von *Er hat zu leben* als ältestem Typus, in dem *zu leben* Objekt sei — wie er dann S. 162 ff. des näheren ausführte — über *Er hat nicht zu leben* zu *Er hat nichts zu leben* und schliesslich zu *Er hat genug zu leben* u. dgl. In den bescheidenen Bemerkungen, die ich mir zu seinem Aufsatz zu machen erlaubte (Mod. Språk 16 [1922], S. 44 ff.), wies ich zunächst auf weiteres Material hin, das dazu angetan ist, seine Vermutung zu stützen, soweit sie die Verbindung von *haben* und *geben* mit dem Infinitiv eines intransitiven Verbums betrifft. Damit wollte ich allerdings nur sagen, dass manches für seine Erklärung spricht; ob sich die Entwicklung tatsächlich so vollzogen hat, muss man — vorläufig wenigstens — dahingestellt sein lassen. Dagegen halte ich es für höchst bedenklich — und dies kam schon in meinem früheren Artikel zum Ausdrucke — auch die Entstehung der Verbindungen von *haben* und *geben* mit dem Infinitiv eines transitiven Verbums so erklären zu wollen. Vor allem aber darf man die Beispiele des Typus *Dabei ist nichts zu lachen,* die sich von den anderen abheben, mit diesen nicht in einen Topf werfen.

Da sich meine Auffassung auf den heutigen Stand der Forschung stützt, der am klarsten in Pauls Werken niedergelegt ist, gestatte ich mir nun, einige Äusserungen dieses Gelehrten hier zweckentsprechend zusammenzustellen, wenn dies auch einigen Raum erfordert:

„Verbreiteter" — als die Verwendung der Präp. *zu* bei der Ruhelage — „ist *zu* für die Bezeichnung der Bewegung nach einem Punkte und dem jetzigen Sprachgefühl erscheint dies als zur eigentlichen Bedeutung des Wortes gehörig ... Häufig wird *zu* mit dem Inf. gebraucht. Genau genommen ist dies eigentl. eine vom Inf. verschiedene Form (mhd. *gëben,* aber *ze gëbenne),* die aber jetzt mit diesem zusammengefallen ist. Zunächst bezeichnet *zu* auch hierbei das Ziel einer Tätigkeit, vgl. *er bemüht sich, mir zu schaden; ich beeile mich, Ihnen Glück zu wünschen; das trug viel dazu bei, seine Macht zu schwächen usw.*" (Deutsches Wörterbuch, 3. Aufl. [1921], S. 674).

Digitized by Google

„Neben dem Inf. bestand im Westgerm. ein Gerundium, das häufig auch als flektierter Inf. bezeichnet wird, aber ursprünglich eine vom Inf. verschiedene Bildung ist. Davon gibt es einen Gen. (mhd. *gëbennes)* und einen Dat. (mhd. *gëbenne).* ... Der Dat." kommt „nur in Abhängigkeit von Präpp." vor, „bei weitem am häufigten von der Präp. *ze".* (Deutsche Grammatik IV [1920], § 330 [S. 95]).

Im Mittelhochdeutschen wurde „das Gerundium mit *ze...* häufig gebraucht, um anzugeben, in welcher Hinsicht ein Urteil gilt. Bei der Übertragung in das Nhd. machen wir (!)[1]) dann vielfach den Inf. mit *zu* zum Subjekt des Satzes und das Subj. oder das Obj. des mittelhochdeutschen Satzes oder einen abhängigen Gen. zum Obj. des Inf.: *uns zimt disiu sorge ensamt ze tragenne. swër sîn hete gegërt ze koufenne, wand ich iu aller êren hie ze wërbenne gan. sît daz du mîn ze slahenne sô gewis wilt sîn* Hartmann. *ze sëhenne hëte ich dës nicht rât* Biterolf. *bî dër lantstrâze diu in ze rîtenne geschach* Hartmann".[2]) Mittelhochdeutsche Grammatik, 9. Auflage [1913], § 300 [S. 138]).

„Durch die Verkürzung" der Formen des Gerundiums (Gen. z. B. *gëbennes,* Dat. *gëbenne)* „im Nhd. *(gebens, geben)* hat sich ein enger Anschluss an den eigentlichen Inf. ergeben, so dass die Bildung nicht mehr als etwas von diesem Verschiedenes gefühlt wird. Die Verbindung von *zu* mit Inf. wie wir nach dem jetzigen Sprachgefühl sagen dürfen, die ursprünglich der Bedeutung der Präp. *zu* entsprechend nur den Zweck bezeichnete (!), hat im Nhd. eine immer ausgedehntere Verbreitung gefunden. Sie hat sich einerseits an die Stelle des einfachen Inf. eingedrängt, anderseits an die Stelle von abhängigen Sätzen." (Deutsche Gr., a. a. O.)

„Eine besondere Verwendung von *zu* mit Inf. als Zielbestimmung liegt vor in Wendungen wie *es ist etwas (viel, wenig, nichts) zu tun,* auch *es scheint, bleibt viel zu tun.* Dem entspricht *einem etwas zu wissen tun* (häufig in der älteren Kanzleisprache) oder *machen;* ferner *ich habe etwas (viel, wenig, nichts)* zu tun. Dies kommt schon ahd. vor, vgl. *ich habên thir sihwaz ze quëdanne* Tatian 138, 8; vgl. nhd. *ich habe nichts einzuwenden, das hat nichts zu sagen, zu bedeuten.* Der Akk. ist dabei ur-

[1]) Mit diesem Zeichen gestatte ich mir, bestimmte Stellen hervorzuheben,

[2]) Die wörtliche Übersetzung dieser Stellen im Sinne Pauls dürfte also etwa lauten: Uns ziemt diese Sorge zusammen hinsichtlich des Tragens. Jeder, der ihn begehrt hätte hinsichtlich des Kaufens. Denn ich gönne euch hier alle Ehren hinsichtlich ihrer Erringung. Da du dich meiner so sicher fühlst hinsichtlich der Tötung. Ich hatte keine Möglichkeit dazu hinsichtlich des Sehens. Bei der Landstrasse, die ihnen zuteil wurde hinsichtlich des Reitens. — Da ich die Stellen nicht aufgesucht habe, was bei der Art wie P. in der Mhd. Gr. der Kürze halber zitiert, sehr viel Zeit gekostet hätte, mag es sein, dass meine Übersetzungen in Punkten, die uns hier nicht interessieren, nicht ganz einwandfrei sind.

Digitized by Google

sprünglich wohl von *haben* abhängig (!),[1]) doch neigt das Sprachgefühl dazu, ihn als abhängig vom Inf. zu empfinden. Dies hängt damit zusammen, dass *zu* mit Inf. auch ohne einen solchen Akk. erscheint, so schon ahd.: *zi sorganne eigun wir bi thaz* Otfrid 5, 19, 2; vgl. nhd. *du hast zu schweigen, zu gehorchen.* Ähnlich ist *zu tun finden* schon mhd.: *dâ ich ze tuone funde* Hartmann, Greg. 1871; ferner *einem zu essen, zu denken geben, einem zu schaffen machen.* So ist *zu* mit Inf. zu einer Bezeichnung von Notwendigkeit oder Möglichkeit geworden (!), vgl. schon ahd. *mannes sun ist zi sellene in hant manno (tradendus est)* Tatian 93, 1. Doch erst im Nhd. hat diese Konstruktion grosse Ausdehnung gewonnen. Der Inf. ist dabei nicht auf ein bestimmtes Subj. zu beziehen, doch darf man ihn darum nicht als passivisch bezeichnen, weil man etwa *er ist zu loben* vertauschen kann mit *er muss* oder *kann gelobt werden.* Er wird vom Sprachgefühl als ein Präd. gefasst (!), vgl. die Verknüpfung mit einem prädikativen Adj. bei Lessing ... *der Rath ist nicht übel, und zu befolgen* ..." (Deutsche Gr., IV [1920], § 343 [S. 118 f.]).

„In Verbindung mit *sein* steht *zu* mit Inf., entweder eine Möglichkeit oder eine Notwendigkeit, Verpflichtung auszudrücken (!), vgl. *das Haus ist zu verkaufen, er ist um drei Uhr zu sprechen, zu treffen — es sind noch 200 Mark zu bezahlen, es ist noch viel zu tun.* Hierbei lässt sich *zu* mit Inf. als eigentliches Präd. fassen (!). Das hat die Folge gehabt", dass sich spätmhd. auch eine entsprechende attributive Form entwickelte (Deutsches Wörterbuch, S. 675), das „sogenannte Part. Futuri oder Passivi[2]) *der zu lobende*" (Deutsche Gr., a. a. O.), *„das zu gebende Pfand"* (D. Wtb., a. a. O.). „Die Verbreitung wird durch den Einfluss des lat. Gerundivums begünstigt sein" (D. Gr., a. a. O.).

„Ausgedehnte Verwendung hat neben *haben* »*zu*« mit Inf. Der ausserdem daneben stehende Akk. war ursprünglich von *haben* abhängig und ist es auch noch deutlich in Fällen wie *ich habe nichts zu essen (!), zu verlieren*[3]), wurde aber allmählich (!) vom Sprachgefühl als vom Inf. abhängig gefasst; ein Satz wie *ich habe Geld zu verborgen* wäre noch unter die ursprüngliche Auffassung unterzubringen, dagegen nicht mehr einer wie *ich habe die Küche zu besorgen.* Die Verschiebung zeigt sich auch in der Wortstellung, vgl. *er hat mir nichts zu sagen (nichts* hinter dem sicher zu *sagen* gehörigen *mir).* Häufig namentlich *etwas (mit jemand) zu tun (schaffen) haben.* Die Verbindungen mit *zu* und Inf. können insbesondere die Berechtigung wozu bezeichnen: *er hat uns nichts zu befehlen;* oder die Verpflichtung: *ich habe*

[1]) Vgl. damit die Stelle in den Prinzipien der Sprachgeschichte, 5. Aufl. (1920), S. 293, wo Paul sagt, dass in Beispielen wie *was ich zu besorgen habe „was"* ursprünglich vom Verbum finitum abhängig war.

[2]) „Participium necessitatis", siehe Wilmanns, Deutsche Gr. III, 1, § 31 u. § 70, 6.

[3]) Vgl. auch die oben angeführte Stelle aus den „Prinzipien".

Digitized by Google

noch vieles zu besorgen, er hat noch Schulden zu bezahlen. Das Subj. braucht nicht immer eine Person zu sein: *das hat viel (wenig, nichts) zu sagen, zu bedeuten.* Der Akk. kann auch wegfallen: *er hat zu tun, zu leben, zu befehlen, zu gehorchen, ihm zu danken".* (D. Wtb., S. 229).

„Die Anwendung von *zu* mit Inf. hat allmählich (!) eine bedeutende Erweiterung erfahren, indem es auf den Ausdruck von Objektsverhältnissen ausgedehnt ist, vgl. *er verspricht zu kommen, er gibt vor mich zu kennen, er behauptet unschuldig zu sein.* Dabei ist auch zum Teil die Verbindung an Stelle des blossen Inf. getreten, z. B. in *er beginnt zu merken.* Ferner tritt *zu* mit Inf. ein zur näheren Bestimmung eines Subst., Pron. oder eines den Kasus eines Pron. vertretenden Adv, vgl. *er entliess mich mit dem Auftrage, dir die Sache mitzuteilen* ... Überhaupt hat sich der Gebrauch von *zu* und Inf. immer mehr in Parallelismus zu den *dass*-Sätzen gestellt. Sogar, wo der Inf. Subj. ist, wird ihm gewöhnlich *zu* vorgesetzt. Den Ausgangspunkt dafür werden wir in Sätzen zu sehen haben wie *Ruhm ist schwer zu erwerben,* worin *Ruhm* Subj. ist und *zu erwerben* Bestimmung zu *schwer.* Ein solcher Satz ist gleichbedeutend mit *Ruhm (zu) erwerben ist schwer,* worin *erwerben* Subj. und *Ruhm* davon abhängiger Akk. ist. Man sagt dann weiter auch *es ist schwer, seinen Feinden zu verzeihen; es ist meine Pflicht, dich zu warnen* usw." (D. Wtb., S. 675). —

Mit Rücksicht auf diese Äusserungen Pauls ist es für mich nun nicht schwer, meinen Standpunkt zu rechtfertigen.

Das alte Gerundium mit *zu* [wer Delbrück[1]) beipflichtet, muss hinzufügen: ebenso wie der alte Infinitiv mit *zu*] war ursprünglich eine Zielbestimmung, die zunächst auch immer als solche verstanden wurde, und das Gefühl für die ursprüngliche Funktion der Verbindung hat sich bis auf den heutigen Tag erhalten. Diese Zielbestimmung konnte man in alter Zeit wahrscheinlich — gleichsam appositiv — als erweiternden Zusatz zu einem ganzen Satze[2]) oder wenigstens zur ganzen Prädikatsgruppe eines Satzes treten lassen, und so ist vielleicht die von mir (Mod. Språk, 16 [1922], S. 44) angeführte Stelle aus Otfrid II, 14, 39 zu verstehen: ... *minan brunnon then ich imo thanne gibu zi drinkanne;* d. h. *zi drinkanne* „zu trinken" tritt als erweiternde finale Bestimmung zu der Vorstellung von „Mein-(bzh. das-) ihm-Geben-des-Brunnens". Ebenso lässt sich z. B. das von Paul (siehe oben) angeführte Beispiel aus dem Biterolf beurteilen: *ze sëhenne hëte ich dës nicht rât,* d. h. ich hatte keine Möglichkeit dazu und Mein-keine-Möglichkeit-dazu-Haben bestand hinsichtlich des Sehens. Jedenfalls aber steht fest, dass in dem zuerst erwähnten Beispiele *then* von *gibu* abhängt, nicht von

[1]) Indogermanische Forschungen, 21. Bd., S. 355 ff.

[2]) Bzh. „Ausspruche"; siehe Noreen- P., Wissenschaftliche Betrachtung d. Sprache. S. 239 ff.

Digitized by Google

drinkan, und ebenso ist, wie wir aus Pauls Worten entnommen haben, in Sätzen wie *ich habe nichts zu essen, zu verlieren* das Verhältnis von *nichts* zu *habe* zu beurteilen. Wir sehen also in manchen Fällen den alten Zustand noch bis auf den heutigen Tag bewahrt.

Da aber einmal das Gerundium mit *zu* — die Zielbestimmung — an demselben Satze (derselben Gesamtvorstellung) wie das Akkusativ-Objekt des finiten Verbums Anteil hatte, stellte sich mitunter naturgemäss eine — allmählich immer enger werdende — Assoziation zwischen den von diesem Objekt und dem Gerundium ausgedrückten Begriffen ein. Ein Schwanken des Sprachgefühls muss in manchen Wendungen schon in althochdeutscher Zeit erfolgt sein, wie die von Paul (siehe oben) zitierte Stelle aus Tatian (138, 8) zeigt — wofern sich der Übersetzer bei der Wahl des Platzes für *thir* nicht etwa mechanisch nach der lateinischen Vorlage *(habeo tibi aliquid dicere)* gerichtet hat. Schliesslich werden von den Sprechern, die in bestimmten Fällen kein Gefühl mehr für die Abhängigkeit des Objekts vom Verbum finitum haben, nach Analogie dieser Fälle neue Wendungen geschaffen, in denen eine derartige Abhängigkeit gar nicht mehr denkbar ist *(ich habe die Küche zu besorgen).* Nach dem Muster eines Satzes wie des gerade erwähnten *ich habên thir sihwaz ze quëdanne,* in dem das Gerundium als von *haben* abhängig empfunden wurde, könnten dann auch intransitive Verba in diese Konstruktion eingedrungen sein. Vielleicht hat auch die absolute Verwendung transitiver Verba wie *tun* und *trinken* (im Gerundium) den intransitiven den Weg geebnet; vgl. die von Paul zitierte Stelle aus Hartmanns Gregorius, ferner die von mir (Mod. Språk, 16, S. 44 unten) aus einem Fastnachtspiel angeführte.

Von vornherein ausgeschlossen ist es aber auch nicht, dass man in alter Zeit einmal etwa sagen konnte: * *Ich habe ein Leid zu sorgen;* meines Wissens hat noch niemand die alten Sprachdenkmäler und die Mundarten darauf hin untersucht, ob es derartige Verbindungen gegeben hat. Waren sie wirklich einmal vorhanden, dann stellen sie natürlich die Vorstufe zu Wendungen wie *ich habe zu sorgen, zu leben* dar. Solange jedoch derlei Beispiele nicht zutage gefördert sind, wird es gut sein, sich an die vorher gegebene Erklärung zu halten und in unseren Wendungen alte Analogiebildungen zu sehen. Von diesem Gedanken bin auch ich schon bei der Lektüre von Bondesons erstem Aufsatz ausgegangen und darum meine ich nun wie vorher, dass vielleicht Sätze wie *ich habe zu leben* älter sein mögen als Sätze wie *ich habe nichts zu leben.* Ich will aber nicht versäumen, wieder darauf hinzuweisen,, dass die Verbindungen des Gerundiums mit *sein* nicht so zu beurteilen sind.

Die Vorstellung des Zieles hatte schon frühzeitig die Nebenvorstellung wachgerufen, dass dieses Ziel erreicht werden müsse oder solle (oder dass die Erreichung des Zieles wenigstens möglich

Digitized by Google

sei), eine Nebenvorstellung, die dann auch an den Platz der Hauptvorstellung vorrücken konnte. Schon in dem Otfridschen *zi sorganne eigun wir* „zu sorgen haben wir" ist diese Nebenvorstellung so stark, dass Paul, wie wir sehen, die imperativischen Wendungen *du hast zu schweigen, zu gehorchen* als Parallelen heranzieht. Wenn aber gerade in dem weitaus ältesten Beleg für die Verbindung von *haben* mit dem Gerundium eines intransitiven Verbums die imperativische Bedeutung so deutlich hervortritt, dürfen wir dieses Moment nicht vernachlässigen. Und in der Hartmann-Stelle, Gregorius 1869 ff.:

daz ist des ich got ie bat,
daz er mich brœhte an die stat
dâ ich ze tuone funde ...

entspricht *ze tuone,* das Gerundium des absolut gebrauchten Verbums *tun,* geradezu dem substantivierten Neutrum eines lateinischen Gerundivums: *agenda.*

Für die Verbindungen des Gerundiums mit *sein* jedoch ist gerade dieser Sinn kennzeichnend. *Hier ist viel zu tun* heisst nicht mehr: „Hier gibt es viel hinsichtlich der Erledigung", sondern: „Hier harrt viel der nötigen Erledigung, muss viel eriedigt werden." Die Vorstellung der Notwendigkeit macht geradezu die „eigentümliche Bedeutung" des Gerundiums mit *zu* in der Verbindung mit *sein* aus (siehe auch Wilmanns, Deutsche Grammatik III, 1, § 70, 6) und dasselbe ist später der Fall bei Verbindungen des Gerundiums mit *stehn, bleiben* und *scheinen,* z. B. *Das bleibt noch zu erledigen, zu erklären* u. dgl. Man vergleiche dazu: *Das bleibt unerledigt, unerklärt. Zu erledigen, zu erklären* sind die wesentlichen Teile des Prädikats ebenso wie die Wörter *unerledigt* und *unerklärt* in den beiden anderen ganz gleich gebauten Sätzen.

Wenn Curme, wie Bondeson mitteilt — im Gegensatz zu einer Äusserung Pauls (siehe oben S. 92) — vom passiven Sinn des Gerundiums spricht, so ist dies mit Vorsicht zu verstehen; ihm schwebt wohl die ähnliche Bedeutung des lateinischen Gerundivums vor. Ob ich nun in dem Satze *Hier ist viel zu tun „zu tun"* aktiv umschreibe („was man tun soll, was zur Erledigung drängt, was der Erledigung bedarf, harrt") oder passiv („was getan werden muss, soll, sollte"), ist durchaus nebensächlich: in der Wendung liegt eigentlich nur das, was beiden Arten der Umschreibung gemeinsam ist; denn eben dafür hat der Deutsche gerade diesen besonderen Ausdruck. Hält man sich das vor Augen, so ist der — scheinbare — Gegensatz zwischen Curme und Paul verschwunden. Darum ist es nicht zu *verwundern* (!), dass mitunter auch von intransitiven Verben gebildete Gerundia in dieser prädikativen Verwendung auftreten. Der Satz *Hier ist nichts zu lachen* steht ganz auf der gleichen Linie wie *Hier ist viel zu tun, Das beibt noch zu erklären; nichts, viel, das* sind

Digitized by Google

Subjekte, *ist, bleibt* Hilfsverba, *zu lachen, zu tun, zu erklären* Prädikate. Auch das Beispiel *Das ist nicht zu verwundern* bildet keine „merkwürdige Anomalie", wie Bondeson meint, sondern ist durchaus regelmässig. Wenn B. in den vorher angeführten Wendungen die Gerundien durchaus zu Subjekten machen will, so widerspricht das nicht bloss der herrschenden Ansicht, sondern — und dies muss wohl der Bescheidenste für schwerwiegender erachten — auch dem Sprachgefühl und der Sprachgeschichte.

Es sei mir nun gestattet, die in Bondesons zweitem Aufsatz geäusserten Ansichten weiter Schritt für Schritt zu widerlegen.

Zunächst muss ich mich da gegen den Vorwurf verwahren, ich hätte „nicht beachtet", dass in dem Satze *Er hat nichts zu sagen „nichts"* als vom Inf. *sagen* abhängig empfunden werde. Wie B. dies meinen kann, ist mir schleierhaft; ich habe doch bloss behauptet, dass dies „ursprünglich" nicht der Fall gewesen war. — Ganz verkehrt ist es dann, so zu argumentieren: Weil in dem Satze *Er hat nichts zu sagen „nichts"* als vom Inf. abhängig empfunden wird (heute empfunden wird, nicht von jeher empfunden worden ist!), während in einem Satze wie *Er hat nichts zu leben* diese Abhängigkeit nicht besteht, kann *nichts* nicht das gewöhnliche Pronomen sein. Sprächen nicht andere Umstände für B—s Erklärung der Phrase *Er hat nichts zu leben,* mit dieser Argumentation könnte er sie wahrlich nicht stützen; denn man könnte doch einfach erwidern: In beiden Sätzen war *nichts* von vornherein Objekt, das Gerundium Zielbestimmung; aber nur auf den Infinitiv des transitiven Verbums konnte allmählich das Objekt bezogen werden, beim Inf. des intransitiven war diese Verschiebung von vornherein so ziemlich ausgeschlossen.

Als Grund für seine Erklärung führt B. denn auch ins Treffen, dass man doch nicht sagen könne *Du hast kein Unrecht zu klagen* o. dgl. Gewiss, der gebildete Deutsche pflegt dies nicht zu tun — der Dichter kann es übrigens; aber ob man das nicht früher einmal konnte, das müsste, wie schon oben erwähnt wurde, B. erst untersuchen. Was *haben* betrifft, so widerspricht auch die Stelle aus Otfrid (V, 19, 2) nicht dieser Möglichkeit, sie könnte ja schon eine spätere Entwicklung der betreffenden Wendung darstellen. Weil in der einen Wendung eine aus der westgermanischen Sprachgemeinschaft stammende Konstruktion schon im 9. Jahrhundert verändert war, konnte sie sich in anderen recht wohl bis ins 20. erhalten. Bei der einen stellten sich eben bestimmte Assoziationen ein, die bei den anderen bisher ausgeblieben sind. Ich sage dies nur, um zu zeigen, dass selbst für jemand, der geneigt ist, B—s Erklärung für die Verbindungen von *haben* und *geben* mit dem Gerundium eines Intransitivums — mit gewissen Einschränkungen — gelten zu lassen, immer noch Schwierigkeiten bestehen.

Auch die Tatsache, dass man — heute wenigstens — nicht sagt *Hier ist ein guter Witz zu lachen,* wohl aber *Hier ist nichts*

Digitized by Google

viel, wenig zu lachen, „zwingt" nicht zu B—s Schlussfolgerung, wenn sie, wie ich gerne zugebe, auch Schwierigkeiten bereitet. Wenn wir zwar z. B. zu sagen pflegen *Die Schwierigkeit ist zu überwinden,* nicht aber: *Die Schwierigkeit ist zu verwundern,* so mag der Umstand mitspielen, dass sich ein gewisser Parallelismus im Gebrauch des prädikativen Gerundiums und des jüngeren attributiven (Partic. necessitatis) entwickelt hat. Ich meine also, vielleicht nehmen wir darum Anstoss an dem zweiten Satze, weil es nicht auch heissen kann: *die zu verwundernde Schwierigkeit.* Mit jenen Pronomina aber kann sich überhaupt kein (attributives) Partic. necessitatis verbinden, sie nehmen also auch den transitiven Verben gegenüber eine andere Stellung ein. Übrigens mögen an der Erhaltung bzh. Ausbildung unserer altertümlichen Wendungen vielleicht auch lateinische Phrasen mitgewirkt haben; man achte darauf, dass z. B. gerade die Verba *mirari* und *ridere* sowohl transitiv als intransitiv sind, so dass Formen wie *ridendum* und *mirandum* in Verbindung mit einem Pronomen — mag dieses im Lateinischen nun Nom. oder Akk. der Beziehung sein — als Stütze dienen konnten. Strikte behaupten lässt sich natürlich nichts, ehe das historische Material durchforscht ist.

Wenn aber B. die Schwierigkeit einfach dadurch aus dem Wege räumen will, dass er in *Hier ist nichts zu lachen „nichts"* als Akk. der Beziehung, *zu lachen* als Subjekt und *ist* als Hauptverbum (oder etwa *hier* als Prädikat?) auffasst, so setzt er sich über das Sprachgefühl der Deutschen hinweg — ohne sich dabei auf die Sprachgeschichte stützen zu können. Auch dem Beispiel aus Fischart *Was ist sich zu verwundern?* wird man am ehesten gerecht, wenn man *was* als Subjekt, das Übrige als Prädikat ansieht — ganz so, wie man es heute fühlt. Mit *Was zögere ist noch?* und den von B. aus Walther und Goethe herbeigeholten Beispielen hat das unsrige nichts gemein. —

Schon in meinem ersten Aufsatze hatte ich darauf hingewiesen, dass in einem Beispiele wie *Du hast zu arbeiten* manchmal zwei verschiedene Bedeutungen mitschwingen können, nämlich 'Du hast Arbeit' und 'Du musst arbeiten'. Dass dieser Hinweis nicht so unnötig war, beweist das oben besprochene Beispiel aus Otfrid (V, 19, 2). In Sätzen wie dem aus Fischart angeführten, ferner in *Was ist da zu lachen, zu prahlen?* liegt aber stets imperative Bedeutung vor. Derartige Wendungen sind nur in die Form rhetorischer Fragen gekleidete Befehle oder Aufforderungen, wofern sie nicht die Bedeutung eines Potentials (siehe Pauls Äusserung oben) haben. Dies dürfte[1]) bei dem Beispiel aus Frenssen an der betreffenden Stelle der Fall sein. Gerne gebe

[1]) Es soll gewiss nicht kleinliches Bekriteln sein, wenn ich B—s Art zu zitieren nicht gut heissen kann. Mit einer Angabe wie z. B. „Hauptmann" ist doch gar nichts getan, denn bekanntlich schreibt H. in sehr verschiedenen Stilarten; die angeführte Phrase klingt jedenfalls ungewöhnlich.

Digitized by Google

ich zu, dass ich von der seltener vorkommenden potentialen Bedeutung in meinem ersten Artikel nicht gesprochen habe, aber auch Wilmanns (a. a. O.) übergeht sie. Wenn jedoch B. sagt: „Es scheint mir klarer und richtiger, den Satz für das zu nehmen, wofür er sich ausgibt, eine indikative Behauptung", so stellt er damit die Tatsachen geradezu auf den Kopf.

Auf rein verstandesmässiger Konstruktion beruhen seine folgenden Ausführungen. Zunächst muss ich richtig stellen, dass ich in dem Satze *Ich gebe ihnen Wasser zu trinken „zu trinken"* nicht schlankweg als Zweckbestimmung bezeichnet habe; ich habe vielmehr festgestellt, dass es „ursprünglich" eine Zweckbestimmung gewesen sei. Aber der finale Sinn des Gerundiums ist heute noch merkbar. Sage ich nun: *Ich gab ihm ein Buch zu lesen,* so ist *Buch* mit *lesen* eng assoziert und die ganze Verbindung *ein Buch zu lesen* hängt von *gab* ab, wie in dem Satze *Ich gebe ihnen Wasser zu trinken „Wasser"* mit *trinken* eng assoziert ist und die Verbindung *Wasser zu trinken* dann als solche von *gebe* abhängt. Man könnte sich vielleicht auch so ausdrücken, dass man sagt, die Infinitive seien hier Attribute zu den Objekten *(ein Buch, Wasser);* aber diese Erklärung lasse ich nur mit Vorbehalt gelten, denn unser Sprachgefühl kümmert sich wenig um all die scharf umrissenen logischen Begriffe der überkommenen lateinischen Schulgrammatik. Dass jedoch *ein Buch zu lesen* und *Wasser zu trinken* da einheitliche Vorstellungen ausdrücken, kommt sprachlich schon dadurch zum Ausdruck, dass vor *zu* keine kleine Atempause möglich ist, wohl aber mitunter vor *zum,* z. B. *Ich gab ihm ein Buch* (u. z.) *zum Lesen.* Sage ich: *Ich gab ihm ein Buch zu lesen,* so ist mein Zweck nicht, wie B. spitzfindig meint, ein Buch, sondern sein Lesen des betreffenden Buches. Die beiden Sätze drücken nicht geradezu Gegensätze aus; es verhält sich nicht so, dass sie, gegen einander gehalten, mit Rücksicht auf Mittel und Zweck Umkehrungen desselben Gedankens darstellen. Aber wenn mir daran liegt, dass jemand ein bestimmtes Buch kennen lerne, sage ich nicht: *Ich gebe ihm ein Buch zum Lesen.* Auf diese bequeme Unterscheidung wollte ich die Leser aufmerksam machen. Sie wird aber durch die von B. beigebrachten Parallelen vollkommen verwischt. Wenn sich auch eine Phrase *a* zu einer Phrase a^1 der Form nach ebenso verhält wie *b* zu b^1, muss deswegen dieselbe Proportion nicht hinsichtlich der Bedeutung gelten. Sprache ist nicht Mathematik. Der in unserem Beispiele vorwaltende Bedeutungsunterschied liegt jedenfalls nicht vor in B—s Beispielen A 1—4 und B 1—4. In B 1 könnte ich z. B. ruhig *zu essen* einsetzen, zwischen A 2 und B 2 empfinde ich keinen merklichen Bedeutungsunterschied. In B 3 klingt — ebenso wie in B 1 — der Inf. mit *zu* für mein Ohr besser; einen anderen Unterschied nehme ich — gefühlsmässig — nicht wahr. Und von 4 wird man abgesehen vom stilistischen Unterschied auch in den meisten

Digitized by Google

Situationen beide Formen verwenden können, ohne ein Missverständnis befürchten zu müssen. Am ehesten merkt man noch bei 5 unsere Scheidung, aber auch nicht ganz deutlich.

Will man der Sprachgeschichte nicht Hohn sprechen, so kann man auch den Satz *Ich gebe ihnen Wasser zu trinken* gar nicht anders erklären, als dass hier *zu trinken* ursprünglich finale Bestimmung, *Wasser* Objekt zu *gebe* gewesen ist. Dagegen meinte ich mit Rücksicht auf den (Mod. Språk 16 [1922], S. 44) angeführten Beleg aus dem 15. Jahrhundert, es wäre möglich, dass sich *Ich gebe ihnen nichts zu trinken* aus *Ich gebe ihnen zu trinken* entwickelt habe. Auf derartige Seltsamkeiten hinzuweisen und zu zeigen, dass Phrasen, die heute einander überaus ähnlich sehen, deswegen doch eine verschiedene Entstehungsgeschichte haben können, schien mir gerade gegenüber Bondesons logizistischer Sprachbetrachtung geboten.

Von der Konkurrenz des substantivierten Infinitivs mit dem Verbalsubstantiv soll in dem nächsten Kapitel die Rede sein.

Wien, 3. Juni 1923. ***Hans W. Pollak.***

ETT ANTAL SVENSKA ORD AV ROMANSK ELLER LATINSK HÄRKOMST TILL ANVÄNDNINGEN JÄMFÖRDA MED FRANSKA OCH ENGELSKA.

Nedanstående är närmast en utökning av Annie Edelfelts Liste de mots français employés dans la langue suédoise avec une signification détournée; ur Mémoires de la Société Néo-Philologique à Helsingfors I, 1893. — Några där meddelade ord äro jämväl här upptagna.

Begagnade förkortningar: Dict. Gén. = Dictionnaire général de la Langue Française, 5:e éd.; Ham. = Hammar, Nouveau Vocabulaire Français-Suédois, Paris, Garnier Frères; o. Svenskt-Franskt Parlörlexikon, Stockholm, Norstedt & Söner; Hellqu. = Hellquist, Svensk Etymologisk Ordbok, Lund 1923; Holth. = Holthausen, Etymologisches Wörterbuch der Englischen Sprache, Leipzig 1917.

Annons, annonsera: — fr. annonce, annoncer; eng. har i st. advertisement o. advertise; announce = förkunna, o. d.

Avans: — fr. avance är ej = vinst; bet. *framryckning,* ej uppt. i Dict. Gén., ss. i följ. ex., stöder sig möjl. på eng. advance: L'*avance* grecque continue victorieusement dans toutes les directions. — Le Petit Parisien, 13. VII. 1920.

Digitized by Google

Bankett: — av fr. banquette, av it. banchetta, dim. av banka, ursprungl. germ. (Hellqu.); men fr. banquette ej = bankett, utan = stoppat säte, o. ngt it. 'banchetta' synes ej förekomma; också uppger Holth. för eng. banquet: fr. < it. banchetto, zu hd. bank; enl. Dict. Gen. lånades fr. banquet från it. banchetto (under Ludvig XI; första sv. belägget är, enl. Hellqu., av år 1559), och banquette från provenç. banqueta.

Blamera sig: — ej i fr., som i st. kan ha: faire des bévues.

Bonne: — fr. bonne = servante; om dess urspr. har Dict. Gen.: Le subst. s'est peu à peu dégagé de l'expression ma bonne, terme d'amitié employé surtout par les enfants.

Brikett: — enl. Hellqu. från fr. briquet, avledn. av brique, tegelsten, egentl. germ.; Dict. Gén. säger emellertid, briquette, dérivé de brique: petite masse combustible; brique: är bl. a. = elddon.

Brysk: — Dict. Gén.: brusque, emprunté de l'ital. bruscot proprt, åpre, rude (sens ordinaire en franç. au XVI:e s.); ex. på brusquement i bet. *plötsligt,* utan pejorativ nyans: ***Brusquement,*** elle dit à son fidèle Martin: Vous avez besoin de repos, mon ami — Le petit Parisien, 5. VIII. 1920.

Byrå (kontor): — fr. bureau; eng. office.

Byrå (möbel): — fr. commode; eng. chest of drawers.

Citera: — eng. har cite o. quote.

Dragon: — fr. dragon; eng. dragoon; det fr. dragon jämväl o. urspr. = drake (eng. dragon), senare benämning för visst slag av kavallerister, enl. Dict. Gén.: parce qu'ils avaient, dit-on, un dragon sur leur étendard; sma hos Hellqu.; Nord. Fam. Bok uppger i st., att kolvarna på deras korta skjutvapen liknade drakhuvud.

Duellera: — ej motsv. i fr. o. sp., men it. har duellare, eng. duel o. ty. sich duellieren; fr. anv. i st. se battre (en duel), l. aller sur le terrain; betr. etym. säger Dict. Gén.: duel, emprunté du lat. duellum, combat entre deux adversaires; men Hellqu.: duel = it. duello arkais., motsv. flat. duellum, ä. form för bellum, krig.

Ekipage: fr. équipage o. eng. equipage dessutom = utrustning, skeppsbesättning; enl. Hellqu. i ä. sv. = utrustning, o. d., av fr. équipage, till équiper, av ffr. eskiper, utrusta ett skepp, till ffr. eskip, lån från germ. skip —, skepp.

Fabrik: — fr. fabrique; eng. har i st. factory, mill; eng. fabric = struktur, m. m.

Fallissemang: — enl. Hellqu. tysk bildning för fr. faillite, konkurs.

Fatal (förtretlig): — fr. har t. ex. fâcheux, o. eng. awkward.

Filial: — av nlat. filiale (Hellqu.); i fr. succursale, o. i eng. branch.

Foaje: — fr. foyer äv. = härd, o. hem.

Digitized by Google

Glaciär: — av fr. glacier, med sma bet.; glacière är = iskällare; knappast isberg, som Hellqu. uppger; dock har Dict. Gen.: amas de glace, *vieilli.*

Guvernant: — fr. gouvernante dessutom = hushållerska, ej uppt. i Dict. Gen., samt guvernörsfru.

Honnör: — faire honneur t. ex. = infria; göra honnör = faire le salut militaire, saluer.

Infanteri, infanterist: — fr. infanterie, men fantassin, l. soldat d'infanterie, fam. l. mera allm. troupier, lignard, poilu; eng. infantry, men footsoldier, l. infantryman.

Informator: — fr. précepteur; eng. tutor; *informateur* = sagesman, källa, ej uppt. i fr. lex., är väl en nybildn. stödjande sig på information o. informer: les nouvelles de l'état de santé du Président de la République ont été tantôt meilleures, tantôt stationnaires, suivant les *informateurs.* — Le Petit Parisien, 13. VII. 1920.

Intresserad: — fr. intéressé = egennyttig, om sig; vara intresserad av = s'intéresser à; däremot: il est intéressé = han är snål, om sig. (Ham.)

Kandelaber: — fr. candélabre eg. endast för belysn. inomhus; dock: l'auto s'en alla heurter avec violence et démolir le *candélabre* d'un refuge près du carrefour Drouot. — Le Petitl Parisien, 5. VIII. 1920; alltså utomhus, ss. äv. styrkes av Dict. Gén.

Koketteri: — fr. coquetterie kan vara syn. med flirt: i était en *coquetterie* réglée avec la jeune et jolie Cécile Machault — Bourget, Un drame dans le monde; jfr., sma ställe o. personer: leur *flirt* était connu et reconnu.

Kommendant: — fr. commandant äv. = major.

Kommod: — fr. commode = byrå; denna bet. upptr. enl. Hellqu. i ä. sv., o. kommod är eg. förkortn. av nattkommod; för kommod har fr. lavabo. l. toilette.

Kompanjon: — fr. har i st. associé; eng. i regel partner; fr. compagnon, o. eng. companion mest = kamrat.

Kompetens: — eng. competence bl. a. = levebröd.

Konferens: — fr. conférence äv. = föreläsning.

Konkurrens, konkurrent: — eng. har i st. competition o. competitor.

Konkurs: — Hellqu.: av lat. concursus, sammanlopp, sedermera: av borgenärer; fr. har faillite, l. cession de biens; fr. concours = tillopp, tävlan, medverkan, o. d.

Konsumera: — fr. consommer.

Kultur: — fr. har civilisation i bet. avancement de l'humanité dans l'ordre moral, intellectuel, social, etc. (Dict. Gen.).

Kurtis: — fr. har i st. galanterie.

Kurtisan: — fr. courtisan = hovman, men courtisane = kurtisan, demi-mondedam; ang. urspr. säger Hellqu.: kurtisan, av fr. courtisane, egentl. hovdam, o. anmärker:

Digitized by Google

betyd. utv. hovdam > kurtisan är av intresse för den äldre franska sedehistorien; Dict. Gen. pekar vidare: courtisane, emprunté de l'ital. cortigiana, proprt, femme qui suit les cours (princières); sma etym. har Holth. för eng. courtesan.

Kurtisör: — fr. har i st. galant, Don Juan, séducteur, libertin.

Kuvert (för brev): — fr. enveloppe; eng. envelope, men äv. cover.

Kvalitet: — fr. qualité äv. = god egenskap, förtjänst.

Kåseri: — fr. causerie, möjl. dock ngt föråldr. i denna bet., samt chronique.

Lavoar: — fr. har i st. toilette, l. lavabo; fr. lavoir = tvättinrättning, brygghus.

Lektyr: — eng. lecture = föreläsning; straffpredikan.

Logi: fr. logis äv. = 'hus och hem'.

Magistrat: — fr. magistrat = civil ämbetsman; domare.

Major: — fr. major i allm. ellipt. för médecin major, fältläkare; sv. major = fr. commandant.

Manöver: — fr. *la* manœuvre; men *le* ~ = grovarbetare.

Moatje: — fr. 'ma moitié' fam. för 'monépouse'; min moatje, i dans = fr. 'ma danseuse' l. 'ma cavalière'; fr. partenaire numera ej (som Ham. uppger) om medpart i dans, men väl i spel: kort, tennis, etc.

Modern: — fr. moderne = tidsenlig, nutida; à la mode = på modet.

Möblemang: — ngt meuble + suff. — ment finns ej i fr., väl däremot ameublement, jämte mobilier.

Nervös: — fr. nerveux = dels nervös, dels senfull, kraftig, o. d.; eng. nervous likaledes dubbeltyd., både nervös o. stark.

Novell: — eng. novel äv. = roman.

Order (beställning): — fr. i allm. commande, men äv. ordre; eng. order.

Pardon: — 'att ge pardon' heter 'donner, l. faire, quartier' o. modernare 'faire des prisonniers'.

Parlör: — fr. har i st. guide (de conversation); fr. parleur = talare, pratmakare.

Patron (gevärs): — av fr. patron, modell, mönster (Hellqu.); fr. har cartouche; eng. cartridge.

Perrong: — fr. har i st. quai, som äv. bet. fartygskaj; eng. har platform; fr. perron = yttertrappa (eg. av sten).

Portfölj: — fr. har la serviette, *(minister)* le portefeuille, *(skriv)* le buvard (Ham.); portefeuille äv. = plånbok.

Portör: — fr. har i st., enl. Ham., coquette; fr. porteur = bärare.

Post: — *la* poste = postkontor; *le* ~ = t. ex. poliskontor; om *brevpost:* est-ce que le *courrier* est arrivé? (Ham.)

Digitized by Google

Prenumerera: — av nlat. prœnumerare (Hellqu.); fr. har 's'abonner à un journal'; eng. 'subscribe for, take in, a paper'.

Principal: — fr. har i st. chef, fam. patron; fr. principal = rektor (vid collège); eng. har employer, men äv. principal, o. fam. governor.

Reglera: — fr. régler bl. a. = betala, äv. m. pers. obj.: Elle s'était d'abord rendue à la gare du Nord, avait *réglé* le chauffeur — Le Petit Parisien, 5. VIII. 1920.

Rutin: — fr. routine äv. = slentrian.

Västervik, april 1923. ***Alfred Åkerlund.***

HERR FRÖKEN, HERR BORGMÄSTARINNAN.

Det i våra moderna öron något skorrande bruk av *herr* framför kvinnliga titlar, som exemplifieras i överskriften till denna lilla uppsats, påpekades mig veterligen första gången av den bekante folkloristen Feilberg i Dania III, s. 327 med följande ord: "En kunstig form af tiltale bruges af enkelte bönder til præstekonen, de siger f. eks.: 'godaw, hr. Fruen!' Skønt jeg ikke selv har hørt det, kan jag ikke tvivle om, att sagen forholder sig riktig, men en tydning kan jeg ikke give." I en efterskrift till Feilbergs uppsats tillfogar Kr. N(yrop) följande (s. 330): "Angående den ovenfor s. 327 omtalte tiltaleform *hr. Frue,* skal jeg minde om, att P. Roos i sine "Skildringer af Biskop, Dr. theol. Rasmus Møllers private liv" fortæller følgende: I sognet havde hun (fru Møller) stor anseelse. Flere iblandt beboerne havde for skik at ære hende ved at kalde hende, den fine lille kone, *hr. fruen.* En lignende tiltaleform omtales af Leonora Christina, der fortæller i sit 'Jammersminde', at tårngæmmeren sagde til hende: 'Min goede Herr Frøcken! I kommer wist nock ud'."

Undertecknad hade för ett par år sedan (1919—1920) ett litet meningsutbyte i en annan fråga i denna tidskrifts spalter med Lektor A. Malmstedt, varvid denne fann anledning att på sitt alltid eleganta och spirituella sätt ur sitt rika vetande draga fram dessa Feilbergs och Nyrops påpekanden, samtidigt som han fäste uppmärksamheten på att samma användning av *herr* framför kvinnliga titlar även kan påvisas från svenska dialekter (*herr borgmästarinnan, herr prostinnan, herr fröken,* Mod. Språk 1919, s. 12 f.). Lektor M. sökte förklaringen till denna användning däri, att *herr* skulle ha sammanväxt med en manlig titel, så att man sedan till t. ex. »herr prosten» bildat femininformen »herr prostinnan», varifrån sedan steget vore helt kort till »herr fröken». Ordets ifrågavarande användning skulle alltså tillhöra den stilistiska typ, som fått namnet »katakres». I ett följande nummer av M. S. var

Digitized by Google

undertecknad i tillfälle att anföra ytterligare ett par belägg från Skåne på detta numera väl alldeles ur bruk komma tilltalssätt *(herr fröken, herr överstinnan)*[1]), och jag anförde även den med Lektor Malmstedts förklaring överensstämmande tydning av fenomenet ifråga, som givits av Sv. Lampa i Svenska Landsmålen 1911. Jag ansåg mig emellertid böra söka förklaringen till detta bruk av *herr* på helt annat håll än det av Malmstedt och Lampa angivna: jag såg däri icke den gamla komparativen, som enligt dittillsvarande mening överallt utgjort ursprunget till ordet *herr*, utan den ursprungliga positiven, som i modern tyska ännu lever kvar under formen *hehr*. *Herr fröken* betyder följaktligen enligt min mening blott »höga fröken». I M. S. 1919, s. 83 fasthöll emellertid lektor M. vid sin katakresförklaring och fordrade, att man för hävdande av en motsatt uppfattning först måste »visa upp, att när ordet *herr(e)* från tyskan inkom i medeltidssvenskan, dess användning framför en kvinnlig titel följde med», något som Söderwalls Medeltidsordbok ej bestyrkte, Jag lovade i mitt svar på detta M:s inlägg att återkomma med mera material för bestyrkande av min uppfattning. — Detta är, så vitt jag vet, historiken över den språkliga granskning, som ifrågavarande uttryck fått undergå.

Vad nu beträffar det utlovade bestyrkandet av min åsikt, skulle jag kunna anföra, att man i fornsaxiskan skiljer mellan positiven *hêr* vid tilltal framför titlar t. ex. *hêr heban-kuning*, och komparativen *hêrro* i pregnant betydelse av »herre». Även det i medelhögtyskan och medellågtyskan förekommande *her herre* (i Seifrid Helbling *her her künec*, Lexer) skulle kunna anföras: hur mycket naturligare är icke förklaringen av detta uttryck som "hoher Herr" än den av Heyne (i Grimms Wb.) givna, att *herre* här "in voller bedeutung von dominus 'gebieter' stehen soll". Men ett så vitt jag kan finna ovederläggligt bevis för riktigheten av min uppfattning ger själve Jacob Grimm i Haupts Zeitschrift 5, 74: "in einem 1685 gedruckten buch von den bösen weibern findet sich s. 75 der sächsischen gewohnheit gedacht, die braut in ihren hochzeitlichen tagen *herr braut* zu heissen". Med sächsisch menas här niedersächsisch, d. v. s. lågtysk. Med den otillfredsställande titeluppgiften, som Grimm lämnar, har det varit mig omöjligt att få reda på saksammanhanget, och jag har ej heller kunnat konstatera, om det nämnda arbetet ger några ytterligare upplysningar i den fråga, som här närmast intresserar oss, men så mycket torde väl stå fast: om man i plattyskan, där ordet levde kvar även i positiv, använt det framför feminina titlar, måste ursprunget härtill sökas icke hos den rent maskulina komparativformen utan hos just denna positivform. Vad är då naturligare

[1]) Ett nytt belägg ger professorskan Emma Bendz i sin bok Söder om landsvägen, s. 18, där en trädgårdsmästare Ljungmann från Skurup säger: "Ja, herr prostinna, nu haver jag gjort, så gott jag haver förmått". (Belägget är hämtat ur Sv. Akad:s ordboks excerptsamling.)

Digitized by Google

än att våra (syd)svenska och danska dialekter i detta som i så många andra avseenden rönt inflytande från plattyskan. Men erkännes detta — och det torde väl vara svårt att göra annat — är också den fordran uppfylld, som lektor Malmstedt uppställt för ett godtagande av min uppfattning, den nämligen, att man först måste visa upp, att användningen av *herr* framför en kvinnlig titel inkommit från tyskan.

Den konsekvens av denna uppfattning, som jag drog i M. S. 1919, 89, att vi överhuvud ha att göra med positivformen i uttryck som *herr postmästare* o. dyl., torde visserligen vara sannolik för de dialekter, som använda *herr* framför kvinnliga titlar, men för skriftspråket får man kanske på sin höjd antaga en sammansmältning av komparativ- och positivformerna i här ifrågakommande användning.[1]) ***N. Otto Heinertz.***

OM ORD OCH TEXTMATERIAL VID STUDIET AV ENGELSKAN VID VÅRA LÄROVERK.

Om en gymnasist med ledning av vårt svensk-engelska skollexikon vill till engelska återge uttrycket 'aktuella frågor', blir han bet, ity att ordet 'aktuell' saknas i denna ordbok. Ville man gå till en elak överdrift, kunde man säga, att inte bara ordet utan själva begreppet saknas, att det aktuella ordmaterialet i allt för stor utsträckning lyser med sin frånvaro. I varje fall måste en opartisk granskare, hur mycket han än vill göra rättvisa åt detta i stort sett förträffliga verk, likväl medge, att det drabbas av samma dom som åtskilliga andra lexika, att tiden har hunnit gå ifrån det, så att det nu icke tillfyllest upptar samtidens ordskatt. Då Hatzfeld et Darmesteter's franska lexikon av 1920 inte upptar automobile, är det kanske inte så mycket att undra på om det svensk-engelska av 1908 varken har automobil, cykel (bicycle), biograf (cinema), skyttegrav, bostadsfråga eller världsåskådning.

En ny upplaga vore därför i hög grad önskvärd. Vid denna behövliga revision kunde åtskilliga mer eller mindre arkaiska, dialektiska eller specialtekniska ord med fördel få lämna plats för moderna, allmänt använda ord. Vilken uppgift i en skolordbok ha väl t. ex. *filklove, fly* (adj.), flöja, *fulskorv,* fjärsing, *glete, glihår,* glinder, gorr, hyll, härv (räfsa), *hässja* (= flåsa), *knoster, skyve*[2]) etc. etc., ord som en genomsnittsskolpojke varken känner eller har minsta utsikt att någonsin komma att använda.

Men detta är endast en sida av saken och den mindre betydelsefulla. Vida viktigare är det engelska ord- och textmaterial, som läses under skolans 22 eller 18 (17) veckotimmar i ämnet.

[1]) För hänvisningen till Grimms uppsats har jag att tacka Fil. Mag. C. J. Åborg.

[2]) De kursiverade orden finnas ej i den svensk-tyska skolordboken.

Digitized by Google

De i vårt land under läsåret 21—22 vid de h. allm. läroverken mest använda böckerna voro: för nybörjarstadiet Elfstrands Elementarbok, för nästa stadium Jespersen-Rodhes Läsebok och för slutstadiet Larsson, English Fiction, som får första platsen bland de c:a 80 arbeten, som begagnats å gymnasiet, i det att boken lästs vid ett tjugutal läroverk. Närmast efter kommer Rodhes Tales and Sketches, som förekommer vid c. 15 läroverk, vilket också är fallet med Scenes from English History. Ganska mycket använda äro också Behm, Engelsk Läsebok, Wistén, English Literature och på det lägre gymnasialstadiet Stevenson, Treasure Island.

Man kan utan någon som helst tankereservation säga, att detta till 99 % är idel törträffliga ting — så långt det räcker. Men den frågan inställer sig ganska spontant: ger icke detta en oproportionerligt stor plats åt det (historiskt) novellistiska ord- och frasmaterialet? Kan en yngling, som hämtat sin kunskap i språket endast ur dessa arbeten utan att begå allt för svåra försyndelser i fråga om ordval och fraseologi skriva en uppsats över något av de ämnen, som ges i studentexamen? Det som ger anledning till denna fråga är egen erfarenhet om lärjungarnas uppsatsskrivning. Så snart man väljer andra ämnen än referat av den genomgångna texten, blir felen på de antydda områdena allt för ofta beklämmande talrika. Det har också givit mig den övertygelsen, att i större antalet fall måste en yngling, som försöker behandla de till studentexamen givna ämnena, bli hopelessly out of his depth, för så vitt han inte är vis nog att vaket hålla sig till förut genomvandrade allmänningsmarker. Tyvärr tänker han i regeln på svenska, så vitt han inte rent av skriver ned uppsatsen först på svenska och sedan översätter med hjälp av lexikonets halvförstådda och ej alltid tillräckligt givande gruva. Att det under sådana förhållanden lätt går galet, är inte så mycket att undra på, då han har läst så gott som uteslutande 'fiction' eller historisk-biografisk text och saknar i allt för stor utsträckning erfarenhet om en sakligt utredande prosastil.

Kräver inte allsidigheten, att våra textböcker vid sidan av det novellistiskt-historiska bereder större plats åt god modern journalistisk-essayistisk prosa, som diskuterar och behandlar nutida engelska problem eller frågor av mera allmänt intresse? Ger det inte en fullständigare bild av språket, om man jämte berättelsematerialet tillerkänner mera rum än vad nu i regeln är fallet, åt skildringar av t. ex. britiskt landskap, engelsk sport — det är påfallande, hur lite våra textböcker sysselsätta sig med det, som spelar en sådan utomordentligt stor roll i den anglo-saxiska världen — av industri och handel, utan att gå in på tekniska detaljer, diskussioner om samhällsproblem i England och kolonierna och literära nutidsfrågor m. m. Detta är endast en antydan, om det rika material, varur man kunde ösa.

En modern 'Reader' för gymnasiets tre högsta ringar måste

Digitized by Google

visserligen under alla omständigheter ägna minst hälften av sitt innehåll åt 'fiction' och bör alltså inte bli fullt så renodlat saklig som Jespersen-Rodhes i övrigt förträffliga England & America Reader, men tiden synes mig vara inne att allmänt bereda större plats åt andra stilarter och sålunda bättre komma i kontakt med det nutida aktuella ordförrådet.

T. Hilding Svartengren.

"ENGLISH OR NOT".

Den som närmare studerat de engelska lektorernas översättningar av uppgifterna i student- och realskolexamina, ha säkerligen märkt, att däri förekomma många uttryck, som mer eller mindre strida mot våra engelska språkläror, vilka också — såsom helt naturligt är — ej alltid ha så bestämt formulerade regler utan ofta tillägga ett försiktigt »vanligen», »i allmänhet» l. d. Vi lärare i moderna språk — jag tror mig kunna tala i de flestas namn — ha mycket stor nytta av dessa översättningar i så måtto, att de bespara oss besväret att söka efter belägg i en del tvivelaktiga fall; sådant sökande motiveras ju naturligt av vår önskan att vid examen vara så välvilliga som möjligt. Men ibland kan man ej annat än smått förarga sig över att vara tvungen — man känner sig på sätt och vis därtill förpliktigad — att godta sådant, som man förut kanske alldeles utdömt, med stöd av den begagnade grammatiken, ja, oupphörligt varnat för under åratals arbete med samma klass. Min personliga uppfattning är, att läraren i dylika fall naturligen bör godkänna ett uttryck, då det förekommer hos någon av universitetslektorerna — ibland också dessförutan, förstås. Befinnes ett uttryck eller en konstruktion klart strida mot grammatiken, synes dock dess användning böra föranleda ett minus i betyget utan att likväl sänka detta till rent underkänt, även om dyl. anmärkningsvärda uttryck skulle förekomma på flera ställen. Meningen med examen är ju i främsta rummet att ta reda på i hur hög grad abiturienten tillgodogjort sig undervisningen, stödd på den begagnade läroboken, och ej om han kan åstadkomma en översättning, vari förekomma en mängd fraser, som enligt grammatiken äro oriktiga men kunna beläggas hos även de bästa författare.

Om man jämför ifrågavarande översättningar med varandra, befinnes lektor Fearenside i allmänhet ha de flesta varianterna, utom förträffliga noter, under det att lektor Fuhrken vanligen avstår från bådadera. Följden blir då naturligen också, att den förre oftare råkar i kollision med grammatiken, mer eller mindre beroende på vilken bok som användes. Ej heller tycks det vara lektor Fearensides mening, lika litet som de övrigas, att gradera varianterna, utom då han har ett **F** eller ett **Am.** efter ord eller uttryck

Digitized by Google

eller en > före; ofta finnas nämligen samma varianter hos en annan översättare, ehuru i omvänd ordning, och då frestas man tro, att de kunna vara lika goda(?).

I litet större bryderi befinner sig dock läraren, när han ser, att ett ord eller uttryck, som den ene finner alldeles gott, helt och hållet utdömes av en annan. (Detsamma förekommer även i de tyska översättningarna). Detta förhållande gäller alla språk, enär det subjektiva omdömet hos så bildade och erfarna språkmän icke kan eller får undertryckas av äldre skriftställares språkbruk, då det ju här är fråga om nutidsspråket. I sådana fall bör läraren hellre fria, med reservation, att fälla, ty han kan nog ej alltid avgöra, vem som har rätt — språken utvecklas ständigt. Var och en av lektorerna pretenderar säkerligen för sig samma auktoritet, som kommer till synes i lektor Fieldens inlägg i striden mellan docent Liljegren och lektor Alexander (M. S. 1921, s. 84—85): "... and we [Alexander o. Fielden] and our English colleagues must surely be allowed the final word as to whether this or that expression strikes us as being English or not."

Ur de tio sista årgångarna av M. S. (1913—1922) har jag här nedan fört ihop en del exempel på vad jag ansett vara att beakta från ovan nämnda synpunkter, och jag tror, att det skall intressera mina kolleger och vara till någon nytta för dem att ha dylika fall samlade på ett ställe. Allt är naturligen ej avsett att vara exempel på direkt oöverensstämmelse med grammatiken; det mesta torde kanske blott böra uppfattas som observanda. För att inte göra uppsatsen onödigt lång har jag avstått från alla kommentarer, utom i fråga om några få uttryck, då jag är medveten om att varje lärare med lätthet inser, varpå jag syftar. Ej heller äro de omstridda orden kursiverade, men jag har ordnat materialet i vissa grupper. Den svenska texten har ej upprepats, enär den lätt kan uppsökas i varje häfte, om så finnes nödigt, och de engelska meningarna äro så mycket som möjligt förkortade utan att dock hindra förståendet ens för den, som till äventyrs ej har tillgång till svenskan.[1])

I. Artiklarna.

1) *Bestämd.*

1913 s. 71 the river offers pictures of /the/ most exquisite charm (Fe); ... of the most ... (Hi); ... of exquisite ... (Fu).

ibid. s 181 she had only just /the/ time to dress (Ch. "Better without article"); Fe o. Fu utan.

1914 s. 77. Success was complete (Ch.); Its (The) ... (Fe); It was a complete success (Its success was~) (Fu). — Om "success" utan artikel uppstod ett litet meningsutbyte mellan

[1]) Ch = Charlestone, Fe = Fearenside, Fi = Fielden, Fu = Fuhrken Hi = Hirst.

Digitized by Google

hrr Fe och Ch, vilka framställa sina resp. åsikter å sid. 121 och 149.

ibid. *s. 181* "As regards the preposition before 'Boyne' [flod] the only two which seem to me 'normal' are those I have given — *'of'* when we give the ordinary name of the battle ... and *'on'* when we merely indicate the locality. But the other prepositions in my scripts — *'at', 'by', 'in', 'on',* — are all, like the omission of *'the'* (also frequent) — quite defensible in high prose, whatever may be thought of them in specimens of examinational English" (Fe).

ibid. *s. 187* a prince born in Wales who knew never a word of the English (Fe.). I "English Notes and Queries" har Fe art. före "English" l. "Swedish" på fyra ställen (s. 38, 48, 49, 58). Jfr nedan *1916 s. 91.*

ibid. *s. 195* why aren't you at school (at your school, at the school, in school,) to-day (Fe); "No arcticle, even if we use the preposition 'in' (Ch).

1916 *s. 91* "We frequently find that the Swedish uses *från många håll* when the more natural English is *in many quarters* (Ch). [jfr. ovan 1914 s. 187]

1917 *s. 191* Georg Canning and /the/ Baron Ehrenheim (Fe); Fi o. Fu utan.

1918 *s. 66* in the history of /the/ English schools (Fi); Fe o. Fu utan.

ibid. The "Tom Brown's Schooldays" of Thomas Hughes ("Tom Brown's Schooldays", by Th. H.). "Note the change of preposition when *the* is not used" (Fi); Fe o. Fu endast det senare alternativet.

1919 *s. 59* When the Duke of Connaught, /the/ father of the Crown Princess of Sweden (Fi); Fu utan.

ibid. *s. 138* in the middle of /the/ High Street (Fe); ... of the H. S. (Fi): "Article here because nearly every town has a *High Street*".

ibid. that the tree was dangerous to (> for) /the/ street traffic (the traffic in the street) Fe; ... to /the/ s.-tr. [to (for) the traffic of the street] (Fi).

ibid. *s. 140* In England, as a rule, /the/ iron-ore is found near /the/ coal (Fe); Fu utan.

1920 *s. 76* there was only one man in the whole (in all) England who was regarded by public (the general) opinion [who by [!] general (common) consent was considered (Fe); whom the general opinion considered (Fi); who was regarded by public opinion (Fu).

ibid. *s. 86* Benjamin Franklin went to see a clergyman named M. of (in) Boston [M. the Rector (Vicar) of Boston] (Fe); ... B. F. once visited the Rev. M —, of Boston: *"in* or *at* would not suggest that the pastor lived there" (Fi); ... visited the Rev. M. (M., a clergyman) in (at) Boston (Fu).

Digitized by Google

[För mig skulle Fe's "M. the Rector of B." innebära, att han var den ende "rector" i den staden, vilket väl knappast är antagligt]

ibid. s. 87 This incident made so deep an impression /up/on /the/ young Franklin (Fi); Fe o. Fu utan.

ibid s. 99.
Douglas, /The/ Isle[1] of Man (I. O. M.). June 5/th/, 1919. [1]So *British Isles, Isle of Wight, Isle of Sheppey;* but *Society Islands, Sandwich Islands,* etc. [Märk utan art!] (Fi); Fe o. Fu skriva: "Douglas, Isle of Man" och Fe säger i not (s. 98): "The article is omitted here as in "Newcastle-on-Tyne" and Clacton-on-Sea". [Är det inte snarare, emedan det är en adress, liksom i t. ex." 6, Strand, London"?]

ibid. s. 100 according to tradition (/the/ legend) (Fe); . . . tradition (the legend) (Fu); (jfr syn.!)

ibid. s. 165 all /the/ business of /the/ state, all state affairs (affairs of state) (Fi); all matters of state (all state-affairs) (Fu); Fe detsamma.

ibid. s. 175 they carried everything on their heads (the head) (Fe); Fi o. Fu their heads.

1921 s. 67 D. became /the/ Prime Minister of Great Britain (Fe); Fi Prime Minister (the prime minister of) . . .; Fu prime minister.

ibid. s. 69 O'Connell, /the/ leader of the Irish party (Fi); Fe o. Fu art.

ibid. s. 79 the French and the Spanish Ambassadors (Fe); the Fr. and /the/ Sp. ambassadors (Fi); the Fr. and Sp. ~ (Fu).

ibid. s. 146 on all classes of society [in (of) the community] (Fe). I not säges: "The difference made in the text with regard to the use of the article in connection with 'society' and 'community' may be regarded as obligatory."

ibid. in /one/ spring he and his companion/s/ had been overtaken (Fe); in /the/ spring/-time/ (Fi); in the Spring (Fu).

ibid. over /the/ Sierra Nevada (across the S. N.) (Fe); the S. N. /Mountains/ (Fi); the S. N. Mts. (Fu).

ibid s. 164 these go back to /the/ viking (wicking) times (the Viking Age) (Fe); to the Viking period (time) (Fi); to Viking times (Fu).

1922 s. 70 but in the country /the/ Norman French is still . . . (but Norman French is still . . .) (Fi); Fe o. Fu utan art. (Jfr ovan 1914 s. 187 o. 1916 s. 91.).

ibid. s 186 Richard, who (The Richard who) in history bears the name of Cœur de Lion, became King (king, the king) of England in 1189 (Fe); king (King) (Fi); king (Fu). (Jfr ovan 1921 s. 67).

2) *Obestämd.*

1913 s. 77 He is described as a man of (with a) serious . . .

Digitized by Google

appearance (Fe); of serious ~ (Fu); with a serious... (of a...) (Hirst).

ibid. s. 176 making their translations without the help of a dictionary or grammar (Fe); jfr 1914 s. 71: on the translations done, without dict. or grammar (Fe).

1914 s. 77 seems to have aroused as much (great) interest as the opening of (Ch); as great an interest as (Fe); as much ~ (Fu).

ibid. s. 179 who had played such an (a so) honourable part (Ch). I not säges: *"So an'* quite impossible".

[1917 s. 118 have shut him out from rank either as poet or novelist (Fi)].

1920 s 165 has ever exercised such authority (such an influence) as he possessed. I not säges: *"Authority* in the abstract, and therefore the word is used without article". (Fi). Är icke "influence" också abstrakt?

ibid. s. 166 Among the nobility... /a/ bitter hatred of the upstart prevailed (Fi); Fe o. Fu "a ~ ~".

ibid. s. 176 The six men came marching in /a/ slow and stately procession (Fi); Fu =, Fe "a".

1921 s. 146 A Stockholm Version; (s. 148) Lund Version; (s. 149) A Gothenburg Version.

ibid. s. 156 All ... found /a/ refuge in England (Fe); /a/ refuge (Fi); a refuge (Fu).

1922 s. 61 with such /a/ burning enthusiasm (Fi); Fu o. Fe ha art.

ibid. s. 69 without /a/ doubt (Fe).

ibid. s. 80 there had been /a/ brisk (/an/ active) competition for places on board (Fe); Fu utan.

II. Substantiv (genitiv).

1913 s. 176 at our brother-in-law's and sister's (Fe); at my sister and brother-in-law's. "Obs. word-order" (Ch.); at our brother-in-law's (brother-in-law and sister's) (Fu).

1915 s. 124 a friend of Isaac Newton/'s/ (Ch); ... of I. N.'s [a friend of (friend to) I. N.] (Fe); of I. N.'s (Fu).

ibid. s. 215 through London's streets (Fe); "London's streets" is too poetical (Ch). Jfr 1921 s. 165 York's (Fe)!

1917 s. 82 Canada's future (Fe); the future of Canada. *"Canada's future* rings poetic, but it has the support of the grammars in use here, and would find many apologists" (Fu).

1918 s. 90 Dickens's, Dickens' words (Fe). Jfr nedan 1921 s. 147!

ibid. s. 134 with near relations of his father's [of (to) his father] (Fe); ... of his father (Fi); ... of his father's (Fu). Jfr ovan 1915 s. 124!

1920 s. 87 this good advice of your father/'s/. "Constructions like that of Luke XV, 24, 'for this my son was dead, and

Digitized by Google

is alive again', are now obsolete" (Fi). (Jfr dem. pron. 1913 s. 77!) Fe o. Fu ha "father's".

1921 s. 147 would have taken Squeers' (Squeers's) scalp (Fe); Squeers' (Fi); Squeers'/s/ (Fu).

III. Adjektiv.

1913 s. 79 (not 1) commoner (Hi); ibid. s. 175 pleasantest (Ch)., = (Fe); = (most pleasant) (Fu); 1921 s. 164 the stateliest and most (the most stately and) imposing cathedral (Fe); most stately (Fu).

1913 s. 86 As Mother is ill (... sick *Am.) "Sick* is not much used predicatively in this general sense in modern British English, but it survives in American English" (Fe); "No longer in common use in this sense, except in America" (Fu); As mother is not well (... ill). *"Ill* perhaps implies something too serious for the word to be good here" (Ch).

1920 s. 184 During her long reign, the longest /one/ in English history (Fe); Fu utan "one".

IV. Räkneord.

1921 s. 156 at the close of the sixteenth century (the fifteen-hundreds) (Fe).

1914 s. 77 the seventeenth century (> sixteen-hundreds) (Fe).

1916 s. 207 Henry VIII (VIII., the Eighth). "As regards 'the numeral', however, such favourite forms as *the 8th, /the/ VIII*th. and *the 8*th. are now supported by current practice" (Fe). Se även *1914 s. 121* nedtill.

V. Pronomen.

1) *Personl.*

1913 s. 77 an unusual guest came to Florence. It was [He was no other than] Christian (Fe); It (This) was Christian (Hi); It was Chr. (Fu).

1914 s. 71 I'll send him to you (him you, you him) (Fe); I shall send it "The bird is now dead; we do not say 'he' or 'she' of a corpse" (Ch.); of sending it you (to send it to you) (Fu).

2) *Reflex.*

1913 s. 181 She had only just /the/ time to dress (Ch, Fe, Fu). "'dress herself' would imply a preceding state of nudity-a costume seldom (I believe) adopted by English ladies for travelling" (Fe).

Digitized by Google

3) *Possess.*

1914 s. 79 This undertaking, which the University of Oxford had given its consent (Fu); Ch. o. Fe =.

ibid. s. 181 "but I have also given both 'without its being' and 'without it being' (for both are frequent, though objections have sometimes raised against both)" (Fe).

1919 s. 139 The Town Council (town council) also changed their (its) mind (Fe); its mind (their minds) (Fi).

1920 s. 175 (se ovan under bet. art.)

1922 s. 69 Afterwards England lost the (her, its, > his) French provinces (Fe); Fu "her".

4) *Demonstr. o. determ.*

1914 s. 186 "Not 'this one' referring to a person; I prefer 'the latter', on account of the following relative clause" (Ch).

1913 s. 77 And this /his/ praiseworthy curiosity [This pr. c. of his] (Fe); Hi o. Fu det senare.

1914 s. 179 säger Ch: "Such expressions as 'these his feelings' are antiquated but not quite impossible" o. sid. 180 anför Fe "these his feelings" som am. **(A).** (Jfr subst. 1920 s. 87!).

1915 s. 214 "'This his inclination' is too old-fashioned a turn to be used here, though it may sometimes still be found to give an ancient flavour in some special context "(Ch.).

1917 s. 193 "'This his action' would be archaic" (Fi).

1915 s. 131 into the hands of those (them) that sought [those who were seeking to seize him (Fe); "Not, of course, 'them who'" (Ch.).

1921 s. 165 Anyone who is interested [Those who are i.]... should not fail. *"He who* is now archaic" (Fi).
He (Anyone) who is (Fu); No one (Nobody)... should fail (Fe).

5) *Relat.*

1920 s. 97 Douglas lies on a broad bay /of the sea/, which (sea that) has often been (Fe); bay, which (Fi) o. (Fu).

1922 s. 59 the chosen troops who were under his command (Fe); the picked troops that (which) stood (Fi); the picked troops /that were/ under (Fu).

6) *Indef.*

1913 s. 70 If one is staying any /considerable/ (/for/ some /little/) time in London (Fe); Hi "some"; Fu: If you stay some time (for any length of time).

1915 s. 146 and I should very much like to hear something (> anything) about your adventures "'anything' is probably not a real translation, but it would make quite possible sense in any case, and quite good sense in conjunction

Digitized by Google

with such a forced rendering as 'I would willingly hear'. The meaning would then be that the writer would not mind how little he heard or how ill told it was provided only that his friend vouchsafed *some* stuff" (Fe); *"anything* out of the question" (Ch); something (Fu).

1918 s. 151 The lady said that she did not require (need) one (any) [i. e. parasols] [> had no need of (use for) one]. "'any one' would mean a person, and 'any' would mean several" (Fe); did not need one (Fi).

1920 s. 76 there was only one man in the whole of (in all) England (Fe); in all (the whole of) E. (Fi); in all E. (Fu).

1918 s. 152 Do you think that in all the town (in the whole town) there is anyone (Fi); in the whole (in the whole of the) town (Fe).

VI. Verb.

1) *Tempus och "progressiv form".*

1916 s. 117 twenty minutes before I /shall/ know them. "It would not be very natural to include *shall"* (Ch.).

1914 s. 69 the grain that (which) lay (was lying) there (Ch); Fe detsamma men Fu blott "lay".

ibid s. 71 While (As) I stood and watched [stood (was) watching] them (Fe); Ch lika; Fu stood regarding.

1915 s. 215 One cold winter's day when the King was riding (as the King rode) with his train (Fe); was riding. "'Rode' would not be appropriate here" (Ch); was riding (Fu).

1917 s. 83 he had scarcely received the news that the enemy were (was) in flight (fleeing, flying). "Not *that the enemies fled,* as *enemies* is rarely used in the plural in the sense of *hostes,* and the sense is clearly imperfect — though, it is true, the words which are said to have cheered the dying Wolfe are commonly cited as *they run* not *they are running"* (Fe); was in flight (fleeing) (Fi); the enemy was (were) in retreat (was flying, was fleeing)" "Though the verb *to flee* still figures in dictionaries, it is only in the form *fled* that it retains its dignity" (Fu).

ibid. s. 95 As father and son rode (were riding) along the highway (Fi); were riding (> rode) (Fe); While (As) ... rode (were riding) (Fu). (Se nästa!)

ibid. s. 106 One day his two little boys were playing on the banks of the river that flowed (ran) past the house. "In these two cases of the Swedish 'imperfektum' the first distinctly refers to a temporary action which was going on when the story begins, while the second refers to a permanent state of the river: hence the aorist or indefinite form of the past is essential in the second case, while the imperfect form is by far the most likely in the former case. The

Digitized by Google

differences exhibited on this very point in different versions of the recent Higher Certificate texts, however, suggest that some charity should be shown in this case also" (Fe); that flowed (Fi); that (which)[1] flowed.[1]) "Less correctly, unless preceded by a comma." (Fu).

ibid. s. 200 he had to hide himself from his enemies who were trying [< tried] to seize him (Fe); were trying." Note the tense: 'were trying' all the time" (Fi); tried (were trying) (Fu).

1919 s. 72 One day when Napoleon was reviewing [> reviewed] his troops (Fe); was reviewing (Fi).

ibid. s. 138 One morning there was a board hanging (a board hung) on the tree [there was hanging (hung) on the tree a board] (Fe); there was found hanging (there was hung) (Fi).

1920 s. 86 Franklin was talking eagerly with his companion when (as) he went (was going) out (Fe); as he went out (Fi); Fu detsamma.

ibid. s. 100 gave much of [i. e. money] to the poor, whom he always tried (whom he was always trying) to protect against their oppressors (Fe); whom he always tried to (Fu).

ibid s. 175 But each of them was carrying (carried, bore) his barrow on his head (Fe); Fi detsamma; Fu carried.

1921 s. 67 from the benches where the Irish members sat (were sitting) (Fe).

1922 s. 80 Shortly before midnight, while the gigantic vessel was ploughing (ploughed) the waves of the Atlantic at full speed (Fe); was ploughing (Fu).

ibid. Up to the very last moment the wireless operator sent out (was sending out) the S. O. S. signal (Fe); was sending out (Fu).

ibid. s. 204 the only thing I want to see is the person who is thinking (thinks) of putting that fiddle under his chin (Fe); means (Fi); is going to (Fu).

2) *Infin.*

1913 s. 181 she heard Patti sing, wonderfully as usual. "Not: singing" (Ch.); Fe o. Fu lika. "If one writes 'where she rejoiced to hear Patty singing', one implies that P. was already singing when the irascible dame arrived" (Fe).

1914 s. 194 the Head would not let (allow, permit) us to go (Ch.); Fe lika, Fu utan "to".

1920 s. 175 The only thing to do (to be done), therefore, was to get (Fe); there was therefore nothing to do but /to/ get (Fi).

3) *"Shall (should) — will (would)".*

1914 s. 84 how is it possible by signs to show that one wants (should like) milk instead of tea. "Not: 'Would'" (Ch); you want (Fu); one wants (Fe).

Digitized by Google

1915 s. 146 I should be glad to hear something, *"would* in this position is almost sanctioned by usage" (Ch). Fe o. Fu ha "should like".

1917 s. 83 Had Wolfe suffered a decisive defeat, the French colony would probably have remained in the hands of the mother country. "Neither 'should no doubt the French colony have stayed' nor 'the French colony had remained' would be normal modern English, though the latter is doubtless 'possible'." (Fe).

1919 s. 140 Anyone (He) who makes a boat-trip along any of the little rivers that flow into the Yorkshire Ouse on its right bank will (shall) find that (Fe); Fu "will".

1920 s. 86 Learn to bend, and you shall (will) save yourself many a hard knock (Fe); Fi o. Fu "will".

ibid. s. 175 He sent for the men and told them to use the barrows when the coal was [should (was to) be] conveyed home (Fe); was to be (Fi).

ibid. s. 176 They at once declared that in that case they would need[1]) six wheelbarrows.[1])" A virtual condition *('if* this were to be so they would need ...') (Fi); they should require (Fe).

1921 s. 67 I shall (will) sit down now, but the time will come when you *shall* (the time is coming when you will) hear me (Fe); I will (shall)[1]) sit down now, but the day will come when you shall[2]) hear me.[1])" Statement of a future intention".[2]) "Emphatic" (Fi); I will sit down now ... you *will* hear me (Fu).

1922 s. 188 and prayed that God would not let him see the Holy City, since (as, when) he could not deliver it (Fi).

4) *Konjunktiv.*

1913 s. 189 You asked me in your last letter whether (if) there was (were) anything special (Fe); Ch. "was".

1917 s. 184 The Earl of B. had often declared that anybody could be overpowered if he were (was) attacked by several highwaymen (Fu); Fi "were", Fe were (should be).

1920 s. 100 he was a noble-minded man, who slew no one unless he were (was) [if he were (was) not] himself attacked (Fe); unless he was (Fu).

VII. Subjekt och predikat.

1913 s. 86 There's a lot (heaps of) [There are a lot of (heaps of, many, a great many)] pictures. '"There's' is not so definitely singular as 'There is" (Fe); there are a lot of (a great number of) pictures (Ch.). Se vidare en förklaring å *sid. 121* av **Fe:** "A good many students... failed to realize that 'lot' and 'plenty' are regarded as plural expressions where it is a

Digitized by Google

matter of *number*, and as singular where it is a matter of *quantity* (to which class 'deal' is usually restricted). Se vidare *1914 s. 72*.

1914 s 119 The rendering of 'diligens' and 'flygande vagn' were what teased me most (Fe).

ibid. s. 195 and our (my) form (class) is (are) going [is (are) to go, has (have) to go] into the country. "... nor 'think to go' or even 'think of going'" (Fe); Ch har "is /going/ to go" och Fu "is going".

1917 s. 83 the enemy were (was) in flight (Fe). Se vidare ovan "Verb 1)"!

1920 s. 99 there is (are) plenty of fish (Fi); there are plenty [there's plenty (a lot)] of fish (Fe); there is plenty of fish (Fu).

VIII. Adverb.

1914 s. 178 his power of self-control had been (become) strongly (much, very) developed. "The distinction between 'very' and 'much' is not so strict as some grammars would have us believe" (Ch.).

IX. Prepositioner.

1914 s. 78 the University of Oxford (Oxford University). "Not 'the University in Oxford'" (Fe); Ch har detsamma. "Not 'in'".

1915 s. 124 when N. finally came in /to/ the room (Ch.); Fe o. Fu "into".

ibid. s. 125 then seated himself (sat down) at the table (sat down to table) (Fe); sat down to (up to the) table (Ch); seated himself (sat down) at the table (Fu).

ibid. s. 215 Look at that poor old man. "The preposition 'on' will not do" (Ch.)

ibid. s. 228 He ... studied medicine at the University of Edinburgh (at the university in[1]) E.). [1]) "Perfectly good sense, but then 'university' must be spelt with a small letter" (Ch.). Jfr ovan 1914 s. 78!

1921 s. 80 met in (on) a street (Fe); Fi o. Fu "in".

1922 s. 61 and his trial (the trial against him) had begun (Fi); and his trial (the judicial proceedings against him). *"Not* 'the trial against him', though the trial eventually *'went* against him'"; "'the trial *against* the king', though a legitimate inference from the help given in the text, is not English" (Fe); Fu "his trial".

1914 s. 194 our class is to go out into the country (Ch); to go into (Fe); is going into. "Not 'going *out* into'" (Fu).

Digitized by Google

X. Ordföljden.

1913 s. 79 It was supposed that he in saying so alluded to (Hi);
1914 s. 187 who knew never a word of the English (Fe).
1920 s. 176 since they, as belonging to different castes, must not (Fi); seeing that, as they . . ., they were not allowed (Fe); since, as they . . ., they would not (Fu).

XI. Synonymer.

1914 s. 69 I was immensely pleased (delighted, glad) when I took. "Not 'became', because the idea of *change* of state is not to be made prominent" (Ch); I was glad (pl., del.). "The feeling of joy would immediately follow the discovery of the gun: hence it is not appropriate to use the words expressing gradual change 'become', 'grow', 'get'" (Fe); Fu har "was" men ej "glad".
1920 s. 97 Yesterday we went (travelled, journeyed) by rail . . . to the little town of Peel (Fe); Fi blott "went".
ibid. the Bay (> Gulf) of Naples. "But there is no need to . . . turn the open 'Bay' into a 'gulf'" (Fe); the Bay of Naples. "But *Gulf of Genoa,* Gulf of Venice" (Fi); Gulf of Naples (Fu).
ibid. s. 99 We are staying (living) with an uncle of mine (Fi); We are staying (stopping) with. "The indefinite form, 'we live', implies habit, rather than this particular occasion, and that implication is strengthened by the choice of the 'permanent' "live" instead of the temporary 'stay'" (Fe); we are staying (Fu).
1920 s. 100 According to tradition (the legend) (Fu); Fe =, men /the/. "Legend" fattas nog i mer konkret betydelse: the [Saint] legend (C. O. D.).
1921 s. 156 English sailings to the East Indies [to India /and neighbouring lands/) (Fe).
ibid. s. 158 after his "Virgin Queen". "This, and not *Maiden Q.*, is the usual appellation of Elisabeth" (Fi); after his virgin (maiden, unmarried) queen (his Virgin Queen, his Maiden-Queen) (Fe); after the Maiden Queen (Fu).
'by' l. 'of', se art. *1918 s. 66:* ð, se art. 1920 s. 99; fly, se ovan *Verb* 1), 1917, s. 83.

XII. Diverse.

1913 s. 178 Your affectionate Albert. (Fu).
1914 s. 71 Your affectionate John (Fe).
1916 s. 104 but asked the seaman to go (come) home with him [accompany (follow) him home] (Fe); come home with

Digitized by Google

him (accompany him home) (Fu); go (come) home w. h. (acc. him h.). "It need scarcely be pointed out that *follow* is wrong here" (Ch.).

1917 s. 191 the foreign ministers of the two (both the) countries (Fe); Fi o. Fu ha endast "the two".

1919 s. 53 as soon as the ladies had retired (withdrawn[1]).) [1])"No longer in common use in this connection" (Fu); retired (withdrawn, risen) (Fe); withdrawn. "Hence *drawing-room* (= 'withdrawing-room') (Fi).

1920 s. 86 a clergyman (minister, parson) named M. (the Rev. Mr. M.) (Fe); Fi o. Fu ha "the Rev. M.".

ibid. s. 175 They declared ... seeing that ... they were not allowed to (could not, might (!) not) use (Fe); must not use (Fi); would not employ (Fu).

Landskrona i sept. 1923.

Ivar Belanner.

SPRÅKET OCH GRAMMATIKEN.

Några reflexioner rörande F. Brunots »La pensée et la langue.»

Sedan åtskilliga år tillbaka ha språkforskningens och den grammatiska undervisningens metoder varit föremål för en synnerligen livlig debatt bland den romanska filologiens målsmän i olika länder, en debatt, som på de allra sista åren blivit alltmera aktuell och framkallat allt flera värdefulla inlägg. Frågor av liknande innebörd hava utan tvivel i lika hög grad varit föremål för diskussion även inom andra områden av språkvetenskapen än det romanska. Jag erinrar om de under förra året utkomna trenne framstående arbetena av *Jespersen* (Language. Its nature, development and origin), *Sapir* (Language. An introduction to the study of speech) och *Vendryès* (Le langage. Introduction linguistique à l'histoire), vilka alla äro av allmänt innehåll, något som också kan sägas om *R. Lenz,* La oración y sus partes (Madrid 1920), om också detta sistnämda arbete närmast faller inom den romanska intressesfären.

Men trots det stora intresse arbeten av generell räckvidd erbjuda, hava dock principiella betraktelser på grundval av ett visst språk (eller en viss språkgrupp) sin alldeles särskilda betydelse. Kontrollen blir här lättare och därför säkrare. I den mån de vunna resultaten medgiva en generell tillämpning, kan en sådan göras, och alltför vittgående slutsatser korrigeras av sig själva i de allmänna överblickar som, då tiden är inne, icke utebliva.

Inom det romanska området framställde *Vossler* i början av 1900-talet en principiell uppfattning av språkforskningen, enligt vilken fonetiken och formläran, som i allmänhet framstått som något primärt, fingo vika för de stilistiska och syntaktiska syn-

Digitized by Google

punkterna, vilka tagas såsom urgångspunkter. Det psykologiska momentet i språkutvecklingen betonades, och den mekaniska eller fysiologiska sidan frånkändes den betydelse, man i allmänhet tillerkänt densamma. Ett visst berättigande finnes utan fråga i Vosslers teorier, vilka av honom och hans ganska talrika skola tillämpats i många intressanta arbeten. — *Bédier* framlade för några år sedan helt nya principer för textedition med förkastande av den gamla metoden att på grund av en klassifikation av manuskripten åstadkomma en restitution av den ursprungliga texten, en kritisk text. Såväl han själv som andra texteditörer ha följt dessa principer, vilka efter min tro ha framtiden för sig och komma att bära frukt även på andra områden än det romanska. — Inom särskilt fonetiken och etymologien (i vidsträckt bemärkelse) framstå namnen *Schuchardt* och *Gilliéron* såsom centralpunkter, kring vilka diskussionen rört sig. Den förstnämndes ståndpunkt kan man numera lämpligast inhämta genom läsningen av ett förra året utkommet arbete: Hugo Schuchardt-Brevier. Ein Vademekum der allgemeinen Sprachwissenschaft. Als Festgabe zum 80. Geburtstag des Meisters zusammengestellt und eingeleitet von Leo Spitzer (Halle, Niemeyer). Det behöver icke framhållas, att dessa väl valda utdrag ur den genialiske forskarens skrifter erbjuda en utomordentligt lärorik och tankeväckande läsning. — För närvarande står striden skarpast kring Gilliéron, såväl då det gäller språkgeografins betydelse i allmänhet som den traditionella etymologiska metodens berättigande eller nödvändigheten av dess totala omstöpning. Gilliérons väldiga, man kan utan överdrift säga epokgörande arbete *Atlas linguistique de la France,* som följts av ett analogt arbete rörande Korsika och som givit upphov till pågående lingvistiska kartverk bl. a. i Schweiz och Spanien, har utgjort en källa för talrika ofta synnerligen värdefulla specialundersökningar.[1]) Främst bland dessa stå Gilliérons egna arbeten, och det är framför allt de i dem framlagda djärva, ja delvis omstörtande teorierna som kommit andarna att drabba samman. Reaktionen mot Gilliéron har senast tagit sig uttryck i ett större arbete av *G. Millardet*, Linguistique et dialectologie romanes. Problèmes et méthodes (Montpellier 1923).

Om Gilliérons verksamhet huvudsakligen faller inom det fonetiskt-morfologiska området, så beröres grammatiken i dess helhet men kanske framför allt syntaxen i vidsträckt bemärkelse av *F. de Saussures* efterlämnade Cours de linguistique générale (1:re éd. 1916) och av de arbeten, som utgått från hans skola. Bland dem märkas särskilt Bally's böcker (framför allt hans utmärkta Traité de stylistique).

Av allmänt grammatisk innebörd men med uteslutande tillämpning på franskan är också det arbete, vars titel läses ovanför

[1]) En bland de bästa dylika undersökningar är den 1922 utkomna Uppsalaavhandlingen av *Karin Ringenson*, Étude sur la palatalisation de *k* devant une voyelle antérieure en français (Paris, Champion).

Digitized by Google

dessa rader och som i undertiteln närmare karaktäriseras med orden *Méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langage appliquée au français.*

Redan innan detta arbete utkom, hade författaren framlagt huvuddragen av sina teorier i ett par mycket uppmärksammade artiklar i Revue Universitaire (XXIX) och för den svenska publiken genom de av allmänheten med så stort intresse omfattade föreläsningar, som han på inbjudan av föreningen *l'Amitié franco-suédoise* höll i Stockholm och Uppsala våren 1922.

Redan såsom ett verk av den främste samtida kännaren av det franska språkets historia måste Brunots bok väcka uppmärksamhet. Ämnets natur i förening med författarens kända idérikedom, briljanta formella talang och stridbara temperament bidraga ytterligare till det intresse, varmed man går till läsningen av hans nya arbete.

Uppmärksamheten från den romanistiska läsekretsens sida har icke heller uteblivit. Diskussionen med anledning av Brunots nya bok är redan i full gång. Utom Millardet, som ägnar en del av sitt ovan citerade arbete åt en diskussion av Brunots teorier, ha Meillet (Bulletin de la Société de Linguistique de Paris XXIII, 2, s. 12), Bally (ib. XXIII, 3, s. 117) Thibaudet (Nouvelle Revue Française 1922) och Clédat (Revue de Philologie française et de littérature XXXV s. 31) utförligt behandlat densamma med varmt erkännande av dess rika och väckande innehåll och dess betydelse för grammatikens metodik, men också med starka invändningar än mot själva huvudprincipen än mot dess tillämpning i olika fall. Utan tvivel komma nu nämda inlägg att följas av många andra, så att detta Brunots verk, till sitt positiva värde kan lägga förtjänsten att ha kraftigt befordrat ett meningsutbyte i för romansk grammatik grundläggande frågor och att ha, såväl positivt som negativt, såväl direkt som indirekt, suggererat tankar och uppslag av betydelse.

La *Pensée et la Langue* är ett arbete på nära tusen sidor. Det kan icke bli tal om att här lämna ett referat av en sådan bok. Jag skall blott angiva och något karaktärisera författarens ståndpunkt samt orsakerna till och innebörden i den omvälvning av det grammatiska systemet, som han påyrkar, jag skall med ett konkret fall exemplifiera hans tillämpning av sina principer samt söka påvisa några fördelar och olägenheter av hans metod.

Först bör emellertid framhållas, att detta arbete är en direkt frukt av författarens pedagogiska verksamhet och att det framförallt syftar till ett pedagogiskt mål. Det är Brunots femtonåriga tjänstgöring såsom lärare i franska språket vid *l'École de Sèvres* (Frankrikes Högre Lärarinneseminarium), som drivit honom till författandet av detta verk, vilket såsom han själv säger egentligen är den kurs, han giver vid nämda skola, i dess sista, utvidgade och av många omarbetningar föregångna form. De elever, för vilka kursen varit avsedd, befinna sig på ett relativt framskridet

Digitized by Google

kunskaps- och utvecklingsstadium, men de ha inga kunskaper i latin, vilket givetvis varit av betydelse vid metodens utarbetande.

Under denna sin verksamhet har Brunot allt mera kommit till den övertygelsen, att det gamla från Aristoteles stammande och så småningom till latinets fordringar allt strängare apterade grammatiska systemet icke motsvarar ett modernt språks behov utan tvärtom är ägnat att snedvrida lärjungens uppfattning och faktiskt lett språkundervisningen in på en falsk stråt.

När förf. vänder sig mot de franska skolornas läroböcker i fransk grammatik och bl. a. kritiserar den roll ortografiska och dylika sekundära spörsmål alltjämt i dem spela, är hans kritik utan tvivel fullt berättigad, men den intresserar oss mindre, då våra motsvarande läroböcker i regel frigjort sig från den doktrinära slentrian, som utmärker många franska språkläror av en äldre och ännu mycket spridd typ.

Men då hans kritik drabbar grammatikens vanliga uppställning efter ordklasser och ordformer, så är den av samma räckvidd här som i Frankrike. Brunot anser, att grammatikens traditionella kapitel aldrig kunna uppvisa en rationell överensstämmelse mellan formen och innehållet. Ramen sådan den av kapitelrubriken begränsas är för liten för att rymma en hel del företeelser, som logiskt borde höra dit, medan den nämda av själva systemet påbjudna rubriken nödgar till medtagande av sådant, som logiskt sett måste ha sin rätta plats på helt annat håll. *Imperativen* t. ex. säges vara det modus som uttrycker en befallning. Men i satsen *Maman, donne-moi un bonbon* är det ingalunda fråga om en befallning. Ännu mindre i satsen: *Faites ce que vous voudrez, vous ne retrouverez pas la confiance du public.* Å andra sidan kan ju en befallning (uppmaning etc.) uttryckas på många andra sätt än genom imperativen, t. ex. genom futurum eller formler sådana som *Silence! Dehors! Armes sur l'épaule! Ne pas se pencher au dehors.* — *Konditionalis* är ibland ett tempus, ibland ett modus, ibland ett annat. Men samma temporala och modala funktioner, som det fyller, kunna också fyllas på annat sätt. Även här tvingar systemet således tillsammans heterogena saker men skiljer samhöriga. — Ser man saken från en annan synpunkt, visar det sig, att oändligt mycket i det modärna språket icke rymmes i den gamla grammatiska ramen. Under *adjektivets komparation* talas om de tre graderna positivus, komparativus och superlativus. Men var talas om beteckningarna för de oändligt varierande men till vissa huvudgrupper reducerbara grader, i vilka en egenskap kan tänkas existera? Ävenså borde en naturlig plats finnas för de komparativa uttryck, som ange egenskapens tillvaro i mindre eller minsta grad liksom för »les comparatifs d'*égalité*. Allt detta, som borde höra tillsammans, har icke någon naturlig plats i det rådande systemet. För att inte tala om att även andra språkelement än adjektiv (och adverb) kunna kompareras.

Hur skall man då, frågar Brunot, konstruera den nya gram-

Digitized by Google

matiska ram, vari det levande språket i alla dess mångfaldiga nyanser och ständigt nya former kan rymmas? Härtill finnes endast ett sätt, men detta sätt är också enl. författaren fullt tillfredsställande. Mellan de mest skiljaktiga uttrycksformer, de mest olikartade språktecken finnes ett band, den gemensamma idé de bidraga att framkalla. Väljer man denna idé till centralpunkt, så behöves icke längre något val mellan å ena sidan ett förhatligt sammanförande av sådant som icke hör ihop, å den andra en tvungen utelämning av viktiga uttrycksmedel. Då gruppera sig lätt kring denna idé språkelement från olika håll, vilka hittills oberättigat nedtyngt kapitel, till vilka de icke höra. Då behöver icke längre *quelques hommes* stå under indefinita pronomen, *des hommes* under artikeln, *une poignée d'hommes* under substantivet, *vingt hommes* under räkneordet. Kvantitetsuttrycken, de må ange en bestämd eller obestämd kvantitet, inregistreras då tillsammans på ett naturligt och praktiskt sätt. De talrika skilda sätten att angiva orsaken — komplement med eller utan preposition, adjektiv, temporalformer, samordnade satser, underordnade satser m. m. — sammanföras, men icke för att hopgyttras till ett nytt kaos utan för att ordnas efter värde och innebörd ss. synonymer eller uttryck med olika betydelsenyanser eller funktionsvilkor, mellan vilka den talande eller skrivande har att välja. Vidare undersökas arten av de fakta, mellan vilka orsakssammanhanget etableras, de olika modaliteter, under vilka dessa fakta kunna tänkas framstå, de säkra orsakerna skiljas från de osäkra, de som antagas från de, som avvisas o. s. v., ända tills full klarhet ernås i det omfattande tankekomplex, som finner sin språkliga bild i orsaksuttrycken.

Brunot vill alltså lämna en metodisk framställning av språket, vari företeelserna icke äro ordnade efter de språkliga teknens beskaffenhet utan efter de tankeakters, som de representera. Men — och detta är ett betydelsefullt tillägg — tankeakterna böra icke klassificeras i och för sig, endast såsom sådana, såsom fallet skulle vara i en psykologisk framställning, utan med hänsyn tagen till språkets resurser.

Innan jag övergår till att med ett exempel visa, huru författaren förverkligar denna plan, bör lämpligen erinras därom att Brunot — däruti ense med de Saussure och Bally — varnar för att låta den historiska grammatiken få någon bestämmande roll, då det gäller att bibringa en riktig uppfattning av det levande språket i dess nuvarande tillstånd. De samtida uttrycken böra framför allt jämföras med varandra, det är innebörden i uttrycket sådant det nu faktiskt uppfattas, det gäller att klargöra. Uttryckets historia, dess växlande form och betydelse under gångna tider äro frågor av högsta intresse, men de tillhöra ett annat område, och det är farligt att låta hänsynen till dessa frågor spela in vid en beskrivning av det nu levande språket. Det behöver icke sägas, att från Brunots sida häri icke ligger något underkännande

Digitized by Google

av språkhistoriens betydelse, därom vittnar för övrigt i hög grad också denna bok, ty Brunot har ingalunda skytt att under sina olika kapitel införa korta, ofta verkligt glänsande historiska överblickar, vilkas intresse, särskilt då det gäller den klassiska eller efterklassiska perioden, är mycket stort. Man kan till och med ifrågasätta — och kritiken har icke varit blind härför — huruvida han icke ibland gör sig skyldig till en viss inkonsekvens och låter den historiska synpunkten spela in i fall, där detta enligt hans egen ståndpunkt knappast kan anses berättigat.

Efter ett längre lika välbehövligt som intressant kapitel med titeln *Généralités,* avhandlande satsens olika arter, en del oundgängliga förbegrepp etc., övergår författaren till själva framställningen av sitt system.

Den första boken ägnas åt *les êtres, les choses, les idées et leurs noms.* Gällde det en fullständig framställning av språket, skulle denna bok jämte motsvarande delar av arbetet, i vilka verb och adjektiv behandlas, tillsammans bilda en efter betydelserna uppställd ordbok. Försök till en dylik framställning av ordskatten ha som bekant gjorts av flera lexikografer. Här kan emellertid fullständighet naturligtvis icke åsyftas. Vad som lämnas och bör lämnas är en exemplifierande översikt av olika betydelsekategorier samt en översikt av de levande ordbildningsformerna. Den historiska synpunkten framträder här då och då på ett ganska frappant sätt även i den deskriptiva framställningen. För övrigt bjuder förf. redan här på språkhistoriska upplysningar och smärre exkurser av stort intresse.

Nästa bok heter *Les sexes et les genres,* det gäller således franskans sätt att uttrycka könsbegreppet. Men redan titeln angiver, att förf. genast kommer in på ett område, där hans metod måste stöta på svårigheter. Ty om *könet* ofta innebär en tanke, som motsvaras av ett språkligt uttryck, så är grammatikens *genus* ännu oftare en endast historiskt förklarlig språkform, som totalt saknar tankeunderlag i det moderna språket.

Jag anger de följande huvudrubrikerna i första delen: *les nombres, indétermination et détermination, la représentation* (en starkt reviderad framställning av pronominallära). Del II handlar om *les faits,* och det är således framförallt, men långt ifrån uteslutande, verbet, som här lämnar material för framställningen. Vi finna underrubrikerna *le sujet, portée de l'action, l'objet secondaire et autres compléments.* Del III, *Circonstances, modalités,* handlar om *les lieux et les mouvements, les temps, les faits par rapport à nos jugements, à nos sentiments, à nos volontés.* Om fjärde delen, *la caractérisation,* se nedan! Femte delen, *les relations* indelas i *relations non logiques,* bland vilka märkas *les relations de quantité et de qualité* (d. v. s. all slags komparation), samt *chronologie* (tempuslära), och *relations logiques,* d. v. s. *les causes, les conséquences, les fins, les oppositions* och *les hypothèses.*

Digitized by Google

Förf. framhåller kraftigt, att det hela är en plan, vars mål är konsekvens och smidighet, icke en fullständighet som knappast kan uppnås. De olika avdelningarna kunna tillökas med nya paragrafer, hela kapitel kunna läggas till. Det är förf:s förhoppning, att också så skall ske, att såväl lärare som elever skola på detta sätt få impulser till en rikare och finare språklig analys.

En något mera detaljerad redogörelse för en av Brunots huvudavdelningar, exempelvis *La caractérisation,* skall lämna en mera konkret bild av hans metod. Att *karaktärisera* är, säger förf., att angiva väsentliga eller oväsentliga, naturliga eller förvärvade, varaktiga eller övergående kännetecken på en varelse, en sak, en handling eller vilket annat begrepp som helst. Författaren sammanför alltså i denna avdelning många saker, som i grammatiken efter det hävdvunna systemet skiljas åt. Adverbialet karaktäriserar och upptages alltså här, genitivattributet, appositionen likaså. Vissa substantiv innebära i sig själva karaktärisering (ex. *parvenu).* Viktigast är naturligtvis adjektivet i dess olika funktioner. Efter att hava angivit, vilka slags ord som kunna vara föremål för karaktärisering, gör förf. en indelning av karaktäriseringens arter. Den kan vara *intrinsèque* och består då i 1) själva tonen, 2) själva ordet ss. diminutiver, augmentativer eller en mängd ord, vilka i förhållande till sina synonymer innebära karaktäristik (ex. *château, palais, hôtel, villa* etc.), eller *extrinsèque,* d. v. s. bestående i ett särskilt ord eller uttryck. Den sistnämda gruppen av karaktäriseringar sönderfaller i 1) isolerade ord, substantiv, adjektiv, participer, adverb, 2) ordgrupper asyndetiskt fogade till det karaktäriserade ordet *(j'attends, les bras ballants),* 3) indirekta komplement föregångna av preposition, 4) relativsatser, 5) participer eller gerundier, 6) konjunktionsbisatser. Härefter ingår förf. närmare på dessa olika karaktäriseringsarter. Adjektiven grupperas från olika synpunkter och deras femininbildning beskrives. Synnerligen lärorika äro de paragrafer, som behandla adjektivets förhållande till adverbet och substantivets till adjektivet från karaktäriseringens synpunkt. Följer så karaktäriseringens syntax, innefattande framställning av det subjektiva och objektiva attributet (= predikatsfyllnaden), kopulans arter, epitetet (= attribut och apposition), dess överensstämmelse med sitt huvudord, dess plats och dess olika konstruktioner. Nästa avdelning förtecknar och diskuterar olika arter av karaktäristika ordnade efter betydelsen: sådana som röra *art* och *sätt, mått, ursprung, ämne, pris, medel* etc. och avslutas med kapitel om karaktäriseringens pronominala *representation* och dess *mise en lumière,* tvänne kategorier som återfinnas på resp. platser i flera av arbetets avdelningar. Den sista boken är ägnad åt karaktäriseringens modifikationer, vare sig det gäller förhållandet mellan det karaktäriserade och karaktäriseringen (belle *de taille,* connaisseur *surtout en faïences),* karaktäriseringens kvalitet *(pieusement* fidèle) eller, vilket är det viktigaste, dess kvantitet, d. v. s. alla de olika

Digitized by Google

förstärkningar (eller försvagningar) som framför allt i vardagsspråket äro så ymnigt förekommande.[1])

Denna summariska framställning avser endast att giva en idé om själva schemat för framställningen. Det torde i alla händelser av densamma framgå, vilken total omstöpning av det gällande grammatiska systemet, man här möter, och dock är karaktäriseringen knappast det kapitel, i vilket detta intryck är starkast. — Samma förhållande framträder skarpt, om man granskar ett kapitel i en vanlig grammatik och ser till, i vilken grad det styckats av Brunot. Det som i allmänhet i en vanlig syntax meddelas under infinitiven finna vi sålunda hos Brunot fördelat mellan kapitlen om *sujets de verbes à un mode personnel* (s. 239), *actions objectives* s. 338, *syntaxe de la proposition infinitive* s. 347, *les causes,* s. 823, *les fins* s. 846, *les faits par rapport à nos volontés* s. 562 o. 567, *les temps* s. 478, *les sentiments* s. 571 — och förteckningen är dock icke fullständig.

* * *

Den princip Brunot tillämpar i sitt arbete och som utgör hans grammatiska program är icke ny. Flera grammatici ha förut haft sin uppmärksamhet riktad åt detta håll. Noreen tillämpar den i viss mån i *Vårt Språk.* Inom språkhistorien utgöra de onomasiologiska undersökningarna en tillämpning därav, och Bally utgår i sin Traité de Stylistique, såsom Brunot i sitt företal påpekar, från liknande synpunkter. Men Brunot torde vara den förste, som tar alla konsekvenserna av en dylik ståndpunkt, den förste, som följdriktigt tillämpar principen på en fullständig grammatisk framställning av ett språk och som för en sådan metod vindicerar icke blott ett vetenskapligt utan också ett — även med hänsyn till skolstadiet — pedagogiskt värde.

Då det gäller att taga ställning till frågan om den Brunotska metodens pedagogiska betydelse, måste frågan ses från olika synpunkter. För oss ligger det närmast till hands att först tänka på dess eventuella användbarhet vid inlärandet av ett främmande språk. Jag betvivlar, att Brunots metod kan få någon direkt användning för detta mål. Metoden synes mig förutsätta en redan given tämligen vidsträckt behärskning av själva språkmaterialet till vars sovring, riktiga bedömande, korrekta och smakfulla användning den under en sådan förutsättning måste verksamt bidraga. Men då det gäller ett nytt språk, som lärjungen även efter flera års studier ytterst ofullständigt behärskar, synes det ojämförligt viktigaste vara att först inhämta själva språktecknen i deras olika former och reglerna för dessa formers användning. Det dröjer länge, innan kunskapen rörande själva språkmaterialet blir så pass vidsträckt att den sträcker sig utom den vanliga grammatiska ramens möjlig-

[1]) Förf. synes icke ha känt till Hultenbergs förträffliga avhandling, rörande förstärkning av adjektiv och adverb i de romanska språken.

Digitized by Google

heter. — En annan fråga är metodens lämplighet vid studiet av modersmålet. Själv har Brunot använt den vid l'École de Sèvres och Sorbonne, alltså på stadier, där eleverna längesedan inlärt den elementära grammatiken, då de väl känna den terminologi, för vilken de i alla händelser med vissa ändringar och utvidgningar få riklig användning vid sitt fortgående studium efter den nya metoden. Men M. Brunot synes vilja tillämpa den även på barnaundervisningen i modersmålet, vilken han tror på detta sätt skall bliva vida mera fruktbärande, intresserande och verkligt uppfostrande än hittills varit fallet. Det är mycket möjligt att Brunot har rätt häri. Men det hade varit önskvärt, att han, på samma gång han utgav detta stora arbete, velat genom en för barnaåldern avsedd lärobok visa, hur han tänker sig metodens användning på detta stadium. Att förstå detta med stöd av föreliggande arbete, vars blotta register omfattar 30 sidor, som sönderfaller i 5 delar och 25 böcker av vardera 10 à 15 kapitel är icke lätt. Även en ganska försigkommen läsare behöver både tid och arbete för att väl orientera sig i boken. Men att vid en relativt framskriden ståndpunkt ett studium av språket efter Brunots metod måste bliva väckande på ett helt annat sätt och i helt annan grad än vanligt grammatikstudium, står för mig utom allt tvivel. Det tvingar till reflexion över språkets olika möjligheter och till jämförelse mellan dessa samt till undersökning av förutsättningarna för varje uttrycks användning, det leder den studerande till ett behov att klart och exakt för sig analysera de olika ordens och uttryckssättens innebörd, grammatiken blir på samma gång stilistik, utvecklande och uppfostrande den litterära smaken. — Det är vidare givet att för varje författare av läroböcker i de levande språkens grammatik, det må gälla modersmålet eller ett främmande språk, läsningen av *La pensée et la langue* bör på det livligaste tillrådas. Ty även om själva metoden synes mig oanvändbar såsom grundläggande, så hindrar detta ingalunda, att de synpunkter som genomgå densamma i stor utsträckning ha betydelse även för läroböcker, som bygga på en annan huvudprincip. De skola ha mycket att vinna i verkligt liv och intresse genom att i så utsträckt mått som möjligt låta den bakom språkuttrycket liggande tanken komma till synes även vid den redogörelse för former och regler, som måste bli stommen för en elementär språkundervisning.[1])

Frånser man den pedagogiska sidan och betraktar man Brunots arbete ur synpunkten av dess vetenskapliga betydelse i principiellt avseende, så äro de flesta kritici ense om att det betecknar en stor vinning för den filologiska forskningen. Detta är också efter min mening obestridligt. Ett betraktande av det levande språket från ideernas synpunkt måst giva en utomordentligt levande och fördjupad uppfattning av dess egenart. Ett resonnerande inventarium över

[1]) Ett exempel härpå föreligger i *R. Radouant*, Grammaire française, Paris Hachete, 1923, ett arbete som jag rekommenderar till lärares och studerandes uppmärksamhet.

Digitized by Google

ett språks olika möjligheter att uttrycka ett visst begrepp, en viss tankegång eller en viss känsla måste giva en lärorik bild både av dess mångfald och växlingsrikedom och av dess speciella karaktär till skillnad från andra språk eller från samma språk vid ett annat tidsskede. Det tvingar också till en vida mera djupgående undersökning av de språkliga resurserna och ger därigenom impulser åt den historiska forskningen. Brunot har, som redan framhållits, ingalunda velat ställa språkhistorien i skuggan. Men han har velat framhålla vikten av att betrakta språket även från det närvarandes synpunkt och av att så vitt möjligt söka förstå, i vad mån språkuttrycket verkligen motsvarar en tanke hos den talande eller skrivande och i vad mån det blott är uttryck för vad han med en lycklig term kallar "les servitudes grammaticales," samt av att se huru det alltjämt strävar att frigöra sig från dessa.

Då Brunot i en avdelning sammanför alla imperativiska uttryck av olika slag (imperativ, futurum, infinitiv, interjektionella uttryck etc.), så anser Millardet detta visserligen kunna vara nyttigt vid den praktiska undervisningen, men vetenskapligt är en dylik katalogisering efter hans mening värdelös. Det oundgängliga historiska momentet, som förklarar formerna, saknas. Jag tror, att Millardet här liksom i flera andra fall har orätt. Själva arten av ifrågavarande uttryck, det gemensamma hos dem eller hos deras stora flertal, d. v. s. det förkortade, interjektionella, är något som framträder vid katalogiseringen och som i och för sig innebär en psykologisk förklaring. De olika uttryckens användning och betydelsenyanser äro ägnade att bilda utgångspunkt för en vetenskaplig betraktelse av denna del av det levande språket. Ett annat exempel! Den obetecknade genitiven i fornfranskan erbjuder stoff till en synnerligen intressant historisk studie.[1]) Men först genom att jämsides med varandra betrakta t. ex. 1100-talets olika sätt att uttrycka genitivbegreppet får man en föreställning om språkskicket i detta avseende under nämda period. Helheten i detta språkskick vinner icke någon belysning genom en historisk undersökning av varje särskilt uttryckssätts utveckling, en utveckling, som ingalunda företer någon slags parallellism eller försiggår i jämn takt. Och först genom att betrakta alla olika möjligheter för en tankes uttryckande vid en viss tidpunkt, sättes man i stånd att rätt bedöma det enskilda uttryckets värde.

Varken från vetenskaplig eller pedagogisk synpunkt bör Brunots metod således efter min mening fattas såsom uteslutande eller ersättande den gamla metoden men väl såsom ett befruktande komplement till densamma. Ur vissa synpunkter erbjuder systemet stora svårigheter. Det är till exempel icke lätt att på rätta sättet avgränsa och formulera de tankeakter, som skola tjäna till rubriker för de olika kategorierna av språkföreteelser, det är också svårt att ernå en viss fullständighet i rubrikernas antal, utan

[1]) Den har på förträffligaste sätt blivit gjord av Alfred Westholm i hans arbete *Étude sur la construction du type li filz le rei.*

Digitized by Google

att detta blir oproportionerligt stort. Men smidigheten är å andra sidan en av metodens fördelar. Den kan utvidgas efter behov, den kan på ett naturligt sätt modifieras och fullkomnas.

Trots sin stora volym är arbetet, ss. i företalet framhålles, en skiss. Man märker lätt, att förf. framför allt intresserat sig för de stora linjerna och synpunkterna, medan detaljerna icke alltid i samma grad varit föremål för hans uppmärksamhet. Men Brunots utomordentliga kännedom om det franska språket under dess olika skeden och i dess olika stilarter, hans överlägsna pedagogiska och formella talang, hans självständighet och idérikedom göra, att hans arbete trots de invändningar av olika slag, som kunna göras, erbjuder en sällsynt fängslande och lärorik läsning. Jag slutar dessa reflexioner med de ord varmed Meillet börjar sin anmälan av arbetet: "Derrière ce livre il y a un homme. M. Brunot n'est pas seulement un historien du français, il est aussi un homme d'action qui a joué et qui continue à jouer dans la vie de la nation un grand rôle; il n'est pas seulement un grammairien, il est aussi un pédagogue. Ce gros livre y gagne d'avoir une vie qui n'est pas ordinaire dans les ouvrages sur la théorie des langues."

E. Staaff.

N'IMPORTE *OCH DYLIKA UTTRYCK.*

Då enkelt *ne,* som genom formen *nen* är en fortsättning av latinets *non,* i det äldre språket var tillräckligt att negera ett verb, är det inte underligt, att 1600-talets författare ibland gjorde bruk av denna negationsmetod, t. ex. Lafontaine, *Tout fut mis en morceaux, un seul n'en réchappa* (Ayer). Men även i modern, för att inte säga modernaste franska, kan man träffa spår av detta språkbruk. Skolgrammatikorna ha inregistrerat de vanligaste av de verb, som nöja sig med enkelt *ne,* och av vilka många betyda »inte bry sig om», »nonchalera», såsom t. ex. *il ne m'en chaut.* Till dessa kunna nu läggas några andra. Victor Hugo skriver i *Notre-Dame de Paris* I, sid. 49: *Maintenant qu'on l'avait, on ne s'en souciait.* Vidare träffar man *tenir compte,* t. ex. Sarcey, *Le siège de Paris,* sid. 115: *Le général Trochu n'en tenait compte.* I en nyligen utkommen bok, *Le grand écart* av Jean Cocteau, läses sid. 145: *C'est la première fois qu'il parle. Chez les Berlin, il ne daigne.* Exemplet är rätt intressant, därför att det påträffats i en så modern roman och att det tyckes vara ett alldeles nytt verb, som nöjer sig med enkelt *ne.* Det blir dessutom en direkt översättning av den genuint svenska meningen: han gitter inte. Utöver dessa nonchalansbetydelser sträcker sig detta språkbruk vidare till andra verb. Vid

Digitized by Google

pouvoir och *oser* med följande infinitiv är det ju vanligt, mera dock förr än nu. Diez förklara det så, att dessa verb äro modala, "in deren Begriff eine Unentschiedenheit liegt, die also keine absolute Verneinung auf den abhängingen Inf. übertragen." Emellertid tyckes *pouvoir* ha dragit med sig även *vouloir,* t. ex. Henri Bouchot, *Les élégances du second empire,* sid. 39: *mais elle ne les veut reprendre de peur du scandale;* Philibert Audebrand, *Petits mémoires d'une stalle d'orchestre,* sid. 150: *Si Darcier avait voulu, mais Darcier, qui était l'indiscipline même, ne voulait;* ib. sid. 290: *et cette tragédie glorieuse n'est mortre, si elle est morte, que faute d'interprètes, l'administration ne voulant, les acteurs ne pouvant;* Eugène Sue, *Le juif errant* I, 247: *Je ne puis, je ne dois revenir dans cette maison.* Här har även *devoir* fått följa med. Vidare kan man föra hit verbet *empêcher,* t. ex. André Theuriet, *Dans les roses,* sid. 195: *N'empêche qu'hier soir, pas plus tard, je les ai surpris.* Indikativ efter *empêcher* är ju också att observera. Inte så ovanligt är *n'ayez crainte,* t. ex. Cherbuliez, *Le roman d'une honnête femme,* sid. 48: *Oh, n'ayez crainte, je vous jure de n'y toucher qu'avec des doigts respectueux. N'ayez peur* tyckes inte förekomma.

Alfred Stenhagen.

LITTERATUR.

Common faults in writing English, by Henry Alexander. M. A. The People's books No. 59. New issue 1922. 125 sidd. 1—net. T. Nelson & Sons.

Det arbete, vars titel angives här ovan, är icke enastående i sitt slag, men det torde ändå vara välkommet för studerande och lärare i engelska. Det första intrycket, man får av boken, är, att den är ovanligt lättläst trots det grammatiska ämnets allvarliga natur. Framställningssättet är nämligen enkelt och klart. Inga avskräckande djupsinnigheter, onödiga avvikelser från ämnet eller uppstyltade perioder påträffas. Förf. vänder sig till den publik, som har mera intresse än kunskaper i fråga om det engelska modersmålets behandling, För att icke trötta eller avskräcka har han fattat sig så kort som möjligt. Fullständighet är således ett begrepp, som icke ens skymtar fram bakom det sagda. Vill någon veta mera, så hänvisas han i bibliografien till ett dussin andra arbeten. Som man kan vänta av titeln, innehåller boken typiska exempel på felaktiga konstruktioner. Vid sidan om dessa ställas dock alltid de riktiga uttrycken. Detta bör betecknas som en lycklig idé, vilken är till nytta även för utländingar på ett försigkommet stadium, men naturligtvis ej för nybörjare i engelska.

Digitized by Google

Det inledande kapitlet "General principles" är i all sin korthet (c:a 270 rader) så mönstergillt till både form och innehåll, att det kan rekommenderas till läsning i våra gymnasiers högsta ringar. Kriterierna på fullgott uttryckssätt äro visserligen desamma för modersmålet och främmande språk, men värdet av att en skolyngling får se dessa principer uttalade på det främmande språket, ligger i öppen dag. Här ges nämligen den handledning, ynglingen så väl behöver, ifall han på egen hand skall kunna utveckla sina kunskaper och förmågan att meddela sig med utländingar. Å ena sidan ställas grammatikens regler i riktig dager: de få icke negligeras men äro ej heller allt. Å den andra vidgas den studerandes syn för språkriktighetens krav; hans kritik av vad t. o. m. de infödda skriva, väckes, och vad mera är, den ledes åt det håll, som lovar djupare insikt i språkets natur.

Kapitlet om ordvalet synes mig inte ha förstahandsintresse för oss, då engelska synonymer förut äro utförligt behandlade på svenska. Men vad som särskilt ådrager sig uppmärksamheten, är anmärkningarna mot slarvig tidningsstil, vulgära och dialektala tendenser samt inflytelser från andra, levande såväl som döda språk i våra dagars engelska.

Av större vikt för skolmannen är däremot den följande avdelningen: grammatikregler. Särskilt anmärkningsvärt är, att förf. ofta lyckats sätta fingret på ömma punkter i vår grammatikundervisning. Påpekas kunna reglerna om pronomina, adjektiv och adverb, prepositionernas användning samt ordföljden. En del av de elementära exemplen som anföras, kunna säkert med fördel användas i skolan.

Den sista avdelningen innehåller stilistiska anvisningar av så allmän natur, att den ej kan sägas ge något för engelskan karaktäristiskt. I viss mån finner man här en upprepning av vad som förut sagts på olika ställen, men sammanfattat. Också märkes i avslutningen en mera retorisk utformning, liksom om förf. väntade, att läsaren nu vant sig att följa med en abstrakt tankegång. Sålunda användas här ganska många lärda ord. Också komma språkfilosofiska synpunkter mera i förgrunden.

Sammanfattning. Boken innehåller åtskilliga tänkvärda saker, fastän problemens behandling icke är formellt sett fördjupad. Den är snarast att likna vid en lättsmält efterrätt efter de tyngre grammatiska läroböckerna. Som sådan har den det dubbla värdet att både vara behaglig och vidga synen för frågor av stilistisk art, utan att därför de rent formella reglerna åsidosättas.

Hugo Styff.

Digitized by Google

INSÄNDA BÖCKER.

Brusewitz, Victor, Fransk läsebok för de allm. lärov. II. Bergvall, Stockholm 1923. Pris, bunden 4: 50.

Fahlstedt, Carl A., Les précieuses ridicules, Molière. Skolupplaga. Andra uppl. tillökad med "La carte du pays de tendre". Bonnier, Stockholm 1923. Pris 1: 50.

Gullberg, G., Le petit chose, Daudet. Quatrième édition. Bonnier, Stockholm 1923. Pris 1: 75.

Kommentaren är ett, så vitt jag kunnat finna, ordagrant avtryck av föregående upplagors. Det synes, som om utgivaren i varje fall borde ha tagit ställning till mina blygsamma erinringar i M. S. 1914, ss. 40—42. H. Sgh.

Ekblom, Einar, Engelsk synonymbok. Fritze, Stockholm 1923. Pris, bunden 3: 90.

Munthe, Åke W:son, Kortfattad spansk språklära. Andra upplagan. Almqvist & Wicksell, Uppsala 1923. Pris 3 kr.

Edwards & Barker, Ejercícios de Gramática Española para Principiantes. Heffner & Sons, Cambridge 1923. Price 1/6.

Klinghardt & Fourmestraux, French Intonation Exercises. Translated and adopted for English Readers by M. L. Barker, Heffner & Sons, Cambridge 1923.

Paues, A. C., Bibliography of English Language and Literature 1922. Bowes & Bowes, Cambridge 1923. Price 6 s. net.

INSÄNDA TIDSKRIFTER.

Modern Language Notes, Vol. XXXVIII (1923), 4—6.

Mondo, Yaro XII, 4—9.

Vor Ungdom, 1923, April—September.

Malmö 1923, Röhr's Boktryckeri.

Digitized by Google

Medföljer som bilaga till Moderna Språk N:o 8.

University of London, University College.

DEPARTMENT OF PHONETICS.

PHONETICS.

SPOKEN ENGLISH

(FOR FOREIGN STUDENTS).

Session 1923-24.

Digitized by Google

CONTENTS.

	Page
Staff and Dates of Terms	1
Lectures and Classes :—	
A. PHONETICS.	
English Phonetics for Foreign Students	2
English Phonetics for English Students	3
French Phonetics	3
German Phonetics	4
Italian Phonetics	4
Welsh Phonetics	4
Swedish Phonetics	4
Danish Phonetics	4
Phonetics of other Languages	4
General Phonetics	5
Research Work	5
Speech Defects	5
B. SPOKEN ENGLISH (For Foreign Students)	5
C. SPECIAL COURSES	6
D. VACATION COURSES	6
Examinations	7
Certificates	9
Fees	10

Applications for admission should be addressed: "The Provost, University College, London, W.C. 1."

Students will be required to register themselves by filling up the appropriate University and College Forms. Fees, a table of which will be found at the end of this handbook, must be paid within fourteen days of admission, and should be sent to the Secretary, University College, London, W.C. 1.

Digitized by Google

UNIVERSITY OF LONDON, UNIVERSITY COLLEGE.

SESSION 1922-23.

DEPARTMENT OF PHONETICS.

STAFF:

DANIEL JONES, M.A., University Professor of Phonetics.

Miss LILIAS E. ARMSTRONG, B.A., Senior Lecturer in Phonetics.

S. JONES, B.Sc., Superintendent of Phonetics Laboratory.

W. PERRETT, Ph.D., Lecturer in German Phonetics.

Miss IDA C. WARD, B.Litt., Assistant Lecturer in General Phonetics.

A. LLOYD JAMES, M.A., Senior Assistant in General Phonetics.

Assistants:

Miss HÉLÈNE COUSTENOBLE (French Phonetics).

Miss HYACINTH M. HOLDSWORTH (Spoken English).

Miss SOPHIE LUND (French Phonetics).

Miss A. DOROTHY PARKINSON (Spoken English).

Miss EDITH E. QUICK, B.A. (English Phonetics).

Dates of Terms:

FIRST TERM:—October 1st to December 19th.

SECOND TERM:—January 15th to March 26th.

THIRD TERM:—April 24th to July 3rd.

[NOTE—Classes are not continued beyond the dates of the examinations except in the case of Students entering in the Third Term.]

Digitized by Google

LECTURES AND CLASSES.

PHONETICS.

ENGLISH PHONETICS
(For Foreign Students).

I. **Full Course of English Phonetics**, leading up to the Examination for the College Certificate of Proficiency in English Phonetics.

Note.—**The work done during this Course will also cover the ground required for the Phonetics Section of the Examination for the** *University Certificate of Proficiency in English.* **For other Classes for Candidates for this Certificate, see special leaflet.**

The Course will occupy four periods a week during the First and Second Terms, and three periods a week during the Third Term.

The Course begins on Tuesday, October 9th, at 2 p.m., and includes the following classes :—

S 1. **A Course of 10 Lectures** (Mr. Lloyd James). *First Term* Tuesday at 2 p.m.

S 2. **Ear-training Exercises** (Miss Quick). **Throughout the Session**, Tuesday at 3—3.45 p.m.

S 3. **Pronunciation Exercises** (Mr. Lloyd James, **Miss Ward and** Miss Quick). The Students will be taken in small groups (not exceeding six in a class); each Student will be entitled to attend twice a week in the *First* and *Second Terms*, and once a week in the *Third Term*. Times to be arranged at the First Lecture on October 9th, at 2 p.m.

S 4. **A Special Course of Phonetic Theory with correction of written papers, for candidates for Phonetics Examinations.** (Mr. Lloyd James and Miss Quick). *Second and Third Terms*, Tuesday at 2 p.m.

BOOKS.—D. Jones.—*Outline of English Phonetics. Phonetic Readings in English. Pronouncing Dictionary. Examination Papers in Phonetics.*

Palmer.—*Intonation Exercises. Everyday Sentences. First Course of English Phonetics.*

II. Short Courses of English Phonetics.

(*a*) A limited number of Students may be admitted at the beginning of the Second Term, if there is room in the classes. They will be required to take S 2, S 3, S 4, and an intensive course of 12 Private Lessons.

(*b*) S 5. Course of Lectures and Ear Training for Students entering the Third Term. These Students may also attend a Special Section of S 3.

III. Special Intensive Courses of Spoken English
(See p. 6)

Such Courses will be found particularly useful to foreigners who have only a limited time at their disposal for preparing for the Examination for the ***University Certificate of Proficiency in English.***

Digitized by Google

ENGLISH PHONETICS

(For English Students).

I. **Full Course of English Phonetics,** leading up to the Examination for the College Certificate of Proficiency in English Phonetics.

Three periods a week throughout the Session during the First and Second Terms, and two periods a week during the Third Term.

The Course begins on Wednesday, October 10th, at 5.30 p.m., and includes the following classes :—

S 6. A Course of Lectures (Miss Quick). *First and Second Terms*, Wednesday at 5.30 p.m.

S 7. Ear-training Exercises (Mr. Lloyd James). Throughout the Session : Wednesday, 6.30—7.15 p.m.

S 8. General Practical Work, and correction of written papers (Miss Armstrong and Miss Ward). Throughout the Session : Monday at 6.30 p.m.

Note.—**Course S 8 is not open to Students entering in the Second or Third Terms.**

Books.—Armstrong.—*An English Phonetic Reader.*
Jones.—*Examination Papers in Phonetics.*
Grant.—*Pronunciation of English in Scotland.*
Ward.—*Defects of Speech : their Nature and Cure.*

II. **Special Intensive Courses of English Phonetics** (see page 6).

FRENCH PHONETICS.

I. **Full Course of French Phonetics,** leading up to the Examination for the College Certificate of Proficiency in French Phonetics.

Note.—**The work done during this Course will also cover the ground required for the Phonetics Section of the Examinations for the** *University Certificate of Proficiency in French.*

Four periods a week throughout the Session.

The Course begins on Tuesday, October 9th, at 5.30 p.m., and includes the following classes :—

S 9. A Course of 10 Lectures (Miss Armstrong). ***First Term***, Tuesday at 5.30 p.m.

S 10. Ear-training Exercises (Miss Coustenoble). Throughout the Session : Tuesday, 6.30 –7.15 p.m.

S 11. Pronunciation Exercises (Miss Lund and Mr. E. Stéphan.) The Students will be taken in small groups (not exceeding six in a class) ; each Student will be entitled to attend one of the classes each week throughout the Session. The times will be arranged at the first lecture on Tuesday, October 9th.

S 12. French Fluency Practice (Miss Coustenoble). In this Course also the Students will be taken in small groups (not exceeding six in a class) ; each Student will be entitled to attend one of the classes each week throughout the Session. The times will be arranged at the first lecture on Tuesday, October 9th.

Digitized by Google

S 13. **A Special Course of Phonetic Theory,** with correction of written papers, for candidates for Phonetics Examinations (Miss Ward and Miss Coustenoble). *Second and Third Terms:* Tuesday, 5.30 p.m. (in sections).

Books.—Passy.—*Sounds of the French Language. Conversations Françaises. French Phonetic Reader. Lectures Phonétiques Françaises.*

Nicholson.—*French Phonetics.*

Klinghardt & de Fourmestreaux.—*French Intonation Exercises.*

Jones.—*Examination Papers in Phonetics.*

Palmer & Motte.—*French Fluency Exercises.*

II. Short Courses of French Phonetics.

Any one of the above Courses may be taken separately by Students entering in the First or Second Terms. Students entering in the Third Term may attend S 11 and S 12, in which special sections will be reserved for them.

III. Special Intensive Courses (see page 6).

Such Courses will be found particularly useful to those who have only a limited time at their disposal for preparing for the Examination for the *University Certificate of Proficiency in French.*

GERMAN PHONETICS.

Short Course of German Phonetics.

S 14. A Course of Lectures with Practical Work. (Dr. Perrett). *Second Term:* Thursday at 5.30 p.m., beginning January 24th.

ITALIAN PHONETICS.

Short Course of Italian Phonetics.

S 15. A Course of Lectures with Practical Work (Miss Ward). *First Term:* Wednesday at 5.30 p.m., beginning October 10th.

Book.—Camilli.—*Italian Phonetic Reader.*

WELSH PHONETICS.

Short Course of Welsh Phonetics.

S 16. A Course of Six Lectures (Mr. S. Jones). *Third Term:* Thursday at 5.30 p.m., beginning May 8th.

SWEDISH PHONETICS.

Short Course of Swedish Phonetics.

S 17. A Course of Six Lectures with Practical Work (Miss Armstrong). *First Term:* Friday at 5.30 p.m., beginning October 19th.

DANISH PHONETICS.

Short Course of Danish Phonetics.

S 18. A Course of Practical Danish Phonetics (Miss Lund). *First Term:* Monday at 5 p.m., beginning October 15th.

PHONETICS OF OTHER LANGUAGES.

S 19. Special Classes for the study of the Phonetics of certain other languages, such as Russian, Chinese, Urdu, Sinhalese, Sechuana, Yoruba, will be formed if not less than three Students apply.

The times will be arranged to suit the convenience of Students.

Digitized by Google

GENERAL PHONETICS.

S 20. **An Advanced Course for those desiring to qualify as Teachers of Phonetics** (Professor Jones). Throughout the Session: Monday at 5.30 p.m., beginning October 15th.

Note.—**Courses of General Phonetics adapted to the needs of Students of Oriental and African languages** will be conducted by Professor Jones, Miss Armstrong, Miss Ward, Mr. Lloyd James and Miss Quick on Friday afternoons throughout the Session at the School of Oriental Studies. Particulars may be obtained from the Director, School of Oriental Studies, Finsbury Circus, E.C. 2.

RESEARCH WORK.

S 21. **Research Work in the Laboratory of Experimental Phonetics** can be undertaken at times to be arranged.

Research Students are entitled without extra fee to attend a **Course of four Demonstration Classes,** given by Mr. S. Jones, in the *First Term* on Tuesdays, at 6.30 p.m., beginning October 9th.

S 22. **Special Classes for Advanced Students desiring to undertake original work in any branch of Phonetics** will be held by Professor Jones at times to be arranged.

SPEECH DEFECTS.

The Phonetics Department is prepared to undertake the curing of certain kinds of **individual defects of speech.** The Professor may be consulted by appointment, free of charge. If the applicant decides to follow a course of treatment, a fee will be charged in proportion to the length of the Course.

SPOKEN ENGLISH

(FOR FOREIGN STUDENTS).

I. **Complete Course in Spoken English,** leading up to the Examination for the College Certificate of Proficiency in Spoken English.

Note.—This Course will also cover much of the ground required for the *University Certificate of Proficiency in English.* For other Classes for candidates for this certificate, see special leaflet.

The Course will occupy eight periods a week during the First and Second Terms, and seven periods a week during the Third Term.

The Course begins on Tuesday, October 9th, at 2 p.m., and includes the following classes :—

S 23. A Course of Lectures on the **Grammar of Colloquial English,** with correction of written papers (Miss Holdsworth). Throughout the Session: Friday at 2 p.m.

S 24. **Exercises in Composition** (Miss Holdsworth). Throughout the Session: Monday at 2 and 3 p.m. **(in sections).**

Digitized by Google

S 25. **Readings with Explanations** (Miss Holdsworth). Throughout the Session: Thursday at 2 p.m.

S 1. **A Course of Ten Lectures on Phonetics** (Mr. Lloyd James). *First Term:* Tuesday at 2 p.m.

S 2. **Ear-training Exercises** (Miss Quick). Throughout the Session: Tuesday, 3—3.45 p.m.

S 3. **Pronunciation Exercises** (Mr. Lloyd James, Miss Ward and Miss Quick). The Students will be taken in small groups (not exceeding six in a class); each Student will be entitled to attend twice a week in the First and Second Terms, and once a week in the Third Term. Times to be arranged at the first lecture on October 9th, at 2 p.m.

S 4. **A Special Course of Phonetic Theory** with correction of written papers, for Candidates for Phonetics Examinations (Mr. Lloyd James and Miss Quick). *Second and Third Terms:* Thursday at 2 p.m.

S 26. **Conversation Classes** (Miss Holdsworth and Miss Parkinson). Times to be arranged.

Books.—As for *English Phonetics for Foreign Students* (see p. 2) and Palmer.—100 *Substitution Tables. Grammar of Colloquial English.*

II. Short Courses of Spoken English.

(*a*) A limited number of Students may be admitted at the beginning of the Second Term, if there is room in the classes. They will be required to take S 2, S 3, S 4, S 23, S 24, S 25, S 26, and an intensive course of 6 Private Lessons in English Phonetics, and 6 in Spoken English.

(*b*) S 27. A Special Course of Spoken English to be taken in conjunction with S 3 and S 5.

III. Special Intensive Courses of Spoken English.

See below. Such Courses will be found particularly useful to foreigners who have only a limited time at their disposal for preparing for the Examination for the *University Certificate of Proficiency in English.*

SPECIAL COURSES.

INDIVIDUAL INTENSIVE COURSES.

The College can generally provide Special Courses (with private tuition) in most of the subjects coming within the scope of the Phonetics Department. Such Courses can be of any desired length. Particulars may be obtained from the Secretary of the College. The Charge for private lessons is 6 guineas for 12 lessons of ¾-hour each.

EXTERNAL COURSES.

The College also organises Courses from time to time in educational centres remote from London. It is generally possible to arrange such Courses either during term time or during vacations. Enquiries and applications for Courses should be addressed to the Secretary of the College.

VACATION COURSES.

Vacation Courses in French Phonetics (for English Students), English Phonetics (for English Students), and Spoken English (for Foreign Students), will be held in August, 1924. For particulars see separate leaflets.

Digitized by Google

EXAMINATIONS.

The following examinations for Students who have satisfactorily attended the prescribed Courses will be held at the end of the Third Term :—

(i) An examination in **English Phonetics for Foreign Students,**

(ii) An examination in **French Phonetics,**

(iii) An examination in **English Phonetics for English Students,**

(iv) An examination in **General Phonetics** for those desiring to qualify as teachers of Phonetics,

(v) An examination in **Spoken English for Foreign Students.**

The subjects in the examinations for **Phonetics** (i), (ii), and (iii) will include :—

(1) *Written Test.*

(*a*) Ordinary phonetic dictation.

(*b*) An easy phonetic dictation in a language unknown to the candidate or a dictation of meaningless words (for testing the candidate's capacity to recognize sounds).

(*c*) A paper of two hours on Phonetic Theory and its practical applications.

(*d*) Phonetic Transcription (one hour).

(2) *Oral Test.*

(*a*) Reading aloud an unseen phonetic text.

(*b*) Reciting a passage previously prepared.

(*c*) Questions on Phonetic Theory and its practical applications.

The Phonetic Theory required includes the analysis and classification of speech sounds generally, and of the sounds of English or French as the case may be, in particular, the distribution of sounds in connected speech, sound groups, stress, intonation, quantity, assimilation.

In the examination in **English Phonetics for Foreign Students,** questions will be asked on the special difficulties which the pronunciation of English presents to foreigners, and on methods of acquiring the correct pronunciation.

In the examination in **French Phonetics,** questions will be asked on the special difficulties which the pronunciation of French presents to English Students, and on methods of teaching the correct pronunciation.

In the examination in **English Phonetics for English Students,** questions will be asked on the best methods of teaching "Received" English Pronunciation to those who have notably dialectal or defective speech. Candidates will moreover be expected to be able to read aloud in such a way that their words may be heard with perfect distinctness from the further end of a large room.

Digitized by Google

The subjects in the examination for General Phonetics will include :—

(1) *Thesis.*

An original Thesis to be written in the course of the Session on some phonetic subject approved by the Professor (to be sent in before May 1st)

(2) *Written Test.*

(*a*) English Phonetic Dictation.

(*b*) Phonetic Dictation in a language unknown to the candidate or a dictation of meaningless words (for testing the candidate's capacity to recognize sounds).

(*c*) A paper of two-and-a-half hours on General Phonetic Theory (including Experimental Phonetics) and its practical applications.

(*d*) Phonetic Transcription of a passage of English (one hour).

(3) *Oral Test.*

(*a*) Reading aloud an unseen English phonetic text.

(*b*) Reading aloud a phonetic text of a language unknown to the candidate.

(*c*) Questions on General Phonetic Theory (including Experimental Phonetics) and its practical applications.

(4) *Practical Test.*

Each candidate may be required to give a specimen lesson to a class, to analyse the pronunciation of a speaker of a language unknown to him, and to perform practical experiments with apparatus.

The subjects for the examination in Spoken English will include :—

(1) *Written Test*

(*a*) English Dictation (both phonetic and orthographic).

(*b*) A paper of two hours on Phonetic Theory and its practical application to the study of Spoken English (including a passage for transcription).

(*c*) A paper of one-and-a-half hours on the Grammar of Colloquial English.

(*d*) English Composition.

(2) *Oral Test.*

(*a*) Reading aloud unseen texts (both phonetic and orthographic).

(*b*) Reciting a passage previously prepared.

(*c*) Conversation on some general topic.

The Phonetic Theory required will include the analysis and classification of speech sounds in general, and of the sounds of educated Southern English in particular, stress, intonation, quantity, assimilation. Questions will be asked on the special difficulties which English pronunciation presents to foreigners and on methods of acquiring the correct pronunciation.

In the Conversation Test, marks will be given for pronunciation, correctness of vocabulary and idiom, and general fluency.

Digitized by Google

CERTIFICATES.

Certificates of Proficiency will be awarded to those students who satisfy the following conditions :—

(*a*) Attend the prescribed Courses to the satisfaction of the professor and lecturers,

(*b*) Do such work and satisfy such tests during the progress of the Courses as the professor and lecturers shall require,

(*c*) Attain a sufficient standard in the examination at the end of such Courses.

Notes in regard to (*a*) :—Candidates for the Examination in **English Phonetics** for foreign students are required to attend at least 80% of the lectures and classes comprised in Courses S 1, S 2, S 3 and S 4.

Candidates for the Examination in **English Phonetics** for English students are required to attend at least 80% of the lectures and classes comprised in the Courses S 6, S 7 and S 8.

Candidates for the Examination in **French Phonetics** are required to attend at least 80% of the lectures and classes comprised in the Courses S 9, S 10, S 11 and S 13.

Candidates for the Examination in **General Phonetics** must attend Courses prescribed by the Professor. The work will, as a rule, extend over two years. The Second Year Course includes S 20 and S 22, and at least 60 hours' work in the Laboratory of Experimental Phonetics.

Candidates for the Examination in **Spoken English** are required to attend at least 80% of the lectures and classes comprised in the Courses S 23, S 24, S 25, S 26, S 1, S 2 and S 3.

The attendances required for examinations in **English Phonetics** or **French Phonetics** must normally be in the session in which the examination is taken. Under special circumstances, however, permission may be obtained to spread the required attendances over two years; students desiring such permission must apply in writing to Professor Daniel Jones *at the beginning of their Course.*

Note in regard to (*b*) :—The work for candidates for the examinations in **English Phonetics** and **French Phonetics** includes weekly question papers and exercises in phonetic transcription ; the work for candidates for the examination in **Spoken English** includes weekly exercises in phonetic transcription and compositions in colloquial English, and written answers to questions on English Grammar.

Digitized by Google

FEES.

FEES FOR SINGLE COURSES.

	£	s.	d.
Any single Course, Term	1	11	6
„ „ „ Session	3	13	6
Any Short Course of 6 Lectures	1	1	0

INTENSIVE COURSES.

12 Private Lessons	6	6	0

COMPOSITION FEES.

(a) for the Session.

Full Course of English Phonetics for foreign students, S 1–S 4 (about 100 hours)	12	12	0
The same, together with Spoken English classes (about 210 hours in all)	18	18	0
Full Course of English Phonetics for English students, S 6–S 8	6	6	0
Full Course of French Phonetics, S 9–S 13	9	9	0

(b) for Students entering in the Second Term.

S 2–S 4, together with 12 Private Lessons	12	12	0
S 2–S 4, S 23–S 26, „ „ „	18	18	0
S 10, S 11, S 12 and S 13	6	6	0

(c) for Students entering in the Third Term.

S 3, S 5 and S 27	4	4	0
S 11 and S 12	2	12	6

(d) for First Term Students only.

S 1–S 3	4	14	6
S 1–S 3, S 23–S 26,	9	9	0

LABORATORY FEES.

Two hours a week, Term	2	2	0
„ „ „ „ Session	4	4	0
Three hours a week, Session	6	6	0
Seven or more hours a week, Session	12	12	0

EXAMINATION FEE.

Examination Fee	1	1	0

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK

SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA

UTGIVEN AV

HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.

ÅRG. XVII. 8 * MALMÖ * November 1923

STUDENTEXAMEN H. T. 1923.

Första skrivningsdagen.

Uppgifter för uppsats på *engelska* eller *franska* för *real*-gymnasiet.

1. En berättelse av Jack London.
2. På långtur med cykel.
3. Är skolarbetet för hårt?

Engelskt översättningsprov för realgymnasiet.

För någon tid sedan avled en australisk astronom vid namn Charles Todd, som var en ganska originell man och även känd som stor anekdotberättare. Bland annat brukade han berätta följande anekdot om sig själv.

Han var i många år föreståndare för observatoriet i Adelaide. Under en resa genom kolonien träffade han i en liten stad en gubbe, som där åtnjöt stort anseende som väderspåman. Utan att omtala sitt eget namn sade Todd till honom: »Jag sysslar själv ibland med väderleksprofetior; skulle ni vilja förråda för mig, hur ni sluter er till, vad det skall bli för slags väder?» — »Åh, det är verkligen mycket lätt», svarade mannen skrattande. »Det finns en gammal idiot i Adelaide, som heter Todd eller något dylikt, och han skriver i tidningarna och säger, vad han tror, att det skall bli för slags väder, och då säger jag just raka motsatsen, och det slår nästan alltid in. Gör likaledes, så får ni själv se!»

Digitized by Google

Franskt översättningsprov för realgymnasiet.

Den muselmanska invasionen föll över världen med kraften av en naturrevolution (cataclysme). Den behövde icke stort mera än ett halvt århundrade för att breda ut sig från Kinesiska havet till Atlantiska oceanen. Intet kunde stå emot densamma. Dess framryckande upphörde först i början av 700-talet, då å ena sidan Konstantinopels murar, å den andra Karl Martels soldater hejdade dess våldsamma angrepp mot kristenhetens båda flanker. Då var dess utvidgningskraft uttömd, men den hade varit tillräcklig för att förändra världens utseende. Islams (l'Islam) plötsliga anlopp gav nådestöten åt det forntida Europa. Medelhavet, kring vilket Västerlandets kultur varit samlad, och som varit ett föreningsband, hade blivit en skiljemur. På stora områden å dess stränder hade profetens dyrkan utträngt den kristna tron, den muselmanska rätten ersatt den romerska, det arabiska språket tagit grekiskans och latinets plats.

"TWO OF A TRADE NEVER AGREE".

Stockholm Version.

Some (A little, A short) time (Not /so very/ long) ago (since) there died (passed away) an Australian astronomer named (whose name was, of the name of) Charles Todd (, Charles Todd by name), who was somewhat, (a bit **F**) of (rather) an original [who was rather (somewhat, a bit **F**, a trifle **F**) eccentric (original)] and who was also well known [was /well/ known too (also)] as a great *raconteur* (story-teller, teller of tales, anecdotist). Among (Amongst) other things (stories etc.). *[Inter alia]* he used (was wont) to (would) tell (narrate, relate) [was in the habit of telling etc.] the following (appended, subjoined, annexed) anecdote (story, tale) [he used (was wont) to (would) spin (was in the habit of spinning) the following yarn] about (against) himself.

Todd was for many years (For many years Todd was) /the/ head (director) of (Chief Astronomer at) /the/ Adelaide Observatory [the observatory at (in) Adelaide]. In the course of (During) [While on] a trip (tour, journey) through the colony (state) he met in a little (small) town (township) an old man [he came across (fell in with, encountered) an old man in a little town] who there enjoyed a great reputation (name, vogue) as a weather prophet (>meteorologist, climatologist) [for being weatherwise]. Without mentioning (telling /him/, saying) his own name, Todd said to him: "I sometimes concern myself with weather prophecies [I myself do a little (a bit **F**) at times (sometimes) in the way of foretelling (forecasting) the weather (in the weather prophecy line)]: Won't you confide (reveal) to me [Would you mind (object to) telling me (betraying to me) the secret] how you decide (determine, make up

Digitized by Google

your mind, settle, fix **F)** what kind (sort) of weather it is going (it is) to be (we are going to have)?" "Oh, that's (it's) really quite (very) easy (simple) [as easy as pie **F],**" answered (replied) the man laughing (laughingly) [laughingly answered the man, the man answered laughing/ly/]. "There's an old idiot (fool, ass, donkey) at (in) Adelaide whose name is (called, of the name of) Todd or something like that (of that sort, of that kind, in that way) [or the like]; and he writes in (to) the papers (newspapers) and says (saying, to say) what he thinks (believes, supposes, imagines) the weather's going to be like [what sort (kind, manner) of weather he thinks (believes) it is going to be (we are going to have)]; and then I always say just the (the exact, the very) opposite (reverse); and it almost (nearly) always comes (turns) out right (and it's nearly always right). You do the same (Do the same yourself, "Go and do thou likewise **A")**, and you'll (you will) /be able to/ see for yourself."

Notes and Comments.

The principal difficulty in this text would appear to be the use of the articles, both definite and indefinite. As regards style, it is evident that the anecdote should be told in an unaffected and natural colloquial manner; and accordingly in the above translation colloquialisms and shortened expressions like *there's*, *you'll* are freely used. In the brief introduction, on the other hand, there is no harm in being a little more formal; and consequently even such atrocious bits of bad bookishness as the alternatives following the word *following* are included. — It will be observed that the somewhat oldfashioned noun *original* is given precedence in this introduction, because the adjective *original* would with equal, or perhaps greater, probability bear the meaning *non-imaginative*. In earlier times Todd would doubtless have been called a *humourist;* but to the present generation that word suggests something in the nature of a jester or a joker, not a person who was himself a joke to others. — The alternative given to 'colony' assumes that the incident recorded took place since the formation of the Commonwealth of Australia in 1901:as I find no mention of this Todd in my books I am unable to decide which is the correcter description of South Australia at the time:

C. S. Fearenside.

POSTSCRIPT [Tuesday 13/11/23].

Since posting the above I have been able to glance through about twenty translations done rapidly by fairly advanced students of English without external aids of any sort. This hasty glance suggests the appended (also necessarily hasty) comments:

1) *Articles.* Not having my translation before me as I now write, I add one or two explicit opinions — which should, however, be checked by reference to the implicit opinions expressed by the other translators. The definite article seems to me to be *essential* before "following", "observatory" and "colony", but not before the word used to translate *föreståndare*; the indefinite article appears to me more essential before "story-teller" than before "weather-prophet", while as regards *anseende* (a word generally evaded in the scripts I have seen), the indefinite article is essential before "name" or "reputation", but not before "fame" or "repute", but quite out of place before "weather"; while the

Digitized by Google

definite article is not necessary before "newspapers", while it would at least be desirable before "papers", which might otherwise mean "scientific treatises".

2) *Future Forms.* In the passages dealing with the weather, I see no harm in "will be", though it does not seem to me so probable in modern English as "is going to be", and in fact I believe that it did not occur to me or my collaborator. I shall be interested to see what my fellow-translators write or say here. But "shall be" certainly, and to some extent "is to be", would to my mind impute a certain amount of control of the weather to the prophet, as if he were a kind of "medicine man", and "become" is here inappropriate because the public is (or are) entirely concerned with the result, not with the process. — In the last part of the last sentence (which clearly requires an idiomatic rendering, such as it seldom gets in my scripts) the reference is evidently to the future, and consequently "will" is better than either of the favourite renderings "may" (expressing possibility or permission) or "can" (expressing power). In this same final sentence the common rendering "see yourself" would naturally translate *sig*, not *själv*: hence the desirability of inserting "for".

C. S. F.

A Gothenburg Version.

There died, some time ago, an Australian astronomer called (of the name of, by name) Charles Todd (C. T. by name), /who was/ a very original man (a great original, quite a character, a rather eccentric character, somewhat of an eccentric) and also /well/ known as (to be) a great anecdotist [raconteur, a good hand at telling a story (at spinning a yarn)]. Among other stories (tales) he used to relate (tell) the following (this) anecdote about himself.

For many years he was director of the Adelaide Observatory [the O. at (in) A.]. During (In the course of) a journey through the colony he met (came across), in a small town, an old fellow (man) who enjoyed a great reputation as a weather-prophet. Without mentioning his own name, Todd said to him, "I occasionally (sometimes) dabble in weather forecasts (reports) myself. (I, too, sometimes busy myself with w. f.); would you mind disclosing (revealing, would you reveal) to me how you infer (gather, conclude, conjecture) what sort of weather it is going to be (we are going to have)?" "Oh, that's really very simple (easy)," answered the man, with a laugh; "there's an old fool (idiot) at Adelaide, called Todd or something like that, who writes in (to) the papers and says what he thinks the weather is going to be like (says what sort of weather he thinks we are going to have), and then I say just the (the very) opposite, and it nearly always comes true. You do the same, and you'll see."

G. E. Fuhrken

A short time (some time)[1] ago there died an Australian astronomer called (by name, of the name of) Charles Todd, (who was) a somewhat (rather, quite an) original[2] (eccentric) man, with

Digitized by Google

a reputation (and[3] also well known) for his stories (anecdotes; as a great story-teller). He used to tell (retail, relate) this (the following) story, among others,[4] about (against)[5] himself.

He was for many years superintendent (head, in charge) of the Adelaide observatory (observ. at Ad.). During a journey through the colony he met at a little (small) town an old man who had (enjoyed) a great name (great prestige, a gr. reputation) there as a weather-prophet. Without mentioning his own name Todd said to him, "I sometimes dabble in weather forecasts (do a bit of weather-prophesying)[6] myself: would you (I wonder if you would) let me into (tell, give, me) the secret of (tell me) your method in (of) deciding (judging) what the weather will be (like)? (arriving at your forecasts?) (how you decide &c. . .?)" "Oh, it's really very easy," answered the man (the m. answered) with a laugh (laughing, laughingly). There's an old idiot at Adelaide, called Todd or some such name[7] (something of the (that) sort (kind); something like that), and he writes in the papers (newspapers) and says what he thinks the weather will be like, and then I say just the opposite (the exact, precise, direct opp.) and it nearly always comes right (true). Do the same (like me, as I do), and you'll see (for yourself).[8]

Notes.

1. Some time *usually* = *"a rather long time"*. — 2. *Both* original *and* eccentric *also used as nouns — "who was quite an original (eccentric)"*. — 3. *If preceded by* who was. *N. B.* well *known; it is better written as two words without hyphen.* — 4. *Avoid "inter alia" (W. & H.); also "among other things" when there is a noun in the sentence to which "others" can refer. The order should be altered to bring* story *and* others *together.* — 5. *Very common when the story shows its teller in a ludicrous light.* — 6. *Also* "occupy", *or* "busy, myself with". *They are not, however, very colloquial, and the repetition of "myself" would be awkward here.* — 7. *Better than "thing".* — 8. *In the above some of the phrases &c are colloquial, and should not be used except in colloquial style; note especially "a bit of", the succession of* "and"s *in the last sentence but one, and the abbreviations* it's, there's, you'll. *These colloquialisms are particularly offensive in literary style; on the other hand "it's" &c. should always be used in conversations, even when written, and are usual in (e. g.) letters.*

L. J. Potts.

Thème.

L'invasion musulmane (des Musulmans) tomba (s'abattit) sur le monde avec la force d'un cataclysme. Elle n'eut pas besoin de (Il ne lui fallut pas, Elle ne mit pas) plus d'un demi-siècle pour s'étendre de la mer de Chine à (depuis la mer de Chine jusqu'à) l'Océan Atlantique. Rien ne put lui résister. Sa marche en avant ne prit fin (Son élan ne fut brisé) qu'au commencement (début) du VIIIe siècle où, d'une part, les murs de Constantinople, d'autre part les soldats de Charles Martel arrê-

Digitized by Google

tèrent ses violentes attaques contre les deux flancs de la chrétienté. Sa force d'expansion était alors épuisée, mais elle avait été suffisante pour changer l'aspect (la face) du monde. La brusque (subite) agression de l'Islam avait donné[1] le coup de grâce à l'Europe antique.[2] La /Mer/ Méditerranée, autour de laquelle s'était concentrée[3] la civilisation occidentale (de l'Occident) et qui avait été un lien, était devenue un mur de séparation. Dans de grands pays (grandes contrées) sur ses bords (côtes, rives), le culte du prophète avait chassé (supplanté) la foi chrétienne, le droit musulman avait remplacé le droit romain, la langue arabe avait pris la place du grec et du latin.

Notes.

1) Quoiqu'il y ait *imperfektum* en suédois, c'est le plus-que-parfait qui rend en français le rapport logique des idées. — 2) *L'antique Europe* ne marquerait pas la distinction entre la période de l'antiquité et celle du Moyen-Âge. — 3) *Être rassemblé* ne pourrait s'employer qu'avec un sujet pluriel ou collectif.

P. Méaly.

Thème français.

L'invasion musulmane s'abattit sur le monde avec la force (violence) d'un cataclysme. Il ne lui fallut pas plus d'un demi-siècle (Un demi-siècle, sans plus, lui suffit) pour s'avancer (s'étendre) de la mer de Chine /jusqu'/ à l'océan atlantique. Rien ne put (réussit à) [n'était capable de (de nature, de taille à)] lui résister. Elle s'arrêta seulement [Sa marche (son avance) ne fut enrayée qu'] au début du huitième siècle, lorsque les murs de Constantinople, à une aile, et, à l'autre aile, les soldats de Charles Martel brisèrent ses violentes attaques contre les deux flancs du christianisme. Alors (Par là) fut anéantie sa force d'expansion (Sa f. d'e. était désormais épuisée), mais elle avait été suffisante pour modifier l'aspect du monde. La brusque (subite) attaque de l'Islam fut le coup de grâce (un coup mortel) pour (donna le c. de g. à) l'Europe de l'antiquité. La /mer/ Méditerranée, autour de laquelle s'était groupée la civilisation occidentale, et qui avait été /autrefois/ un trait d'union (un lien), devenait (était devenue désormais) une barrière (un mur). Dans d'immenses domaines situés (régions situées) sur les bords (bordant le rivage) de cette mer, la religion du prophète avait chassé (supplanté) la foi chrétienne, le droit musulman avait remplacé le droit romain, la langue arabe (l'arabe) avait pris la place du grec (de la langue grecque) et du latin (de la langue latine).

Virgile Pinot.

L'invasion musulmane fondit sur (surprit) le monde avec la force (violence) d'un cataclysme. Il ne lui fallut pas beaucoup plus d'une cinquantaine d'anneés (Un demi-siècle environ

Digitized by Google

lui suffit) pour s'étendre (se répandre) de la mer de Chine à (jusqu'à) l'océan atlantique. Rien ne pouvait (put) lui résister (lui opposer de résistance). Sa marche en avant ne s'arrêta (cessa, prit fin) qu'au commencement (début) du huitième siècle, lorsque (quand), d'un côté, les murs de Constantinople, de l'autre, les soldats de Charles Martel, arrêtèrent (retinrent, mirent une digue à) leur attaque violente (impétueuse, furieuse) contre les deux flancs de la chrétienté. Sa force d'expansion fut alors épuisée (s'épuisa alors), mais elle avait été suffisante pour modifier (changer, altérer) l'aspect (la face) du monde. L'attaque soudaine (Le choc, l'élan subit) de l'Islam donna (porta) le coup de grâce à l'Europe antique (de l'antiquité). La mer Méditerranée autour de laquelle la civilisation de l'occident s'était groupé (rassemblée, concentrée, raillée) et qui avait été un lien (de rapprochement) était devenue un mur de séparation. Dans de vastes territoires (contrées) le long de ses bords (rivages, rives), le culte du Prophète avait évincé (supplanté, repoussé) la foi chrétienne, le droit musulman avait remplacé (pris la place) du droit romain, l'arabe (la langue arabe) occupait (avait pris) la place du grec et du latin.

M. Ransson.

Andra skrivningsdagen.

Uppgifter för uppsats på *tyska* eller *franska* för *real*-gymnasiet samt på *tyska* eller *engelska* eller *franska* för *latin*-gymnasiet.

1. En svensk uppfinnare.
2. Gottland.
3. En Skyttetävling.

Tyskt översättningsprov för real- och latingymnasiet.

Till de från olika synpunkter förnämsta läro- och läseböcker, som utkommit i vårt land, böra utan tvivel de räknas, som vid mitten av det förra århundradet författades i naturlära av dåvarande professorn vid Lunds universitet N. J. Berlin. De ha sedan utgivits i ett stort antal upplagor, och läseboken har dessutom rönt hedern att bliva översatt till flera språk, bland andra norska, danska, tyska och finska. Under de senare årtiondena ha ju dessa arbeten delvis undanträngts, och de äro väl nu tämligen okända för en yngre generation; men de, som en gång i sin ungdom

Digitized by Google

gjorde bekantskap med dem, minnas med tacksamhet deras klara, flärdfria och sakliga framställningssätt, fritt från all torrhet och onödig vetenskaplig barlast, utan att de därför i någon mån gåvo efter i fråga om kravet på allvar och vederhäftighet. De hörde till det slags böcker, som icke blott meddela nyttiga kunskaper, utan också utveckla karaktären och tala till hjärtat, och fråga är, om de någonsin skola överträffas.

Engelskt översättningsprov för latingymnasiet.

Under senare delen av 1500-talet kommo flera förut okända husgerådsartiklar i bruk i England. Skedar av tenn eller silver ersatte allmänt de förut brukliga av trä. Porslinstallrikar infördes, men betraktades ännu som lyxartiklar. »Det är inga porslinstallrikar, men ändå rätt bra tallrikar», säger en person i ett av Shakespeares skådespel. Men ännu under Elisabets regering voro gafflar okända i England. En engelsman, som år 1601 utgav en resebeskrivning, yttrar följande: »I alla italienska städer, genom vilka jag for, iakttog jag ett bruk, som jag aldrig under mina resor skådat i något annat land, och jag tror icke, att det förekommer någonstädes i kristenheten utom i Italien. Italienarna och även främlingar, som uppehålla sig i landet, använda nämligen vid måltiderna en liten gatfel. Medan de skära köttet med kniven, som de hålla i ena handen, sticka de gaffeln, som de hålla i den andra, i köttstycket. Det anses mycket opassande att med fingrarna röra vid en rätt, av vilken alla sedan skola äta. Italienarna hava nämligen iakttagit, att icke alla människors fingrar äro lika rena.» Det dröjde länge, innan man allmänt vande sig vid att använda gaffeln i England.

Franskt översättningsprov för real- och latingymnasiet.

Under en lång tid av sitt liv bodde den berömde skådespelaren Talma i en förstad till Paris. En dag, då han var försenad, kom han med en kappsäck, innehållande kostymer, till det torg, där Pariserdiligensen stod. Han ropade till kusken: »När går diligensen?» Kusken sov. Talma upprepade sin fråga: »När går diligensen?» — »När de tio inre platserna äro upptagna», svarade äntligen kusken. Talma väntade, men slutligen blev han rädd att försumma repetitionen, öppnade sin kappsäck och tog ut en peruk, som han satte på sig, och stödd på en käpp upprepade han med svag röst: »När går diligensen?» — »Nu är det två resande», sade kusken, »vi måste ha åtta till.» Talma öppnade åter sin kappsäck och styrde i ett ögonblick ut sig till ung snobb och upprepade med ungdomlig röst sin fråga.

Digitized by Google

»Nu är det tre», sade kusken. Man kan tänka sig fortsättningen. Talma klädde sig till bärare, till munk, till soldat o. s. v. Vid tionde förklädnaden trodde kusken, att diligensen var fullsatt, och gav sina hästar ett piskrapp.

Zu den von verschiedenen Gesichtspunkten aus (aus verschiedenen Gesichtspunkten) bedeutendsten (hervorragendsten)[1] Lehr- und Lesebüchern, die in unserem Lande erschienen sind, müssen ohne Zweifel (zweifellos, zweifelsohne) die gerechnet (gezählt) werden, die um die Mitte des vorigen Jahrhunderts in der Naturlehre[2] (Naturkunde) von dem damaligen Professor /an/ der Universität /zu/ Lund N. J. Berlin verfasst wurden. Sie sind seitdem (später) in einer grossen Anzahl /von/ Auflagen herausgekommen (herausgegeben worden), und dem Lesebuch ist ausserdem (zudem, überdies) die Ehre zuteil geworden, in mehrere Sprachen übersetzt (übertragen) zu werden, unter anderem /in/ die norwegische, dänische, deutsche und finnische (finnländische) (u. a. ins Norwegische, Dänische, Deutsche und Finnische). Während der letzten[3] Jahrzehnte sind ja diese Arbeiten teilweise (zum Teil) /durch andere/ verdrängt worden, und sie sind nun einer (der) jüngeren Generation (dem jüngeren Geschlecht) wohl ziemlich unbekannt; diejenigen aber (jedoch, indessen) (aber diejenigen), die einmal (einst) in ihrer Jugend Bekanntschaft mit ihnen machten (gemacht haben) (ihre Bekanntschaft machten, mit ihnen bekannt wurden, sie kennen lernten), erinnern sich (gedenken) mit Dankbarkeit (dankbar) ihrer klaren, schlichten (einfachen) und sachlichen (erinnern sich mit D. an ihre ...) Darstellungsweise, frei von aller Trockenheit und unnötigem wissenschaftlichen (wissenschaftlichem)[4] Ballast, ohne dass sie deshalb bezüglich (hinsichtlich) der Anforderung/en/ (Ansprüche) an Ernst und Zuverlässigkeit anderen[5] irgendwie (in irgend einer Weise) etwas nachgaben (ohne dass sie ... hinter anderen irgendwie zurückstanden) (ohne dass sie deshalb /doch/ bezüglich ... irgendwie etwas vermissen liessen). Sie gehörten zu der (jener) Art von Büchern (Art Bücher), die nicht bloss (nur, lediglich) nützliche Kenntnisse mitteilen (vermitteln), sondern auch den Charakter entwickeln und zum Herzen sprechen, und fraglich ist es (es ist fraglich) (es fragt sich), ob sie jemals werden übertroffen werden.

Anmerkungen.

1) Nicht: *vornehmsten.* — 2) Besser wohl: *auf dem Gebiet/e/ der Naturlehre [Naturkunde]* oder: *auf dem naturkundlichen Gebiet/e/* (*auf naturkundlichem Gebiet*) oder: *die um die Mitte d. v. J. von ... Berlin verfasst wurden, und die die Naturlehre behandelten.* — 3) Nicht: *späteren*; kaum üblich: *letzteren.* — 4) Das zweite Eigenschaftswort wird besser schwach gebeugt, da es mit dem folgenden Hauptwort dem Sinne nach eng zusammengehört; bei starker Beugung würde man es gern als dem vorhergehenden Eigenschaftswort koordiniert auffassen, die beiden Eigenschaftswörter gleichstark betonen, was nicht sinngemäss wäre. — 5) Dieses *anderen* ist hier unentbehrlich.

Ernst A. Meyer.

Digitized by Google

Zu den von den verschiedensten Gesichtspunkten aus vorzüglichsten Lehr- und Lesebüchern, die in unserm Lande herausgekommen sind, müssen ohne Zweifel diejenigen gezählt werden, die in der Mitte des vorigen Jahrhunderts von dem damaligen Professor an der Universität Lund, N. J. Berlin, verfasst worden sind. Sie sind dann in einer grossen Anzahl von Auflagen erschienen, und dem Lesebuch ist ausserdem die Ehre widerfahren, in mehrere Sprachen übersetzt zu werden, unter anderm ins Norwegische, Dänische, Deutsche und Finnische. In den letzten Jahrzehnten sind diese Arbeiten ja teilweise verdrängt worden, und sie sind jetzt einer jüngeren Generation wohl ziemlich unbekannt; die aber, die in ihrer Jugend einmal mit ihnen Bekanntschaft gemacht haben, gedenken mit Dankbarkeit ihrer klaren, schlichten und sachlichen Darstellungsweise, die frei von aller Trockenheit und allem wissenschaftlichen Ballast war, ohne deshalb irgendwie den Forderungen des Ernstes und der Zuverlässigkeit etwas nachzugeben. Sie gehörten zu der Art von Büchern, die nicht nur nützliche Kenntnisse mitteilen, sondern auch den Charakter entwickeln und zum Herzen sprechen, und es ist die Frage, ob sie je werden übertroffen werden (ob sie sich je werden übertreffen lassen).

Edw. Th. Walter.

Zu den von (aus) verschiedenen[1] Gesichtspunkten bemerkenswertesten[2] Lehr- und Lesebüchern, die in unserem Lande erschienen (herausgekommen) sind, müssen ohne Zweifel[3] die gerechnet (gezählt) werden, die um[4] die Mitte des vorigen Jahrhunderts auf dem Gebiete[5] der[6] Naturlehre von dem damaligen Professor der (an der) Universität Lund[7], N. J. Berlin, verfasst wurden. Sie sind später (dann, nachher, ev. seither) in einer grossen Anzahl von[8] Auflagen herausgegeben worden und dem Lesebuche ist ausserdem die Ehre zuteil geworden (widerfahren) (das L. hat a. d. E. erfahren), in[9] mehrere Sprachen übersetzt zu werden, unter anderm (anderen) ins[10] Dänische, Deutsche und Finnische. Während der (In den) letzten[11] Jahrzehnte(n) sind ja diese Werke (Arbeiten) ein wenig (zum Teil, teilweise) in den Hintergrund (oder: zurück) gedrängt[12] worden und sie sind jetzt wohl der[13] jüngern Generation ziemlich unbekannt, aber die,[14] die in ihrer Jugend einmal mit ihnen bekannt wurden (ihre Bekanntschaft machten, sie kennen lernten) erinnern sich mit Dankbarkeit an[15] ihre klare, schlichte (ungekünstelte, prunklose) und sachliche Darstellungsart, die[16] frei war von aller Trockenheit[17] und unnötigen wissenschaftlichen[18] Ballast, ohne dass sie deswegen (deshalb)[19] in den Anforderungen (Ansprüchen) an Ernst und Zuverlässigkeit (Gediegenheit) irgend etwas nachliessen (die Anforderungen an E. u. Z. irgendwie (in irgend einer Weise) niedriger steckten)[20] [Bezw: ohne dass sie deshalb in den (auch:

Digitized by Google

betreffs, hinsichtlich der ... im Punkte der...) Anforderungen an Ernst u. Z. irgendwie zurückstanden: /anderen irgend etwas nachgaben/:]. Sie gehörten zu[21] der Art von[22] Büchern, die nicht nur nützliche Kenntnisse mitteilen (vermitteln, beibringen), sondern auch den Charakter entwickeln und zum Herzen sprechen,[23] und es ist die Frage (es ist fraglich), ob sie je(mals) übertroffen werden können.[24]

1) Unmöglich: „unähnlich, ungleich," die die Nichtübereinstimmung, das *Nicht*gleichzusetzen betonen, während „verschieden" hier von den Ungleichartigkeiten absieht u eine Gleichsetzung, wenigstens zum Zwecke des Zusammenzählens, vornimmt. — 2) Nicht „vornehm": jetzt meist auf Stand bezogen, von da aus zuweilen auf "Moralisches" (Paul, Wb), bei Luther u. noch im 18. Jh.-dt. = „wichtig, hervorragend"; aus dieser Zeit die schwedische Bedeutung; hier auch etwa: „beachtenswert", ev. „bedeutend, hervorragend". — 3. Das alte „zweifelsohne" wird jetzt wohl schon als trivial empfunden. — 4. Auch „in der Mitte" „gegen die Mitte", „bei" unmöglich, auch „zu" („zu Mitte," ohne Artikel!) in der Prosa nun ungebräuchlich, und fremd; nur im poetischen Stile: Goethe, „Totentanz.:" „Zu Mitten der Nacht". — 5. Auch „für die N."; „in" auch möglich, ein wenig schwach. — 6. Artikel notwendig. — 7. „An Lunds Universität' nicht unrichtig, klingt zu pathetisch. — 8. Setzung der Präposition besser als die auch mögliche Auslassung. — 9. ‚Zu' unmöglich — 10. Wiederholung der Präposition nötig. — 11. Besser als „jüngsten,". — 12. „verdrängt" verlangt die hier nicht vorhandene Antwort auf die Frage „von wem?"; „fortgedrängt" (Auerbach) unmöglich. — 13. Verwendung des Artikels „ein" zur Bezeichnung eines bestimmten, einzelnen Wesens im mhd. üblich, heute nur noch im Kansleistil vorkommend: „ein hohes Ministerium:" „unbekannt für" ungebräuchlich. — 14. Nicht ‚sie," weil determ. — 15. Auch „ihrer klaren... Darstellungsart"; „deren" hier schon wegen der Unklarheit der nachfolgenden Konstruktion (wenn nämlich blosser Genitiv gesetzt wird) nicht am Platze bezw. unmöglich. — 16. Da das nachgesetzte Adjektiv sich hier auf ein Substantiv in obliquem Kasus bezieht, der Bezug des unflektierten Adjektivs aber nicht wie im Schwedischen durch die Form ersichtlich ist verlangt der strenge Prosastil eigentlich Umschreibung mit Relativsatz. Beispiele freierer Fügung, sind jedoch besonders in der Poesie häufig. — 17. „Dürre' unmöglich, nicht übertragen zu gebrauchen. — 18. Das zweite Adjektiv hier schwach flektiert, weil es mit dem Substantiv gegenüber dem ersten Adjektiv ein engeres Ganze bildet. (Paul, Deutsche Grammatik, 3. § 82. S. 101 „Es finden sich aber häufig Abweichungen von dieser Regel"). — 19. „Dafür' unmöglich. — 20. Eine gute Übersetzung des stilistisch ungewöhnlich schwierigen Satzes muss vom Texte ziemlich stark abweichen. Sie muss auch je nach der Auffassung verschieden ausfallen, je nachdem man 1) »icke gåvo efter» als bewusstes Festhalten der Lehrbücher bezw. ihres Autors an einem bestimmten Niveau auffasst oder es 2) als eine von der Willkür des Autors unabhängige niedere bezw. höhere Rangierung bei einem von auderen angestellten Vergleiche nimmt. Ad 2) ist mit dem im Lexikon angegebenen „nachgeben", bezw. dem gleicherweise möglichen „nachstehen" nicht auszukommen, weil „nachstehen" Dativ objekt verlangt, u. relative Placierung bedeutet (daher „*anderen* etwas nachgeben, *anderen* nachstehen", ohne Dativobjekt, absolut gebraucht, nur "zurückstehen".) — 21. Zu natürlich notwendig, Dativ allein bei gehören unmöglich; weil er den Eigentümer bezeichnet; höchstens „sie gehörten (der Art) an, das wohl mehr von Personen üblich ist (einem Vereine" angehören) — 22. Auslassung der Präposition recht hart, nicht ganz unmöglich. — 23. Nur so, nicht „reden"; — 24. Wörtlich „ob sie jemals werden übertroffen werden" stilistisch unschön; „sollen" unmöglich.

Alfred Wolf.

Digitized by Google

TABLE MANNERS IN SHAKESPEARE'S ENGLAND.

Stockholm Version.

During the latter part of the sixteenth century (the fifteen hundreds, the 1500's) several articles of household use (household utensils) that (which) were (had been) previously unknown came into use in England. Spoons of pewter or silver generally (commonly) took the place of (replaced) [came into general use instead of] the wooden (wood, treen) spoons formerly used [formerly (previously) in use]. Earthenware plates (platters) were introduced, but /they/ were still regarded as articles of luxury. "There are (They are) no pottery (earthenware) plates, but all the same quite good plates", says a person (character) in one of Shakespeare's (Shakspere's) plays (dramas). But as late as /during/ the reign of Elizabeth (Elizabeth's reign) [under Elizabeth] forks were unknow in England. An Englishman who published a book of travels (a description of a journey) in 1601 writes as follows (the following): "In all /the/ Italian towns (cities) through which I journeyed (travelled), I observed a custom (usage, practice) which (that) I had never beheld in the course of my travels in any other country; and I do not think that it occurs in any other place in Christendom except /in/ Italy. The Italians, and also foreigners (strangers) who live (stay, are living, are staying) in the (that) country use a little fork at meals (at their meals). While they cut the meat with the knife that (their knife, which) they hold in one hand, they stick the fork which (, which) they hold in the other into the piece of meat. It is considered very improper (impolite, rude, indecorous) to touch with the (their) fingers a dish of which everybody is afterwards to eat (all are afterwards to eat). The fact is that the Italians have observed (noticed) that all men's fingers are not equally clean (the fingers of all people are not equally clean)." It was a long time (A long time elapsed) before people in general became accustomed to use (got into the habit of using) the (a) fork (forks) in England.

It is unfortunate that the second text, which is, as usual, the more interesting one, is also the less important and can be given smaller space. In the above text, of course, the Shaksperian text ought to be given in its original form; but in the limited time at my disposal I have not been able to trace the reference. I have ventured to guess at pottery (earthenware) plates, on the supposition that such terms as *china* and *porcelain* would be anachronistic, while 'crockery' strikes me as style more modern; but such impressions are apt to prove unfounded on reference to N. E. D. — The longer quotation I should have conjecturally assigned to Fynes Morison's *Itinerary*; but to judge by a fragment in the Oxford Press book on *Elisabethan England* — that invaluable source of information on such subjects — it is taken from Tom — *Crudities*, the date of which is there given as 1608—9.

C. S. Fearenside.

Digitized by Google

A Gothenburg Version.

During the latter part of the 16th century, several previously unknown domestic utensils came into use in England. Spoons /made/ of tin or silver commonly took the place of (replaced) the wooden ones that had been in use up till (to) then. Earthenware (Pottery, China, Porcelain) plates (platters) were introduced, but were regarded (looked upon) as articles of luxury. »These are no china plates, but yet right good plates,» says a character in one of Shakespeare's plays. But during the reign of Elizabeth forks were still unknown in England. An Englishman who published a book of travels (a narrative of a journey) in 1601, observes: »In all the Italian cities (towns) through which I passed (went) I noticed (observed) a custom which in /the course of/ my travels I have never seen in any other country, and I do not (don't) think it occurs (is to be found) anywhere in Christendom, save (except) in Italy. The Italians, as also foreigners staying in the country, use a little fork at meals. While they cut the meat with the knife, which they hold in one hand, they put (stick) the fork, which they hold in the other, into the /piece of/ meat. It is considered (looked upon as, regarded as) very improper (indecorous, unseemly) to touch (bring the fingers into contact with) a dish of which everyone else is (all the others are) going to partake. The fact is (In truth,) the Italians have observed that everybody's fingers are not equally clean.» It took a long time before people in general accustomed themselves (grew accustomed) to using forks in England.

G. E. Fuhrken.

In (During) the later (second) half (part) of the sixteenth century many hitherto unknown household articles (h. articles hitherto unknown, unknown before, previously) came into use in England. Spoons of tin or silver everywhere (regularly, universally, commonly) replaced the wooden ones previously in use. Porcelain (china, crockery) plates were introduced (came in), but were still considered (treated, regarded as) a luxury (luxuries). "They are not china dishes, but very good dishes," says a character (person) in one of Shakespeare's plays. But even in Elizabeth's reign forks were (still) unknown in England. An Englishman who published a book of travels in 1601 makes the following remark: "In all the Italian towns through which I passed I noticed (observed) a custom that I had never seen in any other land (country) in my travels, and I do not think that it occurs (exists, is to be found) anywhere in Christendom outside (except in; in any place in C. but) Italy; the Italians,[1] and also (as well as) foreigners living (residing; that live &c.) in their country[2], use a little fork at (their) meals (meal-times). While they cut the (their) meat

Digitized by Google

with their (the) knife, which they hold in one hand, they stick the fork, which they hold in the other, into the joint. It is considered (thought) very unseemly (improper, unbecoming, indecent) to touch with your (one's) fingers food (a dish[3]) of (from) which everyone is to (will, is going to) eat afterwards; (for) the Italians have noticed that everyone's fingers (the f. of all people) are not equally clean." It was a long time before it became the general custom (generally customary) to use forks (a fork) in England.

Notes.

1) nämligen *is translated by putting a semi-colon for the full stop. It can generally be missed out; sometimes translated by "for" or "in fact".*
2) *"in the country" would be ambiguous.*
3) *"a dish" is, however, ambiguous.*

L. J. Pott.

Thème.

Pendant une longue période de sa vie, le célèbre acteur Talma habita[1] dans la banlieue[2] de Paris. Un jour qu'il[3] était (Un jour, se trouvant) en retard, il arriva (arrive) avec une valise (un sac de voyage) contenant des costumes sur la place où était (stationnait) la diligence de Paris. Il cria (crie) au cocher: "Quand /est-ce que/ part la diligence?" Le cocher dormait. Talma répéta (répète) sa question: "Quand part la diligence?" — "Quand les dix places de (à) l'intérieur seront occupées", répondit (répond) enfin (finalement) le cocher. Talma attendit (attend), mais finalement (à la fin), ayant peur (craignant) de manquer la répétition, il ouvrit (ouvre) sa valise et en sortit [tira (sort, tire)] une perruque qu'il se mit (met) sur la tête [dont il se coiffa (coiffe)], et appuyé sur une canne (un bâton), il répéta (répète) d'une voix faible: "Quand part la diligence?" — "Maintenant vous êtes (vous voici) deux /voyageurs/, dit le cocher, il /nous/ en faut encore huit". Talma rouvrit (rouvre) sa valise et en un clin d'oeil se déguisa (déguise)[4] un jeune élégant (un beau jouvenceau, jeune dandy, jeune lion) et répéta (répète) sa question d'une voix jeune. — "Il y en a (Vous voici) trois maintenant (Et de trois)!" dit le cocher. On peut s'imaginer (deviner) le reste. Talma s'habilla (s'habille) en [se fit (se fait)] portefaix, moine, soldat etc. Au dixième déguisement, le cocher crut (croit) la diligence pleine et fouetta (fouette) [donna (donne) un coup de fouet à] ses chevaux.

Notes.

1) S'il n'y avait pas *pendant une longue période de sa vie*, le récit naturellement commencerait ainsi: *Talma habitait dans la banlieue.* Mais comme il y a une indication sur la *durée* du temps pendant lequel Talma habita dans la banlieue, il faut le passé simple ou défini. Toutefois comme l'indication de durée n'est que vaguement limitative, il est permis d'hésiter. —

Digitized by Google

2; Talma habitait à Brunoy dans la banlieue et non dans les *faubourgs* de *Paris*. La banlieue s'étend plus loin que les faubourgs. „*Faubourg*" à l'origine signifiait bien *hors du bourg*, hors de la ville; mais depuis longtemps le mot désigne principalement les quartiers populeux situés aussi bien en deça qu' au delà des barrières de la ville. Il y a même des quartiers situés aujourd' hui presque au centre de Paris et qui ont gardé leur ancien nom de faubourg, comme le faubourg Montmartre, le faubourg Saint-Antoine. — 3) *Un jour* où ... se dit aussi; c'est seulement *quand* qui serait tout à fait incorrect. — 4) On dit *s'affubler de vêtements*, mais non *s'affubler en...* — 5) *Snob* n'a pas tout à fait ce sens quand on l'emploie aujord'hui en français et d'ailleurs ce serait un anachronisme que de l' appliquer à Talma. Par contre *dandy* et *lion* qui s'employaient dans la première partie du XIX:e siècle ont été depuis longtemps remplacés par d'autres noms.

P. Méaly.

Thème français.

/Pendant/ une grande partie de sa vie, le célèbre acteur Talma habita /dans/ un faubourg de Paris. Un jour qu' (où) il était (se trouvait) en retard, il arriva, portant une valise qui contenait des costumes, sur la place où se trouvait la diligence de Paris. Il cria au cocher: "Quand part la diligence? (A quelle heure le départ de la d.?)" Le cocher dormait. Talma répéta sa question (Et Talma de répéter sa question): "A quand le départ? — Quand les dix places de l'intérieur (intérieures) seront occupées (prises)", répondit enfin le cocher (finit par répondre le c.). Talma attendit, mais il eut peur à la fin de manquer sa répétition, il ouvrit sa valise, y prit une perruque qu'il se mit sur la tête, et, appuyé sur une canne, [c'est] d'une voix faible (frêle) [qu']il répéta sa question: "A quelle heure la diligence? — Cela fait deux voyageurs (Vous êtes deux maintenant), répondit le cocher, il en faut encore huit (huit de plus) (encore huit et ce sera complet)" Talma ouvrit de nouveau (derechef) sa valise et en un tournemain il se déguisa (s'habilla) en petit-maître (muscadin) (l'instant d'après c'était un jeune élégant); alors, d'une voix juvénile, il posa encore une fois sa question. "Et de trois", dit le cocher. On peut imaginer la suite. Talma se déguisa successivement en commissionnaire, en moine, en soldat etc. A la dixième transformation le cocher crut que la diligence était pleine (au complet), et il donna un coup de fouet à (d'un coup de f. il enleva) ses chevaux.

Virgile Pinot.

Durant une longue période de sa vie (son existence) le célèbre (fameux) acteur (l'acteur renommé) Talma habitait (demeurait dans) un faubourg de Paris. Un jour (Une fois) qu'il était en retard, il arriva avec une valise (un sac de voyage, portemanteau) sur la place (du marché) (la place publique) où se trouvait (tenait, où était) la diligence. Il demanda au cocher: (Il

Digitized by Google

appela le cocher et lui demanda): „Quand part la diligence?" Le cocher dormait (était plongé dans un profond sommeil). Talma répéta sa question (demande, son interpellation, interrogation): „Quand la diligence part-elle"? — „Quand les dix places de l'intérieur seront occupées, (prises)," répondit enfin le cocher. Talma attendit, mais à la fin il eut peur (craignit, redouta) de manquer (d'être en retard pour) la répétition, il ouvrit son portemanteau et prit (en sortit, en tira) une perruque qu'il mit (plaça sur sa tête, dont il se coiffa) et appuyé sur un bâton, (s'appuyant sur une canne) il répéta d'une voix faible: „Quand partira la diligence?" — Maintenant il y a deux voyageurs, dit le cocher, il en faut encore huit (il nous en faut, nous devons en avoir huit encore, de plus)." Talma rouvrit (ouvrit de nouveau) sa valise et, en un clin d'oeil, (dans l'espace d'un instant, en un moment, en un rien de temps), il s'accoutra en (s'équipa comme un, s'attifa, se déguisa, se transforma en, s'affubla en) jeune fat (gommeux, snob) et répéta d'une voix juvénile (jeune) sa question. „En voilà trois maintenant (à présent nous en avons trois", dit le cocher. On peut s'imaginer (se représenter, se faire une idée de) la suite. Talma se déguisa (se travestit, se vêtit, s'habilla, se costuma) en portefaix, (porteur, facteur, commissionnaire) en moine, en soldat (militaire) etc. Au dixième travestissement, (déguisement) le cocher crut que la diligence était au complet (pleine, remplie) et donna le fouet à ses chevaux (fouetta, donna un coup de fouet á) ses chevaux.

M. Ransson.

REALSKOLEXAMEN H. T. 1923.

Tyskt översättningsprov.

Den, som befinner sig i Harz och vill komma upp på dess högsta topp, Brocken, kan visserligen använda järnväg. Men om man vill ha verklig glädje av resan, bör man gå till fots, ty bergens och dalarnas lugn störes genom tågets buller och rök. Går man, har man tillfälle att vila ut här och där i de tysta, gröna dalarna eller på de skogklädda höjderna. När man nått högsta toppen, har man vid klar väderlek en utomordentligt vacker utsikt. Bortom de egendomliga klipporna och stenblocken i förgrunden ser man vidsträckta skogar och längre bort slätten med dess många städer och byar. Man känner sig fri och lycklig här uppe och glömmer vardagslivets sorger och bekymmer.

Digitized by Google

Tyskt reproduktionsprov.

Före uppläsningen lämnas lärjungarna följande upplysningar: *Butterfass* = smörkärna; *Deckel* = lock.

Kommt man nach Weimar, so kann man noch heute von manchem lustigen Streich erzählen hören, den Goethe und der junge, lebenslustige Herzog Karl August gemeinsam verübten. Eines Tages hatten sie einen Ausflug in die Umgegend von Weimar unternommen und waren auf einem Bauernhof eingekehrt, um ein wenig auszuruhen. Die Bäuerin war gerade vor dem Hause damit beschäftigt, in einem Butterfass Butter zu bereiten. Die beiden setzten sich auf eine Bank, und die Bäuerin ging ins Haus hinein, um einige Erfrischungen für die Gäste, die sie nicht kannte, zu holen. Ihre Abwesenheit benutzten Goethe und Karl August und steckten eine Katze, die vor ihnen in der Sonne spielte, in das Butterfass. Als die Bäuerin zurückkam und sich wieder an ihre Arbeit machen wollte, fuhr plötzlich der Deckel des Butterfasses in die Höhe, und mit kläglichem Geschrei entfloh die Katze ihrem unbehaglichen Gefängnis. Die beiden Herren hatten wohl im stillen erwartet, eine kräftige Zurechtweisung für ihren übermütigen Scherz zu erhalten. Sie waren daher nicht wenig erstaunt, als die Bäuerin sich durch den Vorfall nicht aus dem Gleichgewicht bringen liess, sondern nur ruhig sagte, die Butter würde sie ja nicht selbst essen, die wäre für die herzogliche Küche in Weimar bestimmt.

Engelskt översättningsprov.

Stockholm den 12 juni 1923.

Käre Robert!

Jag kan berätta Dig en stor nyhet. I dag fjorton dagar reser jag med mina föräldrar till London. Pappa reser ju dit i affärer vartenda år, och den här gången ville han, att Mamma och jag skulle följa med honom. Nu pluggar jag engelska fem eller sex timmar om dagen för att åtminstone lära mig så mycket, att jag kan göra mig förstådd. Helst läser jag Sherlock Holmes' memoarer *(the Memoirs of Sherlock Holmes),* som jag köpte häromdagen på inrådan av farbror Karl. Han sade, att språket i Conan Doyles detektivhistorier *(detective tale)* är så enkelt och klart, och de innehålla en massa vardagsuttryck, som äro nyttiga att kunna. Farbror talade också om någon stor engelsk språkforskare, som hade varmt rekommenderat dem åt alla utlänningar, som hålla på att lära sig engelska; men jag har glömt hans namn.

Din tillgivne
John.

Digitized by Google

Engelskt reproduktionsprov.

Före uppläsningen lämnas lärjungarna följande upplysningar: *Fingal* egennamn; *giant* = jätte; *blanket* = filt; *terrified* = förskräckt.

Fingal was a very big and strong giant in Ireland. A Scotch giant heard of him and resolved to have a fight with him. So he crossed the Irish Channel and landed near Belfast.

When Fingal heard that the Scotch giant was coming, he was much afraid, for he had been told that the Scotchman was taller by a few feet or so. One fine day, when Fingal was keeping his look-out, he saw the Scotchman coming up the hill. He was even taller than Fingal had imagined. So Fingal at once ran into his house, called to his wife, and told her that he was going to hide himself in the bed. "Cover me up with the blankets", he said to her, "and if he asks who is in the bed, tell him it's the child." Scarcely had his wife done so when in came the giant, nearly breaking his head in the doorway. "Where is Fingal?" asked the Scotchman in a deep voice, "show him to me that I may give him a beating." — "Hush! hush!" cried Fingal's wife, "you'll wake the baby, and then the man you are speaking of will certainly kill you." — "Is that the child?" asked the Scotchman terrified, pointing to the bed. — "Sure it is, and Fingal's baby too", answered the wife. — "Then I had better be off at once", said the giant, "for if that is the baby, I shall be but a mouthful for the fellow himself."

So saying, he ran back to Scotland as fast as he could and was near being drowned in the Irish Channel in his hurry. But Fingal got up and laughed heartily, as well he might.

Wer[1] sich im Harz befindet und auf seinen (dessen) höchsten Gipfel (seine höchste Bergspitze), den Brocken, hinaufgelangen (hinaufkommen, emporgelangen) will, kann allerdings (freilich, zwar) die Eisenbahn benutzen (benützen, gebrauchen) (kann sich ... der Eisenbahn bedienen). Wenn man aber (jedoch, indessen) (Aber wenn man) wirkliche Freude (wirklichen Genuss) an (von) der Reise (an (von) der Reise wirkliche Freude) haben will (Will man aber w. F. v. d. R. haben), /so/ muss man zu Fuss gehen, denn die Stille (Ruhe) der Berge und Täler wird durch den Lärm und Rauch (das Geräusch und den Rauch) des Zuges gestört. Geht man, so hat man (so bietet sich einem) Gelegenheit, /sich/ hier und da in den stillen, grünen Tälern oder auf den bewaldeten [waldbekleideten, waldbestandenen, mit Wald bekleideten (bestandenen)] Höhen (Anhöhen) auszuruhen. Wenn man den höchsten Gipfel erreicht hat (Hat man ... erreicht), so hat man bei klarem Wetter (klarer Witterung) eine ausserordentlich schöne Aussicht (einen a. schönen Ausblick). Jenseits der eigentümlichen (sonderbaren, eigenartigen) Felsen (Klippen) und Steinblöcke

Digitized by Google

(Felsblöcke) im Vordergrunde sieht (erblickt, gewahrt) man ausgedehnte (weitausgedehnte, weithin sich dehnende, weithin sich erstreckende) Wälder und weiter weg (weiter entfernt, weiter in der Ferne) die Ebene mit ihren [das Flachland (das flache Land) mit seinen] vielen Städten und Dörfern. Man fühlt sich frei und glücklich hier oben und vergisst den Kummer und die Sorgen[2] des Alltaglebens[3] (Werktaglebens).

Anmerkungen.

1) Nicht unmöglich, aber schwerfällig und daher weniger gut: *Derjenige, der.* — 2) *Kummer* weist in die Vergangenheit zurück, *Sorgen* in die Zukunft voraus, daher *Kummer und Sorgen* und nicht *Sorgen und Kummer.* — 3) Schon im Nominativ konkurrieren die Formen *Alltagleben* und *Alltagsleben,* hier im Genitiv würde man aus Gründen des Wohllauts entschieden *Alltaglebens* und *Werktaglebens* vorziehen; eine andere Möglichkeit, das übelklingende doppelte *s* zu vermeiden: *des alltäglichen (werktäglichen) Lebens.*

Ernst A. Meyer.

Wer sich im Harz befindet und auf dessen höchsten Gipfel, den Brocken, kommen will, kann allerdings die Eisenbahn benutzen. Aber wenn man von der Reise eine wirkliche Freude haben will, muss man zu Fuss gehen, denn die Ruhe der Berge und Täler wird durch das Gerassel des Zuges gestört. Geht man, so hat man Gelegenheit, hier und da in den stillen, grünen Tälern oder auf den bewaldeten Höhen auszuruhen. Wenn man den höchsten Gipfel erreicht hat, so hat man bei klarem Wetter eine ausserordentlich schöne Aussicht. Hinter den eigentümlichen Felsen und Blöcken des Vordergrundes sieht man ausgedehnte Wälder und weiter entfernt die Ebene mit ihren vielen Städten und Dörfern. Man fühlt sich frei und glücklich hier oben und vergisst des Alltagslebens Kummer und Sorgen.

Edw. Th. Walter.

Wer[1] im[2] Harz ist (sich im H. befindet, sich . . aufhält) und auf seinen[3] höchsten Gipfel (seine . . . Spitze, Kuppe[4]), den Brocken, (hinauf) kommen will, (der) kann natürlich[5] die[2] Eisenbahn (Bahn) benützen[6]. Wenn man aber[7] /eine/ wirkliche Freude[8] von[9] der Reise haben will, muss (soll) man zu Fuss gehen, denn die Ruhe (Stille, der Frieden) der Berge und Täler wird durch den Lärm und den Rauch des Zuges gestört. Geht man, so hat man Gelegenheit[10], hie und da (da und dort, hin und wieder) in den stillen grünen, Tälern und auf den waldbekleideten Höhen (Anhöhen) (sich) auszuruhen. Wenn[11] man den höchsten[12] Gipfel erreicht hat (Hat man . . . erreicht), (so) hat man bei[13] klarem Wetter eine ausserordentlich schöne Aussicht. Hinter den eigentümlichen (eigenartigen, sonderbaren) Felsen[14] und Steinblöcken

Digitized by Google

im Vordergrunde (des V-es) sieht man weite (ausgedehnte) Wälder und weiter in der Ferne[15] die Ebene mit ihren[16] vielen[17] Städten und Dörfern. Man fühlt[18] sich frei und glücklich hier oben[19] und vergisst die Sorgen[20] und Kümmernisse des Altags-(lebens)[21].

1) Andere Fügungen: "derjenige, der" nicht geradezu unmöglich aber steif u. undeutsch. — 2) Artikel notwendig. — 3) Beziehung von *sein* klar, daher *dessen* unnötig u. fremdartig. — 4) *Gipfel* neutral in Bezug auf die Gestalt des Berges, *Kuppe* flacher Mittelgebirgsgipfel, *Spitze* steiler Gipfel, häufig für Alpengipfel. — 5) So (auch *selbstverständlich* vielleicht dem Sinne nach am ungezwungesten, *allerdings, freilich* richtig, weist aber, schon durch den Tonfall, wohl stärker auf die kommende Einschränkung als die schwedische Entsprechung; *zwar* nur bei wirklicher Periodisierung (zwar...., aber) am Platze. — 6) nicht *anwenden*; Pauls, Distiktion Wb. S. 32 *anwenden, nicht sinnlich:* ist wohl unscharf gefasst, weil auch sinnliche Objekte, *Geld, Arznei* bei dem Verbum möglich sind, doch liegt immer die Vorstellung eines Allgemeineren, des Zweckes, der Regel, dahinter. — 7) Hineinziehung des *aber* in den Nebensatz im Deutschen sehr gewöhnlich. — 8) *Genuss* in ähnlichen Fügungen häufig. — 9) auch *an*; nicht *aus*. — 10) Artikel unmöglich. — 11) Allgemeine Darstellung, kein Einzelfall, daher nur *wenn*. — 12) Dem Sinne nach wäre einfaches *den Gipfel, die Spitze* vielleicht besser, ohne *höchst*, da im Deutschen der Superlativ meist nur einen Vergleich mit anderen gleichartigen Objekten bedeutet. — 13) *in* nicht unmöglich. — 14) *Klippe* aus dem Ndd. aufgenommen, enthält, seiner Herkunft nach, noch immer die Beziehung auf das Meer. — 15) *weiter weg* möglich, etwas trivial; besser *weiter hinten, weiter rückwärts*; *weiter entfernt* eigentlich nur von punktartigen Objekten, nicht von Flächen. — 16) *deren* unnötig u. auffällig. — 17) *manchen* unmöglich. — 18) *sich empfinden* mit prädikativem Adjektiv heute unmöglich, (in der klassichen Literatur vorkommend). — 19) Die schwedische Wortstellung auch im Deutschen bei dem gehobenerem Stil durchaus am Platze, sonst auch: *Man f. s. hier oben frei u. g.* — 20) *Trauer* unmöglich. — 21) nicht etwa *Wochentag*. (Begriff des bürgerlichen Kalenders, eher noch das altertümliche *Werktag*.

Alfred Wolf.

CONAN DOYLE AS A MODEL.

Stockholm Version.

Stockholm, 12/th/ June (June 12/th/), 1923.

My dear (Dear) Robert (Bob, Bobby; Robb, Robbie, **Sc.**; Hob, Robin **A**),

I have a great piece of (some great) news to tell (to impart to) [Here's a great piece of news for] you [I can tell (impart to) you a great piece of news]. This day fortnight (A fortnight today) I'm off [I'm (I am, I shall be) going] (> I go) to [am (shall be) leaving (starting) for] London with my father and mother (parents) [with my parents to (for) London]. Father (Dad, the dad, Pater, (the pater, Papa, > Pa), of course (as you know), goes there [travels (journeys) thither **A**] every year on business (on business

Digitized by Google

every year); and (but) this time (on this occasion) he wants (wishes, desires) mother (Mamma, /the/ mater, > Ma) and me to [wishes (desires) that mother and I should] go (come) with him (accompany him). I am now working hard at grinding (cramming, /away/ at swotting at F, going at) English five or six hours a day, so that I can at least learn enough to make myself understood (so much that I can make myself understood) [comprehended]. I like reading the »Memoirs of Sherlock Holmes» best [I read by preference (By preference I read) the *Memoirs of Sherlock Holmes*], which I bought (purchased) the other day on Uncle Charles's (Charley's, Charlie's) advice [at the suggestion of Uncle (my uncle) Charles etc.] He said (told me) that the language in Conan Doyle's detective stories (tales) is so simple and clear (unaffected and lucid), and /that/ they contain (comprise) a number (a lot F, lots F), heaps F of everyday expressions which (that) are it is (which are) very useful to know. Uncle also spoke (told me) of some great English linguist (philologist, student of language, authority on language) who had warmly (strongly, heartily, cordially) recommended them (recommended them warmly etc.) to all foreigners /who are/ engaged in (busy, occupied with) /learning; but I have forgotten his name (his name has slippad my memory).

Yours ever (Your affectionate, Yours affectionately),

John (Johnny, Jack, Jackie).

Notes and comments.

(1). The above translation contains a quantity of glaring incongruities from a stylistic point of view, especially in the immediate juxtaposition of natural schoolboy language or even slang — like *cramming*, *swotting* and *grinding* — with the worst kind of journalese, such as *impart*, *inform*, and perhaps *accompany*. From a strictly formal point of view, therefore, most of the alternatives to which the last place has been accorded above should be excluded as not belonging to natural correspondence between intimate friends; but on the other hand such mixtures do, as a matter of fact, occur in actual life, especially tn the language of young people — as may be copiously illustrated from the inimitable schoolboy letters of *Primus to his Uncle*, which Dr. Herdin and myself have reprinted in *The Intermediate English Reader* and *English Familiar Correspondence*. As very little attention appears to be given in Swedish schools to either the form of letters in English, or to epistolary style in general, I take leave to recommend as useful and entertaining models to Swedish teachers of English the numerous collections of imaginary letters compiled by one of the most prolific and delightful of present day writers, Mr. E. V. Lucas.

(2) *Warnings*. Some dozen rapidly executed translations done by an advenced class yield the following (among others) expressions to be discoun. tenanced: To-day a fourthnight (14 dags) — I will go — *in* business [he might quite well have business to transact in London withont being in business — i e. professionelly engaged in commerce or manufacture] — Now I read [initial 'Now' would not naturally have a temporal force here, and the progressive form is used of *temporary* habit] — forgot [now archaic as a participle].

C. S. Fearenside.

Digitized by Google

A Gothenburg Version.

Stockholm, June 12th,[1] 1923.

My dear (Dear) Robert,

I can tell you a great piece of news. To-day fortnight I leave for (am going to) London with my parents. My father (Father) goes there on business every year, you know, and this time he wants mother (my m.) and me to go with (accompany) him. I am now grinding /away/ at English for five or six hours a day, so as to learn so much at least (at least so much) that I can make myself understood (so as to learn at least enough to make myself understood). For preference I read the Memoirs of Sherlock Holmes, which I bought the other day on the advice of (recommendation of) Uncle (my uncle) Charles. He said /that/ the language in Conan Doyle's detective tales was /so/ very simple and clear, and /that/ they contained a great number (a quantity) of colloquial (household) phrases (expressions) that (which) were useful to know. Uncle also mentioned (spoke of) some great English philologist (linguist) who had warmly (highly) recommended them to all foreigners who were learning English; but I have forgotten (I forget) his name (his name has slipped my memory).

Yours ever,[1]
John.

1 For variants see previous issues of *M. S.*

G. E. Fuhrken.

Stockholm, 12 June (June 12), 1923.

Dear Robert,

I've got a big piece of (some big) news to tell you (I can tell you a . . .). A fortnight to-day I'm going to London with my people (parents[1]). Father[2] goes there on business every year, (you know,) and this time he wants Mother and me to go with (accompany[1]) him. Now I'm sweating[3] at (swotting at, up) English (for) five or six hours a (every) day, to learn at least (so that I may at l. learn[1]) enough to be able to make myself understood. I like best reading the Memoirs of Sherlock Holmes, which I bought on the advice of Uncle Karl (Charles: on Uncle K.'s advice). He said that the language (style) of (in) Conan Doyle's detective tales is very (quite, so) simple and clear, and they contain lots (heaps, crowds) of every-day (colloquial, ordinary) expressions (phrases) (that it is, that are) useful to know. Uncle also

Digitized by Google

mentioned a great English linguist (philologist) who had warmly (heartily, strongly) recommended them to all foreigners (who are) [(to any foreigner (who is)] learning English: but I've forgotten his name.

Yours ever (affectionately),
John.

Notes.

1) *Correct, but not suitable words for a schoolboy writing to a friend.*
2) *"Papa"* (pə'pa:), *"mamma"* (mə'ma:), *not much used nowadays, and sound girlish; "Daddy", "Mummy" are childish, though in some families "daddy" is used by grown up sons and daughters. Nine boys out of ten would say "Father", "Mother", or use some slang expression like "my pater (governor)", "my mater."*
3) *The words for this vary from school to school; I should say "sweat" is pretty general. The university word is "cram."*

L. J. Pott.

UPPROP.

Den 26 aug. 1922 fyllde Geheimrat, Prof. *Theodor Siebs* i Breslau 60 år. Visserligen torde det förnämsta av hans vetenskapliga gärning (hans arbete med de frisiska dialekterna och med den schlesiska hembygdsforskningen) vara tämligen obekant för de flesta av de svenska språkfilologerna, men hans bok om Deutsche Bühnensprache har säkerligen gjort hans namn känt även i vårt land.

Trots de svåra tider, under vilka den tyska vetenskapen numera arbetar, tillägnade honom åtskilliga av hans lärjungar en festskrift med titel *Beiträge zur Deutschkunde*. Ehuru åtskilliga utländska vetenskapsmän lämnade bidrag till tryckningskostnaderna för festskriften, kunde densamma möjliggöras blott genom personliga uppoffringar av docent Walther Steller i Breslau, som därigenom nödgades sätta sig i skuld för flera hundra guldmark, som han blott kan hoppas få tillbaka genom försäljning av festskriften ifråga.

En av medarbetarna i festskriften, docent de Boor i Greifswald, har vänt sig till undertecknad med anhållan, att jag ville göra arbetet bekant i vårt land i och för spridning av detsamma, och jag tillmötesgår gärna hans begäran. Visserligen innehåller publikationen intet, som är av direkt nytta för våra skolfilologer. Dess innehåll rör sig med undantag av två uppsatser om *Richard Dehmel und seine Heimat* samt om *Carl Hauptmann* uteslutande på den äldre tidens och dialektologiens områden, men jag är övertygad, att åtskilliga av våra språklärare vilja vara med om

Digitized by Google

att göra en god gärning genom att för en ringa summa köpa ett exemplar av festskriften. Boken kostar 2 (två) kronor, och beloppet kan (om man så vill i frimärken) insändas till undertecknad, adr. Varvsgatan 10 B, Stockholm. Överbetalning mottages gärna. Tydlig adress bör utsättas.

M. Otto Heinertz.

MALMÖ
RÖHR'S BOKTRYCKERI
1923

Digitized by Google

MODERNA SPRÅK
SVENSK TIDSKRIFT FÖR UNDERVISNING I DE TRE HUVUDSPRÅKEN
TYSKA, ENGELSKA, FRANSKA
UTGIVEN AV
HERMAN SÖDERBERGH OCH N. OTTO HEINERTZ.
ÅRG. XVII. 9 * MALMÖ * December 1923

CONSONANT SUBSTITUTIONS IN BABY SPEECH.

IV.

Summary and conclusions.

The fact that labials, universally, i. e., very likely in all languages, predominate in baby speech as the first group of sounds to be tolerably mastered, that they are followed by dentals (points) and in the last place by palatals and velars, is explained first by the merely biological reason that the gums develop only gradually with the cutting of teeth and, more particularly, that the hard palate attains its full growth in length only at the cutting of permanent molars. In early years there fails in the mouth of a little child sufficient roof of palate to enable the tongue muscle e. g. to articulate palatals or velars. That muscle consequently has very little space to train itself upon.

Again a child's lips are the most accessible of its organs of speech, mother's or nurse's lips accessible also to the eyes of the young speaker, lips trained early at sucking from mother's or nurse's breast or the bottle, muscles thus early developed and active.

It is not only owing to their enormous frequence in the early speaking periods labials prevail; in the number of sounds they are the die-hards of language; just as they were the first to be learnt they are the last, in cases of severe brain diseases, to fall away.

It is needless to remind of the important task this group of sounds had and has in the history of language(s), part of which is called labialisation or, in the Bell-Sweet system, rounding, i. e. the lips, or more exactly also the cheeks, are supposed to give another colour to the fronts concerned. That labials have a lowering effect on the height of the tongue was first shown in

Digitized by Google

my treatise for the degree of a doctor, Stomatoskopiska undersökningar af franska språkljud, (Stomatoscopic researches on French speech sounds), in Årsredogörelse för Högre Reallläroverket i Stockholm, 1889, p. 18 and phot. 6—10, comp. to phot. 1—5 and 77—78: at (pi) the tongue muscle is not raised to half of the height in the i-sound isolated (Passy); the same observation holds good with the other French people and also in my own Swedish pronunciation.

The ö-sound of French *queue* and the y-sound of French *une* were counted among those rounded vowels, quite equivalent in tongue position to (e) and (i) (Sweet, Short hist. Gramm., 1892 p. 17, and Wilmanns, German Grammar, p. 288 § 212 2). But this is not at all the case, as is clearly proved by the stomastoscopic experiments referred to above, the tongue muscle in both cases being almost inactive at the articulation, at least from the back of the mediodorsum.

This statement confirmed below, but at the ventilation of my paper dealt with as if it were an accidental trifle, may throw a new light on the theory of the *u* and *w* mutation, so very frequently represented in the old Icelandic and also in the other Scandinavian, may be also in the Russian, languages (Sweet, History of English Sounds 1888, p. 36 ff.).

The front-modifications from (i) and the other front sounds and the palatalisation phenomena are well known from a great many languages. But this may be true of the positive side of fronting; the negative or the loss, the disappearance of sounds under the influence of fronts, e. g. the disappearance of v-sounds after (s), are hardly registered or explained. For ex., see below.

From the preceding parts of this paper it will appear that baby speech is familiar to the lowering influence of labials; nothing therefore is more natural than that such an influence should keep its mark all through the life of a language, in the speech of adults as in that of children, very likely or at least to a certain extent, if not in the same degree, universally. A. Noreen, Vårt språk III, p. 340 ff., p. 426 ff. and A. Kock, Umlaut und Brechung im Altschwedischen give very distinguished and extremely interesting accounts of mutation changes in old and modern Swedish (several of which are quoted below).

Before entering on this second part of these researches we shall have to go back to the lowering influence of labials before fronts, as stated above from Stomatoscopic researches on French speech sounds.

The lowering influence of labials on fronts and the difference in tongue position between (i) and (y), (e) and ö-sounds were amply confirmed by Dr. E. A. Meyer, Stockholm, in his contribution to the Festschrift Vietor, Marburg i. H. 1910, under the heading of Untersuchungen über Lautbildung.

The ö- and y-positions as different from (e) and (i) are laid

Digitized by Google

down first by Röntgen grams (radiograms) p. 177, then by Dr. Meyer's own method, by him called the plastographic method, more particularly concerning (pi) (py) (pɛ) pp. 224—225, 227.

P. 224, the last line, and p. 225 (top line) Dr. Meyer remarks that Rousselot, without mentioning his predecessor, the undersigned, states that French (y) almost coincides with the e-position in *été,* ö in *peu* somewhere between (a) and (e), even considerably lower than (ɛ). [1])

---

[1]) This remark necessitates a little more light to be spread upon the history of experimental phonetics given by M. Rousselot, Principes I, 53—60, at least as far as the artifical palate is concerned. To his contributions to that history I will add a few emendations, curious enough, though they are rather late.

I hope that the historical side will be of a certain interest to phoneticians in general and that the corrections, made below in M. Rousselot's relation of the artificial palate and its origin, plainly show that, from the very beginning, there is something wrong in M. Rousselot's statements.

It was in 1888, at the end of May, that I went to Paris, provided with an introduction from Professor P. A. Geijer, Uppsala, to M. Rousselot, then Professor at the *Université libre,* the Catholic University of Paris, rue Vaugirard. M. Rousselot was expected to introduce me to some of his pupils, young representatives of several French dialects, the palatograms of whom were likely to illustrate several greatly interesting topics of French phonology. And so he did. I had artificial palates made, and made for the first time in France, in the shape of an electric plate, first from M. Paul Passy, then from M. Rousselot, and two pupils of his. With these persons series of experiences were undertaken, part of which have been discussed in my treatise for the doctorate, "Stomatoskopiska undersökningar av franska språkljud, Stockholm 1889", particularly those of M. Hermeline. The reason why I did not publish and discuss the palatograms of M. Rousselot was simple enough: his palate was not a normal one, too low and too compressed, thus not fit to take normal tongue heights upon.

At the time of my visit to Paris in 1888, M. Rousselot was quite a stranger not only to stomatoscopic methods, but also to modern phonetics in general. I showed him Lenz' dissertation on the palatal sounds, published in 1887, and sent him my own paper later on in the first days of June 1889. When in Paris, I called his attention to Techmer's works and moreover to the fact that a position like his own, in the French metropolis, in the immediate neighbourhood of König, Marey and Rosapelli, was exceptionally favourable to bring experimental phonetics into close contact with physical science. M. Rousselot profited by those hints, and he was very right.

At his first appearance in public as an experimental phonetician, in Revue des patois gallo-romans, 1891 No. 14—15, p. 74, a paper, known also by the name of the Cellefrouin dialect, Rousselot says that he has been using an artificial palate made by means of electrotypy on a cast of his own palate. First, he adds, he has availed himself, following the example of Oakley-Coles, "of a mixture of flour and gum-water, covering the upper portion of his mouth in that way; but the experiences of Mr. Rudolf Lenz (Zur Physiologie und Geschichte der Palatalen) gave me the idea of using an artificial palate". At last, he concludes his tale as follows: »doctor Rosapelly has had the same idea long ago (Essai d'inscription des mouvements phonétiques dans les Travaux du Laboratoire M. Marey 1876)» and "M. Hagelin brought it about before me" (l'a réalisé avant moi).

Any unsuspecting reader cannot help interpreting those words by the author of the Cellefrouin dialect to the purport that he, Rousselot, has found out the electric palate plate quite independently of me. But the truth is quite the contrary. It was I that had M. Rousselot's first palate made after years of search for a suitable method in my own country, it was I that took him to the

Digitized by Google

Historical elucidations of this thesis, lowering, even right up to disappearance, of fronts under the influence of labials, or its contrast, raising of non-front sounds under the influence of fronts, may very likely be found in any language. The phenomenon occurs more or less conspicuously, now in the shape of

---

dentist for a cast and gave him the whole method, it was I that introduced him into the literature on the subject. A week or two before preparing M. Rousselot's palate I had another made for M. Paul Passy and a series of experiences made, most of which are published and discussed in "Stomatoskopiska undersökningar."

When surveying Rousselot's book above mentioned, Koschwitz writes, Herrigs Archiv LXXXVIII, p. 257 "On giving an account of the researches previously undertaken with this apparatus (the artificial palate), Rousselot has overlooked the papers of Hagelin and Kingsley, the acquaintance of which would have been considerably useful to him. Also Techmer's works have escaped his notice."

In his encyclopedical work Principes de Phonétique expérimentale 1897—1901 Rousselot Vol. I, p. 52—53 says: The idea of putting an artifical palate into the mouth in order to register the movements of the tongue occurred to several experimenters independently. "To me," says R., "it occurred on reading Lenz' paper on the Palatals. But it has been realized for the first time and almost simultaneously (en même temps) by Kingsley and Hagelin."

This latter allegation gives proof of the same slip of memory as M. Rousselot's assertion that the idea of the artificial palate occurred to him when reading Lenz. As stated by me in Stomatoskopiska undersökningar, p. 2. note, Kingsley's paper was first published in a dentological work by his own hand, On oral deformities, London 1880. This paper was reprinted by Techmer in 1887 in the Internationale Zeitschrift für allgemeine Sprachwissenschaft III, but without any mention of its being only a copy. Further it is selfevident that without Norman W. Kingsley's invention of the artificial palate of volcanic caoutchouc made in 1880, my own of the electric plate, or more correctly the adaptation of electrotypy for bringing it about, would never have taken place. It was of course the American odontologist's work that was my starting-point, but, on the other hand, the drawbacks combined with it, its thickness, relatively too great in the alveolar stoop, demanded a better palate.

In the same light way R. treats other data. He thinks that he busied himself in 1887 with stomatoscopic studies after Oakley-Coles' example with colouring of the palate and quotes his review Revue des patois gallo-romans I, but in the articles written by Rousselot in that periodical I have not been able to find out a single syllable of stomatoscopic work from 1887, and it could not be otherwise, as I had the honour of acquainting M. Rousselot with that study in 1888. Moreover he gives 1889 as the year when I went to Paris to study French pronunciation, but as I have told above, it was in 1888 my first visit to Paris took place, not 1889. From the first days of September 1888 and the whole school-year through I was assistant master at Stockholms Högre Reallärоverk (High School, Modern side), in the Annual report of which my treatise was printed in 1889. Nor did I pay any visit to Paris between 1888—1897.

If M. Rousselot should try to keep up his relation of the origin of the artificial palate, there are persons who will remember the real facts, for instance M. Paul Passy.

A great many students who attended the Paris holiday courses of l'Alliance française had artificial palates made to them according to the advice of M. Rousselot and M. Laclotte, all of them having been told that such palates were invented by M. Rousselot.

If you knew of M. Rousselot's slips of memory, why did you not state facts long before? Well, it was not until I got hold of his Principes and further saw that several of his miss-statements were repeated by Professor

Digitized by Google

a reduced (lowered) vowel, now in the loss of a sound, labial or other, examples being found sometimes in great numbers and making it possible to arrange them into groups, sometimes only as spread cases. A common basis for all these kinds of mutual influencing seems to be a fact, not too much mentioned in the phonetical literature. Organs performing one and the same articulation at the same time do not partake in it to the same extent, with the same degree of energy; e. g. if the lips and the tongue have to articulate a sound, either the lips have the predominance, and the tongue height is reduced, or the front of the tongue prevails, and then labials are reduced or even dropped. Another example: Stops (plosives) when voiced may lose a little of their energy: e. g. in palatals and velars the tongue contact with the palate will be looser and weaker than is the case when voiceless sounds are produced.

The same rule holds good when two sounds in immediate neighbourhood of each other, forming a syllable or, may be, standing nearest to another syllable, influence each other in the direction referred to, e. g. p + i. Whereas Latin labial + dental assimilate in French into *tt, ss,* from which *t, (set), s, (châsse),* the Latin groups *act, ect, ict, oct,* in French passed into *ait, eit, (oit), it, uit.* The *t* is explained by Lenz quoted by myself and many others. It seems likely that this jotaization of Latin *c* was favoured by the greatly dorsal articulation of French t; *t* thus had a raising effect on the whole group. — English *wa* passes into *wɔ,* but *waft* retains its *æ* (a), may be under the influence of *t* (Jespersen explains otherwise). Owing to the lack of aspiration in French k-sounds and to the circumstance that the tongue contact in the middle takes place between the præpalatum and the mediodorsum, leaving a groove, there is a fricative sound perceptible at the loosening of the contact, also

---

Scripture in his Elements of experimental phonetics that I determined not to leave Rousselot's account unopposed. And, last but not least, I did not like to raise the whole matter without being able to further experimental phonetics by new researches and ameliorations of method.

What has this digression on M. Rousselot and the artificial palate in common with the substitution of consonants in baby speech? Baby speech is abundant in labials; labials lower front sounds, the lowering was first stated by the undersigned when using the artificial palate invented by myself and given to M. Rousselot. If the discovery is worth any attention in itself, and the deductions made possible by it, there seems to be some reason for giving a true account how and by whom it was made. The method has been improved by using smoke from a magnesium coil instead of chalk for colouring the inside of the palate and thus preventing any spontaneous overdoing and uneven colouring that may falsify the pictures of the tongue heights taken, may make them unclear and blurred. No meddling by the human hand should be suffered. Consequently electrotypy is by far to be preferred to any moulding by hand, recommended by Rousselot. Though Dr. E. A. Meyer seems to have adopted it (p. 185, 186), it means a step backward. Experimenters may avail themselves of the method, as there seem still to be chances of furthering a thorough knowledge of language by means of it.

Digitized by Google

in voiceless sounds. So the acoustic effect of the two sounds (k, g) is much alike, so that one is mistaken for the other not only by Teutonic ears, but also by the French themselves. In the long run the spelling has prevailed in this case as in so many others, c conquered. However, series as *aigre* < *acrem, seigle* < *sēcāle, oreille* < *auricula* are easier to explain: in the stage when the voiced plosive took the place of the voiceless, the contact was made weaker, the fricative (i, j)-sounds consequently being made more favoured.

Many a time, in the Comédie Française, when I sat listening to the attendants' calling out immediately before the beginning of the performance *"Voilà le programme, voilà le programme"*. I made the statement that (gr) in *programme* was pronounced with a very distinct fricative, favoured, of course, by the r-articulation which is particularly characterized by a pretty deep furrow in the middle; see Grandgent, German and English Sounds, pp. 28—29.

In this connection I cannot but make an attempt of explaining the (g) in French *grenouille,* lat. *ranucula,* still *reinouille* in Marie de France, Fab. 26, but *grenouille* in Rabelais I, 2 quoted both in the Dictionnaire Général. The uvular as well as the point r-sound are accompanied by a groove of the tongue; in the uvular, mediodorsum, particularly its backpart, is much raised, and the position of the præ- and mediodorsum is such as to cause the articulation of a palatal (g), which is likely to have occurred whether the lingual or the uvular *r* was preferred.

Some few instances of the changes discussed above will follow here as a conclusion. They are compiled from different periods and different territories of language, the theories being illustrated now by words within the same language, now by comparisons between linguistical items from an older epoch and a younger one, the latter being either a descendant or only a relative of the former.

Without any pretention to completeness the citations were made from the following well-known works and handbooks: Brugmann, *K Vergl. Grammatik 1904;* Braune, *Goth. Gramm.*; Wilmanns, *Deutsche Gramm. (1911);* Paul, *Mittelhochdeutsche Gramm. 1918;* Braune, *Althochdeutsches Lesebuch 1911;* Jespersen, *A. Modern English Grammar on historical principles 1909;* Meyer-Lübke, *Gramm. der romanischen Sprachen I, 1890;* Kock, *Umlaut und Brechung 1916.* Pages or paragraphs are, as a rule, not cited, the interested reader will have to content himself in the resp. indices.

1. Old High Germ. *winistær, wini,* Swed. *vänster, vän.*
2. Initial *w* before (r), (l) was lost in Old High Germ.,

Digitized by Google

rihan, OE. *wrion, wréon* Brugman p. 106; *ant-luzzi,* Goth. *wlits;* Cmp. further Swed. *rita,* Eng. *write.*

3. *w* was lost after *s* before u: *suozi* = Old Saxon *swōti,* süss.

4. Medial *w* after consonants often lost in Old High Germ.: Goth. *saliþwa* > *selida;* Goth. *saihwan* > *sehan.*

5. Initial *w* was lost in weakly stressed parts of words in Old High Germ.: *niwiht* > nicht; *iowergin* > irgend; *iowëdar* > jeder; *ér-wakar* > êrachar früh erwacht; *heri-walt, hari-wald* > Middle High Germ. heralt, herolt, härold.

In proper names ending in *-walt, -wolf, -wacker* the *w* melted away in the second component. Wilmanns p. 158.

6. Well known are, in the different Teutonic languages, the sound changes in connexion with *kw* + vowel.

7. Final w is mute in Middle High. Germ., very likely from the first owing to labial influences, e. g. *blâ, grâ, klê, sê,* etc.

8. *t* + *w* passed into *qu* in Middle High Germ., *twahen,* Swed. två, tvaga > *quahen* (waschen), *twehele* > *quehele* (handtuch), *twër* > *quer.*

9. *Sopp* (in rörsopp etc.) is used beside *svoppr* (< swampur) in *Norse* and *Swedish. Sigwarður* > *Sigworþr* > *Sigorþr, Sigurþr.*

Part. pass. of *sveria* is *svarinn,* but beside this form there occurs another *sorin* (comp. *answer* below).

10. Swedish dialects (Uppland) *sullin, sullen* for *svullen, sultin, sulten* for *svulten,* exemplify the loss of *v* after *s.*

Romance makes no exception from other languages. Schuchardt, Vokalismus des Vulgärlateins, says p. 238:

11. The influence of labials on preceding front (helle) vowels is in the Romance an extremely extended one: Portuguese *fome* < *famem, flomma* < *flamma; a* often becomes *o* before labials in the Italian popular dialects, the basis of Schuchardt's renowned studies. Posttonic *a* may sink into *o, u, etium* for *etiam, propalum* < *propalam. I* becomes *y, u* or *o* after a preceding labial, *fydes, Fylippi, before* b, p, f, *subillœ, manuplos* < *maniplus, aurufex, manufestus* < *manifestus.*

12. In *Romania X* Cornu dealing with the influence of labials on unstressed front vowels (De l'influence des labiales sur les voyelles aigües) quotes some hundreds of Portuguese words, all of which exemplify the lowering influence of labials on front vowels, and he divides them into different groups: after *p,* before *b,* before *f,* after *f,* after *v,* before *m,* after *qu.* As to some fifty of them he admits the assimilation from a second vowel.

13. *English.* It would be enough to refer to Prof. Jespersen's excellent work, quoted above and from the very first my leader and inspirator. OE. *swa* > so; *eall swa* > *also, as; swylk* > *such.* In § 7 31—32 Jespersen enumerates the cases in which *w* was lost, in stressed syllables between a consonant and a rounded back vowel, *two* without a w since 1547, *sword.*

Digitized by Google

In weak syllables: *answer,* ME. *aunswer,* OE. *andswaru; (bousn) < boaþwain; (kɔksən) cockswain, coxswein.*

I don't think there is any need to refer to the r-sound. Compare what is said above from other Teutonic languages *wa > wɔ.* Up to the end of the 18th century the unrounded pronunciation seems to have kept.

Hugo Hagelin.

ALLERHAND ÜBER TONFALL ALS UNTERRICHTSGEGENSTAND.

1. Wie ich die Gesetze des Tonfalls entdeckte und bekanntgab.

Ich möchte zunächst der Redaktion dieser Zeitschrift meinen wärmsten Dank aussprechen, dass sie mir Gelegenheit geboten hat, zu den Kollegen dieses uns so nahe stehenden Landes über das zu sprechen, was mich in den letzten 20 Jahren meines Lebens vorwiegend beschäftigt hat, nämlich Tonfallunterricht.

Hierbei aber ist es mir eigenartig ergangen. Nämlich zu meiner Tonfallehre bin ich nicht durch gelehrte Forschungen gekommen, sondern, ich kann wohl sagen durch Zufall. Aber sie wurde, der franz. wie der engl. Teil, an den Universitäten Columbia (New York), Edinburg, Frankfurt a. M., Göttingen, Graz, Dorpat, und von Specialisten ersten Ranges wie P. Passy und Prof. Dan. Jones als etwas vollkommen neues und zugleich dankenswertes aufgenommen.

Und so glaubte ich denn, in dem vorliegenden Artikel auch den Kollegen und Kolleginnen Schwedens etwas durchaus Neues und Ungekanntes darbieten zu können. Da erfuhr ich aber glücklicherweise, dass in Schweden die Sachlage eine wesentlich andere sei: 1) die Möglichkeit eines erfolgreichen Tonfallunterrichts wird dort überhaupt nicht bezweifelt; 2) Prof. Wulff in Lund hat sich seit Ende der 80:er Jahre des vorigen Jahrhunderts mit der Tonfall-(Intonations-)frage beschäftigt und mehrere Jahrzehnte hindurch keine Mühe gespart, um seinen Schülern eine feste Grundlage für den französischen 'melodischen (und dynamischen) Accent' zu geben.

Das veränderte den Stand der Dinge ganz und gar für mich. Ich konnte nicht zu den schwedischen Fachgenossen kommen mit der Anmassung, eine völlig neue und ersehnte Lehre zu predigen. Meine Aufgabe wurde eine wesentlich bescheidenere, aber immerhin, so hoffe ich, eine nützliche: ich möchte den verehrten schwedischen Kollegen zeigen 1) dass sich der Tonfall aller drei Schulsprachen auf *ein und dieselbe natürliche Basis* stellen lässt, und 2) dass auf dieser Grundlage das *Erlernen und Lehren fremden*

Digitized by Google

Tonfalls ausserordentlich leicht ist, wie dieErfahrung von 24 Dresdner Lehrern mit wenigstens zwei fremden Sprachen beweist.

Ich benutze diese Gelegenheit, um Prof. Wulff, den ich früher nur durch ein, allerdings langes und gründliches Studium seiner (und Lyttkens') Svenska språkets ljudlära kannte, meinen aufrichtigsten Dank, wenn er mir das erlauben will, auszusprechen dafür, dass er einen grossen und mühevollen Teil der Arbeit eines langen Lebens einer überaus wichtigen Seite des neusprachlichen Unterrichts gewidmet hat. Ich weiss ihm in dieser Hinsicht keinen deutschen Universitätsprofessor an die Seite zu stellen.

Meine eigene Darstellung speziell des französischen Tonfalls weist nur eine relativ geringe Abweichung von der seinigen auf, wenn ich nach Storm's Bericht in Engl. Philol. I, S. 189 urteilen darf.

Und nun gehe ich daran, dem Leser zu erzählen, wie ich überhaupt, ohne jegliche Fachvorbereitung, zur Entdeckung zunächst des französichen Tonfalls gekommen bin.

Es war im Herbst 1902, als ich auf ein Halbjahr nach Frankreich ging, mit dem ausgesprochenen Ziele, mir die französische Sprechmelodie anzueignen. Ich hatte von einem Kollegen in Hamburg gehört, dass er den echten französischen 'Accent' besitze — freilich nur selbst mit demselben spreche, natürlich nicht ihn lehren könne. Aber das hoffte ich als Reformer zu lernen. Zum Aufenthaltsort wählte ich aus verschiedenen Gründen Montpellier, indem ich voraussetzte, das die dortigen Gymnasial- und Universitätsprofessoren, mit denen ich vorzugsweise verkehren bzw. die ich hören würde, echt nordfranzösisch sprächen, wie die holsteinischen Kollegen in ihrer Kindheit meist plattdeutsch reden, weiterhin aber zum Hochdeutschen übergehn. Und so traf es auch ein. Der Universitätsprofessor, mit dem ich später besonders häufig umgehen sollte, war sogar geborener Nordfranzose. Aber das 'den fremden Tonfall so zu sagen in der Luft auffangen', wie ich erwartet hatte, trat nicht ein. Gegen meinen Willen nahm mich immer in erster Linie der Inhalt der französischen Rede gefangen, wie mir das auch bei muttersprachlichen Studien ein ernstes, keineswegs bei Jedem zu findendes Hindernis ist. Und so war ich in ziemlich verzweifelter Stimmung, als ich von einem Kursus im Französischen hörte, den ein Lehrer der untern Klassen des dortigen Lycées mit einer ziemlich grossen Anzahl exotischer Studenten abhielt, die zahlreich nach Montpellier kommen, oft ohne nur die ersten Elemente des französischen zu kennen. Hier wird, so dachte ich, der Lehrer erstens denkbar langsam sprechen, und ausserdem der Gegenstand dich nicht im geringsten fesseln. Und so kam es auch. Ich fasste jetzt in der Tat die Sprechmelodie, nicht zerstreut durch den Inhalt (meist Bilder und Vorstellungen wie die Hölzelschen, Landwirtschaft, Häuserbau u. drgl.), wesentlich besser auf. Der Lehrer schrieb

Digitized by Google

den Text brockenweise an die Tafel, sprach ihn dann langsam vor, und die Studenten schrieben ihn nach. Gleichzeitig eigneten sie sich die Intonation des Lehrers an, der gegenüber ihr Gedächtnis ein unbeschriebenes Blatt darbot. Ich aber fand reichlich Zeit, mir die Wortgruppen des Lehrers im Tonfall seines Diktats zu wiederholen. Es dauerte nicht lange, da hatte ich das Steigen der französischen Satzmelodie begriffen.

Nun aber stellte sich ein neues Hindernis ein. Leider bin ich auch von der Natur mit einem schlechten Gedächtnis begabt, und wenn ich nach Hause kam, war ein grosser Teil der während des Kursusabends gemachten Beobachtungen verschwunden oder, ebenso schlimm, halb verschwunden. Dem musste abgeholfen werden. Aber wie? Endlich kam ich auf die Idee, die einzelnen Noten oder Stufen der Sprechmelodie des Lehrers mit *Punkten* auf dem Papiere festzuhalten: die Tonreihen in Punktreihen und jeden höheren Ton durch einen höheren Punkt, jeden tieferen durch einen tieferen. Das bewährte sich vortrefflich. Und eines Tages fiel es mir wie Schuppen von den Augen: die Textbrocken, die der Lehrer seinen 20-jährigen und mehr Abc-schützen langsam und deutlich vorsprach, waren — die längst und mit einem Aufwande von grösster Gelehrsamkeit gesuchten *Sprechtakte!* Nichts konnte nunmehr leichter sein, als mir auf diese Weise die französische Sprechmelodie anzueignen.

Am Schluss meines Urlaubs ging ich noch ein paar Wochen nach Paris und hörte zur Vergleichung Professoren der dortigen Universität. Ihr Tonfall war ganz derselbe, wie ich ihn in den Collegien der Montpellierschen Universitätsprofessoren aufgezeichnet hatte.

Man kann sich denken, mit welcher Begeisterung ich nach meiner Rückunft daran ging, den so festgelegten Tonfall meinen Schülern, Tertianern wie Primanern, beizubringen. Der Erfolg war ein vollständiger, der Enthusiasmus der Schüler gross. Aber je zufriedener ich mit alledem sein konnte, desto dringlicher stellte sich das Verlangen bei mir ein, die von mir gemachte 'Entdeckung' nun auch anderen Kollegen in einem entsprechenden Lehrbuche bekannt zu geben. Und dazu brauchte ich einen geeigneten französischen Mitarbeiter. Doch auch der fand sich, und zwar in nächster Nähe meines damaligen Wohnorts, nämlich in Kiel. Es war der dortige, akademisch gebildete französische Sprachlehrer, M. de Fourmestraux, ein geborener Pariser, aus gebildeter Familie. Er erwies sich der ihm von mir gestellten Aufgabe vollkommen gewachsen. 1911 erschien das Buch unter dem Titel: Französische Intonationsübungen[1]) bei Otto Schulze, Cöthen, ist aber jetzt in den Verlag von Quelle & Meyer, Leipzig, über-

[1]) Ich gebrauchte damals den international üblichen Ausdruck Intonation für sprachliche Tonbewegung. Seitdem ist es bei uns Mode geworden, nach Möglichkeit heimische Bezeichnungen zu verwenden. Und ich habe mich gern gefügt, wiewohl ich es absurd finde, von 'steigendem Ton*fall*' zu sprechen.

Digitized by Google

gegangen. Neuerdings hat es eine englische Bearbeitung durch Miss M. L. Barker, Assistentin des deutschen Lektors an der Universität Edinburg, erfahren, und der in Stockholm wohlbekannte englische Phonetiker, Professor Dan. Jones, hat diese Ausgabe bereits sowohl für das Examen der Londoner Ferienkurse dieses Jahres, wie für den regelmässigen Klassenbetrieb am University College eingeführt. An der angesehenen New Yorker Columbia University hat das Buch besonders warme Anhänger gefunden, der ebenfalls allen Stockholmern wohl bekannte deutsche Reformer Max Walter benutzt jede Gelegenheit, um die Sache des Tonfalls zu fördern, und in Dresden sind wohl soviel Schulmänner in seiner praktischen Anwendung tätig, wie in keiner andern deutschen Stadt. Endlich wird wahrscheinlich Tonfallunterricht der Gegenstand einer eingehenden Erörterung auf dem Neuphilologentage nächsten Jahres zu Berlin sein — wenn die politische Lage einen solchen gestattet.

Ich war wohl der nächste dazu, nun auch für den englischen Tonfall ein Lehrbuch zum Gebrauch von Lehrern und Studenten abzufassen. Denn wer möchte einem Zustande jahrelange Dauer wünschen, wo der eine Lehrer französisch mit nationaler Intonation vorträgt, der andre aber englisch fortgesetzt nach muttersprachlicher Melodie singen lässt? So veröffentlichte ich denn i. J. 1920 die Übungen im englischen Tonfall (im nämlichen Verlag), die ebenso den rückhaltlosen Beifall Dan. Jones erhalten haben, wie früher, und nochmals wiederholt, das französische Buch den P. Passy's.

Und im laufenden Jahre 1923 liess ich in unserer Fachzeitschrift, den Neueren Sprachen, eine zusammenhängende Darstellung über 'Sprechmelodie und Sprechtakt' erscheinen, worin ich ausser der französischen und englischen Sprechmelodie auch mit besonderer Ausführlichkeit das Bild des deutschen Tonfalls vorführte. Hier war nämlich die Darstellung zweier Melodien nötig, der des Vortrags und der der Unterhaltung, was nicht entfernt so von den andern beiden Schulsprachen gilt. Die N. G. Elwertsche Verlagsbuchhandlung, G. Braun in Marburg a/ L., bei der die N. Spr. erscheinen, hat ein paar Hundert Extra-Exemplare dieser Abhandlung für etwaige Interessenten drucken lassen. Bestellungen darauf haben aber nur Wirkung, wenn dieselben direkt an sie selbst gerichtet sind.

In dieser Abhandlung nun erwähne ich unter anderm auch eine für die allgemeine Linguistik wichtige Tatsache. Günstige Umstände haben mich nämlich in den Stand gesetzt, wahrscheinlich zu machen, dass alle indogermanischen und die beiden ugro-finnischen Sprachen Europas ein gemeinschaftliches System von Sprechmelodie haben. Veranlasst durch die offenbare Verwandtschaft, die bei aller sonstigen Verschiedenheit doch zwischen englischem und deutschem Tonfall einerseits, französischem andrerseits besteht, versandte ich einen kleinen, recht einfachen Kinder-

Digitized by Google

text ("Was würdest Du tun, wenn Du reich wärst? . . .") an mehrere Professoren und Schulmänner in Athen, Prag, London und Helsingfors. Und diesen begleitete ich mit der Bitte, mir dazu Übersetzungen in die Landessprache (in London die walisische eines Professors am University College) zu schicken, die genau nach meinen Angaben in Sprechtakte einzuteilen sein würden, und mit diesen Übersetzungen zugleich die zugehörigen Sprechmelodien, in Punkten dargestellt. Die darauf hin eingegangenen griechischen, tschechischen, walisischen und finnischen Sprachproben liefern den, wie es scheint, zwingenden Beweis, dass die Melodie aller dieser Sprachen auf ein gemeinschaftliches Urbild zurückgeht. Und dieses Urbild ist in aller Kürze: fallender Ausgang der letzten, abschliessenden Takte, steigender aller vorhergehenden Takte. Ein solches wissenschaftliches Schlussergebnis dürfte das für Schulzwecke 'entdeckte', vielleicht besser 'gefundene' Sprechtaktsystem dem neu an diesen herantretenden Fachgenossen nur um so natürlicher erscheinen lassen. —

Das wäre also die, noch recht kurze Geschichte des Tonfallunterrichts. Und ich möchte ausdrücklich hervorheben, dass ich mir keineswegs ein ungewöhnliches Mass von Scharfsinn oder von Gelehrsamkeit beimessen will, wenn ich glaube sagen zu dürfen, dass mir die Lösung eines hochwichtigen und lange rätselhaft gebliebenen Problems gelungen ist. Jeder andere hätte aus jenem französischen Kurse für erwachsene Exoten die Entdeckung des französischen Sprechtakts, ja vielleicht aller indogermanischen nach Hause tragen können. Daraus ergibt sich aber auch, dass die eigene Aneignung sowie die praktische Anwendung dieses Systems bei jedem normalen Neusprachlehrer liegt. Und man lehne die Aufgabe, den fremden Tonfall zu lernen bzw. zu lehren, nicht mit der Entschuldigung ab: 'ich bin nicht musikalisch.' Nicht nur gibt es in Schweden, Deutschland und überall anderwärts hunderttausende, ja Millionen von sog. unmusikalischen Leuten, die ihren muttersprachlichen Tonfall doch vollkommen richtig, bis auf die geringste Kleinigkeit, gelernt haben; sondern in Böhmen, in der Schweiz und andern zwei- oder mehrsprachigen Ländern finden sich ebensoviel, die zwei oder mehr Sprachen vollkommen fliessend beherrschen, und jede natürlich mit ihrem besonderen Tonfall. Ja, vor langen Jahren veröffentlichte das Stockholmer Aftonblad einmal Reisebriefe von der Riviera, worin der Verfasser sein Erstaunen aussprach, die zahllosen deutschen Kellner in Nizza ihr vielfach noch recht ungrammatisches Französisch mit so echt französischer Intonation sprechen zu hören. In ihrer Naivität hielten sie offenbar die besondere Tonbewegung der Sprache ganz unbewusst für ein selbstverständliches Stück der Sprache selbst. Und unlängst gab ein hiesiger Kollege einem sehr gebildeten Türken, der längere Zeit in Frankreich zugebracht hatte, Privatstunden im deutschen. Das Verkehrsmittel war französisch, und auch dieser teilte offenbar den

Digitized by Google

Gesichtspunkt jener Nizzaer Kellner und sprach sein französisch mit richtigem, nationalem Tonfall — wie wir ihn in unseren französischem Kursen geübt hatten.

Das eigentliche Heim der unnatürlichen Sitte, die fremde Sprache mit dem Tonfall der jeweiligen Muttersprache zu sprechen, das ist also wohl nur die höhere Schule. Wollen wir diesen Zustand noch länger andauern lassen?

2. Darstellung der drei Schulsprachen in Sprechtakten.

Über die Art, wie die Sprechtakte zu bilden sind, existieren bislang noch keine klar nutzbaren Regeln, werden es wohl auch in Zukunft nicht. Aber ein praktisch wirksames Auskunftsmittel dürfte es sein, wenn man sagte: *Sprechtakte* fallen im allgemeinen zusammen mit den Satzbrocken, in denen der einheimische Lehrer 8-10-jährigen Kindern[1] muttersprachliche Texte diktiert. Wer das nun eine Zeit lang übt, der wird allmählich so sicher in der Bildung von Sprechtakten, dass er kaum noch gelegentlich schwankt, und solches Schwanken ist dann meist berechtigt. Hier in Dresden nehmen bei manchen Lehrern die Schüler schon ziemlich bald Teil an der Erörterung der Taktgrenzen. Und nicht selten mit Erfolg. Mehr wissenschaftlich kann man den Begriff 'Sprechtakt' etwa in folgender Weise definieren:

"Der Begriff 'Sprechtakt' ist eine Unterabteilung des Begriffs 'Satz' und besteht aus einer Gruppe von Worten, die

1) *durch ihren gemeinschaftlichen Sinn enger miteinander verbunden sind als mit einer der beiden sie umgebenden Wortgruppen,* und die

2) *mit der Tonbewegung ihrer letzten Silbe andeuten, ob die Rede fortgesetzt wird oder nicht.*

Ein Sprechtakt kann auch aus einem einzigen Worte bestehn".

Sprechtakte also teilen sich in solche, die einen in sich abgeschlossenen Sinn haben oder den Sinn vorausgehender Takte abschliessen, und in solche, deren Sinn erst durch einen folgenden Takt abgeschlossen wird. Erstere, die Jespersen treffend ihrer Funktion nach *abschliessende* genannt hat, gehen auf eine fallende Tonbewegung aus, letztere, die ich *weiterweisende* getauft habe, auf eine steigende. Und warum jenes der Fall ist, warum abschliessende Takte immer mit einer Senkung ausgehn, hat Jespersen, Lehrb. d. Phon. § 237, vortrefflich ausgeführt. Der Grund, weshalb weiterweisende Takte einen steigenden Ausgang haben, scheint mir auf der Hand zu liegen: ihre Funktion ist die eines *Warnungsignals.* Es will dem Zuhörer mit nicht zu übertreffender Klarheit sagen: "Unterbrich mich nicht; ich habe dem Gesagten

[1]) Oder, in Montpellier, exotischen Studenten.

Digitized by Google

noch Etwas hinzuzufügen." Zu diesem Zwecke konnte keine Tonbewegung besser wirken, als die der fallenden entgegengesetzte, die Steigung[1]).

Die *Richtung,* in der der Sprechtakt naturgemäss verlaufen muss, geht entweder *aufwärts* oder *abwärts.* Eine gerade aus, einschliesslich der Schlussilbe, immer in demselben Tone weiterlaufende 'Taktmelodie' ist undenkbar. In dieser Hinsicht nun unterscheiden sich vermutlich alle romanischen und germanischen Sprachen so, dass die Takte jener *aufwärts,* die Takte dieser *abwärts* gehn.

Die *Grösse der Takte* fängt bei 1 Silbe an, und schreitet im Französischen[2]) ungefähr bis zu 13—14, in den germanischen Sprachen bis zu 20—22 Silben fort. Der Grund, warum die französischen Takte so ausgesprochen kurz sind, ist wahrscheinlich der, dass die mit stärkerem Nachdruck ausgestatteten Schlussilben der Takte im *Französischen* allein das Gewicht aller vorausgehenden Silben zu tragen haben. Im *Englischen* und *Deutschen* dagegen, wo die Anfangssilbe allerdings auch das Gewicht des ganzen Satzes trägt, wird diese meist durch nachfolgende, in die leichten Silben des Taktes eingestreute schwere Silben entlastet, kann also mehr Silben auf sich nehmen.

Im *Punktbilde* vertritt jeder Punkt eine Silbe, der dünne leichte, der dicke schwere. Mehrere Takte werden durch senkrechte Striche getrennt.

Nach diesen allgemeinen Eigentümlichkeiten der Sprechtakte wollen wir uns zunächst dem Französischen zuwenden, und dazu diene der folgende Satz: *vous trouverez d'autre* part | *des renseignements précis.*

Das Punktbild dazu ist:

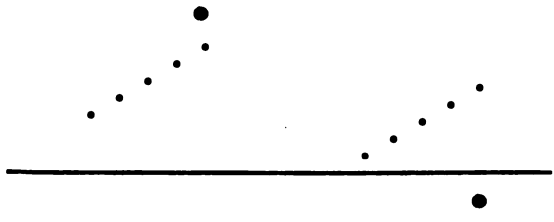

[1]) Hier möge auch das allen drei Schulsprachen und wohl allen indogermanischen Sprachen gemeinsame Gesetz eine Stelle finden, wonach *Befehle* mit abschliessender Tonbewegung gesprochen werden; Bitten unterscheiden sich davon nur durch die bittende Tonfärbung. *Fragen* aber haben weiterweisende Tonbewegung, auf die sie jedoch sehr leicht verzichten können, wenn sie schon durch ein Fragewort an der Spitze des Taktes als Frage gekennzeichnet sind. Vgl. S. 175.

[2]) Vielleicht können wir statt 'im Französischen' allgemeiner 'in den romanischen Sprachen' sagen. Nach der Schilderung nämlich, die Dr. Gertrud

Digitized by Google

Der Satz zerfällt in zwei aufwärts gehende Takte. Der erste derselben schliesst mit einem starken Sprung nach oben und wird dadurch als *weiterweisender* gekennzeichnet, der zweite, mit einem noch stärkeren Sprung nach unten, als *abschliessender*. Die Endpunkte sind mit grösserer Stärke ausgeführt, um damit anzudeuten, dass die betreffenden Silben mit grösserer Energie des Nachdrucks gesprochen werden sollen.

In der gedruckten Vorführung des Satzes dient der senkrechte Strich zur Trennung der beiden Takte, die Antiquatypen zur Hervorhebung der Silbe, deren plötzliches Steigen den Takt als weiterweisenden characterisiert. Eine Hervorhebung der entsprechenden Tieftonsilbe wird damit unnötig. Dasselbe gilt von den englischen und deutschen Punktbildern und Beispielsätzen.

Die an das untere Ende des abschliessenden Taktes angelegte wagerechte Linie soll nur das Abmessen der Steigung beider Punktreihen erleichtern und heisst daher *Masslinie*.

Wie hoch man den Einsatz des weiterweisenden Taktes nimmt, und wieviel tiefer den Einsatz des abschliessenden, ist gleichgültig. Nur gilt als allgemeines Gesetz, dass der letztere tiefer einsetzt als der erstere. Dasselbe ist vom englischen und deutschen Tonfall zu sagen.

Statt des einen weiterweisenden Taktes können dem abschliessenden auch *beliebig viele* vorangehen. Ebenso kann die Reihe derselben durch einen zweiten oder dritten *vorläufig abschliessenden* Takt unterbrochen werden.

Die der Schlussilbe vorangehenden Silben haben untereinander ungefähr gleiche Intervalle und gleichen Nachdruck, beides aber deutlich geringer als das Intervall, das die Schlussilbe vom vorhergehenden Taktkörper trennt, und als der Nachdruck, der sie als entscheidende Silbe des Taktes auszeichnet.

Statt der obigen *'Punktmanier'* kann man, wenn das Princip der beiden Taktarten erst genügend eingeübt ist, auch eine dieselbe vereinfachende *'Strichmanier'* anwenden. Doch würde deren Erörterung hier zuviel Raum einnehmen. Man findet sie angewendet in allen zusammenhängenden Texten meiner Franz. Int.-Üb. Noch bequemer ist weiterhin, man benutzt die gewöhnlichen Schultexte, in die man die üblichen Takttrennungsstriche vorsichtig eintragen und noch die *weiterweisenden* Takte durch leichtes *Unterstreichen* der hochzuhebenden Schlussilbe als solche hervorheben lässt. Das Fehlen dieses Merkmals kennzeichnet hinreichend den *abschliessenden* Takt. In den oberen, bzw. mittleren Klassen verwendete ich nur dieses Verfahren.

Wacker Neuere Spr. XXVII S. 463 im Anschluss an einen vorzüglichen spanischen Phonetiker vom span. Tonfall entwirft, stimmt dieser in allen Hauptzügen mit dem französischen überein. Und wenn die namhaftesten germanischen Sprachen in allen wichtigen Punkten der Intonation gleiche Wege gehn, so liegt die Vermutung nahe, dass dasselbe auch von den romanischen Sprachen gilt, zumal das bereits von zwei Hauptsprachen nachgewiesen ist.

Digitized by Google

Für das Englische benutze ich ebenfalls die Verbindung eines weiterweisenden und eines abschliessenden Taktes. Und zwar habe ich folgenden Satz ausgewählt: *'no one 'knew 'better than 'he | 'what 'Elsmeres 'gifts 'were.* Hierzu das Punktbild:

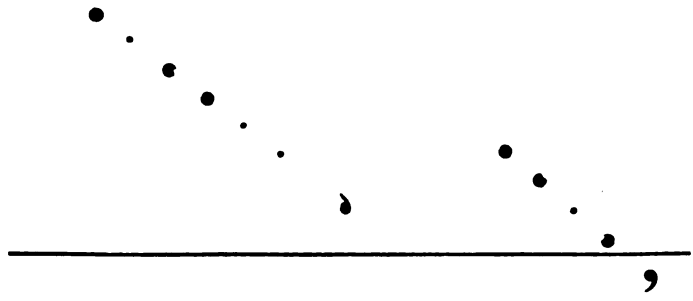

Wir bemerken zuerst, dass, im Gegensatz zum Französischen, *beide Takte abwärts gehn* (S. 170). Das ist eine Tatsache von hervorragender Wichtigkeit. Und doch ist sie nur sehr wenigen Lehrern des Englischen, man könnte wohl sagen in ganz Europa bekannt, selbst denen nicht, von denen die Rede geht, dass bei ihrem Aufenthalte in England eine glückliche Naturgabe sie befähigt hat, die spezifisch englische Intonation ('Accent') unbewusst aufzunehmen, wie die Eingeborenen.

Begrenzt werden sie von einem betonten *Taktkopfe* (Hochtone) oben, und einem betonten *Taktschlusse* (Tieftone) unten. Doch sind Takte ohne Taktkopf, zumal in der Unterhaltung und in kurzen Sätzchen — beispielsweise: *it was terrible, was* und *terrible* nach einander fallend — keineswegs selten.

Eigentümlich ist, dass der Engländer, wie er sonst im Leben jede Übertretung des Masses zu vermeiden pflegt, so auch in der Sprache das Mass wahrt. Die Bewegung, die der Franzose am Ende des weiter weisenden Taktes als mehr oder weniger auffälligen Sprung von oben nach sehr viel weiter oben ausführt, genügt dem Engländer mit einer nur ganz leichten *Verschleifung der Schlussilbe von unten nach oben* anzudeuten (Zeichen dafür ›). Allerdings wird sie überdies noch hervorgehoben dadurch, dass der Abstand, der sie von der vorhergehenden Silbe trennt, grösser ist als der, welcher die weiter zurückliegenden Silben untereinander scheidet. Und die Bewegung, die der Franzose nach der vorletzten Silbe des abschliessenden Taktes mit einem noch grösseren Sprunge nach unten ausführt, deutet der Engländer ebenfalls nur mit einer *Verschleifung der Schlussilbe nach weiter unten* an. Und er setzt sie auch nur mit demselben vorhergehenden Intervall ein, wie die andern Silben des Taktes, verschleift sie dann aber zu einer gewissen grösseren Tiefe (Zeichen dafür ,).

Digitized by Google

Selbstverständlich können dem abschliessenden Takte auch englisch eine beliebige grössere Anzahl weiterweisender vorhergehn.

Beachtenswert ist die Gewohnheit wohl aller germanischen Sprachen, ihren Taktköpfen eine oder mehrere unbetonte Silben vorauszuschicken, und dem Taktschlusse ebenso eine oder mehrere folgen zu lassen. Doch ist natürlich weder das eine noch das andere notwendig. Als Namen gebrauche ich für erstere *Auftakt*, für letztere *Abtakt*. Folgendes ist ein Beispiel hierzu: *it was abʃsurd that he 'should not have 'made* 'more of them | *in 'sight of the 'public.* Dazu das Punktbild:

Man sieht, *Auftakte* liegen erheblich tiefer als die Taktköpfe, zu denen sie gehören, und befolgen, wenn mehrere, eine ebene Richtung; *Abtakte* schliessen sich steigend an die steigende Verschleifung des weiterweisenden Taktschlusses an, setzen aber das untere Ende des abschliessenden Taktschlusses in ebener Richtung fort.

Die *Zahl* der den Auftakt oder Abtakt bildenden Silben kann je nachdem 1—4 oder 5, wohl auch noch mehr betragen.

Die Klammer (|) hat den Zweck, im Texte die Silben des *Auftakts* für das Auge wirksam vom Taktkopfe abzutrennen. Die Silben der *Abtakts* können ein Trennungszeichen entbehren: das Fehlen des Nachdruckzeichens genügt für sie.

Zum Schluss dieses Teils will ich noch einen ungewöhnlich langen Takt vorführen, der aber keineswegs zu den *aller*längsten zählt. Es ist folgender: *'all the 'members 'cherish the tra'ditions of the Im'perial 'Parliament:* Die Franzosen würden hieraus drei Takte machen: *tous les* membres | *chérissent les tradi*tions | *du Parlement Impérial.* Das Intervall aber, das zwischen *all* und dem letzten Ende von *Parliament* liegt, braucht keineswegs grösser zu sein als das, welches dieselbe Person in *'father is at 'home* anwenden würde.

Auch das Deutsche fügt sich ganz bequem in das von mir aufgestellte Sprechtaktprinzip. Ich beginne, wie bei den beiden andern Sprachen, mit einem Punktbilde einfachster Taktverbindung: je eines weiterweisenden und eines abschliessenden

Digitized by Google

Taktes. Da die Begriffe *Auftakt* und *Abtakt* bereits aus dem Englischen bekannt sind, so führe ich solche hier gleich mit vor. Das von mir ausgewählte Beispiel ist das folgende: *dass die] 'Liebe in solchen 'Tagen ihre eigenen '*Wege ging, | *wird] 'Niemanden ver'wundern.* Dazu das Punktbild:

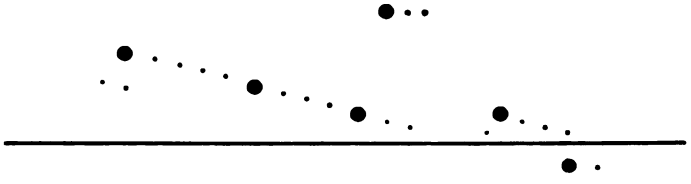

Die allgemeine Richtung des Deutschen ist offenbar eine *abwärts* gehende, wie die englische, woran auch der Umstand nichts hindern kann, dass der weiterweisende Takt mit einer sehr hohen Note schliesst, weit über die Höhenlage des Taktkopfes hinaus.

Bezüglich der Begrenzung des Taktes hat der Deutsche nur dies mit dem Engländer gemein, dass er jeden Takt mit einem hoch gelegenen *Taktkopfe* beginnt. Aber anstatt das *letzte Ende des abschliessenden* Taktes durch eine sanft auslaufende Verschleifung zu gewinnen, verwendet er einen deutlichen Sprung nach unten. Und anstatt *den Schluss des weiterweisenden* Taktes mit einer blossen Verschleifung der letzten betonten Silbe von unten nach oben zu charakterisieren, wirft er diese selbst nach oben, über die Höhe des Taktkopfs hinaus.

Weiterweisende Takte setzen auch im Deutschen gewöhnlich höher ein als die abschliessenden. Und über ihre Zahl sowie ihre gelegentliche Unterbrechung durch vorläufig abschliessende Takte gilt ebenfalls nur der natürliche Geschmack.

Das Verhältnis der Auf- und Abtakte zu den eigentlichen Takten ist ihrem Wesen nach gleichfalls dasselbe in beiden Sprachen. Aber die Art ihrer Verwendung weist Verschiedenheit auf. Das obige Punktbild zeigt sie: *Auftakte* liegen zwar ungefähr in gleicher Tiefe vor dem Taktkopfe, aber wenn sie aus mehreren Silben bestehen, befolgen sie dieselbe abwärts laufende Richtung wie die Takte selbst, nicht die ebene der englischen Auftakte; *Abtakte* dagegen folgen am Ende des weiterweisenden wie des abschliessenden Taktes der letzten betonten Silbe derselben in der nämlichen Höhe bzw. Tiefe, und wenn sie aus mehreren Silben bestehen, in ebener Richtung, was englisch nur vom Abtakt des abschliessenden Taktes gilt.

In der *Zahl* der den Auftakt bzw. den Abtakt bildenden Silben besteht keine Verschiedenheit zwischen den beiden Sprachen.

Die *Klammer* verwende ich deutsch in demselben Sinne wie

Digitized by Google

im Englischen. Und einen ungewöhnlich langen Satz gewinnt man durch *wörtliche* Übersetzung des obigen englischen: *'alle 'Mitglieder 'lieben die Über'lieferungen des 'kaiserlichen Parla'ments.* Schüler und überhaupt Leute, die nicht die Idee des langen Satzes als Ganzes in sich aufnehmen, lesen ihn leicht, nicht als eine Folge stetig sich senkender Silben vor, sondern lassen nur die *betonten* Silben regelmässig aufeinander folgen, senken aber hinter jeder die dazwischen liegenden unbetonten. —

Mit der hier skizzierten Intonation dürfte man ungefähr in einer fremdländischen Schule auskommen; nur Fragen und Befehle erfordern, wie auch in den beiden anderen Sprachen, noch eine besondere Erwähnung, nämlich jene werden wie weiterweisende, diese wie abschliessende Takte intoniert. Als Kuriosität aber lasse ich noch das Beispiel einer Intonationsform folgen, die in ganz anderem Umfange die *Unterhaltungsrede* beherrscht als gewisse englische Taktformen.

In der Unterhaltung gebrauchen wir, wie auch andere Sprachen, weitaus vorwiegend Einzeltakte. Ich führe deshalb nur solche vor. Als Unterlage für das Punktbild dieser Sprechform benutze ich den folgenden Satz: *'aber in die Lage "kommt er nicht'*. Der Takt beginnt mit *"a—'* in einer gewissen Höhe, fällt bis *'Lage'*, und erhebt sich auf *"kommt'* wesentlich über den Taktkopf hinaus, um dann weiter zu fallen, wie der erste Teil des Taktes. Die besonders hohe Lage von *'kommt'* sowie den stark vermehrten Nachdruck auf diesem Worte bezeichne ich mit Doppelakzent. Das Bild ist nun folgendes.

Beispiele der gleichen Art sind folgende: *'das is(t) doch "auch schon enorm; 'so*[1]*) jetzt deck' ich den "Tisch*[2]*); ich muss] 'nachher noch 'ne "Karte schreibn (schreim); aber] 'morgen kanns(t) Du "viele Erdbeeren (p)flücken; 't'iss doch nich(t) alles so "trocken; das] 'hab ich doch nich(t) nötig mir son'n "Zank anzuhör'n; 'das is(t) nu das "allerdümmste; Du] 'warst ein bischen "unvorsichtig.*

Das charakteristische dieser Taktform ist also die starke Hervorhebung der letzten betonten Silbe durch ungewöhnliche Erhöhung und Nachdruck, ohne dass man irgend einen Grund

[1]) Kein Komma, weil ohne jede Pause gesprochen,

[2]) Hier jedenfalls ist der Gedanke eines Gegensatzes, mit dem man das Steigen der Tons öfters begründen könnte, völlig ausgeschlossen.

Digitized by Google

dafür hätte, bloss aus Sprechgewohnheit. Diese Sätze wurden in weniger als einer halben Stunde aus dem Munde einer Rheinländerin aufgezeichnet. Aber, hätte ich über Stenographieren verfügt, so hätte ich noch einmal so viel Beispiele derselben Art niederschreiben können. Man sieht das Vorherrschende dieser Sprechweise in der Unterhaltung. Natürlich könnte man alle diese Beispiele auch nach der üblichen Buch — oder Vortragsmanier sprechen, tut es auch wohl gelegentlich, aber doch nur sehr ausnahmsweise.

3. Die Erfolge des Tonfallunterrichts in Dresden.

Im Herbst 1921 trat an mich die Aufforderung heran, mit den Fachgenossen der Oberrealschule in der Marschnerstrasse einen Kursus im französischen und englischen Tonfall abzuhalten. Man wollte wöchentlich einmal auf zwei Stunden zusammenkommen und jeder Sprache 4 solcher Zusammenkünfte widmen. Und in dieser Weise kam nun auch der Kursus zu Stande. Die Teilnehmer (8) standen nur der Minderzahl nach in jugendlichem Alter, und so begreift man, dass sie wohl alle sich eifrig an den Übungen beteiligten und auch kaum Schwierigkeiten fanden, die französischen bzw. englischen Übungsstücke meiner Bücher entsprechend zu lesen und die so gelernten Regeln auf zusammenhängende Texte anzuwenden. Und herzlich dankbar war ich ihnen auch für ihr warmes Interesse. Aber als es sich darum handelte, wer Lust habe, mit der Anwendung der gelernten Intonation in der Praxis des Schulunterrichts Ernst zu machen, meldeten sich doch nur drei — zwei junge Kollegen und ein in mittleren Dienstjahren stehender. Aber dafür sind diese drei auch der Sache des Tonfallunterrichts bis auf den heutigen Tag treu geblieben und haben im wesentlichen durch ihre Arbeit das weitere Emporkommen des Tonfallgedankens herbeigeführt.

Sie fingen ihren Tonfallunterricht Ostern 1922, einer schon im Januar an, und im Laufe des Sommers verbreitete sich wohl mehr und mehr das Gerücht von den Erfolgen der Drei in allen Klassen VI—OII mit Ausnahme von UII, sodass der Vorsitzende unseres neuphilologischen Vereins daran denken konnte, den Eröffnungsabend (September 1922) ausschliesslich diesem Gegenstande zu widmen. Er war besucht, wie wohl keiner vor ihm oder nach ihm. Und das mit Recht. Denn zwei jener Pioniere des Tonfalls sollten diesem so zahlreichen Publikum mit je einer Gruppe von Schülern wahrhaft prachtvolle, anschauliche Proben ihres Tonfallunterrichts vorführen, die eigentlich jedem Einzelnen den Wunsch eingeben mussten: 'Gehe hin und tue desgleichen!'

So kam es nun freilich nicht. Menschliche und persönliche Umstände stellten sich dem entgegen. Aber was geschah, war bei alledem hocherfreulich: volle 21 Kollegen taten sich zu zwei

Digitized by Google

Kursen von Tonfallübungen zusammen, und ein dritter sollte später noch folgen, wurde aber schliesslich wegen der beständig steigenden Kosten meiner Eisenbahnfahrt aufgegeben.

Wir wandten dasselbe Zeitmass auf, wie im vorhergehenden Jahre: 8 Doppelstunden, 4 für jede Sprache. Und ebenso bediente ich mich desselben Verfahrens: zu Grunde gelegt wurden meine beiden Bücher, und zwar zuerst die methodischen Übungen vorgenommen, danach die zusammenhängenden Texte; die Einleitung konnte zu Hause studiert werden. Nach mündlicher Erledigung der theoretischen Grundzüge las ich vor, die Kollegen lasen einzeln nach, und kaum Einer hatte Schwierigkeiten, und auch das nur vorübergehende. Für die letzte Übung gab ich jedem Einzelnen ein Stück aus einem französischen bzw. englischen Lesebuche auf, das er zu Hause nach den verschiedenen Regeln sich durchlesen und für Vortrag in der letzten Doppelstunde vorbereiten sollte. Das Ergebnis war ein durchweg befriedigendes, für mich geradezu überraschend. Ich konnte mit voller Ruhe den weiteren Wirkungen der aufgewandten Mühe entgegensehn.

Die Veranlassung, das zu erproben, sollte sehr bald kommen, in Gestalt einer Aufforderung der *Moderna Språk,* in ihren Blättern über Entstehung und Verbreitung des Tonfall- (Intonations-) unterrichts zu berichten. Nun haben ja wohl hie und da vereinzelte Versuche damit stattgefunden, vor allem die mit glänzendem Erfolge belohnten von Studienrat Olbrich in Frankfurt a/M., an Max Walter's Anstalt. Aber er ist doch mehr oder weniger allein geblieben, und von der Bekehrung einer ganzen Stadt zum Tonfallunterricht kann man wohl nur bei Dresden reden. Und dabei wird man auch hier noch berücksichtigen dass für's Erste doch nur die realen Anstalten und jüngere Lehrer in Betracht kommen können[1]. Und so versandte ich kurz vor Ostern dieses Jahres an sieben Dresdner Kollegen Fragebogen über ihren Tonfallunterricht, die ich sie bat nach bestem Wissen und Gewissen auszufüllen.

Die Antworten wurden in bereitwilligster Weise erteilt, und ich stelle sie hiermit den hochgeschätzten schwedischen Kollegen zur Verfügung.

Die beteiligten Schulen waren: zwei Oberrealschulen, ein Realgymnasium, ein Reformrealgymnasium, eine Realschule. Und die für diesen Versuch in Anspruch genommenen Klassen waren sämtliche von Sexta bis Obersekunda (Unterprima), woraus sich ergibt, dass man sich durchaus nicht scheute, dem Versuche auch Klassen zu unterwerfen, die schon seit 3—5, in einem Falle seit

1) Ich will nicht unterlassen, bei dieser Gelegenheit nachzutragen, dass Anfang September dieses Jahres auf einer Fachversammlung in Graz der Anglist der dortigen Universität, Prof. Eichler, sich sehr warm und erfolgreich für Tonfallunterricht und meine bezüglichen zwei Bücher einsetzte. Er fand, wie mir mitgeteilt wird, lebhaften Beifall.

Digitized by Google

6 Jahren auf den überlieferten Gebrauch des deutschen Tonfalls auch für die fremde Sprache eingeübt waren.

Auf die Frage nun: 'begannen Sie ihren Unterricht mit der Überzeugung, dass Tonfallunterricht ebenso notwendig wie möglich sei?' erfolgte seitens der sämtlichen sieben Berichterstatter ein lakonisches 'ja!' Man kann sich denken, welche Genugtung ich über dieses einfache 'ja!' empfand, das überdies noch durch die Antwort auf die Hilfsfrage: 'Oder verhielten Sie sich zunächst beobachtend?' verstärkt wurde, die durchweg mit einem Vacatstrich beantwortet wurde, nur von Einem mit: 'das natürlich auch.'

Eine andere Frage war: 'wie ist jetzt (Ost. 1923) Ihr Urteil?', und ich brauche kaum zu sagen, dass die Antwort nur eine verschiedenfach umschriebene Wiederholung des obigen allgemeinen 'ja!' war, das die Frage bestätigte, ob man Tonfallunterricht für gleich notwendig wie möglich halte.

Sehr wichtig war mir nun noch die Frage, ob die betreffenden Herren Kollegen bei Beginn ihres Tonfallunterrichts voll überzeugt waren, dass sie eine Aufgabe übernähmen, zu der unsere 4 Doppelstunden für jede Sprache sie vollkommen genügend ausgerüstet hatten. Es kam mir darauf an, eventuell den Nachweis liefern zu können, dass eine so kurze Spanne Zeit doch genüge, um Gruppen von 9 bzw. 12 Lehrern derart im fremden Tonfalle zu Hause zu machen, dass sie befähigt wären, Tonfallunterricht mit einer Klasse nicht nur konsequent und erfolgreich zu beginnen, sondern auch durchzuführen. Und diesen Beweis liefern die Antworten der Sieben auf diese Frage, sowie die Tatsache der Fortführung ihres Tonfallunterrichts über 1 1/4 bzw. 1/4 Jahr hinaus. Für die Weiterverbreitung solchen Unterrichts ist es aber von hervorragender Wichtigkeit zu wissen, dass selbst so kurze Zeit für den Lehrer hinreicht, um sich franz. oder engl. Tonfall genügend zum Unterricht einzuüben.

Diese Frage bezog sich auf das Urteil der Herren Kollegen über den Wert ihres respektiven Kursus für ihre Unterrichtspraxis bei Übernahme derselben. Eine letzte galt nun, ein Vierteljahr später, ihrem rückwärts blickenden Urteile. Es war dasselbe wie das über den Anfang gefällte, nur fügten die Mehrzahl noch die Bemerkung hinzu, dass der Lehrer sich nicht begnügen dürfe, nur die Hauptgesetze zu kennen, dass private Übungen ausserdem nötig seien u. drgl., was man bereitwilligst zugeben wird.

Eine zweite Serie von Fragen begann mit einer solchen nach dem Verhalten der Schüler gegenüber dem neuen Unterrichtsgegenstande. Besonderen Wert lege ich hier dem Urteile der drei Herren bei, die bei meiner Umfrage (Ost 1923) schon über ein Jahr und mehr Erfahrungen verfügten. Einer derselben berichtet: 'die Schüler machten glänzend mit! Obwohl ich, namentlich in den ersten sechs Monaten, sehr viel Tonfallunterricht erteilt habe, liess der Eifer meiner Jungen nicht nach. Das Vergleichen mit dem Deutschen war ihnen sehr interessant. Und

Digitized by Google

sie kamen schliesslich so weit, dass sie ganz allein ein englisches Lesestück mit Taktstrichen (|), Auftaktzeichen (]), *even stress*-accenten versahen! Über manche Stellen entstanden Dispute. Sie wurden so oder so vorgelesen und danach entschieden. Eine feine Belebung der Unterrichts!' Ein zweiter berichtet, dass die Schüler 'erfreut und gleichgültig [diese Worte enthielt die Frage] waren, je nach Befähigung und Natur', was man wohl begreift. Der Dritte sagt: 'die Schüler beteiligten sich gern, besonders in den Unter- und Mittelklassen, doch auch weiterhin.'

Die Kollegen, welche Tonfallunterricht erst ein Vierteljahr vorher eingeführt hatten, berichteten in ganz demselben Sinne vom Eifer ihrer Klassen: 'Die Quartaner (franz. Anfangsjahr) gingen mit grosser Lust heran. Die Untersekundaner (2 engl. Jahr) waren schwerer zu gewinnen.' — 'Sie waren zunächst durch die neue Leseweise überrascht, machten aber nach ganz kurzer Zeit *mit Eifer* mit. Ich konnte seitdem eine regere Teilnahme am Gesamtunterricht feststellen.' — 'Sie waren erfreut.' — 'Sie waren erfreut und folgten der Sache, von wenigen Ausnahmen abgesehn, mit grossem Interesse. Letzteres war nicht nur anfänglich, d. h. so lange als es sich um etwas Neues handelte, sondern dauernd vorhanden.'

Auf die Frage, wie sich die Schüler jetzt, nach einem Jahre, dem neuen Gegenstande gegenüber verhielten, antworteten die Drei des ersten Kursus gleichmässig, dass Interesse und Lust ungemindert weiter bestünde. Ebenso die Vier, die den Tonfall erst seit 14 Wochen betrieben. Einer von ihnen berichtet: 'Sie treiben gern Tonfallübungen. Sie freuen sich geradezu bei jeder neuen Lektüre darauf, die Takte und den Tonfall feststellen zu können, und sind stolz darauf, wie auf eine neue Errungenschaft.' Dieser allgemeine Anschluss der Schüler ist wohl darin begründet, dass Tonfallübungen ihrer Selbsttätigkeit so weiten Spielraum lassen.

Um die Klassenarbeit eines Lehrers recht zu würdigen, muss man wissen, wie gross seine Klasse ist. Ich setze daher die Stärke der Klassen, zunächst jener drei Herren, die seit Ostern 1922 Tonfall unterrichten, einzeln hierher: VI, 46; V 44, U III 41; IV 45, OIII 37, OII 11, OI 25. Die Klassen der vier Anderen waren: IV 43, OII 27; V 44; OIII 38, OII 21; VI 40.

Endlich ging eine letzte Frage darauf, wie ungefähr die einzelnen Herren die üblichen Censurengrade 'sehr gut, gut, genügend, ungenügend', jeder auf seine Schüler bezüglich ihrer Fertigkeit in der Anwendung des fremden Tonfalls verteilen würden. Die Antworten waren bei den drei Kollegen, wie folgt: '(VI engl.) Die *übergrosse* Mehrheit gut, 4 Mann *sehr gut:* Einzelne unmusikalische machten Schwierigkeiten. Am meisten machte solche der *even stress,'*; '(V franz.) sehr gut 5, gut 20, genügend 12, ungenügend 7, (UIII) sehr gut 4, gut 15, genügend 14, ungenügend 8'; '(IV franz. UIII franz. u. engl. OII engl. OII franz.)

Digitized by Google

allgem. Urteil: sehr gut ungef. 10 %, gut 40 %, genügend 25 % ungenügend 25 %' Der betreffende Kollege bemerkt: 'Die Überfüllung der Klassen macht bessere Resultate unmöglich.' Indes, um im Laufe der Zeit doch noch bessere Resultate erwarten zu lassen, erinnere ich daran, dass *alle* unmusikalischen Kinder doch noch den Tonfall der Muttersprache lernen, nur wohl etwas später und mühsamer. Und warum sollen Schüler im Laufe der Zeit nicht auch das lernen, was unmusikalische Lehrer in 4 mal 2 Stunden lernten?

Die vier Kollegen, welche erst ein Vierteljahr Tonfall unterrichtet hatten, urteilten wie folgt: (IV franz.) sehr gut 8, gut 25, genügend 9, ungenügend 1; (UII engl.) sehr gut 3, gut 13, genügend 11; (V franz.) sehr gut 3, gut 12, genügend 27, ungenügend 2; (OIII franz. OII engl.) dieser Kollege lehnt Staffelung nach Garden ab, will indes 'nur ganz wenige als ungenügend' bezeichnen; (VI franz.) auch dieser möchte jetzt schon zu Ostern eine feste Abstufung der Leistungen bei einer Klasse von 40 Schülern nicht vornehmen, doch jedem Grade etwa ein Viertel zuweisen.

Meine eigenen Erfahrungen mit Französisch in UIII — 1 gehen auf kleine Tertien, grössere vereinigte Sekunden, kleine Primen. Kein Wunder, wenn sie im Laufe des Aufstiegs schliesslich *alle* in Prima mit sicherer Beherrschung des französischen Tonfalls eintraten. Als ein Detail, aber auf das ich noch heute stolz bin, will ich erwähnen, dass, wenn wir in den vereinigten Sekunden von Weihnachten bis Ostern Plœtz (in Deutschland berühmter bzw. berüchtiger Schulpädagoge für Übersetzungsmethode) aus dem Deutschen ins Französische übersetzen 'mussten', die Jungen zu meiner Überraschung beinah alle auch die Übersetzung instinktiv mit französischer Intonation vornahmen, was den Unterricht auf eine wesentlich höhere Stufe hob.

Auch das will ich als persönliche Erfahrung noch hervorheben, dass die Primaner, seitdem sie an französische Gruppierung der Worte gewöhnt waren, wesentlich besser klingende d. h. besser stilisierte freie Arbeiten schrieben. —

Dies die wichtigsten Antworten auf meinen Fragebogen. Nun folgten noch zwei freie Seiten für 'Eigene Gedanken, Bemerkungen und Mitteilungen des Herrn Berichterstatters.' Sie wurden in dankenswertester und äusserst lehrreicher Weise ausgiebig benutzt. Aber es ist natürlich unmöglich, sie alle hier abzudrucken, und andrerseits ist es eine missliche Sache, unter sieben zweifellos tüchtigen Äusserungen eine für einen bestimmten Zweck als besonders geeignet herauszusuchen. Ich habe mich schliesslich für die folgende entschieden, bedauere aber sehr, dass ich nicht wenigstens noch eine, die besonders reich an didaktischen Urteilen und Ratschlägen war, wiedergeben kann. Das Ausschlaggebende für die gewählte war, offen gestanden, dass ich glaube,

Digitized by Google

sie kann dem Tonfallunterricht die meisten Anhänger gewinnen. Dieselbe lautet folgendermassen:

'Von den 8 Kursusteilnehmern unserer Schule haben alle (einen ausgenommen[1]) seit ungefähr Weihnachten im Unterricht die Tonfallübungen eingeführt; davon 5 mit voller Begeisterung, die übrigen 2 mehr beobachtend. Alle sind aber von dem günstigen Ausfall überrascht und wollen fortan immer Tonfallübungen abhalten. Alle Herren sind von der Notwendigkeit weiterer eigener Ausbildung überzeugt.

Koll. B., der in einer Untertertia mit 40 Schülern französische Intonationsübungen trieb, bat mich, noch folgendes mitzuteilen:

„durch das richtige Vorlesen mit der richtigen Intona-
„tion wird das Verständnis eines fremdsprachlichen
„Textes sehr erhöht. Ich habe diese Erfahrung benutzt,
„um in wenigen Wochen eine französische Lektüre
„(Jules Verne, *Voyage autour du monde en 80 jours)*
„mit meiner Untertertia vollends durchzuführen."

Diese Angaben bestätigen in vollem Umfange meine eigenen Erfahrungen, die ich mit Tertianern bei der Übersetzung französischer Texte machte. Die den Schülern beim Vorlesen diktierten Tonzeichen, die in das französische Übungsbuch mit Bleistift eingetragen wurden, befähigten sie besser als früher den Satzbau und seine Gliederung zu erkennen. Das Übersetzen ins Deutsche fiel ihnen dadurch augenscheinlich leichter.

Erwähnen möchte ich noch, dass durch die Intonationsübungen, die ich nicht nur beim Lesen französ. Texte, sondern hauptsächlich bei französischen Sprechübungen betone, das Sprechen im Chor in der Klasse neu belebt worden ist. Der monotone Klang, der dem Nachsagen ganzer Sätze anhaftete, ist verloren gegangen. — Die Intonationsübungen den Schülern nahe zu bringen, halte ich für sehr leicht. Ich begann damit, ihnen deutsche Sätze mit französischer Intonation vorzulesen. Das wirkte so auffallend, dass das Interesse der Schüler im nu gewonnen war und damit der Grund, auf dem ich die Theorie aufbauen konnte — bei Quintanern selbstverständlich nur mit wenigen, einfachen Strichen.

Dass sich der ganze Grundton des Französischen in meiner Klasse geändert hat (das Französische meiner Quintaner klingt schon französischer als früher!) bekannte mir ein Kollege, der zu meiner Vertretung einmal eine Stunde Französisch in meiner Klasse erteilt hat.

Zum Schluss möchte ich Ihnen noch versichern, dass der Tonfallunterricht an unserer Schule nicht bloss Fuss gefasst hat,

[1]) Ein Kollege berichtete mir darüber: der betreffende Herr sei keineswegs ein Gegner des Tonfallunterrichts, sondern stimme ganz mit des Äusserungen der übrigen Fachgenossen überein. Aber er habe schon früher auf seine Weise in Tonfall unterrichtet.

Digitized by Google

sondern dabei ist, alle Klassen zu gewinnen. Soweit ich es überblicken kann, werden von Ostern ab in 16 Klassen Tonfallübungen dauernd abgehalten werden.

Mit der Versicherung usw.

Ihr

dankbarer X. Y.'

Ich hoffe, dass diese meine Mitteilungen wenigstens für einige meiner Herren Kollegen einen gewissen Wert haben mögen.

Kötzschenbroda b/ Dresden.

H. Klinghardt.

NÅGRA ORD OM UNDERVISNING I FRANSK INTONATION.

Det är på uppmaning av min vördade lärare, prof. Klinghardt, jag här lämnar en kort redogörelse av de erfarenheter jag gjort vid mina anspråkslösa försök att vid min undervisning tillämpa hans metod att inlära ett främmande språks intonation.[1])

Mina erfarenheter beröra endast franskan, det ämne jag mest undervisat i och känner mig mest förtrogen med. Det vill också synas, som om en medveten metodisk intonationsundervisning är särskilt nödvändig för franskans del. Dess »sprechmelodie» skiljer sig så absolut från svenskans, vilket ju varken tyskans eller engelskans gör på samma fundamentala sätt. Vill man uppnå att ge eleverna en intonation som är fransk och inte svensk, får man nog för franskans vidkommande inte bara lita till deras efterhärmningsförmåga. Å andra sidan har jag funnit att förmågan att använda sig av denna riktiga »sprechmelodie» mycket förmånligt återinverkat på förmågan att frambringa de rätta språkljuden över huvud taget.

Der säger sig självt att man måste lämpa metoden efter det stadium på vilket eleverna befinna sig. På ett mera framskridet, då det gäller vuxna eller t. o. m. elever i gymnasiet, är användandet av punktbilder efter Klinghardts system, mycket effektivt och lämpligt. Mina första försök med intonationsövningar företogos (1914—15) i första ringen i ett flickgymnasium, där de flesta eleverna läst franska i tre år. Där följde jag tämligen noga Klinghardt och Fourmestraux »Französische Intonationsüberungen», omväxlande med att jag då och då betjänande mig av dess punktsystem, transkriberade lämpliga delar av den text som lästes, ett förfarande som gav gott resultat, men var mycket mödosamt för läraren. Jag vill betona, att på detta stadium, då det redan inhämtade språkmaterialet är inlärt utan att på något sätt vara behärskat av franskans så speciella intonationslagar, det är mycket svårt att bibringa andra än de elever som ha utpräglat sinne för denna sida av språket, en

[1]) Jag använder ordet i den betydelse prof. Klinghardt givit det i sina arbeten.

Digitized by Google

någorlunda korrekt »sprechmelodie». Ju tidigare man får börja med inlärandet av denna desto bättre, det är en erfarenhet jag ofta fått göra.

Rätt mycket annorlunda, besvärligare men också mycket mera lönande, ställer det sig med intonationsundervisningen, då det gäller nybörjare på ett lägre stadium. Jag har två år varit i tillfälle att pröva metodens användbarhet och nytta med lärjungar i fjärde klassen, ena gången med flickor (Normalskolan 1919—20) andra gången med gossar (Nya Elementarskolan 1922—23). På detta stadium har jag funnit det lämpligast att så gott som uteslutande appellera till örat, d. v. s. inlära den främmande språkmelodin efter gehör, utan hjälp av punktbilder annat än i enstaka fall för att förtydliga och åskådliggöra. Den »notläsning» som punktbilderna kräva är för mödosam och betungande för detta stadium. Däremot kan man inte nog tidigt göra uppmärksam på att den »melodi», som finns i franskan, är en helt annan än svenskans. Begreppet »språkmelodi» bör man givetvis redogöra för; det är därvid tillräckligt att hänvisa till olika svenska dialekter eller till finsksvenskan. De flesta ha nämligen en rätt klar föreställning om att det just är tonfallet som här utgör den mest karaktäristiska skillnaden: »dom spinger», »det går upp och ner på ett annat sätt, när dom talar». Jag fäster ett visst avseende vid detta, emedan jag funnit, att sedan eleverna väl fått denna skillnad i språkmelodien klar, de alls inte opponera sig mot att så gott de kunna försöka attrapera den främmande intonationen. Bland de 32 pojkar jag förra året läste franska med i kl. 4, fanns inte en, som lät påskina att han fann det odrägligt tillgjort att härma magistern så gott sig göra lät. Tvärtom uppfattades så småningom typiskt »svenska» tonfall som något felaktigt och i viss mån skrattretande. Jag vill också framhålla att av dessa 32 elever endast två, tre stycken visade sig riktigt omöjliga att uppfatta och så småningom — tillämpa den franska språkmelodin.

Själva det praktiska förfaringssättet vid inövandet av den främmande satsmelodin, kan naturligvis variera. För min del har jag funnit det lämpligt att göra början med mycket korta satser, icke överstigande två »sprechtakte» den första med stigande, den sista med sluttonfall. Dessa små satser bör man än hitta på själv och säga för, än välja ur läseboken och läsa för. Det första är det enklaste att härma efter, det senare ger redan en idé om nödvändigheten att förnuftigt uppdela en sats i — här två — grupper. På enahanda sätt övergår man så småningom till satser med tre, fyra, fem takter. En utmärkt övning, som inte nog kan anbefallas, är att låta läsa alla paradigm med samma intonation, som en sats med två takter, den första stigande, den andra fallande[1]).

[1]) Detta synes ytterligt onaturligt; däremot bör man nog rekommendera Klinghardt & Fourmestraux's metod att behandla *alla led* av ett paradigm *utom det sista* som *stigande* takter, det *sista* däremot som *fallande* takt. Kanske är det detta, som den ärade förf. avser; men det finns väl näppeligen något *paradigm* med två led! »*Le père, les pères*» kallas ju inte så. *H. Sgh*

Digitized by Google

Av mycket stor betydelse tror jag det vara att eleverna från början få känsla för och vana i att uppdela en mening i naturliga ordgrupper; man kan gärna till en början markera dessa med små streck eller punkter i läroboken. Varje grupp, varje »takt» övas för sig, så småningom bygges sedan meningen upp av dessa takter.

Naturligtvis måste läraren till att börja med läsa och säga för, inte en gång, men många gånger; naturligtvis bli elevernas efterhärmningsförsök först ofta en grotesk överdrift av det karaktäristiska tonfallet, naturligtvis tar det en del tid och naturligtvis är det den allra första tiden rätt besvärligt. Men de fördelar man vinner äro verkligt betydande. Inte nog med att de flesta så småningom verkligen tillägna sig en icke oäven fransk intonation, utan själva innanläsningen vinner i korrekthet och klarhet. Vanan att söka föra tillsammans ord till en organisk enhet, »takten», behärskad så väl rytmiskt som melodiskt, tar bort det stackiga eller slöa på-måfå-läsandet, som speciellt då det rör franskan är så odiöst. Samma vana återinverkar ävenledes förmånligt på förmågan att förstå det lästa. Slutligen komma de franska språkljuden så att säga att leva under gynnsammare villkor i ljud- och ordkomplex behärskade av den för franskan specifika rytmen och melodin.

Karin Ringenson.

SLUTREPLIK I GERUNDIUMFRÅGAN.

I en ostentativ Vorbemerkung till sin senaste artikel om gerundiet påstår Dr. Pollak, att jag funnit för gott avsluta mina resonemang i Mod. Språk 16 (1922) sid. 167 med ett personligt angrepp på honom, som t. o. m. skulle ha gjort mig oväidig äran att få ett svar, om icke hänsynen till hans läsare nödvändiggjort ett sådant. Personligt angrepp! Donnerwetter! Vad kan jag väl då ha skrivit? Å den angivna sidan är P. omnämnd på två ställen. Det måste alltså vara ett av dessa. På det ena stället nämnes, att P. fällt ett kategoriskt (d. v. s. ett bestämt) uttalande, vars riktighet jag icke vill bestrida. Att detta skulle vara mitt crimen læsæ, är väl uteslutet. Alltså måste det bestå i min några rader längre upp uttalade förmodan, att P:s *zum Bezahlen des Wechsels* torde vara „eine mundartliche Eigentümlichkeit". *Mundart* skulle alltså innebära något anstötligt. Det visste jag verkligen inte. Vad säga då ordböckerna om Mundart? Moriz Heyne, Deutsches Wörterbuch: „Mundart = Art zu sprechen innerhalb einer Landschaft, einer Menschengruppe, auch von einem Einzelnen; selbst von einer Schriftsprache; Ausdruck edler Seelen in dieser Mundart (der franz. Sprache). Gœthe." — Sanders—Wülfing, Handwörterbuch d. d. Sprache: „Mundart, die in einer Gegend herrschende Sprechweise mit ihren Eigentümlichkeiten." —

Digitized by Google

Brockhaus' Konversationslexikon: „Dialekt oder Mundart, Bezeichnung für die Gesamtsprache einer bestimmten Volksgenossenschaft im Gegensatz gegen die Sprache anderer Völker. Gewöhnlich versteht man aber darunter kleinere Ausschnitte aus der Gesamtsprache eines Volks, wie man z. B. die Sprache der Schwaben einen Dialekt des Deutschen nennt." Med stöd av sådana auktoriteters definitioner på Mundart kan jag väl ta beskyllningen för personligt angrepp med ro. Det var f. ö. P. själv, som förde mina tankar åt det hållet, att uttrycket i fråga kunde vara dialektiskt, då han i slutet av sin artikel säger: „Wie weit aber in dieser Frage etwa geographische Unterschiede mitspielen, wäre ein Gegenstand für eine besondere Untersuchung." Det var en sådan geographischer Unterschied, jag avsåg, och ingenting annat. — Under intrycket av detta förmenta angrepp synes emellertid P. ha blivit, med förlov sagt, något nervös, så att han varken kan objektivt sätta sig in i eller rätt uppfatta, vad han läser, och ej heller hålla sitt språk fritt från personligheter. Och så har hans artikel blivit till formen en vass och mästrande polemik, och till innehållet (till allra största delen) en kamp mot väderkvarnar. Det torde ursäktas mig, om jag reagerar mot en dylik kritik, och anser mig nödsakad att, så kort som det är möjligt, bemöta densamma, medan jag samtidigt yttrar ett och annat i själva ämnet — för sista gången.

För att mina läsare, som kanske ej ge sig tid att så noga jämföra P:s två artiklar med undertecknads två, ej må tro, att P:s kritik är lika förkrossande i sak, som den ger sig ut för, utan att mitt ovanstående omdöme om densamma är befogat, vill jag här ta upp huvudpunkterna däri och jämföra dem med mina tidigare uttaladen i samma punkter.

1. Jag har ingenstädes, som P. (sid. 90) påstår, försökt förklara uttrycken med *haben* och *geben* + trans. infinitiv på samma sätt som uttrycken med *haben* och *geben* + intrans. infinitiv, av det enkla skälet, att de förra icke behöva någon förklaring. Att jag ej försökt något sådant, synes P. förut ha varit på det klara med, då han i marshäftet 1922 sid. 44 säger: „Wenn Bondesons Vermutung das Richtige trifft, dann hätten zwei Ausdrücke wie *Er hat nichts zu sagen* (transitives Verbum!) und *Er hat nichts zu leben* nicht dieselbe Entstehungsgeschichte." Jag har tvärtom strängt inskränkt mina förklaringsförsök till de intransitiva fallen av typen: *Er hat nichts zu leben.* Hur P. nu kunnat påstå någonting annat, är mig en gåta.

Men icke ens de intrans. vändningarna skulle, anser jag, behöva någon vidare förklaring än den, som jag redan i min första artikel antydde (årg. 1922 sid. 1), nämligen att dessa intrans. infinitiver äro att anse som ett gammalt finalt gerundium *(ze lëbenne* = (ungefär) till levande). Vad som däremot tränger till en förklaring, är enligt min mening det faktum, att nämnda infinitiver aldrig förekomma tillsammans med annan utbildning än

Digitized by Google

pronominella ord. Att med bindande bevis förklara detta faktum ingick ej i min första artikels syfte, vilket ju var att visa, hur man till tyska har att översätta en med preposition utbildad intransitiv infinitiv. Och det försök till förklaring, jag ändock i förbigående framkastade, betecknades tydligt som en hypotes, som »finge gälla vad den kunde», och ingen välvillig läsare torde ha fattat den som innebärande anspråk på att vara den rätta lösningen. Mot denna hypotes riktade P. i följande nummer en rätt svävande kritik, varför jag ansåg mig genom en andra uppsats böra tydligare utveckla problemställningen för att klart få fram den springande punkten i problemet, vilken var detta: Hur kommer det sig, att det finala gerundiet av intrans. verb blott förekommer efter pronominella ord och icke även efter substantiv? eller: Varför kan det heta *Er hat nichts zu leben,* men icke *Er hat nur Brot zu leben* (och likaså, mutatis mutandis, vid *sein* + fin. gerundium)? Jag sökte visa, vad som möjligen kunde tala för mitt gamla tolkningsförslag, men jag upprepade det förra tillägget, att det fortfarande blott var en hypotes och icke ville gälla för en slutgiltig förklaring. Men denna reservation vill P. icke låtsas om, emedan den är honom obekväm, utan påstår han i stället, att jag envist fasthåller vid min »konstruerade förklaring.»

Emellertid kan ju även ett försök ha sitt värde, t. ex. genom att ge upphov till ett annat och bättre. P. har nu gjort ett sådant försök, stödjande sig på bästa språkhistoriska material och sin givetvis mycket säkra språkkänsla. Man har då anledning att vänta ett verkligt positivt resultat. Hurudant är nu detta resultat? Åtminstone för mig en stor besvikelse Först få vi till livs en lång rad av citat ur Pauls arbeten, belysande gerundiets natur och dess användning — i andra fall. Men då det gäller att få en upplysning om just detta fall (Er hat nichts zu leben, Hier ist nichts zu lachen), då sviker Paul fullständigt, såsom även jag till min ledsnad fann vid mina mera blygsamma tittar i hans stora grammatika (och lika litet fann jag hos andra). Icke ett enda exempel på, icke ett omnämnande av just den saken. Då är Pollak hänvisad till att prestera förklaringen själv, vilket sker (sid. 94) med följande ord: „Da aber einmal das Gerundium mit zu — — an demselben Satze wie das Akkusativ-Objekt des finiten Verbums Anteil hatte, stellte sich mitunter naturgemäss eine — Assoziation zwischen den von diesem Objekt und dem Gerundium ausgedrückten Begriffen ein. Ein Schwanken des Sprachgefühls muss in manchen Wendungen schon in althochdeutscher Zeit erfolgt sein. — — — Schliesslich werden von den Sprechern, die in bestimmten Fällen kein Gefühl mehr für die Abhängigkeit des Objekts vom Verbum finitum haben, nach Analogie dieser Fälle neue Wendungen geschaffen, in denen eine derartige Abhängigkeit gar nicht mehr denkbar ist *(ich habe die Küche zu besorgen).* Nach dem Muster eines Satzes wie — — *ich habên thir sihwaz ze quëdanne,* in dem das Gerundium als von *haben*

Digitized by Google

abhängig empfunden wurde, könnten dann auch intransitive Verba in diese Konstruktion eingedrungen sein." Alltså, när det under språkutvecklingens gång kom därhän, att objektet ej mer kändes som beroende av det fin. verbet, utan av gerundiet, (vilket i sin tur kom att bli beroende av det fin. verbet), då („dann") kunde ett intransitivt gerundium substituera det transitiva. Ett intransitivt gerundium kunde alltså få vanligt objekt![1]) Frånsett det underliga i denna sistnämnda upptäckt är det ej lätt att förstå, varför det intransitiva gerundiets inträngande ej skulle kunna ha ägt rum utan den nämnda förskjutningen av objektet, ja till och med lättare då. Man kunde väl, eftersom man ändå är inne på gissningarnas område, med mera fog resonera så: Visserligen har objektet i vissa fall förskjutit sig från det finita verbet till det transitiva gerundiet, men i andra fall var det naturligare att fortfarande fatta det som beroende av det finita verbet, och då fanns inget hinder för det transitiva gerundiets utbytande mot ett intransitivt, alltså *Er hat nichts* zu leben.

Men det gällde ju i alla fall icke att förklara detta, utan varför det icke också kan heta *Er hat nur Brot zu leben.* Denna fråga, som är kärnan i problemet, lämnar Pollak fullständigt obesvarad. Visserligen antyder han i sitt bryderi den möjligheten, att det någon gång tidigare kunnat heta t. ex. *Du hast kein Unrecht zu klagen,* och överlåter bevisskyldigheten på min ringhet, då han ej mäktar med den själv. Jag anhåller dock vördsamt om uppskov på obestämd tid. Men ponera, att man kunde finna bevis för att så varit fallet; vårt problem kvarstode ju dock lika olöst, ty varför har i så fall denna möjlighet upphört, allt medan det ännu kan heta och heter *Du hast nichts zu klagen?* — Pollaks förklaringsförsök har alltså upplöst sig i intet. Det var ju f. ö. blott en förmodan.

2. Beträffande uttrycken med *sein* och intransitivt gerundium tar P. i början saken lika lätt. „Darum ist nicht zu verwundern (!)" etc. I satsen *Hier ist nichts zu lachen* är *nichts* subjekt, *ist* är hjälpverb och *zu lachen* predikat. Detta är just i sak samma förklaring, som jag i min andra artikel (sid. 162 ner på sidan) angav som den närmast till hands liggande, om icke de nämnda pronominas prerogativ stode i vägen därför. Men sedan tar P. verkligen upp det av mig gjorda inkastet, som ställer frågan på sin spets, och framhåller som en åtminstone tänkbar förklaring, att det har utbildat sig en viss parallellism mellan det predikativa gerundiet och det yngre attributiva gerundiet (partic. necessitatis), så att en sats som *Die Schwierigkeit ist zu überwinden* i tanken frammanar ett *Die zu überwindende Schwierigkeit,* och att man tar anstöt av satsen *Die Schwierigkeit ist zu verwundern,* därför

[1]) Intransitiva verb kunna visserligen utbildas med s. k. innehållsackusativ av flerahanda slag (Pauls Gram. III, §§ 198—200), och det var just så, som jag föreslog, att man skulle fatta de nämnda pronomina i här berörda fraser. Men detta har av Pollak förkastats.

Digitized by Google

att det icke kan tänkas något *Die zu verwundernde Schwierigkeit;* däremot kan det heta *Das ist zu verwundern,* emedan ett partic. necessitatis icke låter sig förbindas med de nämnda pronomina, vadan denna senare sats icke i tanken frammanar någon anstötlig parallell. Detta låter ju i och för sig rätt plausibelt, men, som P. själv medger, så länge det ej bestyrkts med språkhistoriska bevis, kan det blott gälla som en hypotes. Man torde också kunna invända, att de exempel, P. valt, ej äro fullt analoga med dem, som utgöra föremålen för vår diskussion, vadan det ej är säkert, att man av dem kan dra någon slutsats beträffande de senare. Och vidare torde den nämnda tendensen hos gerundiet att antaga gerundiv karakter förutsätta, att det finita verbet är *sein.* Är det ett annat (till betydelsen naturligtvis likartat) verb t. ex. *sich finden,* så skulle då, med P:s tolkning, inget hinder föreligga att använda substantiviskt subjekt. Alltså skulle man kunna utbyta *nichts* mot ett substantiv i följande belägg ur Goethes Dichtung und Wahrheit: „Doctor Gall bemerkte, ich sei eigentlich zum Volksredner geboren. Über seine Eröffnung erschrak ich nicht wenig, denn hätte sie wahrlich Grund, so wäre, *da sich bei meiner Nation nichts zu reden fand,* alles Übrige, was ich vornehmen konnte, leider ein verfehlter Beruf gewesen". Den, som har förmånen av en medfödd tysk språkkänsla, må således avgöra, om det t. ex. kan heta: *da sich bei meiner Nation keine soziale Frage zu reden fand.* — Inför detta belägg tycks emellertid även min *sein*-hypotes komma till korta, och jag håller det därför för ganska sannolikt, att *sein*-fraserna äro av annan natur än *haben*- och *geben*-fraserna. Att märka är också, att man icke, så vitt jag vet, funnit något belägg för *sein* med omedelbart följande intrans. gerundium *(Hier ist zu lachen),* medan däremot *Er hat zu leben, Das gibt zu denken* ha gammal hävd. Men just det faktum, att dessa senare uttryck äro av ganska gammalt datum, gör det ju, som jag framhållit, tänkbart, att de kunna vara urtyperna till de pronominellt utbildade *Er hat nichts zu leben* o. s. v., vilka icke synas vara så tidigt belagda.

Den tanke, jag framförde, att *Dabei ist nichts zu lachen* möjligen kan vara en analogibildning efter *Was ist dabei zu lachen?* i betydelsen *Warum ist* etc, förkastas av P. utan vidare. Och Fischarts *Was ist sich zu verwundern?* tolkar han så, att *Was* är subjekt, det övriga predikat, »alldeles som man nu känner det.» Språkkänslan måste i så fall variera rätt betydligt, även bland män av facket, alldenstund Paul tvärtom anser (och följaktligen även »känner») detta *Was* vara lika med *In Bezug auf was, In welcher Hinsicht,* d. v. s. Akk. der Beziehung (Paul Gram. III. sid. 224). Kanske tanken ändå är något att fundera på?

3. Vad slutligen angår fraserna *Ich gab ihm ein Buch zum Lesen* och *Ich gab ihm ein Buch zu lesen (Wasser zu trinken),* så tillåter jag mig påstå, att min framställning i sak fullständigt sammanfaller med Pollaks, såsom han torde finna, om han något

Digitized by Google

uppmärksammare och utan förutfattad mening läser om igen, vad jag skrivit bl. a på sid. 164 rad 31 ff (1922): „Allerdings erkennen wir ja in diesem 'zu lesen', 'zu trinken' das alte (!) zweckbezeichnende Gerundium, weshalb es selbstverständlich etwas von seinem alten Charakter bewahrt hat. Aber mit der Zeit (!) ist dieses Gerundium zu einem vom Prädikatsverb abhängigen Objekt geworden. — — — 'Zu lesen' hängt jetzt (!) von 'gab', und 'Buch' von 'zu lesen' ab". Är icke detta i sak detsamma som Pollaks: „Sage ich nun *Ich gab ihm ein Buch zu lesen,* so ist *Buch* mit *lesen* eng assoziert, und die ganze Verbindung *ein Buch zu lesen* hängt von *gab* ab"? Och vem det då är, som enligt P:s uttryck »hånat språkhistorien» genom att förneka, att *zu trinken* ursprungligen var final bestämning, och att *Wasser* var objekt till *gebe,* det är mig ofattligt. Åtminstone kan det icke vara undertecknad.

Två saker vill jag dessutom nämna. Pollak skriver å sid. 98: „Sage ich: *Ich gab ihm ein Buch zu lesen,* so ist mein Zweck nicht, wie B. spitzfindig meint, ein Buch, sondern sein Lesen des betreffenden Buches". Hur läser Pollak innantill? Jag har ju tvärtom skrivit (årg. 1922 sid. 164): „P. sagt, der Zweck sei im ersten Satze durch 'zum Lesen' ausgedrückt, im zweiten Satze (d. v. s. Ich gab ihm ein Buch zu lesen) dagegen liege er in einem zu ergänzenden 'damit er den Inhalt kennen lerne'." Spetsfundigheten må således stå för P:s räkning. Men vad skall man säga om en kritiker, som ideligen vänder fullständigt upp och ner på mina yttranden för att sedan med hjälp av dessa förvrängningar mot mig rikta beskyllningar för spetsfundighet, logisistiskt betraktelsesätt och förhånande av språkhistorien m. m.? Därom må mina läsare döma.

Vidare förebrår mig P. i en not, att mina ursprungsbeteckningar vid citaten äro ofullständiga t. ex. *„Hauptmann".* Men min författaruppgift var på det avsedda stället icke *„Hauptmann"* utan *„G. Hauptmann",* (det finns ju två andra författare med samma namn, C. Hauptmann och H. Hauptmann) och det är ju icke så ovanligt, att förf. till artiklar i Mod. Språk av utrymmesskäl nöja sig med att angiva författarnamnet.

Jag konstaterar alltså, 1) att jag icke angripit Pollak personligen, 2) att Pollak vid sin kritik ej tagit skyldig hänsyn till den reservation, som tvenne gånger åtföljde min hypotes, 3) att Pollak, trots sina ansträngningar, icke lyckats förklara, varför det heter ex. *Er hat nichts zu leben,* men icke kan heta *Er hat nur Brot zu leben* (eller resp. *geben* + intrans. infinitiv), och att min hypotes för dessa frasers vidkommande åtminstone icke blivit av honom vederlagd, 4) att Pollak beträffande frastypen *Hier ist nichts zu lachen* blott kunnat prestera en visserligen icke osannolik men dock obestyrkt hypotes, 5) att Pollak dels förvrängt mina uttalanden, dels tillskrivit mig påståenden, som jag i mina artiklar ingenstädes uttalat, och 6) att Pollak på grundvalen av dessa

Digitized by Google

förvrängningar och missuppfattningar tillåtit sig mot mig rikta otillbörliga beskyllningar och insinuationer.

Det återstår nu att se, om P. i den beramade artikeln nummer 2 kommer att sköta kritiken på ett lika ovederhäftigt sätt.

Erik Bondeson.

ETT PAR ORD OM SCHWEIZARE OCH ROMANISTIK.

Den, som i våra dagar sysslar med romanska språk, kan ej annat än frapperas av den livaktighet, som i den romanska filologiens olika discipliner visas av schweizarne, en livaktighet, som med varje år tenderar att bli allt större och som manifesterar sig i allt intressantare resultat. Det ena solida arbetet efter det andra vittnar om vad *yngre forskare* i Schweiz förmå åstadkomma, medan de romanister, som redan hunnit gråna i tjänsten — de äro därför icke gamla! — äro i färd med att göra den ena betydelsefulla landvinningen efter den andra, på samma gång som de med heder hävda sina gamla ställningar.

Nu håller Schweiz på att bli ett centrum för den romanska språkforskningen — *förr* bedrev landet ifråga en (åtminstone kvalitativt betydande) export av romanister. Schweiz var väl för litet för att åt forskarne bereda möjlighet att hemma fullfölja sina intentioner. Eller kanske lockade utlandet därför att det erbjöd en större publik eller i övrigt rikare resurser. Så kom *Adolf Tobler* till Berlin för att vid därvarande universitet taga hand om de romanska språken. Efter hans död blev hans frejdade landsman *Heinrich Morf* befordrad till samma tjänst. *Wilhelm Meyer-Lübke,* även han schweizare, kom som professor i romanska språk först till Jena, så till Wien, som han för några år sedan lämnade för att övertaga motsvarande tjänst vid universitetet i Bonn. Som professor i Graz hamnade *Julius Cornu. Jules Gilliéron* drog — som så många av sina kamrater — västerut. Det blev i Paris som denne schweizare fick fullfölja sin stora gärning[1]). Men jag avbryter uppräkningen av dessa *Suisses hors la Suisse,* icke av brist på namn, utan därför att jag fruktar att verka tröttande.

Låtom oss i stället återvända till schweizarne i Schweiz. Och om vi denna gång endast fästa oss vid några nu pågående arbeten, så betyder det icke, att vi därmed lämnat alla andra ur räkningen. Vi hoppas tvärtom återkomma.

För några få år sedan avslutade Meyer-Lübke, som bekant, det stora arbete som kallas Romanisches Etymologisches Wörterbuch. Men med frejdigt mod har *Walter v. Wartburg* nyss kastat sig in på ett liknande. Hans *Französisches Etymologisches Wörterbuch* erbjuder en mängd av nya uppslag, för vilka kritiken haft många

[1]) Om hans *Atlas Linguistique*, se Mod., Spr., årg. 1915, p. 101 ff.

Digitized by Google

lovord; och alla synas vara ense därom, att ifrågavarande etymologiska arbete är en *connaissance à faire.*

Det är dock framför allt dialektstudiet, som i Schweiz kommit längst. Ingenstädes hade väl så tidigt som där den uppfattningen trängt igenom, att språkets liv bör studeras hellre i levande dialekter än i gamla texter. Och ingenstädes ha väl romanister — de må vara lärare eller studenter — närmare till studieobjekt av den mest olikartade beskaffenhet. En seminarieledare tager helt enkelt sitt romanska seminarium ut i terrängen. Ett par timmars järnvägsresa — och materialet är till hands! Och man kan tryggt påstå, att Schweiz — vad dialekterna angår — är det mest genomforskade land i världen. Medan man med rörande pietet länge har tagit vara på de rester av en kultur, som höra hemma på kulturhistoriska muséer, har man med knappast mindre intresse sökt taga vara på de språkliga minnesmärken, som äga samband med berörda kulturstadier. Och medan — bland annat — *Schweizerisches Idiotikon* vackert vittnar om vad schweizarne mäktat uträtta för dialektstudiet i *tyska* Schweiz, bära andra förhållanden, till vilka vi strax skola återkomma, vittnesbörd om vad schweizarne i sitt eget land förmå på *romanskt* språkområde.

Det är väl i synnerhet två arbeten, som i detta sammanhang kunna vara av intresse för läsarna av Moderna Språk. De första delarna av dem båda äro möjligen redan utkomna, då dessa rader föreligga tryckta Det ena av dessa verk är den språkatlas över *italienska Schweiz och norra Italien,* på vilken professor *Jacob Jud* i Zürich och professor *Karl Jaberg* i Bern sedan länge arbeta. Deras *explorator* har hemfört högst intressanta fynd, som, när de blivit bearbetade, komma att för dessa trakter bringa språkliga och därmed sammanhängande förhållanden i nytt ljus. »Da wird sich manches Rätsel lösen; doch, manches Rätsel knüpft sich auch». Man försöker vid redigerandet av denna atlas tillgodogöra sig erfarenheterna från tidigare arbeten av samma art — och man har framför allt sökt bortelimínera de olägenheter, som vidlåda föregångares verk. Vi hoppas i något av de närmaste häftena av Moderna Språk få vidare redogöra för detta arbete.

Det andra arbete, på vilket vi syfta, har sin upprinnelse för snart 40 år sedan och avser det *franska Schweiz.* Det heter *Glossaire des patois de la Suisse romande.* Det är med detta arbete vi i det följande skola sysselsätta oss.

Uppslaget till detta *Glossaire* ligger väl närmast i den seminarieavhandling, som *Louis Gauchat,* då en av eleverna i det romanska seminariet i Bern, år 1888 inlämnade till seminariets dåvarande ledare, professor Heinrich Morf. Denne lärare hade, övertygad om dialektstudiernas värde för romanisterna, skickat ut sina adepter på olika håll i kantonen Freiburg. Den unge Gauchat, då 22 år gammal, hade på sin lott fått byn Dompierre. Ämnet måtte ha behandlats på rätt sätt och lämpat sig för vidare bearbetning, ty ett par år senare — år 1890 — förelåg Gauchats doktorsavhandling,

Digitized by Google

som just baserade sig på sådana resultat, som hans seminarieavhandling avsåg att vinna. Uppmuntrad av framgången fortsatte Gauchat sina forskningar och såg snart vilka språkliga rikedomar som här voro att tillvarataga. Han såg ock, att det låg fara i dröjsmål, ty pariserfranskan bredde sig ut i Schweiz med varje år. Alltnog: han gör upp den djärva planen att utarbeta ett dialektlexikon för hela franska Schweiz. Han lyckas snart intressera andra för uppgiften. Och när slutligen staten lämnade sitt understöd, fick arbetet en mera officiell prägel. Verkets ledare blev naturligtvis *Gauchat*. Han stod icke ensam. Han hade försäkrat sig om hjälp från andra schweiziska dialektologer, främst bland dem *Jules Jeanjaquet*, nu professor i Neuchâtel, och *Ernst Tappolet*, nu professor i Basel. Men många andra romanister, som klart sågo vilken betydelse dialekterna i franska Schweiz ha, icke minst för studiet av *franskan*, intresserade sig för uppgiften och hjälpte till med råd och dåd. En bland dem var *Gaston Paris;* en annan var *Heinrich Morf*.

Det språkliga material, som nu i le *Bureau du Glossaire* är samlat i Zürich, är imponerande. Bortåt 2 millioner dialektprov i form av excerpter stå där till disposition för redigeringen av ordboken. Men detta väldiga material står också till förfogande för de romanister, som ha intresse av dessa dialekter i Schweiz. Med varje år bli dessa samlingar allt mera kända och allt mera utnyttjade: det är uppenbart, att ett verkligt studium av den moderna franskan kräver skälig hänsyn jämväl till den franska, som talas i franska Schweiz. Med de hjälpmedel, som här ställas till forskarens tjänst, blir berörda studium ofta en tvingande nödvändighet.

Det är tydligt, att ett oerhört arbete ligger bakom den samling av excerpter, som här avses. Helt säkert kunna läsarne av Moderna Språk ha intresse av några närmare upplysningar angående deras tillkomst. — När år 1899 verkets tre redaktörer på olika håll i franska Schweiz sökte finna lämpliga korrespondenter, vände de sig framför allt till lärare, präster o. d. och fingo fort nog i detta förhållandevis lilla område ej mindre än 200 stycken medhjälpare. Det stod klart för alla, att det gällde att rädda resterna av en gammal kultur — det blev en rent patriotisk uppgift. Under årens lopp har väl intresset på sina håll svalnat, men av den äldsta uppsättningen återstår alltjämt omkring 30—40 medarbetare. Det är rörande att höra talas om med vilken hängivenhet många av dessa meddelare togo upp och vidarebefordrade — mången gång — de sista resterna av en dialekt. Och det är belysande för noggrannheten i arbetsmetoden att — för förebyggande av varje sammanblandning i primärmaterialet — de inlevererade språkproven äro skrivna på olikfärgade papper: från kantonen *Bern* komma *gröna* excerpter, från *Freiburg blå*, från en annan kanton *gula* o. s. v. (Systemet har av åtskilliga senare ordboksarbeten upptagits). Varje excerptlapp har dessutom försetts med *stämpel*, utvisande från vilken by språkprovet förskriver sig.

Insamlandet av språkprov ägde rum under 11 år. Om grundligheten i det hela får man en föreställning, då man erfar, att ej mindre

Digitized by Google

än 227 frågeformulär användes. Utarbetandet av dessa senare krävde mycken möda. Det gällde framför allt att taga sikte på de speciella förhållandena i franska Schweiz, där uråldriga sedvänjor på samma gång som mer eller mindre modern industri gjorde utforskandet ytterligt komplicerat. Att uppställningen av berörda frågeformulär varit riktig, därom vittna bl. a. de rikhaltiga och synnerligen mångsidiga samlingar, som, belysande de mest olikartade förhållanden, nu finnas å byrån tillgängliga. Det är givet, att systemet med många medarbetare i den form, som här antydes, medför vissa olägenheter; bland annat har man att räkna med vissa inkonsekvenser i den fonetiska transkriptionen. Men å andra sidan rör det sig här om ett förhållandevis litet och synnerligen väl utforskat område. Och då redaktörerna — själva framstående dialektologer — genom ideliga resor kunnat göra sig väl reda för olika orters fonetiska förhållanden och dessutom vid själva redigeringen ha tillgång till verkliga specialister för varje bygd, kan man vara säker på att eventuella felaktigheter försvinna vid bearbetandet av materialet. Till gengäld får man språkproven från *många* håll: i samlingarne finnas tillika vittnesbörd därom, att en enda, för sin uppgift intresserad meddelare kunnat förse ordboken med så rikhaltiga uppgifter över så många olikartade områden, att en kringresande *explorator* aldrig skulle kunnat medhinna dem, åtminstone inom rimlig tid. Så kan det komma sig, att man i de franskschweiziska dialekterna har samlat ej mindre än 120 olika uttryck för »folie» och 150 för »ivresse», andra exempel att förtiga.

Alltnog — ordboken ifråga blir i realiteten skriven av invånarne själva i det franska Schweiz. Den blir illustrerad: redan från början lät man sig angeläget vara att genom teckningar eller fotografier återgiva många föremål som — mer eller mindre antika — i olika artiklar skulle komma under behandling. Det behöver väl ej upplysas, att tidigare utkommen litteratur, dialektordböcker o. d., väl utnyttjats.

Snart nog utkomma *fonetiska tabläer* för verket. Dessa tablåer, som omfatta 500 typord, avse icke mindre än 62 olika orter i franska Schweiz, valda så, att läsaren kan få en fullt klar uppfattning av de viktigaste dialektiska variationerna i uttalet. Däremot kommer tryckningen av en planerad språkatlas i färgtryck, grundad på de uppgifter, som av ordbokens redaktörer personligen samlat och kontrollerat, att tills vidare anstå.

Det ligger i öppen dag, att detta nya ordboksarbete, som utförts med sakkunskap och vetenskaplig exakthet, för romanisterna kommer att bli av en oerhörd betydelse.

Christer Thorn.

Digitized by Google

"OM ORD OCH TEXTMATERIAL VID STUDIET AV ENGELSKA VID VÅRA LÄROVERK."

I senaste septembernumret av Moderna Språk förekommer under ovan citerade rubrik ett uttalande av Lektor H. Svartengren, i vilket alla språklärare principiellt torde kunna instämma. Det är ju en allmänt känd sak, att vårt svensk-engelska skollexikon, oavsett dess stora förtjänster i övrigt, hunnit bli i viss mån antikverat, så till vida som man däri saknar en betydande del aktuellt ordmaterial, varav åtskilligt tillkommit under kriget och kristiden. Lektor S. framhåller därför önskvärdheten av en ny, tillökad upplaga av ordboken. För den händelse, att en dylik upplaga icke är att förvänta inom den närmaste tiden, synes det emellertid underteckнad, som om de förefintliga bristerna skulle kunna avhjälpas på ett annat, enklare och t. o. m. effektivare sätt, nämligen medelst ett supplementhäfte. Medan en ny ordboksupplaga bleve till ingen nytta för alla dem, som redan inneha den äldre upplagan, skulle däremot ett häfte, upptagande vanligare ord och uttryck, som tillkommit under de senare åren, komma alla till godo och därför bliva dubbelt värdefullt. Detta häfte kunde då även anordnas som supplement till den engelsk-svenska ordboken.

Den fråga i Lektor S:s artikel, som egentligen föranlett dessa rader, är emellertid den, som rör textmaterialet. Lektor S. påpekar här, hurusom de texter, som i allmänhet läsas i de högsta ringarna, nästan uteslutande äro av historisk-novellistisk karaktär, varför det ord- och frasmaterial, som där står att hämta, blir alltför ensidigt och otillräckligt för att exempelvis sätta en yngling i stånd att nöjaktigt skriva en uppsats över något mera aktuellt ämne. Han anser därför, att våra textböcker vid sidan av den novellistiska prosan även borde upptaga texter i den journalistisk-essayistiska genren, avhandlande ämnen av mera allmänt, aktuellt intresse. Ingen torde heller kunna förneka, att dylik prosa verkligen har sin berättigade plats i undervisningen vid sidan av den novellistiska, ehuru den senare givetvis bör utgöra det övervägande textmaterialet. Däremot synes det mig kunna ifrågasättas, huruvida en »reader» med en brokig blandning av olika stilarter, från skönlitterär till god journalistisk prosa, verkligen vore den lyckligaste lösningen. Frånsett det mindre tilltalande i en dylik sammanställning vore det säkerligen ingen lätt uppgift att med det begränsade utrymme, som står till förfogande, finna några texter, som gåve det viktigaste ord- och frasmaterialet. Skall något påtagligt resultat i berörda avseende kunna ernås, torde ett mera omfattande textmaterial med omväxlande innehåll erfordras, och ett sådant finner man lämpligast i tidningar. Säkerligen kan man, om man så önskar, i dessa också finna passande texter av mera essayistisk art. Det bästa sättet att komma i kontakt med det aktuella ordmaterialet synes mig därför vara läsning av

Digitized by Google

tidningsartiklar. De sporadiska försök, jag själv gjort därmed vid undervisningen (även i form av läxläsning), mana mig att fortsätta. Ett lämpligt urval ur endast ett par tre nummer torde säkerligen kunna lämna minst lika stor behållning som några tiotal sidor dylik litteratur i en textbok.

Einar Ekblom.

TILL FRÅGAN OM RÄTTANDET OCH BEDÖMANDET AV EXAMENSSTILAR.

D:r Belanners uppsats i M. S. sept. 1923 "English or not" har för mig aktualiserat ett spörsmål, som jag tämligen länge gått och funderat över. Jag instämmer tillfullo med D:r B. däri, att vi lärare i moderna språk ha mycket stor nytta av de »infödda» lektorernas översättningar av uppgifterna i student- och realskoleexamina. Men jag kan icke vara överens med honom i det stycket, att vi skulle vara tvungna att »godta sådant, som man förut kanske alldeles utdömt, med stöd av den begagnade grammatiken», bara därför att någon av de »infödda» översättarna gillar — eller åtminstone icke ogillar — en i vår mening oriktig översättning. Det kan nämligen hända, att denne infödde översättare t. ex. på något vis missuppfattat den svenska textens verkliga innebörd. Det är å andra sidan mycket möjligt, att vi lärare ta skolgrammatiken alltför mycket på orden och mer eller mindre medvetet inge lärjungarna den föreställningen, att skolgrammatikens ord alltid äro kungsord. Om ingenting annat, så visar D:r B:s sammanställning av inkonsekvenser och märkvärdigheter i herrar Fearensides, Fuhrkens och Fieldens översättningar, att vi städse böra iakttaga en viss försiktighet vid fördömandet av språkliga företeelser, som kunna ge anledning till diskussion. Härmed vill jag alltså icke ha sagt, att skolgrammatiken lär fel, i händelse teori och praktik komma i kollision, och att de utländska översättarna i sin praktik undervisa bättre än vi med vår teori, men ej heller kan jag ansluta mig till det uttalandet, att »meningen med [den skriftliga] examen i främsta rummet är att ta reda på i hur hög grad abiturienten tillgodogjort sig undervisningen, stödd på den begagnade läroboken», d. v. s. en viss lärobok. D:r Belanner är nu, det medgives, ingalunda osjälvständig i förhållande till de utländska auktoriteterna, utan vill, att användandet av ett uttryck som klart strider mot grammatiken, även om det (av nödtvång) godtages, ändock skall föranleda ett minus i betyget. Detta synes dock icke vara fullt konsekvent och kan därjämte väcka en smula undran hos dem, som eventuellt granska examensstilen efteråt. Jag ber nu att få framlägga mina egna blygsamma åsikter i hela denna sak mera i detalj.

Frågan om bedömandet och rättandet av stilar i allmänhet är, såsom vi ju alla nogsamt veta, ofta en synnerligen besvärlig och ömtålig sak. När det gäller ett examensprov, på vars

Digitized by Google

bedömande mycket kan komma att hänga, blir saken egentligen till ett ytterst kinkigt problem. Vore det — såsom en utomstående part möjligen kunde vilja resonera — bara så, att man inför ett viktigare, kanske för betygsättandet avgörande fall kunde nöja sig med att fråga sitt eget jag: skulle du själv ha skrivit så och så? — ja, då förelåge knappast något kinkigt problem. Eller: kunde man med gott samvete slå sig till ro med blott och bart en hänvisning till vad den vid läroverket använda skolgrammatiken säger, då vore saken också tämligen enkel, ehuru detta endast skulle komma att gälla rent grammatiska spörsmål. Eller slutligen: skulle man ta för gott varje uttryckssätt, som till äventyrs hade sin motsvarighet hos någon klassisk eller ultra-modern författare (respektive här i Sverige boende utlänning), då vore också problemet långt ifrån så svårlöst. I själva verket ligger — i alla händelser för mig — den största svårigheten just däri, att man icke kan komma ifrån att ta hänsyn till alla dessa tre synpunkter.

* * *

Den första synpunkten var denna: skulle jag själv ha skrivit så och så? Positivt sett måste vi utgå från att jag (d. v. s. den rättande och bedömande läraren!) mycket väl skulle ha vetat att rätt (d. v. s. i överensstämmelse med vanliga regler) återge en given sats eller konstruktion. Men det är högst sannolikt, att jag — låt oss säga i en studentstil — på någon enstaka punkt icke skulle ha återgett å ena sidan precis så, som textens författare tänkt sig (utgående t. ex. från en bestämd ursprungstext på det främmande språket[1]), ej heller å andra sidan alldeles så, att M. S.:s »infödda» uttolkare skulle ha skänkt sitt obetingade gillande. Negativt sett har jag alls ingen rättighet, förefaller det mig, att vid bedömandet av en abiturients tyska eller engelska stil anlägga den synpunkten, att det jag själv icke under någon omständighet skulle ha vågat skriva, eo ipso bör anses som felaktigt i en min lärjunges skriptum. Inför vår Herre äro vi alla smålänningar men ingalunda engelsmän, och därför kan det lätteligen inträffa, att icke blott lektor Fearensides "advanced pupils" utan även adjunkter, lektorer och docenter i engelska bli utsatta för en något omild kritik; liksom det ock både kan ske och har skett, att för oss svenskar rent förbluffande ting av de infödda experterna godtagas eller åtminstone reservationsvis tolereras. Även store män taga sig som bekant en tupplur understundom, och en eller annan blunder må väl därför förlåtas både abiturienter, lärare, ordboksförfattare och — experter. Vad speciellt den stilistiska och semasiologiska sidan av saken angår, skulle jag vilja citera några rader ur Steffens »Ur Englands samhällsliv och kultur» (sid. 40): »Na-

[1]) Bestämda avsikter kunna ju också tänkas ligga bakom — mycket, mycket ofta!

Digitized by Google

tionerna kunna med jämförelsvis ringa möda lära sig förstå varandras språk i lexikalisk och grammatikalisk mening. Men detta är blott en blygsam förberedelse till den oändligt mycket svårare uppgiften att förstå *avvikelserna* mellan de idéer eller uppskattningar eller livsvärden, som betecknas med analoga termer i tvenne språk».[1])

* * *

Den andra synpunkten var denna: i skolgrammatiken (vilken bör vara inlärd, som det heter !) står, att det [alltid] skall heta så och så och icke annorlunda: brott häremot straffas med bock. En drakonisk bestämmelse i sanning, i synnerhet om man betänker, att det kanske ofta är lärarens fel, att en eller annan detalj i språkläran antingen överhoppats såsom mindre viktig i jämförelse med de större, bärande principerna eller också icke betraktats såsom absolut normgivande. Vid korrigeringen och bedömningen av vanliga skolskrivningar har naturligtvis varje lärare rättigheten (skyldigheten) att hålla sig till de regler han givit och vilka den grammatiska läroboken bekräftat. Han har f. ö. sin stora frihet att bedöma felaktigheter i förhållande till klassens ståndpunkt i dess helhet. Vid bedömandet av abiturientprov däremot tillkommer ett speciellt objektivitetsmoment, som bl. a. kräver beaktande redan av den anledningen, att det förekommer olika läroböcker vid olika läroverk — men kanske samma censorer! Dessutom är det icke heller säkert, att en läroverkets abiturient fått de sista årens grammatikregler inpräntade av en och samme läromästare. Jag är tämligen viss på att de herrar censorer, som ha anledning att granska studentstilarna vid skilda läroverk, ofta funnit bra stora olikheter i avseende på markerandet av »felen», även oberoende av vilken språklära som använts. Det vore ju också otänkbart, att korrigeringen skulle ske efter alldeles enahanda principer vid alla läroverk — eller ens vid två. Redan den omständigheten alltså, att de olika lärarna vid de olika läroanstalterna vid sin undervisning och vid behandlingen av skolskrivningarna rida på olika käpphästar eller i varje fall vänja lärjungarna vid att se saker och ting från en synvinkel, som sammanfaller med lärarens egen, redan den omständigheten gör det troligt, att när ett eller ett par tusen unga män samtidigt sättas till att översätta en och samma textbit, de icke gå till detta arbete med samma föresatser, så att säga. Den ene har fått sig ipräntat att tänka mycket noga på ordval o. d. och går därför med en häremot svarande föresats till verket; en annan har fått i sig en sådan skräck för följderna av att ta fel på genus eller pluraländelse, att han stirrar sig blind på den saken; en tredje har utbildats till specialist på participialkonstruk-

[1]) Det är också anmärkningsvärt, att språklärare mycket kraftigare reagera mot en mindre god översättning till ett främmande språk än mot en övers. från ett annat språk till modersmålet, även när översättningen blir högst osvensk.

Digitized by Google

tioner och råkar på låt oss säga två ställen begagna dylik konstruktion på ett sätt, som kunde komma ej mindre en »modern» engelsman eller tysk att vrida sig i förtvivlan, än även längesedan hänsovna litterära storheter att vända sig i gravvalvet.

Emellertid ha vi också att komma ihåg, att även ynglingar inom samma klass (resp. avdelning) ha sina egna olika system, vilka de pläga gå efter vid översättning till främmande språk, ty det är nu en gång svårt att få alla stöpta i samma form, om läraren är aldrig så nitisk i det hänseendet. Den ena kan sålunda sin naturell likmätigt icke på villkor låta bli att handskas något fritt med texten, vilket kan bli ödesdigert, men också kan hjälpa ur mången fälla; den andre däremot håller sig så slaviskt till det tryckta ordet, att han tror sig vara på den säkraste sidan, om han alltid översätter precis som det står. Detta, att städse återge strängt efter ordalydelsen, tyder icke på någon större rörlighet i intellektet, ej heller på djupare insikter i ämnet, men det vittnar kanhända om en redlighet, som det egentligen är synd att förhåna och på sätt och vis indirekt bestraffa, i händelse resultatet av arbetet skulle bli misslyckat.

Nu är det ju visserligen så, att bedömandet av ett skriptum som helhet icke sker med tanken fäst uteslutande vid antalet och formen av de med rött bläck gjorde krumelurerna i examenspapperets marginal. Men det lider föga tvivel, att det röda bläcket i marginalen, liksom ordet har sin makt över tanken, utövar ett visst inflytande på omdömet, vare sig det röda lyser med sin närvaro eller med sin frånvaro. I synnerhet äro de röda figurerna farliga, när de ha formen av »bockar»! Men även när det röda bläcket förekommer i mera oskyldig form i ej alltför ringa mängd, är det fara värt, att det äger förmågan att dränka de positiva förtjänster en översättning möjligen kan ha, under det att frånvaron av rött bläck i marginalen kan ha den verkan, att den mera negativa förtjänsten, som ligger i att bockar och dylikt saknas, tillskrives en förment god kännedom om det främmande språkets möjligheter, varom provet i grund och botten kanske alls icke vittnar. En mera ingående analys skulle till äventyrs ådagalägga flera bristfälligheter än verkliga kunskapsmeriter[1]). — Även slumpen kan spela en roll. En pojke kan ha tur — och han kan ha otur! Förhållandena kunna bli ställda rent av på huvudet! Jag erinrar mig ett exempel från min egen studentexamen. Det gällde den franska skrivningen. Det hette på ett ställe: »aldrig hade romarna haft så hätska fiender», och vad var naturligare, än att en av de verkligt duktige översatte: *jamais ... d'ennemis aussi acharnés,* under det att vi andra medelmåttor skrevo: *jamais ... des ennemis.* Icke därför att vi medelmåttor tänkte på eller kanske ens hade reda på, att här förelåg ett slags undantagsfall, men helt enkelt

[1]) Ordföljdsfel t. ex. bruka ofta bedömas milt, men en hygglig ordställning är eljest ett gott kriterium på vederbörandes kännedom om språkets anda; sammanhanget med rytmen bör också tagas i betraktande.

Digitized by Google

emedan vi förbisågo huvudregeln! Genom ett förbiseende alltså undgingo vi svagare utrustade att falla i den grop, som förmodligen grävts just åt oss, medan den bättre förberedde föll däri och följaktligen fick sitt betyg sänkt. Vilket visar, att de där »fällorna» understundom snarast äro ägnade att förrycka »meningen med examen».

* *
*

Återstår den tredje synpunkten: hur långt får man gå, då det kommer an på att försvara ett konstruktionssätt, som uppenbart strider mot vanliga [skol-] grammatikregler (modern normalprosa), men likväl låter sig stödja med belägg antingen från klassiska författare eller hypermoderna auktorer? Det är känt och vittnat, att i större, »moderna» tyska grammatiska arbeten både Schiller och Goethe fått släppa till åtskilliga citat till bevis på vissa paragrafers giltighet (resp. ogiltighet); och liksom det vore högeligen intressant att jämföra Strindbergs språk (i stort sett) med Svenska akademiens krav på språklig korrekthet, så vore det säkert i hög grad givande att undersöka, hur pass mycket av det, som nu levande »korrekta» tyskar anse föråldrat eller egenartat hos Schiller och Goethe, eventuellt läte sig påträffa i våra dagars tidningsspråk, affärsspråk, brevspråk och talspråk. Att Shakespeare, Dickens, Goethe och Schiller så ofta figurera i de största lexikaliska verken, får väl icke alltid fattas så, att vad de skrivit en gång varit för sin tid utmärkande; att dessa och andra klassiska förf. så titt och tätt citeras, kan väl också bero därpå, att de äro så väl lästa och betraktas såsom sådana auktoriteter, att det ligger bra nära tillhands att ur deras skrifter hämta språkliga rättesnören också för det nu levande släktet — utan tanke på citatets födelseår. Härvid äro förvillelser icke uteslutna, ty med all sin storhet kunna dessa (alldeles som Strindberg!) ha gjort sig skyldiga till saker, som lika litet från deras egen tids synpunkt som från vår tids skulle stå sig inför en kritikasters domslut. Men om t. ex. i New Engl. Dict. yngre belägg för en konstruktion än från Swift och Dickens saknas, är detta i och för sig icke något avgörande bevis på att ett uttryckssätt är föråldrat eller blott skulle kunna tänkas i högre stil. För övrigt »utvecklas» språket ganska hastigt, och vad som igår lämpade sig för en skolgrammatik kan idag vara föråldrat; det som idag föraktfullt benämnes American English kan i morgon vara Standard English. För att icke tala om hur svårt det är att definitivt avgöra, var gränsen går mellan olika stilarter! Många examensstilar ha ju formen av brev, andra klinga tämligen högtravande, andra åter representera den nyktra, halvlitterära normalprosan. Man kan och får visserligen icke påstå, att allt flyter, men då det ändå är så mycket som flyter, synes det, som om man lättare finge fast mark under fötterna genom att imitera gammaldags, fina språkliga seder och bruk

Digitized by Google

än genom att hålla sig till det ultra-moderna. Det säges ibland, att man vad engelskan beträffar skulle kunna försvara snart sagt allting genom att peka på nutida engelska (eller amerikanska!) författare, men någon ordning och reda får det väl finnas!

* * *

När jag nu går att avslutningsvis lämna några belysande exempel, vill jag som min fullkomligt privata åsikt uttala, att det understundom förefaller, som om M. S.:s translatorer gåve en onödigt kategorisk form åt sina påståenden. När jag själv skriver på mitt modersmål, känner jag mig ofta ganska osäker, och möjligen är förhållandet detsamma med dem av mina kolleger, som ha att korrigera svenska uppsatser. Särskilt är detta kanske fallet beträffande valet av preposition, och därför må man icke döma för hårt, om skolynglingar ta fel på *an* och *bei, at, on, by* o. s. v. T. o. m. alldagliga glosor kan jag sammanblanda! Att uttrycket »dra kakelugnsspjället» betyder »draga ut», vet jag ju, men om jag inte gör en liten tankeansträngning först, säger jag gärna »dra spjället», när jag menar motsatsen: skjuta spjället[1]). — Metaforer överflöda ju i språket, och då kan man lätt råka illa ut, vare sig det gäller modersmålet eller ett främmande språk.

Ett exempel på metafor är t. ex. »bland annat ligger här en stor fabrik» i tyska realskolestilen v. t. 23. Här vill E. A. Meyer översätta: *u. a. [be-]findet sich (ist) hier eine grosse Fabrik* och säger: »nicht gut: *liegt;* dies wäre eher möglich, wenn die Lage noch näher bestimmt wäre, z. B.: *liegt hier in der Nähe*». Då de båda andra tyska översättarna ha 'liegt' (en av dem jämte 'befindet sich'), tror jag, att Meyers motvilja för 'liegt' snarast har sin grund däri, att han omedvetet känner på sig, att det metaforiska ordet inte rätt passar samman med det högst alldagliga innehållet. I samma stil förekommer: »Jena ligger på vänstra stranden av Saale». Meyer säger: »möglich auch, aber weniger gebräuchlich: *auf dem* l. U». Wolf skriver utan vidare: »am (auf dem) linken Ufer», medan Walter ger en längre utredning angående skillnaden mellan *an* och *auf* dem Ufer:» soll nur die Seite — rechts oder links — angegeben werden, so ist *auf* verwendbar . . .». För egen del tror jag — frånsett eventuella dialektiska skiljaktigheter — att 'auf' skulle göra sig bäst i ett icke metaforiskt uttryck: der ermüdete Schwimmer stand endlich auf dem Ufer.

I samma tyska examensstil heter det: »mest bekant är staden emellertid för sitt universitet». Meyer översätter: *am bekanntesten ist die Stadt aber wegen . . . .;* Wolf översätter på samma vis, men tillfogar i not: "*am meisten bekannt* nicht unmöglich, schwerfälliger"; Walter förefaller att efteråt ha kommit på den tanken, att *am meisten bekannt* strängt taget vore att föredraga, "wenn

[1]) Jag får också medgiva, att jag ibland har svårt att följa med på sådana språkliga marker, som t. ex. Aug. Brunius' specialstil för en ut på.

Digitized by Google

auch die Form in den schwedischen Schulgrammatiken kaum eine Stütze finden dürfte". Walter lämnar goda bevis för riktigheten av sagda konstruktion, men det undras mig, om det inte i grund och botten är svenskans ordställning, som gjort de tyska översättarna något förbryllade. Eller kanske rättare: strävan att bibehålla samma ordföljd i tyskan. Det förefaller mig nämligen, som om både *am bekanntesten* och *am meisten bekannt* kunde förtjäna epitetet "schwerfällig" så där i början av satsen. Möjligen misstar jag mig svårliga, men jag kan inte frigöra mig från den inbillningen, att om en tysk, obunden av någon svensk "Vorlage", ville utsäga vad den svenska texten vill ha sagt, så skulle han ha skrivit *besonders bekannt* eller något dylikt. I själva verket kan nog den svenska superlativen, med den placering den här har fått, skäligen fattas som en absolut superlativ, just med betydelsen »särskilt» eller »i all synnerhet [bekant]». Det ligger nära till hands att härvidlag jämföra med en liknande komparativ. I Curmes Grammar of the Germ. Lang. förekomma bl. a. följande citat: *Wüllersdorf war wieder darauf aus, das Gespräch auf mehr gleichgültige Dinge zu lenken; Eine mehr nebensächliche Rolle spielen ....; Die mehr theoretischen Ausführungen von Pastor Frisius und die mehr praktischen Anschauungen, die Lehrer Halle entwickelte ...* (Revised Edition 1922; sid. 144). Meningen med ordet 'mehr' i dylika satser är säkerligen icke att beteckna högre grad, utan snarare en förmildring avsedd att förtaga det mera (sic!) pregnanta i resp. adjektiv.[1]) Under förutsättning att mitt resonemang är riktigt, skulle alltså beträffande översättningen av »mest bekant» föreligga just ett sådant fall, där det hela bleve korrektare, om de regler, vilka under undervisningen inpräntats, negligerades. Alldenstund ju *am meisten bekannt* kommer närmare "besonders bekannt" än *am bekanntesten*, i synnerhet om det får heta: am meisten ist die Stadt wegen ... bekannt; eller till äventyrs hellre: am weitesten el. vor allem.

I den tyska studentstilen v. t. 1923 heter det om näktergalen (utan tvivel är avsikten att få in en »fälla»!): »egendomligt är, att den icke förekommer i vissa nejder, där man kunde ha anledning förmoda, att den skulle finnas». Stället återgives av Meyer: .... *wo man Anlass haben könnte zu vermuten, dass sie dort vorhanden wäre (wo man ihr Vorkommen zu vermuten Anlass haben könnte;* m. fl. varianter); Walter översätter: *wo man Grund haben könnte zu vermuten, dass sie sich fände;* Wolf: *wo man ihr Vorkommen mit Grund vermuten könnte (wo man Grund haben könnte, ihr Vorkommen zu vermuten).* Walter tillfogar i en not: "die durch den Text nahegelegte Übersetzung: *wo man Grund haben könnte zu vermuten, dass sie vorkomme*[*n sollte*] nicht unrichtig, aber ziemlich schwerfällig." Walter anför bl. a. Lessing som auktoritet: "Wenn diese Art der Attraktion, diese Trajektion, auch nicht gerade allzu häufig ist, so findet sie sich

[1]) Märk, att meningen i och för sig icke ändras, om 'mehr' uteslutes!

Digitized by Google

doch vielfach belegt. Besonders Lessing bietet sie oft. — Sonst lautet der Satz: *von denen man Grund haben könnte, zu vermuten, dass sie sich dort fände*". — I en vanlig skolstil skulle vi förmodligen ingalunda ha godtagit ens en sådan attraktion som *wo man Grund haben könnte, ihr Vorkommen zu vermuten,* än mindre ett ordagrant återgivande av den svenska formen. Walters åberopande av Lessing visar, att vi lärare icke behöva vara ensamma om att i kvistiga fall ta de gamla klassikerna till hjälp, då det gäller att försvara ett brott mot skolgrammatikens regler. Men saken är intressant även från den synpunkten, att det ser ut, som om detta Lessings »gamla goda» konstruktionssätt skulle kunna duga som mönster även för modernt språkskick, för så vitt man vill åtnöjas med något, som är "schwerfällig", såsom Wolf yttrar; »tidningsstil» skulle man kanske också kunna säga. — Ännu märkvärdigare är emellertid, att Walter anser, att *finden würde* skulle kunna duga! "Als Nachsatz zu einem aus dem Sinne zu ergänzenden Bedingungssatz", självförstått. Här vore man frestad att fråga sig: tar den tyske universitetslektorn avsiktligt abiturienternas parti eller har han missuppfattat texten?

Eljest skulle man hellre önska, att någon av de »infödda» översättarna kunde visa en smula sympati för de abiturienter, som i den engelska studentstilen v. t. 1923 skrevo: *when Queen Victoria lived at Balmoral* (för *was living*). Här föreligga nämligen åtskilliga förmildrande omständigheter. Lektor Fearenside säger (i majnumret av M. S.) bl. a., att "if one writes *when she lived,* it would suggest the period of her life when Balmoral was her home, whereas she was really a bird of passage". Att begära, att abiturienterna skulle tänka på den sidan av saken, är onekligen något strängt! För övrigt säger han också (ib.), att den progressiva formen "is more natural here in non-literary English", vilket synes kunna tolkas så, att 'lived' i och för sig icke vore så fullkomligt omöjligt, om det blott varit fråga om mera literary English. Att den litterära stilen gärna reagerar mot talspråkets överdrivna begagnande av den progressiva formen, kan man så lätt inse, då talspråket går så långt, att det till o. m. vederlägger Fearensides (för övrigt naturligtvis alldeles riktiga) påpekande, att 'lived' = 'was' är en felaktig ekvation, enär 'was' "has to serve both as simple past and as past imperfect". Ur en lustig engelsk bok, som jag nyligen läst (The Spinster Aunt, by Edward Burke), har jag antecknat (s. 127): Oh dear, who would ever have thought, when Jim was being[1]) such an adorable and ardent lover, that he'd go and have twins and turn into a husband . . . Dessutom medger F., att 'live' är ett "tricky" verb. Så är också förhållandet med t. ex. 'say': Hush — pray let's hear what they say! exclaimed Mrs. Tibbs, the gratification of whose curiosity was now

[1]) Jag tror icke, att detta "was being" är fullt liktydigt med ett liknande uttryck hos Wendt, Syntax des heut. English (sid. 18; 1), där det heter: The speech was being (= artade sig till att bli!) all that it had been going to be (Hope).

Digitized by Google

paramount to every other consideration (Sketches by Boz); Good gracious, M., what things you say! she gasped in horror (Spinster Aunt). Följande citat må i detta sammanhang anföras, såsom varande av ett visst intresse, om också icke direkt hörande till saken: If London acts unitedly . . . , it acts for the nation — it is acting and speaking imperially and ceases to be merely London (Blake, Things seen in London, sid. 20).

För att slutligen medtaga ytterligare något från de engelska examensstilarna, vill jag uttrycka min överraskning över att Fielden (i realskolestilen v. t. 1923) går med på en sådan ordställning som följande: *When they on one occasion came to a broad bay* (M. S. maj 1923, s. 82), vilket visserligen i och för sig icke är oförklarligt, men som dock ter sig underligt i jämförelse med Fearensides kraftiga fördömande av 'avoid' + inf. (ib., sid. 84): "To me, at any rate, *avoid to do* has the same archaic charm as Spencer's oft-cited (another fossil) expression "could save the son of Thetis from to die." Allra helst om man betänker, vad i skolan använda läroböcker, resp. uppslagsböcker ha att säga om dessa saker!

Förmodligen har jag nu redan mer än tillräckligt ordat om den tämligen kinkiga frågan om rättandet och bedömandet av examensstilarna och har endast att tillägga, att hur utomordentligt stor nytta vi lärare än hava av de »infödde» översättarnas texttolkningar, så är det ingalunda säkert, att språkundervisningen själv drar nytta av det ideliga stilskrivandet under nu existerande former. Möjligen skulle större, verklig nytta åstadkommas, om såväl grammatik som lexikon bannlystes och abiturienterna (skolpojkarna) finge mera tillfälle att visa, vad de på egen hand kunde prestera i konsten att syntaktiskt, stilistiskt och fraseologiskt behandla ett främmande språk. Jag avser härmed icke att rekommendera de s. k. fria uppsatserna, men tänker mig den möjligheten, att en gyllene medelväg bleve upptäckt. En svensk text att hålla sig till, men inga grammatiska finurligheter! En tämligen lång text, men inga märkvärdiga glosor och inga tillkrånglade meningar! En någorlunda lätt text, men varken i brevstil eller i form av historiska anekdoter!

Jönköping nov. 1923. ***Birger Palm.***

LITTERATUR.

Ernst Wichert. *Der Wilddieb.* Mit Anmerkungen von Emil Rodhe. Gleerupska Universitetsbokhandeln, Lund, 1923. Pris 2: 60.

Undertecknad har till tjänst för de tekniska läroverken publicerat dels en Tysk läsebok, dels (tillsamman med en kollega) en Engelsk läsebok, och i dessa har jag, som väl naturligt, när

Digitized by Google

det gäller textböcker för dylika skolor, även medtagit utdrag ur arkitektoniska arbeten. I den förstnämnda finnes sålunda (jämte ett kortare utdrag ur Schaefer, Die Baukunst des Abendlandes, behandlande Baudenkmäler romanischen Stils) en längre, från Lübkes Grundriss der Kunstgeschichte hämtad uppsats om *Die gotische Architektur* och i den senare ett i förhållande till utrymmet möjligen något för långt utdrag ur Clinch, Old English Churches, betitlat *Architecture.* Vid ett läroverk, där dessa böcker införts, brukar man emellertid hoppa över dessa uppsatser om arkitekturen, därför att, som vederbörande lärare skrev till mig, »lärjungarna visat sig sakna intresse därför». Jag får bekänna, att jag log ett stilla löje för mig själv, när jag läste dessa rader i brevet ifråga. Ett par veckor förut hade nämligen mina egna elever vid Malmö Tekniska gymnasium, med vilka jag just gått igenom dessa saker, självmant erbjudit sig att med ledning av läseböckerna och behandlingen under timmarna skriva en svensk uppsats över ämnet *Tysk och engelsk gotik.* Och åtskilliga av de inlevererade uppsatserna voro synnerligen goda och visade tillfullo, att lärjungarna fått klara begrepp om väsensskillnaden mellan de olika sidorna av gotiken i dessa länder. Något bättre bevis kunde jag icke få på riktigheten av en sats, som jag länge varit övertygad om, att allt tal om elevers intresse eller bristande intresse för skoluppgifter i de allra flesta fall bottnar i det intresse resp. brist på intresse, läraren själv skänker sitt ämne eller viss del därav. Saknar läraren intresse, förmår han ej heller väcka dylikt hos lärjungarna, och det hela rinner ut i intet eller nästan intet.

Dessa reflexioner kommo åter för mig, när jag satt med lektor Rodhes nya tyska textedition i handen. Den är byggd på en i vår skollitteratur helt ny princip: kommentaren består så gott som uteslutande (de få »anmärkningarna» s. 168—171, som mest avhandla uttalsfrågor, kunna väl praktiskt lämnas ur räkningen) i återgivandet av en mängd »sinnverwandte Ausdrücke», d. v. s. med textens ord synonyma glosor och uttryck, ibland ej ens det, utan blott vändningar, som skulle kunna tänkas återge samma situation med helt annat ordförråd. På ett par av de mest extrema fallen fäster utg. själv uppmärksamheten i förordet s. IV[1]). Dylika synonymer »torde vara av särskilt gagn, då man håller talövningar eller ger skriftliga uppgifter i anslutning till den lästa texten» (utg. ibd.). Jag måste då fråga mig: kan du verkligen göra något av detta inför en klass? Kan du åstadkomma, att eleverna tillgodogöra sig dessa synonymer, upptaga dem som ett verkligt plus till det ord- eller uttrycksförråd, de redan äro

[1]) Ett annat rätt karakteristiskt exempel skall jag här anföra: I satsen s. 41,20 *nach einer Stunde sah er die dunkle Masse der Torfhütte dicht vor sich* sättes *den dunklen Umriss* som synonym till *die dunkle Masse.* Nog ligger det nära till hands att befara, att för eleverna en tolkning av *Umriss* som 'massa' ger sig av sig själv.

Digitized by Google

i besittning av eller vid textläsningen kunna förvärva? Och svaret måste å min sida bli nekande. Jag kan icke tänka mig, att jag skulle kunna få lärjungarnas intresse med mig i detta fall. Det skulle, såvitt jag kan döma för mig själv, ej bli annat än en själsdödande utanläsning. Men det finns kanske andra, som kunna, andra, som härvidlag ha de förutsättningar, som jag saknar. När allt kommer omkring, finns det lika många lärareindividualiteter, som det finns lärareindivider.

Jag behöver väl icke särskilt påpeka, att jag långt ifrån är fiende till synonymik vid språkundervisningen. Tvärtom. Denna sida av filologien är enligt min mening av en vikt, som icke kan överskattas. Men den skall vara stödd på koncisa uppgifter och klara graderingar med avseende på såväl stil- som innehållsvärde. Den får icke vara byggd på lösan sand och icke ge möjlighet till någon oklar uppfattning. Dylika graderingar saknas icke i Rodhes edition, men de förekomma i alltför ringa antal.

Detta om min ståndpunkt till principen. Men det tillkommer mig även som tyskans representant i denna tidskrift att granska utg.:s tillämpning av sin princip. Också den tillfredställer mig inte. Undersöker jag de synonymer, R. ger, nödgas jag konstatera, att alltför många av dem för det stadium (ring I och II samt 6:te klassen), där utgivaren tänkt sig boken skola komma till användning, äro av den art, att de måste förutsättas som bekanta. Nog bör vilken genomsnittslärjunge som helst redan i 4:de och 5:te klasserna veta, att *äusserte er* är likvärdigt med *sagte er*, att *vorbei* är detsamma som *vorüber*, *als ob* som *als wenn*, att man i stället för *gleich* kan säga *sogleich, sofort*, m. m. m. m. Att *endlich* utan reservation sättes parallellt med *schliesslich* kan bidraga till att hos eleverna förvirra begreppet om den skillnad mellan dessa ord, som de antagligen redan tidigt fått hos sig inpräntad. Att återgiva *meinetwegen* med *wenn du willst* passar möjligen in på det ställe, där utg. omnämner det, men är enligt min mening att bortleda lärjungarnas uppmärksamhet från den rätta valören hos ordet.

Rena oriktigheter finnas även. Så t. ex. när utg. som synonym till ordet *machen* i uttrycket *Spass machen* 8,14 sätter *verursachen;* mig veterligen är *das machte ihm Spass* ett stående uttryck. — *Auf der Landstrasse herumtreiben* 8,17 är något helt annat än *bei fremden Leuten h.* — *Bretter* 32,17 är ej detsamma som *Latten, Sparrenwerk* 32,18 ej = *Stützwerk, Dunkelheit* 41,17 ej synonymt med *Finsternis.* — *Machte sich an die Arbeit* kan s. 50,30 ej utbytas mot *setzte sich an die Arbeit;* man *sätter* sig icke till arbetet, när man skall tvätta blodfläckar ur en päls.

Upprepning förekommer ofta. Här blott ett par exempel: *Wilddieb* återges s. 4,25 med *Wildschütze*, s. 46,31 och 63,2 med *Wilderer. Forstbeamter* = *Förster* förekommer både 9,22 och 45,29, *in die Stube* = *in das Zimmer* 56,10 och 59,9.

Till detta kommer, att synonymiken är långt ifrån uttöm-

Digitized by Google

mande. Jag har i detta hänseende genomgått sidan 50 och kan efter Rodhes principer tillfoga följande: rad 2: *sonst hätt' ich hier keine Ruhe mehr* = sonst wäre es mir hier nicht mehr geheuer, 4: *die Gewehre einbüssen* = d. G. im Stiche lassen, 5: *bemerkte* = fiel ein, 7: *stöhnte* = ächzte, 9: *er kann denken* = er ist vielleicht der Meinung, 11: *es ist wohl möglich* = es ist nicht ausgeschlossen, 16: *Hält sie einer an, so fährt sie danach* = spricht sie einer an (eller: fragt jemand nach ihrem Anliegen), so fährt sie es zu holen, 18: *zeigte sich bereit* = erklärte sich bereit, 21: *(sie) sah den Wirt von der Seite an* = sie warf einen Seitenblick auf den Wirt, 23: *bis du zurückkehrst* = bis du wieder da bist, 24: *ich wär' auch sonst nicht fortgegangen* = ich wär' sowieso nicht davongegangen, 30: *nach ihrer Entfernung* = nach ihrem Weggang, 31: *zwischendurch* = von Zeit zu Zeit, dann und wann.

Litterärt sett står den kommenterade texten knappast över (snarare under) genomsnittsnivån. Jag kan ej karakterisera den annorlunda än som rent *Machwerk.*

N. Otto Heinertz.

Wilhelm von Kügelgen, *Jugenderinnerungen eines alten Mannes.* Med ordlista och förklaringar av G. Björkelund och S. B. T. Danielsson. Lund, Gleerups förlag, 1923. Pris 3: 25.

Så har då även Wilhelm von Kügelgens bekanta självbiografi blivit utgiven till bruk för våra svenska skolor. Utgivarna ha tvivelsutan träffat ett gott val, ty boken förtjänar säkerligen att bli bekant för den svenska skolungdomen. Man förstår så väl den stora framgång, bibliografien haft i sitt hemland. Den rör sig till stor del om tidsförhållanden, som måste verka hänförande på varje patriotisk tysk, den tid nämligen, då Tyskland i början av förra århundradet i endräkt reste sig mot sina förtryckare fransmännen, och då ett stort steg togs mot ett enigt tyskt rike. Om tyskarna ännu hade råd att köpa böcker, skulle arbetet säkerligen i våra dagar få uppleva ett nytt uppsving i sin bokhandelsfrekvens, ty det innehåller mångt och mycket, som äger sin tillämpning på nutida förhållanden.

Den svenska editionen framträder emellertid i delvis beskuret skick, eftersom den stannar vid år 1814. Men detta är blott en fördel, och fråga är, om icke åtskilligt annat skulle kunnat tagas bort, varigenom omfånget (182 textsidor) ytterligare hade kunnat begränsas.

Utgivarnas kommentar består i »ordlista och förklaringar», d. v. s. i återgivande av en del ord och uttryck med idiomatiska svenska motsvarigheter, i förklaring av en del realia samt (i stor utsträckning) i personalia. Beträffande de senare har jag den principiella anmärkningen att göra, att de samt och synnerligen äro skrivna på svenska, varigenom det stoff till talövningar, de kunde ge lärjungarna och läraren, åtminstone för de förra blir

Digitized by Google

väsentligt försvårat. Vad de idiomatiska svenska uttrycken angår, så träffa de i allmänhet det riktiga, äro ibland synnerligen goda. I några fall måste jag dock reservera mig. Här några sådana:

8,10. Det är mycket riktigt, att *e-n um etw. angehen* betyder »vända sig till ngn med en anhållan om ngt», men jag undrar, hur utg. tänkt sig en tillämpning av denna översättning på textens *der Postmeister wurde um ein ruhiges Zimmer angegangen.*

13,11. "*Reknitz* och *Plauen* höjdsträckningar vid Dresden till vänster om Elbe". Varför ej tala om, att namnen numera bäras av två med Dresden sammanvuxna förstäder. Man skriver nu *Räcknitz.*

15,17. *Wie so gar elendiglich der Vater im Schnee erstickt sei.* Bättre än »ömkligt» för *elendiglich* skulle väl passa »på ett så bedrövligt (el. sorgligt) sätt».

17,1. »Barfotamunk» är ett mig fullständigt obekant ord i här avsedd betydelse. Skulle inte »barfotalasse» vara bättre? Men det är kanske okänt för andra. Likaså känner jag inte till ordet »furupurra» (för ty. *Kieferbusch,* s. 38,3). Man bör överhuvudtaget undvika dialektord, såvida man ej anser dem förtjänta av en vidare spridning.

37,3. *In Senffs Seele* »för Senffs räkning». Jag skulle snarare vilja säga »å S:s vägnar». Stället var för mig av särskilt intresse, därför att jag i min skolupplaga av *Die alte Truhe* haft att göra med ett par analoga fall: *ich erschrak in der Seele des fernen Mannes* s. 20,24 och *ich erschrak in seiner vereinsamten Seele* s. 20,31. Jag skrev till förf. i och för klargörande av betydelsen och fick den i min edition lämnade förklaringen: der Junge denkt sich in die Seele des anderen Mannes hinein und erschrickt. På samma sätt här: han försätter sig i den andres ställe och känner sig kränkt å hans vägnar.

48,3. *Wo nun die eigene Kunstfertigkeit nicht ausreichte ... kauften wir ...* Det föreligger enligt min uppfattning ej det ringaste skäl att här utbyta *wo* (=i de fall då, där) mot *wenn.*

53,17. *weglose Entdeckungsreisen.* Ingen av utg.:s översättningar tillfredsställer mig. Jag föreslår: »upptäcktsfärder på obanade stigar (el. vägar)».

54,2. *aus eigenem Vermögen* är icke = »för egna slantar, av egna medel» utan har den mera ursprungliga betydelsen »av egen förmåga, av egna krafter».

70,7. Varför ej återge *verklären* med »förklara» (om det behöver översättas)?

75,9. *So ging es täglich unter unseren Fenstern durch.* Utg. översätta *ging durch* med» passerade» utan att betänka, att *es* då svävar i luften, eftersom *passerade* fordrar ett bestämt subjekt. Jag föreslår »så gick det i ett varje dag fram under våra fönster».

75,12. *beschweift* återges med »försedd med hjälmbuske». Alldeles riktigt, men hur vilja utg. översätta hela uttrycket *mit*

Digitized by Google

beschweiften Helmen? Annat än »med buskprydda hjälmar» lär väl inte duga.

78,25. *Erden* är icke »äldre för *Erde*» utan blott för oblika kasus av detta ord.

81,9. Det föreligger icke ringaste skäl att i satsen *Die Ereignisse gingen ihren Gang* frångå ett svenskt »gingo sin /gilla/ gång».

89,7. *frisch* avser icke, »att en frisk bris blåste», utan har blott betydelsen »kylig». Jfr. s. 154,3 *die Tage wurden frischer.*

97,23. *Armeekorps* är neutrum.

140,20. I satsen *ich würde mich heutzutage nicht zu e-m solchen Wagnis drängen* har *sich drängen* icke betydelsen »trängta efter» (den förekommer blott i opers. konstr. *es drängt mich).* För situationen mera träffande vore »yrka på» eller mera fritt »drista mig till».

147,11. *wenn die Zucht ganz aus Rand und Band ist.* Bättre än »på sned» skulle jag anse »alldeles upplöst» motsvara *ganz aus Rand und Band.*

156,20. *der Nebeltraum* betyder icke »dimdröm, dunkel (otydlig) dröm», utan syftar enl. min uppfattning på den i det föregående skildrade stämningen med dimman. Det betyder alltså »den av dimman framkallade drömmen, drömmeriet i dimman».

170,17. Översättningen av *restaurieren* med »återställa (i ursprungligt skick), restaurera» passar nog in på bössan, men mera tvivelaktigt är det, om detsamma lät sig göra med Ludvig XVIII. Har det undgått utg., att ordet här är en ordlek: *restaurieren* står även i den franska betydelsen ay *restaurer = rétablir sur le trône.*

Åtskilligt, som ej omnämnts i anmärkningarna, skulle enligt min mening ha varit förjänt av ett påpekande. Här följa några av de viktigaste av dessa ställen.

Uttalet av *Esthland* (e:st) 4,20, *Wintzingero'de* 85,17, *Smole'nsk* 100,12.

30,11. *(eine Sammlung,) die seine Werkstatt illustrierte =* »som prydde hans atelier».

86,2. *die schöne Brücke.* Här avses den s. k. Friedrich-August-Brücke, och adjektivet är en exponent för den beundran, man hyste för densamma. Den har alltid varit Dresdenborna kär. När den ej längre tillfredsställde trafikkraven, utan en ny av järn måste byggas, upphävdes i Dresden ett allmänt skri av förbittring, och den tekniske konstruktören fick vid sin sida en arkitekt, som skulle se till, att bron till det yttre fick sin gamla form.

94,20. *eindrängen* i intr. användning! Jag hänvisar till min edition av *Die alte Truhe,* anm. till s. 109,9.

122,5. Det ålderdomliga *je zuweilen = zuweilen* hade säkerligen varit förtjänt av ett par ord till förklaring.

126,1. ... *habe ich des am Fusse des Gebirges gelegenen*

Digitized by Google

Ballenstedt schon gedacht Gedenken här = *erwähnen, Erwähnung tun.*

128,16. *Nach Norden.* Hur många pojkar veta väl, att en konstnärsatelier bör ligga mot norr?

146,16. *Als wir beiden Neulinge etwas schiessen lernten, wurde Karussell geritten.* Det är egentligen överraskande, att utg. ej bestått dessa satser något omnämnande. Tro de verkligen, att lärjungarna själva finna ut, att *schiessen* här betyder »rida snabbt» och att *Karussell* har betydelsen »ringränning»? Även om en och annan skulle av sig själv kunna reda upp saken, är jag övertygad, att de allra flesta skulle ledas på villospår av de för dem mera presenta vanliga betydelserna av orden.

150,5. *Glückselig wie die Heimchen.* Ang. artikeln se Smiths uppsats i Mod. Språk, 1920, s. 200 ff.

151,21. *In der "Stadt Bernburg" einlaufen.* Några ord om prep.:s rektion hade varit på sin plats. Analogi efter *einkehren!*

157,4. *rund* här = »rundskuren».

181,8. *den altberühmten Namen.* Hur många av lärjungarna veta väl, att uttrycket syftar på det förhållandet, att den sachsiska stammen en gång i tiden innehaft hela norra Tyskland. Under alla omständigheter torde ett påpekande härav vara av vikt för förståelsen. Den roll, Konungariket Sachsen spelat i historien, har just inte varit så lysande, att den kunde berättiga till epitetet.

Ett par av de här gjorda anmärkningarna bottna i den uppfattning, jag (och jag hoppas flera än jag) har om kommentaren i skoleditioner. Jag är av den bestämda meningen, att det är vida viktigare att vid tillfällen ge eleverna upplysningar om kulturella förhållanden av allmän vikt än att komma med petitesser. Jag kan inte hjälpa, att jag finner det vara av större betydelse att tala om, att sachsarna en gång varit den härskande stammen i Nordtyskland eller t. o. m. en så speciell sak som att en atelier skall ligga mot norr, än att påpeka, att Moskwas brand var »anlagd av guvernören Rostoptschin», eller att tornet på en tämligen obskyr kyrka är 91 m. högt. Eller vad för glädje har en elev av att läsa, att slottet Falkenstein, som »restaurerades 1832», var »skådeplatsen för Bürgers ballad *Die Pfarrerstochter von Taubenheim*». Tryck då åtminstone av dikten. I annat fall blir anmärkningen bara löst prat.

En annan sak! Utg. avstå konsekvent från varje grammatisk kommentar. Man må beträffande moderna texter därmed göra som man vill, även om jag för min ringa del anser, att grammatiska påpekanden dels såsom varning, dels såsom utredning av ovanliga konstruktioner äro på sin plats i skolupplagor. Men säkert vill ingen bestrida, att det vid en edition av ett klassiskt arbete, försåvida detta utgives utan modernisering av event. ålderdomligheter, ett *cave* på åtskilliga ställen är absolut nödvändigt för att hindra eleverna från att få den uppfattningen, att dylikt är

Digitized by Google

fullgod tyska. Här följa några av de fall, där jag skulle ha önskat en varning eller en utredning av stilartsförhållandena.

Det synnerligen ofta använda *da* i rent temporal användning = *als*. Även om fenomenet sporadiskt förekommer i modern litteratur, är det i den stora utsträckning, det här fått, otyskt.

47,3. *welche letztere* i plur.!

84,12. *den Brummbär*. Stark böjning möjlig vid sammansättningar med *-bär*, medan det enkla substantivet fortfarande blott kan böjas svagt.

91,17. *immer mehrere!* Böjt *mehr* numera fullkomligt omöjligt.

92,28. *gefiel uns wohl*. Numera *gut!*

97,3. *So dauerte es nicht lange, dass* ... Efter nekande *dauern* numera *bis* (el. *so* resp. *da*). Motsvarande konstruktion s. 74,16 *so dauerte es nicht lange, als* ... är ännu möjlig men ej att rekommendera.

124,4. *verhindern* + ett pleon. *nicht*.

130,18. *welche Massen Obstes*. Gen. ännu möjlig i högre stil.

137,23. *des grünen Gewölbe*. Tryckfel?

Avstavningen lämnar åtskilligt övrigt att önska. Här några exempel bland många: *unverdi/entes* 144,8, *Postmeis/ter* 8,9, *hü/pfen* 54,13, *Vorstell/ung* 65,21, *he/rauskam* 45,13, *Teil/ung* 123,14 m. m. Däremot äro tryckfelen fåtaliga.

En absolut förtjänst hos boken äro de synnerligen vackra illustrationer, varmed utgivarna ha prytt densamma.

N. Otto Heinertz.

ETT PAR MARRYAT-EDITIONER.

C. A. Ringenson. *The Settlers in Canada* by *Captain Fr. Marryat.* Med förklarande anmärkningar. Bonniers Förlag (f. d. Beijer) 1909. Pris 2 kr.

Det kan synas egendomligt att uppta till diskussion en bok, som redan uppnått en så ärevördig ålder som skolbok som Ringensons edition av *The Settlers in Canada*. Orsaken till att likväl så skett är den, att i boken i fråga dels ett antal tryckfel i text och kommentar behöver rättas, dels vissa punkter i kommentaren synas komma att vinna på att underkastas en revision, innan ny upplaga utsläppes i marknaden. Boken är ovanligt billig, dessutom ganska trevlig och slutligen i språkligt och innehållsligt avseende passande för särskilt ring II, varför det ej torde vara olämpligt att påpeka för en ny upplaga önskvärda förbättringar. Jag använder boken detta läsår i L II och har därigenom haft tillfälle att lära känna den.

Först och främst tar jag mig friheten att betona, att det använda transskriptionssystemet har en väsentlig svaghet: accenttecknets alltför sällsynta förekomst. Undertecknad vågar bestämt

Digitized by Google

förfäkta den uppfattningen, att stavelse med huvudton åtminstone i alla de fall, där möjlighet, att misstag begås av lärjunge, föreligger, bör markeras med accenttecken. Läsandet av ljudskrift ställer tillräckligt många krav på lärjungens uppmärksamhet ändå, och frånvaron av accenttecken föder en viss känsla av osäkerhet: det *kan* hända, att jag dragit den rätta slutsatsen, men säkert blir det först, när jag får bekräftelsen i skolan vid läxförhöret...

Linjenumrering i texten saknas. Den boken medföljande "radmätaren" är ganska besvärlig att handha vid undervisningen och följaktligen tidsödande.

I levnadsteckningen å sid. 138 förekommer ett lustigt misstag. Det meddelas, att Marryat blev löjtnant 1812, *kommendör (commodore)* 1815, *kommendörkapten (captain)* 1825. "Kommendör" är den högsta officersgraden nedanför amiralitetet! Rätta till: *kapten (commander)* 1815. *Commodore* motsvarar svenska flottans "kommendör" men är i brittiska flottan blott "a temporary rank".

De nedanstående rättelserna av uttalsbeteckningen äro utförda efter Daniel Jones' Pronouncing Dictionary och göras, när det i anmärkningarna angivna uttalet är uppenbart felaktigt eller ej anföres av Jones.

S. 1. 22. *Quebeck (kwi'bek).* — *Montreal (mɔntri'ɔ:l).* — 4. 16. *steward ('stjuəd).* — 5. 10. *curate ('kjuərit).* — 18. 39. *aide-de-camp.* Even stress! — 29. 38. *prepossessing (pri:pə'zesiŋ).* — 30. 22. *brooch (brou"tʃ).* — 36. 13. *leisure ('leʒə).* — 36. 20. *perusal [pə'ru:z/ə/l].* — 38. 22. För den av utg. gjorda distinktionen mellan två uttal av *gallantry* har jag ej kunnat finna något belägg. — 43. 20. *mischief ('mis-tʃif).* — 48. 8. accent! — 52. 36. *launch.* Nu vanligare: *(lɔ:nʃ).* — 54. 17. > *responsibility.* — 70. 3. > *single-handed.* — 74. 27. accent! — 75. 24. *prophesy ('prɔfisai).* — 76. 22. > *addresses.* — 76. 27. *to forward his own suit.* "To forward" = help forward; promote. "De lämnade honom att själv arbeta för framgången av sitt frieri". — 81. 29 *to make a party to go for him* samla (en skara) folk för att (som skulle) söka honom. — 87. 4. *hostage ('hɔstidʒ).* — 89. 31. *to secure* = fasten securely. — 90. 10. *as to induce questions to be asked* = så att *ni* (l. det) gav anledning etc. — 93. 19. *overture ('ou"vətjuə).* — 94. 14. > *accommodate.* — 95. 25. Grundbetydelsen! — 98. 39. *backwoodsman* = "skogsman" (backwood = remote uncleared forest land). — 103. 41. *laid* f. *lay.* Vulg. — 108. 25. *six Indians which.* Lämpligt att påpeka, att *which* f. *who* förekom ännu på 1700-talet. (Talrikt hos Shakespeare.) Hos Marryat, som ju ej sällan har det — det förekommer på ett och annat ställe till i The Settlers, vill jag minnas —, torde det i väsentlig grad vara att tillskrivas slarv och ouppmärksamhet, ej egentligen vara att betrakta såsom ett uppsåtligt arkaiserande. Märk t. ex., att det här närmast i fråga varande stället lyder: — — six Indians — —, *which were the whole of his grown up warriors.* I vad mån

Digitized by Google

kontamination föreligger, kan ej bestämt avgöras, men någon roll har nog *the whole* spelat. På samma sida: *tribes who.* — 108. 31. *circuitous [sə(:)'kjuitəs].* — 108. 34. *located.* Hänvisa till lexikon för grundbetydelsen l. angiv även denna! — 109. 23. *ambush ('æmbuʃ).* — 111. 13. *him it was*[1]) kan kanske ej ställas på fullt samma plan som *it was me.* Uppfattningen om vad som är att betrakta som ledigt talspråk och vad som är vulgarism är ju något olika hos olika personer. — 113. 20. *secured (si'kjuəd).* — 114. 18. *metamorphose (metə'mɔ:fo"z).* — 132. 4. *post-captain.* COD: *post* (Naval, hist.) commission as officer in command of vessel of 20 guns or more; *post-captain* holder of such commission (not of courtesy title or inferior command). *Captain* = kommendörkapten. (Obs. att brittiska flottan har färre officersgrader än den svenska, varför ingen möjlighet synes finnas att ange exakt motsvarighet till kommendörkapten av första, resp. andra graden). — 135. 7. *the coming into the large property.* Bestämda artikeln sättes i mod. eng. i regeln endast framför *verkligt* verbalsubst. på *-ing,* alltså det, som är eller kan vara utbildat med *adj.-attr.* och *genitivattr.*, d. v. s. sådana bestämningar, som ej kunna oförändrade bibehållas, om verbalsubstantivet ersättes med ett gerund. Här subst. *(= access).* — 135. 22. *sever ('sevə).* — 136. *to post.* (Hist.). I *texten:* 24. 30. Punkten efter *house* utgår. — 27. 37. > *Injun. /?/.* — 28. 19. > *room.* — 30. 41. *his* > *her.* — 40. 32. > *Certainly.* — 43. 17. > *the.* — 50. 18. > *war-party.* — 50. 26. > *it.* — 91. 13. > *says.* — 95. 5. > *very.* — 96. 7. > *immediately.* — 97. 14. *moccassin* på övr. ställen i boken. — 128. 36. > *They.* Likaså 134 r. 5 nedifrån.

E. Grip, *Masterman Ready,* ed. Bergvall 1915. Pris 1:20. Om lektor Grips edition av "Masterman Ready" kan jag fatta mig kortare. — Texten innehåller ett verkligt imponerande antal tryckfel. Vid utgivandet av ev. ny upplaga måste boken ordentligt korrekturläsas. Avstavningen är oengelsk, tycks ske efter reglerna för svenskan och förekommer i alldeles för stor utsträckning. Icke heller noterna torde ta skada av en revision; särskilt rekommenderar jag en överarbetning av sjömanstermerna t. ex. efter Ramsten & Stenfelt, Engelsk-svensk och Svensk-engelsk Nautisk Ordbok (P. A. Norstedt 1917). Många av noterna äro fullständigt onödiga; jag menar sådana noter, som rätt och slätt ge översättning (utan så mycket som uttalsbeteckning!) av vanliga ord, som finnas i varje, även det minsta lexikon (a ray, a ram = gumse, a shark etc. etc.). ***Sigurd Segerström.***

[1]) Märk ordföljdens inflytande: stark betoning.

Digitized by Google

J. A. Afzelius: *Engelsk handelskorrespondens.* 8. omarbetade upplagan utgiven av Gösta Rahmn och Gustaf Stern. A.-B. Pehrssons Förlag. Göteborg 1923. Pris: Kr. 5: 75.

For many years Afzelius, Engelsk handelskorrespondens with very slight alterations in the seven editions has been used in our big commercial schools. The late master of English teaching had embodied much of his great pedagogic experience in this branch and his profound knowledge of the English language in this excellent text-book. Great progress in the teaching of commercial English has however been made, and more is now required from the text-books than from those of twenty years ago.

To meet the new claims Lektor G. Rahmn and Dr. G. Stern have just published a new edition of Afzelius' text-book. In the main they have adopted Afzelius' original plan. Thus we find again Afzelius' well-written Introduction, a great many of the same letters and the same list of words at the end of the book as were printed in the old editions, synonyms and explanations given by Afzelius. But the number of business letters has been greatly enlarged, new letters having been added in the edition just published. Moreover the letters have been better arranged according to their grade of difficulty and usefulness, less suitable specimens have been discarded and exchanged for letters more likely to be of use to the future clerk. The Editors are to be congratulated on their excellent selection. A new feature, for which we must likewise be grateful to the Editors, is the collection of the commonest business phrases at the beginning of each section. The new edition is no doubt a decided improvement on the old ones. Less fortunate, however, to my mind, has been the plan of the Editors of giving the words in alphabetical order instead of that of their occurrence in each letter. The latter arrangement would certainly have facilitated the learning of quite a new stock of words for those pupils who come fresh from their "realskoleexamen" and whose knowledge, as is well-known, is not very great. — An extended set of exercises in a special booklet augments the usefulness of the book.

The typographical appearance of the text-book is good, and very little can be said against the proof-reading.

Herbert Kalén.

Rättelser till sid. 139.

r. 7 uppifrån, läs: *son* attaque violente...
r. 18 » , » : avait remplacé le (pris la place du)...

Digitized by Google

INSÄNDA BÖCKER.

Gösta Montelin, Tysk litteratur i historisk framställning. Norstedts, Stockholm 1923. Pris häft. 5: 50, klotb. 6: 75.

Wilhelm von Kügelgen, Jugenderinnerungen eines alten Mannes. Med ordlista och anmärkningar av G Björkelund och S. B. T. Danielsson. Gleerups, Lund 1923. Pris 3: 25.

Heinrich von Kleist, Prinz Friedrich von Homburg. Med anmärkningar av Edvard Strömberg. Bonniers, Stockholm 1923. Pris 2 kr.

Ernst Wichert, Der Wilddieb. Mit Anmerkungen von Emil Rodhe. Gleerupska Univ.-bokh., Lund 1923. Pris 2: 60.

Julius Heisig—Carl Collin, Tyska Dialoger för Gymnasiet och Realskolans högsta klasser. Lindstedts, Lund 1923. Pris 1: 50.

A. Bokelund, Tyska stilar. Serien C I. Fritzes, Stockholm 1923. Pris 0: 65.

Pierre Loti, Pêcheur d'Islande. Auteurs célèbres publiés et annotés ... par G. Gullberg, IV. Deuxième édition. Bonniers, Stockholm 1923. Pris 1: 50.

På första gröna omslagssidan läses ovanstående 'deuxième édition'; på fjärde omslagssidan, icke grön, får man emellertid veta, att boken utkommit i 4:e ed. Därsammastädes upplyses, att den är avsedd för klass VII: 2 (!); så nog följer det ärade förlaget med sin tid! *H. Sgh.*

André Lichtenberger, Mon petit Trott, avec des notes explicatives par Carl S. R. Collin. Deuxième édition. Lindstedts, Lund 1923.

M. V. Trofimov and Daniel Jones, The Pronunciation of Russian. University Press, Cambridge 1923. Price 6/-.

P. Ahlberg, Svensk-Internationell Ordbok, Mondo, Stockholm 1923. Häfte 1. Pris 1 krona.

INSÄNDA TIDSKRIFTER.

Modern Language Notes, Vol. XXXVIII [1923], 7—8.

Mondo, Yaro XII, 10—11.

Vor Ungdom, 1923, Oktober—December.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

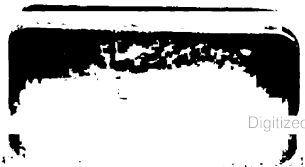

Digitized by Google

PENN STATE UNIVERSITY LIBRARIES
A00006503862 8

Digitized by Google